

**GÜLDEN
BÜLBÜLLERE**

Tasavvuf Sohbetleri 5

Derleyen

Mehmet Ali Demirci

Dizgi-Kapak

AR Tasarım

Baskı yılı ve yeri

2020, Ankara

ISBN

978-9944-0746-4-3

İÇİNDEKİLER

<i>Allah'ın varlığı onda tecelli etmiş, Allah'ın varlığı söylemiş</i> 30.10.1985, Konya.....	1
<i>Evliyaullahlar 'Cem'ül-Cem'dir', onlarda tefrika yoktur, gayrilik müritlerdedir</i> 11.8.1989, Demetevler.....	27
<i>Allah'ın sıfatları bir kulda tecelli ederse işte kemâlât budur</i> 15.8.1989, Demetevler.....	51
<i>Gören de görünen ol can değil mi?</i> 18.6.1994, İncek	78
<i>Evliyaullah Allah'ı gösteren bir aynadır</i> 11.12.1995, Almanya.....	98
<i>İşte dengeyi sağlayacağız: İdare, Müdara, Dubara</i> 26.6.1995, İncek	118
<i>Güzel olmak istiyorsan güzeli bul ki o seni güzel etsin</i> 9.1.1993, Hanımlara Sohbet, Almanya.....	141
<i>Kalp temizlenecek ki ruh o kalbe gelsin</i> 15.7.1994, Konya.....	167
<i>Ruhun üç makamı, nefsin de yedi makamı vardır</i> 18.1.1992, Tarsus.....	184
<i>Bu mal sende emanettir işin cümle hıyanettir .....</i>	209
<i>Allah aşkı kulun Miraç vasıtasıdır</i> 4.10.1996, İncek	230

<i>Bir insan tarikatı anlar yaşarsa Allah 'ın nurlarına ulaşır</i>	
2.3.1995, Almanya.....	250
<i>Tarikatın şartları: Muhabbet, İhlas, Adap, Teslim 'dir</i>	
15.12.1989, Demetevler.....	271
<i>Her irade sahibi mecazdadır, her irade sahibi taklittedir</i>	
Teveccüh Sohbeti, Amasya.....	285
<i>Biz velilerimizi yeşil kubbemiz altında gizledik, onları bizden başka kimse bilmez</i>	
14.12.1988, Burdur	312
<i>Tarikatta olmazsa bir insan terakki edemez</i>	
31.3.1989, Demetevler.....	335
<i>Tedbirimizi de takdirden bilemiyoruz</i>	
23.8.1989, Demetevler.....	359

TAKDİM

Bu eser, Gönüller Sultanı Abdurrahim Reyhan (Erzincanî) Efendimiz Hazretleri'nin, ihvan meclislerinde ikram buyurduğu mübarek sohbetlerinin aslına uygun şekilde yazılı hale getirilmesiyle ortaya çıkmıştır.

Çeşitli zaman ve mekânlarda yapılmış olan bazı sohbetler geniş bir arşiv içerisinde derlenebilmiştir.

Noksanlarımızı tamam eyleyeceklerini umut eder, dualarınızı bekleriz.

Derleyenler Adına
Mehmet Ali Demirci
Nisan 2020

**“Allah’ın varlığı onda tecelli etmiş,
Allah’ın varlığı söylemiş”**

30.10.1985 / Konya

*Yunus eydür ey hoca
İstersen var bin hacca
Hepsinden iyice
Bir gönüle girmektir*

Sonra buyuruyor:

*Gel ey gardaş Hakk’ı bulayım dersen
Bir kâmil Mürşide varmazsan olmaz
Resul’ün cemalin göreyim dersen
Bir kâmil Mürşide varmazsan olmaz*

Demek ki bir insan, ümmetlikte makbul olması için illaki bir Evliyauallah’a hizmet edecek. Peygamber Efendimiz’in nur-ı nübüvvetini, cemalini görmek için Mürşide varacak. Çünkü Evliyauallah Mir’atullah’tır. Evliyauallah’ın yüzünden Peygamber Efendimiz’in nuru da görülecek, Cenâb-ı Hakk’ın nuru da onun yüzünden görülecek. Çünkü:

*Gönül fehm edeli “lâ” dan “illâyi”
Mecnun veş biz de bulduk Leyla’yı
Nur-ı cemalinden seyret Mevla’yı
Bir rûh-ı musaffa mir’atımız var*

Bir de buyuruyor ki:

Ben hazreti şahım gibi mir’atımı buldum

Mir'at, ayna; Miratullah demek Hakk aynasıdır. Çünkü Peygamber Efendimiz'in hadisi var: “*Biz Miratullah'ız, biz Hakk aynasıyız.*” buyurmuş. Kelâm-ı kibârda:

Mir'atı Muhammed'den Allah görünür (daim)(c.c)

Neden? Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın fermanı: “*Habibim seni bilen beni bilir, seni bulan beni bulur.*”¹ buyuruyor. “*Habibim seni bilen beni bilir, seni bilmeyen beni bilemez. Seni seven beni sever, seni sevmeyen beni sevemez. Seni bulan beni bulur, seni bulmayan beni bulamaz.*”

Bu bulmak nasıldır, biliyor musunuz? Peygamber Efendimiz'in sahabeyle hiç kimse mukayese edilmez. Veliler de sahabeyle mukayese edilmez. Ama bu zahir emirde böyledir.

Fakat Veysel Karani Hazretleri Peygamber Efendimiz'i zahirde hiç, asla görmedi. Bir defa annesinden Peygamber Efendimiz'i görmek için izin aldı, çok da âşıktı.

Annesine de çok hürmeti vardı, çok seviyordu. Annesinin de tek bir oğlu olduğu için ayrılmak istemiyordu.

Annesinden izin aldı.

— Git oğlum, dedi.

— Evinde bulursan ziyaret et. Evinde bulamazsan dön gel durma, başka yere de gitme.

Şimdi, İslâmiyet yeni yayılıyor, Peygamber Efendimiz seferlere gidiyor, savaşlara gidiyor, tebliğe çıkıyor. Bu düşünceyle yani “*evde yoksa peşine düşme, gitme, dön gel*” dedi.

Veysel Karani Hazretleri Peygamber Efendimiz'in haneyi şerifine geliyor. O zaman evde Aişe Sıddık validemiz var. Kapıyı çalıyor ve Hazreti Aişe çıkıyor.

— Ben Resulullah'ı ziyarete geldim.

— Mescitte ashabına sohbet ediyor, diyor.

¹ Al-i İmran, 3/31.

— Benim durmaya ve burayı beklemeye iznim yok. Bana mes-cide gitmeye de izin yok. Selâmımı söyle, beni ümmetliğe kabul etsin, diyor ve gidiyor.

Peygamber Efendimiz mescitten ayrılıyor, evine geliyor. Veysel Karani Hazretleri'nin nurunu kapıda görüyor. Aişe validemize so-ruyor,

— Kim geldi?

— Bir Arabî geldi.

— Ne Arabîsi? O, ümmetimin en hayırlısı, en büyüğü, diyor.

— Sen gördün mü onu?

— Gördüm, diyor.

Peygamber Efendimiz oradan tekrar ashabına dönüyor;

— Ey ashabım, Veys'i gören gözleri gördüm. Gelin gözlerimi ziyaret edin.

Aişe Validemiz görmüş ya "*Veys'i gören gözleri gördüm.*"

Onun hakkında Peygamber Efendimiz "*Nefes-i Rahman, gıbal-ı Yemen*" buyurmuş. Ne demek? "*Allah'ın nefesini ben Yemen'den alıyorum.*"

Hâşâ, Cenâb-ı Hakk her yeredir, (mekândan) münezzehtir. Ama Veysel Karani Hazretleri o kadar bir büyüklük, makbullük kazanmış ki, Cenâb-ı Hakk'ın esma nurunu, sıfat nurunu, zat nuru-nu taşıyormuş. Evliyalar, bütün evliyalar Cenâb-ı Hakk'ın esma nurunu da sıfat nurunu da zat nurunu da taşırlar.

Veysel Karanî Hazretleri Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra Medine'ye geliyor. Mübarek ravzasını ziyaret ediyor. Müba-rek cesedini ziyaret etmek nasip olmuyor, olamıyor. Kabrini ziya-rette geliyor.

Kabrini ziyaretinden sonra ashaptan soruyor:

— Hazreti Resulullah'ı nasıl gördünüz?

Böyle ileri gelen sahabelere teker teker soruyor. Sahabelerin kutsallarına, Peygamber Efendimiz'e çok yakın olanlara, mahremi olanlara soruyor.

— Hazreti Resulullah'ı nasıl gördünüz?

Onlar hep nübüvvetinden, mucizesinden, işte ahlâkından, mübarek hareketlerinden, boyundan, güzelliğinden konuşuyor, zahirinden bahsediyorlar.

Hepsine diyor ki:

— Görememişsiniz, siz Hazreti Resulullah'ı görememişsiniz, görememişsiniz, görememişsiniz.

Hazreti Ali Efendimiz'e de soruyor. Hazreti Ali Efendimiz şöyle ifade ediyor:

— Mekke fethedildi. Hazreti Resulullah Mekke'ye girdi. Emretti, Kâbe'ye gittik. Kâbe'deki putları emretti, dışarı atıldı, temizlendi. Kâbe'nin, Beytullah'ın duvarında resimler vardı. Onları da emretti, giderdik. Bir resim yukarıda kaldı, el kavuşmuyor. Hazreti Resulullah emretti ki:

— Ya Ali, bas omzuma da şu resmi oradan gider.

Ben dedim ki:

— Ya Resulullah, sen benim omzuma bas.

Buyurdu ki:

— Ya Ali, bizde nübüvvet vardır, sen bizi taşıyamazsın. Sen benim omzuma bas da şu resmi gider.

İkinci bir emrine imtisalen bastım omzuna çıktım. Resmi gidermek isterken emretti ki:

— Ya Ali, ne yukarı bak, ne de inişe bak. İşini bitir, in aşağıya.

— Biz dedik ki ne var ki bir yokuşa bakalım. Bir yokuşa baktım ki Hazreti Resulullah'ın başı yedi kat arş-ı âlâyı aşmış, yukarıya gitmiş. Korktum, titreme aldı beni.

— Ya Ali, işini gör önüne bak dedi, emretti.

— Ben işimi görüp, inerken bir de inişe bakalım dedim. Bir de inişe baktım ki Hazreti Resulullah'ın ayakları yedi kat zeminin altına uzanmış görünmüyor; nihayeti görünmüyor. Yine korktum.

— Ya Ali, işini gör de aşağıya in, diyor.

— Ben de işimi bitirdim, aşağıya indim.

Veysel Karani Hazretleri buyurmuş ki:

— Sen bir parça görmüşsün.

Öyleyse demek ki Peygamber Efendimiz'in zahirde de bir cesedi vardı, maneviyatta da onun bir cesedi vardı.

Onun maddiyattaki, zahirdeki cesedi ashâbı ileydi, insanlar ileydi. İnsanları Hakk'a davet ediyor, zahirdeki cesediyle irşat ediyordu. Fakat ma'nevî cesedi Allah ile beraberdi.

Kudsî hadisler var, yani kudsî -kıymetli- hadisler. Bunların manası kimin? Allah'ın, lafzı Peygamber Efendimiz'indir.

Peygamber Efendimiz'in söylemi, onun ağzından duyulmuş ama manası Cenâb-ı Hakk'ındır.

Peygamber Efendimiz, onları söylemiş ama kendi bilgisiyle, kendi iradesiyle söylememiş.

Kendisi, varlığı o zaman yok olmuş. Allah'ın varlığı onda tecelli etmiş, Allah'ın varlığı söylemiş.

Mansur'dan da söylenen söz bu idi, Mansur'un sözü de buydu. O söz Mansur'un değildi.

Öyleyse Peygamber Efendimiz'in böyle bir maneviyatı varsa işte buna *velayeti* deniyor.

Peygamber Efendimiz'in velayeti varsa bütün Evliyaullah velayetinin varisidir. Evliyaullah, Peygamber Efendimiz'in velayetini taşıyorlar.

Cenâb-ı Hakk, kulunu halk etmiş, mahlûkunu halk etmiş ama çok mahlûk var. Fakat Kur'an-ı Kerim'de "*Biz, emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik. Onlar onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yükledi.*"² buyuruyor. Ama insanlar Kur'an-ı Kerim'i götürürüz, taşırız diye kabul ettiler.

Fakat burada cüz'î irade insanların kendi gücü dâhilinde; akli, idraki dâhilinde yapacağı bir şeydir. Ama Allah insanlara bunları

² Ahzab, 21/72.

ne için vermiştir? Bu insana cz' iradeyi vermiş ki, aklı vermiş ki, insan kendisi için zararlı veya yararlı olan bir şeyi bilsin.

Bak şimdi, bu dolmuş çay, burada sıcak olduğunu biliyorsun. Soğusun ki içeyim, diyorsun. Tabii, bekleyeceksin ki soğusun ve iesin. Çünkü bu sıcak ayı iersen ağzım yanacaktır. İşte bu aklı vermiş ki bu çayın sıcak olduğunu bileceksin, bunu içip ağzımı yakmayacaksın. Sen burada bunun sıcaklığını düşünüp de ağzım yanmasın diye imiyorsun. Hatta elin de dayanmıyor, alamıyorsun. Fakat bu çay döküldü, ayağını yaktı. İşte kader o, kll irade o.

Sen cz' iradenle bu ayı, ağzım yanar diye, eline dahi alamıyorsun, ağzımın yanacağını biliyorsun. Yani Cenâb-ı Hakk insanlara irade vermiş, akıl vermiş.

Cenâb-ı Hakk, akıl vermiş ki bu insan kendisi için zararlı veya yararlı olan bir şeyi bilsin. İrade de vermiş ki, zararlı olan bir şeyden kaınsın, korunsun; yararlı olan bir şeyi elde etsin. İrade-yi cz'ye budur, cz'i akıl budur.

Ama irade-yi kl, akl-ı kül; Cenâb-ı Hakk'ın azameti, onun bilgisi, onun dilemesi, onun murat etmesidir.

Cenâb-ı Hakk'ta da sıfat-ı subutiye var, insanlarda da sıfat-ı subutiye var: İlim, hayat, semi, basar, irade, kudret, kelâm, tekvin. Bunlar nedir? Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarıdır. İnsanlara da bu sıfatlardan vermiş. Fakat insanlardaki bu sıfatlar cz'dir, Cenâb-ı Hakk'ta olan klldir.

Kll ile cz'yi nasıl anlayacağız? Kll; kâinatı aydınlatan bir güneş var ve bütün zerreden kbraya kadar güneşten iktidar alıyorlar. Fakat şimdi bu güneş gündüz vakti bir pencereden içeriye vurduğu zaman bir hat var, güneşin hattı pencereye geliyor. Vurmuş olduğu yer nereye düşüyor? O hattın içerisinde bir de zerreler var, böyle çabalıyorlar değil mi? İşte o zerre cz'i iradedir. Bu kâinatı aydınlatan güneş de kll iradedir.

Bir de kll iradenin okyanus olduğunu kabul et. Okyanusta p batırırsan, çöpe bulaşan su neyse cz'dir. İşte o okyanus kll irade, o çöpe bulaşan damla da cz'i iradedir. O okyanus akl-ı kül, o çöpe bulaşan damla da akl-ı czdr. Onun için:

Akl-ı cüz etmez ihata

Akl-ı kül sensin gönül

Ama Evliyaullah akl-ı kül'e ulaşıyor. Evliyaullah irade-yi kül'e ulaşıyor.

Evliyaullah zahirdeki bu cesediyle ne yapabilir? Fakat Evliyaullah'ta ma'nevî bir el vardır ki o el dünyanın bir başından bir başına uzanıyor. Evliyaullah'ta öyle bir ma'nevî el var ki bir işareti ile dağları yerinden kaldırıp atıyor.

Bunun delili nedir? Cenâb-ı Hakk işte hadis-i kudsîde buyuruyor ki: *“O veli kulumuzun gören gözü bizim gözümüz, işiten kulağı bizim kulağımız, konuşan dili bizim dilimiz, uzanan eli bizim elimiz.”*³ Bizimle görür, bizimle işitir, bizimle konuşur, bizimle uzanır.

Buna delil nedir? Bak Peygamber Efendimiz'in toprağı alıp atmasıdır. Bu kadar savaş yaptı, niye her yerde toprağı alıp atmadı? Bu toprağı hep atsaydı, ama iki defa toprak atmıştır.

Birinde Mekke'den Medine'ye hicret ederken yollar yedi yerden bağlanmış. Gideceğı yol adam kalesi gibi bağlanmış, hiç dışarıya çıkmaya imkân yoktu. Kaçar diye bütün yolları küffar bağlamış. Bir yerden değil, gideceğı yol yedi yerden bağlıydı. Cenâb-ı Hakk emretti ki: *“Bir avuç toprak al, onlara doğru at.”* toprağı aldı, attı. Onlar ölü gibi oldular, kafaları, gözleri çiğneyerek gittiler.

İkincisi, Bedir Muharebesi'nde Müslümanlar çok azlardı; silahları, atları yok. Kureyş müşrikleri hep silahlı, atlı geldiler. Sadece 1000 kişi atlısı vardı, zırhlı atlıları vardı. 400 kişi kadar da piyadeleri vardı. Fakat Müslümanların hepsi 313 tane; atları da yok, silahları da yok. Muhacirler, el sopalarıyla savaşa çıktılar.

Ama savaşta müşrikleri basan ne oldu? O zaman da Peygamber Efendimiz bir avuç toprak almış, atmış. Cenâb-ı Hakk o toprağı çoğaltmış ve bütün rüzgâra da emretmiş, müşriklerin gözüne dol-

³ Buhari, Rikak, 38.

durmuş. Müşrikler ne kadar çok, ne kadar kuvvetli olursa olsun, yenilmişler.

Burada şimdi, gözü bağlı 40 tane adamı gözü açık bir adam bir sopayla hepsini haşat eder veya bir silahla hepsini vurur. Çünkü hepsinin gözü bağlı, 100 taneyi de 1000 taneyi de yok edebilir.

Onun için işte burada ayet-i kerime nüzul etti: Cenâb-ı Hakk “*Attığın zaman da sen atmadın, lâkin Allah attı.*”⁴ buyuruyor. Habibim, o toprağı sen atmadın biz attık, diye bildiriyor.

Peygamber Efendimiz toprağı avucuna, eline aldı, attı. Cenâb-ı Hakk da öyle buyuruyorsa: “*Habibim o toprağı sen atmadın, biz attık.*” Burada şüpheyi kaldırıyor.

Öyleyse demek ki Peygamber Efendimiz kendi muradıyla, kendi dileğiyle olsaydı her zaman o toprağı atardı. Hiçbir yerde düşmana basılmazdılar.

Ama o zaman Allah’ın iradesi Peygamber Efendimiz’in iradesinde tecelli etti. Allah’ın kuvveti, kudreti Peygamber Efendimiz’in kuvvetinde tecelli etti. Yani o toprağı atarken Peygamber Efendimiz’in eli atmadı, Cenâb-ı Hakk’ın eli tecelliyatla attı.

Zaten Cenâb-ı Hakk “*Uzanan eli biz oluruz...*” buyuruyor. Ama bu sadece Peygamber Efendimiz’in hakkında buyrulmuyor. “*Bizim öyle kullarımız var ki onların gören gözü biz oluruz, işiten kulağı biz oluruz.*” Peki, kim bu kullar? Veliler.

Cüz’i akıl insanların beşeri aklıdır, zahirde nefsanî aklıdır. Bunun insanlar işletebiliyor, çalıştırabiliyor, büyütebiliyorlar. İnsanlar tahsille, ilimle, okudukça bilgili olabiliyor, aklını geliştirebiliyor.

Ama cüz’i aklı ne kadar geliştirirse geliştirsin, ruhî aklın yanında zerreder. İnsanlar bir de ruhî aklını elde ederse nimetine kavuşmuş oluyor. İşte Cenâb-ı Hakk ruhî akıl hakkında ne buyurdu? “*Biz Âdem’i halk ettik, kendi ruhumuzdan ruh üfledik.*”⁵

⁴ Enfal, 9/17.

⁵ Sad, 38/72.

Ama gerçi Salih Baba:

*Bu denli ilme malik iken İblis,
Âdem'in ilmin bilmedi o telbis*

buyuruyor. İblis aleyhillerinin o kadar ilmi vardı. Yıllar boyu meleklerle vaiz, nasihat ederdi, onlara imamlık yapardı. Fakat secdeye gelince inkâr etti, isyan etti. O kadar ilmiyle, o kadar bilgisi, tecrübesiyle, yıllar alan ibadetiyle Allah'a isyan etti.

Ama Hazreti Âdem dünyaya geldiği zaman Cenâb-ı Hakk ona ruh üflediğinde, cesedine can geldiği zaman en evvel pıskırmış (hapşirmiş). Pıskırmakla ruh gelmiş. Ama bu pıskırtının peşinden Hazreti Âdem “*Elhamdülillah*” demiş.

Sonra Hazreti Âdem de yine İblis'in vesvesesiyle ve Hazreti Havva'nın musallat olmasıyla bir noksanlık işledi. Hazreti Âdem taneyi yemeyecekti. İblisin sözüyle o taneyi yemeyecekti.

— Yemem, bunu Rabbim bana yasaklamış.

Diye cevabını da verdi. Fakat Hazreti Havva anamız ona yedirdi.

Havva anamız bir tane yedi, ısrar etti. Hazreti Âdem yemem dedi. Bir daha yedi.

— Ben yedim gel sen de ye, dedi.

Hazreti Âdem gene *yemem* dedi. Biraz zaman geçti.

— Ben iki tane yedim, bir şey olmadı. Gel bir tane de sen ye, dedi. Tuttu, koparttı ve zorla verdi, yedirdi.

Bunlar hikmetullah. Hazreti Âdem, Hazreti Havva'yı çok seviyordu; kıramadı, yedi. Hazreti Âdem taneyi yer yemez hemen bunun vücudunu titreme aldı. Cenâb-ı Hakk'ın bir havfı, korkusu çöktü, titreme aldı.

Hazreti Âdem'in o titreme esnasında başında bir cennet tacı vardı ki başından gitti. O taç öyle ki dünyaya çıksaymış ayın, güneşin ışığını bastırırmış. Dünyada ona gözler bakamazmış, dayanamazmış.

O taç gidiyor başından. Sırtından hülle, cennet elbiseleri hepsi soyuluyor, cırcıbil kalıyor. Elbiseler kendi haliyle sırtından çıkıp gidiyor. Neyse cennetten atılıyorlar.

Burada ite Cenâb-ı Hakk insanları halk etmiş, ne vermişse cz'isini vermiş. İnsanlara ne vermiş?

Akıl vermiş cüz'i; kuvvet vermiş cüz'i. Ama dikkat edin, merhamet vermiş cüz'i; adalet vermiş cüz'i; Őekfat vermiş cüz'i, işitme vermiş cüz'i, konuşma vermiş efendim ne vermişse insanlara bunlar hep cz'idir.

Bir de irade Şudur: Bakın irade hareket anlamına geliyor. İrade zaten harekettir. Bir istek bir de harekettir.

Ŗimdi bu kara topraklardan kaynakayan kaynak suları var ya bunlarda da bir hareket var. Bunlardaki hareket nedir?

Bunlardaki hareket, deryadan gelmiş deryaya gitmek ister. Onlardaki akıntı ile deryayı bulmak isterler. Aslı sudur, suya gitmek ister. Suyun ise aslı nedir? Derya. Deryadan gelmiştir, deryaya gitmek ister.

Fakat her su deryaya gidemiyor. Bir su nehri bulursa, deryayı bulur. Nehri bulamazsa deryayı bulamaz. Kara topraklarında yok olur gider. Su nehri bulacak. Çünkü nehri kara topraklar eylemez. Nehrin meskeni deryadır, ancak derya onu tutar. Hiçbir kara toprak nehri tutamaz. Tutabiliyor mu? Bu kadar nehirler var. DŖnn, bakın bunlar hiç deryayı bulmadan bir yerde kalıyor mu, eyleniyor mu?

Ancak bu nehirlerle karıŖan sular deryaya gidebiliyor, karıŖmayanlar deryaya gidemiyor.

Burada da insanların cüz'i iradesini, kll iradeye ulaştırmak için, bir Evliyaullah'a ihtiyaç vardır. Evliyaullah burada deryaya giden bir nehir gibidir.

Derya ise Allah'ın azametidir.

Evliyaullah nehirdir.

Mürit de cüz'i irade de ite kara topraklardan çıkan o sular gibidir. Nehri bulacak! Nehri bulamazsa deryaya gidemez.

Evliyaullah'ta kll irade var. Ama insanlar kendi mecaz varlıklarından kurtarmazsa kll iradeye dâhil olamıyorlar.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, insana irade vermişse cüz'ini vermiş. Akıl vermişse cüz'ini vermiş. İşte akılı vermiş ki biz kârımızı, zararımızı bilelim. İrade vermiş ki zararımızdan korunalım, kârımızı da işleyelim, yapalım. Kârımıza yürüyelim, zararımızdan kaçalım. İrade budur.

Ama maalesef şimdi bizde öyle bir gaflet var ki zahirdeki kârımızı, zararımızı düşünürsek daima kâr etmekteyiz, kârın peşindeyiz. Zaten zararı bilemiyoruz ki kaçalım. İnsan zararı bile bile yapmaz. Ama bilemediği zarar da geliyor.

İşte o bile bile kâr işler; zarardan kaçması da kendi iradesidir, cüz'i aklıdır. Ama ne kadar kaçarsa kaçsın, eğer Cenâb-ı Hakk'tan ona bir zarar gelirse küllî iradeden geliyor, bundan kurtulamaz, kader de budur.

Yani kulun bir isteği var, dileği var; bir de Allah'ın isteği var, muradı var. Ama kulun muradı bütün inslerin, cinlerin, meleklerin hepsinin ne kadar muradı birleşse Allah'ın muradının üzerine tekkaddüm edilmez. Allah'ın muradını değiştiremez, dileğini değiştiremez.

Ama biz kaderi bilemiyoruz, bizim irademiz var. Bizim için bir hayır var, şer var; günah var, sevap var; haram var, helal var. Bunlar yararlı olan, zararlı olan şeyler. Bunları bilmek için Cenâb-ı Hakk bize irademizi vermiş.

Ne mesela? Şerleri bildirmiş. Şerler bizim için zararlıdır. Biz işlemeyeceğiz, irademizde bu şerleri aramayacağız. Ama şerden cüz'î irademizi hayra irat edeceğiz. Aklımızla hayrı, şerri biliyoruz. Şerden kaçınıp, hayra yürüyeceğiz.

Ama hayra yürüdüğümüz zamanda da şer karşımıza çıkacak. Onda da eğer akıllıysak orada da bir kârımız var. O şerden de kaçarsak kâr etmiş oluyoruz. Zarardan yine kaçınmış oluyoruz.

Şerden kaçınıyoruz, hayra yürüyoruz. Hayra yürüdüğümüz zaman şer çıkıyor karşımıza. O şerden de kaçınıyorsak o zaman zarardan kendimizi korumuş oluyoruz.

O şerden kaçınırsak ne gibi bir ma'nevî kârımız olur? Aslında günah, sevap bildirilmiştir. İrademizde biz günahattan kaçıp, sevabı

tatbik edeceğiz. Bir de gnahtan kaçınırsak Allah kurtarır, korur. Bu irademizle gnahtan kaınabiliyoruz, sevabı işleyebiliyoruz. Haramdan kaınabiliyoruz, bunu biliyoruz, helali kazanıp yiyebiliyoruz.

Ama şerre gelince ne kadar şerden kaınsak şer çıkıyor karşımıza. şer karşımıza çıkınca mesela kazadan kaınmıyoruz, korktuğumuz halde kaza gelip bizi buluyor. Zarardan kaınmıyoruz, zarar gelip buluyor. Bu nedir?

Cenâb-ı Hakk, “*Biz kulumuzu korku ile hayf ile de imtihan ederiz. Biz kulumuzu mallarının, canlarının azalmasıyla da imtihan ederiz. Bize dönüp gelecekler. Bize geldiklerinde onların büyük mkfatları var.*”⁶

Can nedir? Bir evde bir kişiye lm gelir, haktır. O kişi gider, fakat orada 10 kişi varsa bak bir tanesi ne oldu? Azaldı, dokuz tane kaldı. Dokuz tanesi için de musibettir. Bu nerden geldi? Kaderdir bu. Ama o ölen kazayla ölmüş veyahut eceliyle ölmüş o da bir takdir, mukadderattır.

Senin malların var, canlı malların var. Bir hastalık geldi, ldler. Sen ister miydin o mallarının ölmesini? Hastalığın farkına vardın, ilaç kullandınsa da belki ilaçla da kurtaramadın. O da bir kadedir, o da Cenb-ı Hakk’ın murad-ı ilahiyesidir. Sen ilaçla o malları ne kadar kurtarırsan kurtar zaten ilaçla kurtardığını Cenâb-ı Hakk eksiltmiyor. İraden katkısıyla zaten Cenâb-ı Hakk demek ki onu eksiltmiyor.

Ama sen ilaç kullanmasan veyahut ilaç kullansan da lseler de gitseler işte o zaman kader budur. Yani sana o zararı takdir etmiş. Senin o mallarının eksilmesini Cenâb-ı Hakk sana takdir etmiştir, onu sen kurtaramazsın.

Bahen veya tarlan, ekinin var. Hizmetini gördün, ektin, suladın, yetiştirdin. Bieceğin zaman veyahut da elin değmeden bir hastalık aldı, ekinin olmadı. Veyahut da bir afat-ı semaviye ya da afat-ı araziyyeden bir sel geldi, dolu vurdu, mallarının azalması

⁶ Bakara, 2/155.

budur. Bunlar da nedir? Bunlar da bir kaderdir. Bunlara şimdi senin iradenin katkısı olur mu? İradenin katkısı olamaz.

Bir de kader şudur: Kazalardan korkuyorsun, herhangi sana gelecek bir kazadan korkuyorsun. Ne kadar dikkat edersen et o gelip seni buluyor. Kaderse ondan kurtulamazsın. Senin ölümün trafik kazasıyla mı olacak, suda mı boğulacaksın, araba mı çığneyecek, bir yerden mi uçacaksın, bir yere mi batacaksın herhangi bir ağrıyla hastalıkla mı öleceksin veyahut da ecelinle mi öleceksin? Bunlar hep kaderdir, bilinmez ve bunların önüne geçilmez.

Şimdi, cüz’i aklı Cenâb-ı Hakk bize vermiş; kârımızı, zararımızı bilelim. İradeyi de vermiş ki zararımızdan kaçınabilelim. Bize zarar veren şeylerden korunabilelim. Kârlı olan şeyleri de elde edelim.

Biz bunu maalesef, bilinmediği halde, maddiyata kullanıyoruz; bildiği halde maneviyata kullanmıyoruz. Yani ma’nevî kârımız, zararımız aşikâr olduğu halde ma’nevî zararımızdan kaçınıp da kârımıza koşmuyoruz.

Ama maddî zararı da bilinmediği halde kaçıyoruz, kurtaramıyoruz. Ne mesela? Bir insan zahirde daima hiç kendisine hastalık veya bir keder veya bir üzüntü veya bir malına zarar eksiklik, bir kimseden ona bir hakaret, işkence gelmesini hiç istemez. Anlaşıldı mı efendim? İstemez ama gelir onu bulur.

Manevî zararlarımız da bizim Allah’ın yasaklarıdır. Bunları da biz bile bile işliyoruz, bunlardan kaçmıyoruz. Öbüründen kaçıyoruz, kurtulamıyoruz ama bundan kaçmıyoruz.

Aslında Cenâb-ı Hakk bu aklı vermiş ki ma’nevî kârımızı, zararımızı bilelim. İradeyi vermiş ki ma’nevî zararımızdan kaçınabilelim, ma’nevî kârımızı işleyebilelim.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, “*Vel asrı innel insane lefi hüsrin*”⁷ “*İnsanlar zarardadır.*” buyuruyor. Bu zarar ma’nevî zarardan başka bir şey değildir.

⁷ Asr, 30/1.

Evet, muhakkak ki 124 bin peygamberi temsil eden veli mevcuttur. Bunların hepsi nedir? Hakkikat erleridir, hakikate ulaşmışlardır. Neyle ulaşmışlar? Tarikatla. Tarikatsız bir tane hakikat eri yoktur. Çünkü bak:

Şeriat, tarikat yoldur varana

Hakkikat, marifet ondan içeri

Bu kadar zîruh-ı evliyayı düşünelim. Hiç bunlar tasavvufsuz, tarikatsız, Mürşitsiz, ustasız kemale ulaşmışlar mı? Bir tane yoktur.

Yetişenler olsa bile onlar abid sayılıyorlar. Abid ise ebrardır; mukarrebın değildir. Yani, “*Mûtû kable ente mûtû*”⁸ sırrına mazhar olamamıştır. Çünkü muhakkak “*Ölmeden önce ölünüz.*” sırrına mazhar olmak için varis-i enbiya olan bir veliye ihtiyaç vardır. Bakın Salih Baba’nın bir emri daha vardır:

Pir-i Sami himmetleri boldurur

Bir gün olur bu Salih’i güldürür

Tekbir eyler cenazemi kıldırır

Şeyhim şeyhim sultanım şeyhim

Sensin dertlerimin dermanı şeyhim

Ne diyor? Pir-i Sami’nin himmetleri boldur, bir gün olur ki bu Salih’i güldürür. Güldürür, ne eder yani? Ruyetullah’a mazhar eder.

Ancak insanlarda vuslat Ruyetullah’a mazhar olmaktır.

Çünkü ruh onu ister, ruh ona âşıktır. Ruh oradan ayrılmıştır, oraya dâhil olmasını ister. Niye bak:

Gökte uçar iken indirdin beni

Vadi-yi virana kondurdun beni

Vahşi hayvanlara dönderdin beni

Nedir bu vahşi hayvanlar? Vadi-yi virandan mana nedir?

⁸ Ömer Dağıstani, Fetvalar, S.149.

Vadi bir arazi, ama viran olan hiç istifade edilmeyen bir arazidir. Ne eşçarı var ne bitkisi var ne madeni var; toprağı, hiçbir şeyi yoktur.

Veyahut da vadi-yi viran nedir? Güneş yakmış, onda hiçbir şey bırakmamış. Viran olmuş çöllere deniliyor, yıkılmış, harap olmuş bir vadi.

Gökte uçar iken...

Ruhunu kastediyor burada,

Gökte uçar iken indirdin beni

Vadi-yi virana kondurdun beni

Bu vadi-yi virandan mana dünya. Bu dünya yıkılmayacak mı? Yok olacak, fanidir. Bir de vadi-yi virandan mana bu süflî cesedir. Burada süflî cesedini kastediyor. Neden?

Vahşi hayvanlara dönderdin beni

Buyurduğuna göre, vahşi hayvan kim?

İnsan kendisini nefs-i emmareden kurtaramazsa vahşi hayvandır. Ya ayıdır -affedersiniz- ya kurttur, ya yilandır, ya köpektir, ya kedidir, ya tilkidir. Eğer nefs-i emmareden kendisini kurtarmıyorsa, kurtaramıyorsa, bu hayvanlardandır.

Vahşi hayvanlara dönderdin beni

Buyuruyor bak. Onun için amenna ve saddockna.

Pir-i Sami himmetleri boldurur

Çok, bol himmetiyle,

Bir gün olur bu Salih'i güldürür

Bu Salih'i güldürür nedir?

Bu Salih'i Ruyetullah'a mazhar eder.

İnsanlarda şad olmak, irşat olmak, vuslatına ulaşmak budur. Anlaşıldı mı efendim?

Çünkü bu ceset nasıl olsa yok olacak, gidecek. Ruh, bakidir. Ruhun arzusu budur, ruhun isteğı budur.

Tekbir eyler cenazemi kıldırır

Buyurmuş. Şimdi buradan anlaşılmasın ki hani ölecek de cenazesini kıldırarak.

Salih Baba'yı çok tanıyıp bilenler vardı. Pir-i Sami Hazretleri'nden sonra vefat etmiş, evvel değil ki, çok sahih rivayetler, ispatlar, deliller var. Evvel vefat etmiş olsaydı da cenazesini Şeyhi kıldırıyaydı, namazını kıldırıyaydı.

Tekbir eyler cenazemi kıldırır

Zahiren lrm de benim cenazemi kıldırır, hayır, o değil.

Yani beni benliğimden kurtarır, varlığımdan kurtarır, öldürür, "Mt kable ente mt" sırrına mazhar eder.

Şimdi kelmlardan öyle seçkin anlaşılıyor ki böyle "Mt kable ente mt" sırrına mazhar eder öldürür, demesi başka bir kelmdan:

Hazret-i Prin yedinden mest edelden Salih

"Mutu kalbe ente mutu" ile tebşir olmuşuz

Diyor ki, Hazreti Pirin yed-i kudret, elinden tuttuğum gibi veya tutulduğu gibi onlar "Mt kable ente mt" sırrıyla tebşir, mjdeleniyorlar. Ama az zamanda, uzun zamanda, yakın zamanda, artık onun kabiliyetine bağlıdır.

Öyle efendim, insanlar çok kıymetlidir, fakat insanlar kıymetini bulursa. Ama insanlar kıymetini neyle bulacak? İnsanlar kıymetini ancak nefs-i emmareden, nefs-i levvameden, nefs-i mlhimeden geçecek; mutmainneye dâhil olacak ki kıymetini bulsun.

Mutmainneye dâhil olunca zaten anasır-ı ziddiyetini de değişiyor. Noksan sıfatlardan da kurtarıyor.

Őiře o zaman yine zahirde onun bir sreti var, ama iki yüzlü bir ayna gibi. Zahir halkı gösteriyor. Yani zahir gözüyle, zahiri halk ile beraber. Btnıyla, bütün gözüyle Hakk ile beraber, Hakk'tan ayrı değil. Onun için:

Aynı da değil gayrı da değil ol buna ağâh

Aynı değil gayrı da değil, kim bu? Evliyaullah Allah değil, hâşâ, mahlktur. Fakat nasıl mahlktur? Hlik'a dâhil olmuş bir mahlktur. Yunus Emre'nin:

Kapında kul var sultandan içeru

Buyurmuş. Öyleyse Evliyaullah zahiren, zahir görünüşte beşerdir. Halk ile irtibatı var, onun da evi var, aile efradı var, icabında yemesi var, içmesi var, konuşması var, alması var, vermesi var, bunlar var. Fakat bir tarafı da var ki onun, bâtın tarafı var ki Hakk ile irtibatlıdır. Onun için,

Aynı da değil gayrı da değil, Evliyaullah Allah değil ama Allah'tan da gayrı değildir. Neye benzer? Deryaya atılan bir taş var. Deryaya atılmış o taş daha deryada görünmez. Taştır ama derya onu ihata etmiş.

Şimdi bu taş deryanın dışındadır denilir mi? Denilmez. Bu taş derya olmuştur denilir mi? Denilmez.

Allah'a şükür, hamdolsun, şükrolsun. Cenâb-ı Hakk bize böyle nimet nasip etmiş. Bu zamanımızda bizim için en büyük nimet Mürşit'tir, Mürşit'i tanımaktır, Mürşit'i bilmektir.

Ama tanımak, bilmek üç yönden: İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakke'l-yakîn.

İlme'l-yakîn bilmek; ilmiyle, ilmi olanlar bilirler ki bu adamda şu sıfatlar, şu e'aller, şu görüntüler, şu yaşantı var. Muhakkak bu bir velidir derler. İlmiyle anlarlar.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, Kur'an-ı Kerim'de nebilerden sonra velilerini methediyor. Hem de velilerini nasıl methediyor? "*Biz velilerimizi yeşil kubbemiz altında gizledik, onları bizden başka kimse bilmez.*"⁹ buyuruyor.

Sonra bir de bütün tasavvuf kitaplarını okumuştur. Ayetten, hadisten veliler hakkında çok ifadeler vardır.

"*Ela inne evliyaallahu lâ hayfün aleyhim velâhüm yahzenun*"¹⁰ ayet-i kerimesi onlar hakkında varit olmuş, buyrulmuş.

"*El muhlisine alâ hatarin azim*"¹¹ hadis-i şerifi veliler hakkında buyrulmuş. Çok ayetler, hadisler onların hakkında var.

⁹ Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nufûs, S. 309.

¹⁰ Yunus, 10/62.

¹¹ İhyâu Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 414.

Böyle bunlar varsa ilmi olan ilmiyle anlıyor ki bu adam bir velidir. Bunun yaşantısı, ahlk, hareketi, bütün tevazusu ile bu bir velidir. Bunu yle anlar ve ilmiyle bilir.

Bir de ayne'l-yakîn bilmek var. Onu Mürşit olarak kabul eden talip ondan bir ders alır. Hizmetini yapa yapa ona yaklaşır. Ayne'l-yakîn, yaknen bilir. Onun veli olduğuna şüphesi kalmaz, yaklaşır çünkü.

Ama bir de hakke'l-yakîn bilmek var ki kendi varlığı onda yok oluyor. Onun varlığı sevende var oluyor ki o zaman işte fenafiş-şeyh oluyor. İşte kendisi de veli sınıfına dâhil oluyor.

İşte o zaman nefis-i emmareden, nefis-i levvameden, nefis-i mlhimeden, nefis-i mutmainneye geçiyor. O da muhakkak suret değişiyor. O da anasır-ı ziddiyetini değişiyor. Zaten anasır-ı ziddiyetini değişmese fenafişseyh olamaz, şeyhinde fani olamaz. Bu da hakke'l-yakîn bilmektir.

şimdi Allah'a şükür biz ilme'l-yakîn bilmişiz. Ayne'l-yakîn de bilmişiz. Niye? Ayne'l-yakîn bilmişiz ki yaknen onun Mürşit olduğuna inanmışız, elinden tutmuşuz, evladı olmuşuz, hizmetini de görüyoruz.

Seni göreyim, hizmetini öyle azimli yap ki hizmetini öyle istekli yap ki ve o hizmetinle sevesin, sevilesin. Hizmetinle sevilirsen, seversen eğer o zaman ne olur? Bu sevgi arta arta, büyüye büyüye, seni ihata eder. Bu sevgi seni ihata edince artık o zaman ne olur? Artık sen kendi canından da varlığından da kurtulursun.

Bir insan her şeyi canı için yok eder. Kendi hayatı için her şeyini yok eder. Hayatını ne için yok edebilir? Hayatını ancak kendi nefisinden fazla sevmiş olduğu bir kimse olursa hayatını ona bahşedebilir.

Onun hakkında Peygamber Efendimiz, Hazreti mer (r.a) Hazretleri'ne sordu.

— Ya mer bizi ne kadar sevebiliyorsun?

— Ya Resulullah, nefsimden maada her şeyden çok seviyorum.

— Ya mer, senin imanın kemali bulmamış. Sen bizi nefisinden fazla seveceksin ki imanın kemali bulsun.

Ondan sonra Peygamber Efendimiz'in bu sözü üzerine, onda Peygamber Efendimiz'e olan sevgi coştı, çoğaldı ve dedi ki:

— Ya Resulullah, seni nefsimden çok seviyorum.

— Şimdi imanın kemali buldu.

Öyleyse bak, Salih Baba bunu nasıl açıklıyor:

Bulam dersin eğer aynı imanı

Çalış ki şeyhinde olasın fani

Sana senden yakın olanı tanı

Hakkikat güllerin görmek dilersen

Marifet meyvesin dermek dilersen

Hakkikate, marifete ulaşmak istiyorsan böyledir. Evet, insanlar için evvel şeriat, şeriatın sonra tarikat var. Bunlar basamak basamak, kademe kademedir.

Neye benzer? Bir insan ilkokulu okumadan, ortaokulu okumadan, liseyi okumadan fakülteyi okuyabilir mi? Mümkün mü? İlkokulu okuyacak. Oradan diploma alacak, ortaokula kayıt olacak. Ortayı okuyup diploma alacak, liseye kayıt olacak. Liseyi okuyacak diploma alacak, fakülteye girecek. Evet, bu da böyledir işte.

Şeriatı yaşayan bir insan, yani şeriatı tekemmül edecek ki tarikata geçebilsin. Şeriatı tamam olacak.

Ama burada şeriat Mürşit'tir. Mürşidi olmayan şeriatı bilemez de yaşayamaz da.

Neden? Şeriat denince ilim, amel, ihlâstır. İlim bilmektir, amel işlemektir. İhlâs da maksatsız, gayesiz işlemektir. Mümkün değildir ki Mürşidi olmayan bir Müslüman gayesiz, maksatsız ibadet yapamaz. Yapmaz, yapamaz.

Çünkü niye?

Gel ey sofı kıl insafı

Sofu kimdir? Kendisini fazla ibadete verendir. Ama bak ne diyor?

Gel ey sofı kıl insafı

Bırak zühd ile takvayı

Kula gör Hubbulillahi

Hubbulillah nedir biliyor musunuz? Yani her ameli insanlar Allah sevgisi için yapacak. Hubbulillah; hub, sevgidir, amelini Allah sevgisi için yapacak.

Allah için yapılan amel hangisidir? Maksatsız, gayesiz yapılan ameldir, Allah için yapılan ameldir. Bir maksadı, gayesi varsa birisinin, o Allah için değildir.

Şimdi ihlâs deniliyor değil mi. İhlâs nedir?

Biz namaza durduğumuz zaman, biz Rabbimiz'i göremiyoruz ama Rabbimiz bizi görüyor. Biz de onu görüyormuşuz gibi ibadet yapacağız. Zahir şeriatın anladığı ihlâs budur.

Ama tarikatın anladığı ihlâs bu değildir. Tarikatın anladığı ihlâs, nasıldır biliyor musunuz? Bir insan ne kadar amel yaparsa yapsın, o amellerini yapamıyormuş gibi bir mahviyet, bir hacalet, mahcubiyet duymalıdır. Onun için bunun hakkında bak “*Ameli güzel işle işlememiş gibi bil.*” buyruluyor.

Bir insan ne kadar amel yaparsa yapsın, eğer yaptım diyorsa, yapabildim diyorsa o amel ihlâsla yapılmış olmuyor. İhlas, yapamadım, yerine getiremedim, demektir.

Şeriat; ilim, amel, ihlâstan ibarettir. Eğer bir insan, Mürşitsiz şeriatı yaşayım derse ilmi, ameli olsa bile ihlâsı elde edemez. İhlâsı olmayınca da onun ilmi, ameli Allah'ın indinde, makbul değildir. Cenâb-ı Hakk zaten soracak:

— Kulum gel bakalım, dünyada sen ne yaptın?

— Oruç tuttum, namaz kıldım, işte zekât verdim, şu kadar ibadet ettim.

— Onları sen hep kendin için yapmışsın. Benim için ne yaptın?

Onun için bak “*Hasenetül ebrar seyiyatül mukarrebîn*” buyuruyorlar. Ebrar nedir? İbadet eden.

Yani ebrarların sevap diye yapmış olduğu ibadetlerden, mukarrebler ondan kaçarlar. Günah diye ondan kaçarlar, yapmazlar.

Ama burada şimdi anlaşılmasın ki ebrar ibadet ediyormuş da mukarreb yapıyormuş. Ebrar namaz kılıyor da mukarreb namaz kılmıyor. Hayır, öyle değil. Ebrar oruç tutuyor da mukarreb tutmu-

yor. Ebrar işte çeşitli çeşitli ibadetler yapıyor da mukarreb yapmıyor. Bunlar değil.

Ebrar ibadetini bir sevap karşılığı yapar. Mukarrebın ise onun sevabından kaçır.

Bir de şöyle buyuruyorlar. Bu tasavvufi kelâmlar zahire çok ters düşer. Anlayışa ters düşer aslında. Bir tasavvuf erbabı da şöyle buyuruyor: “*Sevabıma estağfurullah, günah benim amelimdir.*” diyor.

Şimdi buradan anlaşılıyor ki bu adam hiç sevap işlememiş, da-ima günah işlemiş. Hayır, bunun anlamı bu değil. Estağfurullah diyor, ben amellerimi sevap için işlemedim. Günahlarımdan da kurtulamadım, günahımdan da kurtulamıyorum.

Onun için Allah’a şükür, elhamdülillah nimetimiz büyüktür. Bunun kıymetini bilelim ki daha büyüğünü Cenâb-ı Hakk ihsan etsin, daha büyüğünü elde edelim. Çünkü Allah’ımızın emri öyle: “*Ben kuluma bir nimet veririm kıymetini bilirse arttırırım*¹², *bilmezse elinden alırım.*”

Cenâb-ı Hakk bize nimet olarak ne halk etmiş? İslâm olarak bi-zi halk etmiş. Evvel bu, İslâm olmamızdır.

Fakat İslâm olmakla beraber bir de Mürşit gerekir insana Mürşit; Mürşitsiz olmaz. Bak:

Mürşit gerektir bildire Hakk’ı sana hakke’l-yakîn

Mürşidi olmayanların bildikleri güman imiş

Anlaşıldı mı efendim? Şimdi Mürşit Kur’ân’dır, rehber işte Hazreti Resulullah’tır diyenler, bunlar çok aldanıyorlar. O kadar aldanıyorlar ki bütün evliyayı, bütün tarikatı inkâr ediyorlar. Peygamber Efendimiz’in velayetini inkâr ediyorlar.

Onun için bak Cenâb-ı Hakk bize ayriyeten bir de tarikat nasip etmiştir. Tarikat Allah’a giden bir yoldur. O yolu bilen de Mürşit’tir. Mürşitsiz o yol bilinmiyor. Mürşitsiz o yola gidilmiyor.

¹² İbrahim, 14/7.

Çünkü o yola mahviyetle gidiliyor, yoklukla gidiliyor. Amel ne kadar olursa olsun eğer amel varlığı varsa onda önünü kesiyor. Ben amel işledim, amelimden dolayı ben artık cenneti de kazandım daha, günahımdan da kurtuldum daha, insanlardan da farklı iyi bir kimse oldum, amel işledim diyorsa, o onun için varlıktır.

Varlık dağıcı delmeyen

Ağlar iken gülmeyen

Şeyhini hak bilmeyen

Düşer hüsrana saki

İnsan varlık dağıcı delemese zarara uğrar. Varlık işte kendi varlığıdır. Bir dağ gibi önünü keser. Onu delemes ki gitsin. Ama onun Mürşit'i ona varlık getirmez ki.

Çünkü Mürşit'in iki nuru vardır: Bir rabıta nuru vardır, bir de velayet nuru vardır.

Rabıta nuru müridin zahirini ihata eder, nefisini ıslah eder.

Velayet nuru da müridin ruhuna hizmet görür.

Bir anne çocuğunu nasıl büyütüyorsa öyle ruhunu büyütür. Bir Mürşit'in bir müridin ruhuna olan hizmeti bir annenin 40 tane körpe çocuğa olan hizmetinden de daha ağırmış.

Bakın nasıl ki bir anne düşünün, 40 tane körpe çocuğun hizmetini başarabilir mi? Emzirmesi, onları yatırması, onları temizlemesi, giydirmesi, bunları başarabilir mi? Evliyaullah'ın müridinin ruhuna olan hizmeti, 40 tane körpe çocuğa olan hizmetinden daha ağırmış.

İşte “*Ela inne Evliyaullahe la havfün aleyhim velahüm yahzenun*” ayet-i kerimesi bunların hakkında varit olmuştur. Cenâb-ı Hakk; onlarda öyle bir havf var ki, buyuruyor.

Ama o havf nedir? Onlardaki o havf; ahfa, havf makamına ulaşmışlar.

İnsanlarda letaif var: kalp, ruh, sır, hafi, ahfa, kalp gözü. İnsanlarda kutsal makamlar vardır.

İnsanda evvel kalp âlemi açılırmış. Ondan sonra ruh âlemi açılırmış. Ondan sonra sır âlemi açılırmış. Ondan sonra havf âlemi açılırmış.

Havf âleminde onun üzerine Allah'ın havf sıfatı çöküyormuş. Ama bu havf sıfatı ne için ona çöküyormuş? Allah'a çok yaklaştığı için o taşımış olduğu bir mesuliyet, görevin havfi ona düşüyormuş.

Evliyaullah'taki bu havf nedir?

Evliyaullah'ın eğer 40 bin tane müridi varsa, 40 bin tane müridinin havfini çekiyor. 40 bin tane müridinin içerisinde bir tanesine hata gelmesini istemez. Onların havfini çekiyor.

İşte, Evliyaullah'ın rabıta nuru müridin zahirini, nefsinin ihata etmiştir. Nefsinin terbiye eder.

Evliyaullah'ın zahirde bir yaşantısı var. Bizde Rabıta'dan maksat, Rabıta-yı Nakş-ı Hayal var. Bir de Rabıta-yı Nakş-ı Cemal vardır.

Rabıta-yı Nakş-ı Cemal'i Cumhuriyet'ten bu yana kapatmışlar, göstermezler. Çünkü bu zamanımızda Rabıta-yı Nakş-ı Cemal'i görenler idare edemezler, yaşayamazlar, o nedenle yaşatmazlar.

Rabıta-yı Nakş-ı Cemal eskiden kimde tecelli ediyorsa, kim görüyorsa, yani Evliyaullah'ın ma'nevî yüzü kime görünüyorsa o insan ne oluyormuş? Aptallaşmış.

Aptallaşıyor deyince yani tamamen yemekten, içmekten, maişetten, çalışmaktan her şeyden dūr oluyormuş. Konuşmaz, açlığını bilmez. Uykusuz mu, susuz mu hiçbir şey bilemez. Böyle gözleri bir noktaya bakakalıyor. Baygın değil, ölü değil; sağ, diri. Efendim nefesi, her şeyi normal, rengi yerinde, bir iniltisi yok, hiçbir şeyi yok. Ancak gözleri bir noktada, oradan ayırmıyor. Konuşmuyor, yemiyor, içmiyor, çalışmıyor, namazını da kılamıyor, ibadetini de yapamıyor, böyle bir halde oluyor.

Bu zamanımızda şimdi o hazmedilmez, taşınmaz. Bir kimsede o hâl tecelli ederse onun hâlinde bilen olmaz.

Ne yaparlar bunu? Götürürler doktora, doktor bir şey anlamaz. Götürürler hocaya, hoca bir şey anlamaz. Çünkü zahirde bir şeyi

yok, anlamazlar. Doktor der, bir şey yok bunda; hoca der, bir şey yok bunda. Öyleyse deli olmuş derler, götürürler tımarhaneye.

Rabıta nuru, müridin zahirini ihata etmiştir, nefsinı terbiye eder.

Velayet nuru da müridin ruhunu yetiştirir, ona hizmet görür. Artık onun hizmetini bizim aklımız idrak etmez ki, bilemeyiz ki, ifade de edilemez.

Sordular ruhtan Resulullah cevabın vermedi

Peygamber Efendimiz'e ruhtan sordular, ruhtan cevap vermedi. Çünkü ruh gayrimahlûktur.

Zahirde onun bir şekli yok ki şuna benziyor, buna benziyor, şu renktedir, bu şekildedir, mahareti budur denilse.

Ama o öyle bir şey ki onu insan yaşar. İnsan o hali yaşar fakat o hali ifade edemez ve ifadesi mümkün değildir. O halden ayılır geçer. Geçtikten sonra da ondan gene bir şey bahsedemez. Bak niye buyuruyor:

Bu berzah âlemin geç gör neler var

Eriş nûra ki sende kalmaya nâr

Olursun âlem-i rûhtan haberdar

Bu berzah âleminden geç diyor ama burada sadece dünyayı demiyor. Evet, hadis-i şerifte: “Dünya mü'minin zindanıdır.”¹³ Müminler için dünya berzahdır, karanlıktır.

Amenna, insan dünyadan geçmezse terk-i dünya olmazsa terk-i ahiret olamaz. Ama bu kelâmın anlamı bu değil. Bak ne buyuruyor?

Eriş nura ki sende...

Eriş nurdan mana, insanları noksan sıfatından kurtarmaktır. Noksan sıfatından kurtarmazsa, bak buyuruyor:

Cehennem dediğin dağ odun yoktur

Herkes ateşini böyle götürür

¹³ Müslim, Zühd, 1.

Bu da bir kelâm-ı kibârdır. Cehennemde odun, kömür yanmıyor. Sen burada kazanmış olduğun vebalini oraya ateş olarak götürüyorsun. Yani hayvanî sıfatını oraya değişmeden götürüyorsun.

Bu hayvanî sıfatın nerden meydana geliyor? Yapmış olduğun günahlarından dolayı sende hayvanî sıfat var, kurtaramıyorsun.

Amenna, insan terk-i dünya olmazsa ehl-i ahiret olamaz. Fakat;

Bu berzah âlemin geç gör neler var

Eriş nûra ki sende kalmaya nâr

Yani sen dünyayı terk et, bir anlamı budur, ahireti kazan.

Eriş nura ki sende kalmaya nâr

Ama asıl anlamı da bu değil. Bak,

Olursun âlemi ruhtan haberdar

Öyleyse âlem-i ruhtan haberdar olmak için noksan sıfattan kurtarmak lazım.

İnsanlarda ruh var, ceset var. Eğer bir insan bu cesedi, yani anasını ziddiyeti değişmezse, görünürde değişmiyor, içindekini göstermez.

Şimdi misal bak, şu duvar var değil mi? Duvarın cesedi var. Ama arkasını göstermiyor, önüne geleni de arkasını da göstermiyor. Bu duvar cam olsa öbür tarafını gösterir.

Yunus (A.S) balığın karnında “*La ilahe illa ente sübhaneke inni küntü minezzalimin*¹⁴” zikrine devam etti. Bu zikirle 40 gün sonunda o balığın dağ gibi kara gövdesi cam, billur oldu. Deryayı seyretmeye başladı.

Bizim de işte zikrullahın bu kara cesedimizi değiştirmesiyle billur, cam oluyor. O zaman ruh, cesetle ünsiyet ediyor. Buna ma’nevî bülûğ deniliyor, ma’nevî evlilik deniliyor, ma’nevî balığ olmak deniliyor. Bunun hakkında Şeyh-i Şirazi şöyle buyurmuş:

Dediler niçin evlenmedin sen

Dedim ki henüz balığ olmadım ben

¹⁴ Enbiya, 21/87.

Ŗeyhi Ŗirazi evlenmemiŖ, sormuŖlar niye evlenmedin? DemiŖ ki henüz baliğ olmadım.

Veliliğe varınca baliğ olur

Velilik olmazsa oğlancık olur

Ŗeyhi Ŗirazi büyük Evliyauallah'tır.

Onun için insan fenafiŖŖeyh olmadıktan sonra ruhundan haberdar olamaz. Ruhundan haberdar olunca da ondan yine bir Ŗey ifade edemez. Bu dil kâfi gelmez ruhtan bahsetmeye.

Sordular ruhtan Resullullah cevabın vermedi

Efendim Allah'a Ŗkr, Elhamdülillah ama bu nimetlerimizin tabii ki kadrini bilirsek daha büyür.

Amenna ve saddakna Cenâb-ı Hakk bize MrŖit nasip etmiŖ. Bizim için en büyük nasiptir. MrŖidi olmayanların nasibi noksan-dır, eksiktir.

Niçin? Çünkü insanların ruhu makamına MrŖitle ulaŖıyor. MrŖitsiz ruh makamına ulaŖamıyor.

Ruh makamına ulaŖmazsa ayrılıkta kalıyor, firakta, iftirakta kalıyor.

Cennete de gitse cennete de ayrılık, iftirak azabı varmıŖ.

**“Evliyaulлахlar ‘Cem’ül-Cem’dir’,
onlarda tefrika yoktur, gayrilik müritlerdedir”**

11.8.1989 / Demetevler

Allah, muhabbetinizi arttırsın. Cenâb-ı Hakk sonunuzu hayır getirsin, sonumuzu hayır getirsin. Allah, çok hayırlı uzun ömürler ihsan etsin. O uzun ömrünüzle beraber muhabbetinizi de Cenâb-ı Hakk arttırsın, muhabbetinizi de muhafaza etsin.

Allah’a şükür, elhamdülillah insanlarda muhabbet büyük nimettir. İnsanlardaki muhabbet Allah’ın büyük ihsanıdır. Çünkü öyle:

Muhabbetten Muhammed oldu hâsıl

Allah’a şükür, Allah bizi Müslüman halk etmiş. İnananlardan, ümmet-i Muhammed’den bizi halk etmiş. Peygamberimiz’in hakkında Cenâb-ı Hakk; “*Levlake levlak lema halaktul eflak*¹” buyuruyor. “*Habibim, seni halk etmeseydim bu eflâkları, felekleri, varlıkları halk etmeyecektim.*” Süleyman Çelebi Hazretleri öyle buyuruyor ya:

Pes Muhammed’dir bu varlığa sebep

Sıdk ile anın rızâsın kıl talep

Ama onun rızasını sıdk ile talep etmek, yani sünnetlerine sımsıkı sarılmak lazım. Sünnetlerini işlemek lazım ki onun rızasını da talep etmiş olalım. Kuru kuruya talep olur mu?

Cenâb-ı Hakk: “*Talebena vecedena*” “*Kulum iste vereyim.*” diyor. Ama bunu istemek; sa’y etmek, çalışmak, tefennün yapmaktır.

---

¹ Keşfü’l-Hafa, c. 2, s. 164.

Onun için burada Allah'a şükür, Cenâb-ı Hakk işte bizi sevgili habibine ümmet etmiş. Eğer onu seversek ehl-i muhabbet oluyoruz. Onu sevmezsek biz, ehl-i muhabbet sayılmayız. İşte onun için:

Muhabbetten Muhammed oldu hâsil

Ehl-i muhabbet demek, Allah'ı sevmektir.

Niye sevmeyelim? Bizi yoktan var etmiş. Bize rızık veriyor, sıhhat veriyor. Bize aza varlıklarını vermiş, sayısız nimetler vermiş. Acaba bizim kulluğumuz, onun bize vermiş olduğu nimetlerin en ufağının karşılığı mıdır? Değildir.

Diğer vücut nimetleri olsun, sağlığımız, gerekse gıda nimetlerinden, dünyada bütün her çeşit nimetlerden faydalanıyoruz.

Ahirette bize daha büyük nimetleri olacak, daha büyük ihsanları olacaktır. Cenâb-ı Hakk, eğer kulluğumuzu bilirsek, kulluğumuzu yaparsak bize cemalini de gösterecek. Onun için kelâmda:

Muhabbetten Muhammed oldu hâsil

Muhabbetten maksat, Muhabbetten Muhammed meydana geldi, hâsil oldu, ama,

Muhammed'siz muhabbetten ne hâsil

Muhammed'i sevmeyenler de ehl-i muhabbet değiller. Muhammed'i sevmeyenler, Allah'ı da sevemezler. Cenâb-ı Hakk diyor ki: "*Habibim seni seven beni sever, seni sevmeyen beni sevmez.*"² Bir de buyruluyor ki:

Muhabbetten murat ancak Muhammed hâsil olmaktır

Muhammed'den murat şahım visale vasıl olmaktır

Muhabbetten murat Peygamber Efendimiz'i elde etmektir, diyor. Ona ulaşmaktır, onu sevmektir, onu bulmaktır, ona ümmet olmaktır. Onun nur-ı nübüvvetini görmektir. Evet,

Muhabbetten murat ancak Muhammed hâsil olmaktır

Muhammed'den murat...

² Al-i İmran, 3/31.

Muhabbetten maksat nedir? Muhabbetten maksat Peygamber Efendimiz'in nur-ı nübüvveti sende tecelli etmesidir. Peygamber Efendimiz'in nur-ı nübüvveti sende tecelli ederse seni visale ulaştırır.

Visal nedir? Visal de vuslattır. Vuslat nedir? Vuslat da ruhumuz Rabbisi'na âşıktır. Çünkü ruh oradan gelmiş, oraya ulaşmak ister. Ruh başka bir şey istemez. İnsanlarda nefis var, ruh var.

Nefsin çok arzuları vardır. Nefsin bitmez tükenmez arzuları vardır. Ama ruhun bir tane arzusu vardır. O arzusu nedir?

Canım demem ben bu tendeki cana

Eğer vasıl eylemezsen canâna

Ahir bu dert beni eyler divane

Derman için sen Lokman'a gelmişim

Lokman burada kimdir? Derman nedir? Bunları arayalım ve bulalım.

Lokman meşayih; derman da vuslat, ulaşmaktır.

Dert de neymiş? Ayrılık.

Bizim ruhumuz çok ulvî bir âlemden, Allah'tan ayrıldı geldi, derdimiz budur.

Dermanımız da vuslat, oraya uçmak, ulaşmaktır.

Hayat iksirinin Lokman'ı geldi

Meşayih, Evliyaullah maneviyat doktorudur. Hani silsilemizde Şeyh Efendimiz'in elkabında “*Sertabib-i âşıkân*”dır okuyoruz. “*Ve ilâ rûhi sultânîl evliyâ ve bi mahremi sırrı esrârı enbiyâ, câmiil kemâlâtis sûriyyeti vel mâneviyyeti eşşeyhul ekber ve kutbu'l-aktab*”

Zahirde cismiyle şeriatı tamamen yaşamış ve kemâlatı elde etmiş. Vücudun nezafeti, kıymeti, özelliği, kutsiyeti şeriatla oluyor.

“*Câmiil kemâlâtis sûriyyeti vel mâneviyyeti*” yani zahiren ve bâtinen bütün kemâlatı kendisinde cem etmiş. “*Eşşeyhül ekber ve kutbu'l-aktab, Mevlâyî, mevlâyî, mevlâyî...*” Bu elkâbları okuyoruz.

“*Ve ilâ rûhi sultânil evliyâ*” Amenna, hiç Şüphe yok evliyaların sultanıdır.

Bu evliyaların sultanı denilince, Abdülkadir Geylanî Hazretleri’nden, Nakşibendî Efendimiz’den de daha mı yüksek? Onu biz bilemeyiz de yalnız her mürit kendi meşayihini ne kadar büyük görürse o kadar feyiz alabiliyor.

Fakat her asrın bir Abdülkadir Geylani’si, bir Nakşibendî’si vardır.

Mademki Nakşibendî Efendimiz büyük bir makam, bir rütbe elde etmişse o makam boş mu kalmış?

O makama her asırda bir ulaşan vardır, boş kalmaz. Niye buyuyor ki:

Himmet-i evliyâ bize yâr iken

Şah-ı Nakşibendî ser hünkâr iken

Seyyid Taha Sıbgatullah var iken

Gabe gavseyne dek seyranımız var

Öyleyse demek ki her asırda o rütbeye, makama, yetkiye ve o salâhiyete ulaşan birisi vardır, eksik değildir.

Herhangi bir tarikat mensubu, müridi, bu benim Őeyhimdir demekle galat -yanılma- olmaz. Çünkü tarikatın bu bir adabıdır, Őartıdır.

Tarikatın Şartları nedir? Muhabbet, ihlâs, adap, teslim.

Bunlar olmazsa bir mürit tarikatı anlamış, yaşamış değildir. İsterse onun meŐayihli vaktin kutbu olmasın, vaktin kutbu gibi meşayihini bilirse vaktin kutbundan ona feyiz gelir.

Evliyaulahlar “*Cem’l-cem*”dir, onlarda tefrika yoktur, gayrilik müritlerdedir.

Onlarda ayrılık, gayrilik yoktur, hep bir noktada birleşmişler.

Cem’l cem olmak yani bir yerde, Allah’ta birleşmişler. Onun için onlarda tefrika yoktur.

Mesela bak, bizim tarikatımız zaten askeriyedir. Hani askeriyede rtbeliler, subaylar var değil mi?

Mesela, bir bölük komutanının maiyeti ancak o bölüğün erleridir. Başka bir bölük komutanı o erlerin kumandanı olamaz.

Her ne kadar olamaz ama başka bir subay geldiği zaman ona ta'zimini yapmayacak mı? Yapacaktır ama onun kumandanı değildir. Kumandanı kimdir? Kendi bölük komutanıdır.

Mesela, bir taburun dört tane bölüğü var. Her bölüğün yüzbaşı kendi bölüğünün kumandanıdır, erlerinin kumandanıdır. Ama tabur komutanı hepsinin kumandanıdır.

Bir alayın dört tane taburu vardır. Her alay kumandanı, kendi taburunun kumandanıdır. Kendi taburunun erleri de onun erleridir; subayları, onun maiyetidir.

Fakat tümen komutanı alayın subaylarının ve erlerinin de kumandanıdır, gittikçe böyle büyüyor.

Öyleyse demek ki bu Evliyaullahlar'da, meşayihlerde böyledir. Meşayihlerde tebliğ memuru var, irşat memuru var, gavs var, kutup var.

Tebliğ memurlarının belki yetkisi yoktur. Bir tebliğ memuru tarikati neşretmiş, gezmiş, dolanmış ve ders vermiş. Müritleri isterse çok irakta olsun, o müritlerinden haberdar olamıyorsa onun aslı vardır.

Onun meşayihi asıldır. Çünkü vekilin vekili olamaz, ancak asılın vekili olur. Bir meşayih; vekil halife tayin etmişse o vekil halife, bir daha vekil halife tayin edemez.

Onun için meşayih içerisinde tebliğ memurları var. Güruh-ı evliyadan bu arz üzerinde hizmet görenlerden her yerde bilinen, görülen, duyulan hangi tarikattan olursa olsun, Kadirî'den Rufaî'den, Nakşî'den olsun, o tarikatın tebliğ memuru vardır, irşat memuru vardır.

Tebliğ memuru tebliğ eder, bir müride dersini verir. Mürit o tebliğ memurundan almış olduğu dersini yaparsa feyzini de alabilir, terakkisini de yapar. Makam mevki de ihrâz eder, terakki eder.

Yalnız müridin terakkisine tebliğ memuru vesile olamıyorsa, yani bir müride makam ona ihrâz edemiyorsa, uğramış olduğu bir halden geçiremiyorsa, o tebliğ memurunun aslı vardır, o yapar.

Mesela, diyelim bir kaza kaymakamı başka birisini vekil tayin eder. Vekil, kaymakam kadar yetkili olur mu? Yetkili değildir. Ama kaymakam onu vekil tayin ettiği için kaymakama yapılan hürmet, hizmet, kaymakamın salahiyeti olduğu için ona yapılır.

İşte tebliğ memurları vardır, irşat memurları vardır. Fakat gavs vardır, kutup vardır.

Tebliğ memuru çok olabilir, irşat memuru da çok olabilir. Fakat gavs bir tanedir, kutbu'l-aktab da bir tanedir. Bunların da yeri boş kalmaz. Muhakkak bunların yeri de doludur. Her asırda bunlar mevcuttur.

O zaman demek ki bizlere ne lazım? Tarikatın dört şartından bir tanesi de ihlâstır. İhlâs da mürit meşayihini büyük görecektir, isterse büyük olmasın. Kendi meşayihini vaktin kutbu olarak bilirse işte o ona göre terakki eder. Ona göre feyiz alır, ona göre muhabbet gelir.

Muhabbettir insanları terakki ettiren; çünkü muhabbetle yapılan âmelde de varlık olmaz, riya olmaz. O âmel sağlamdır, sıhhatlidir. Niye buyruluyor ki:

Gel ey sofı kıl insafı

Kıla gör Hubbulillahu

Diyor ki ey sofı insaf et, sen bu ibadetleri cennet için mi yapıyorsun? Hubbulillah, Allah'ı sevdiğin için yap Allah'tan hiçbir şey isteme. O ganidir, o ağadır, o çok zengindir, o bonkördür. Seni ihya u âbad eder.

İşte onun için burada karşılıklı yapılan ibadetle karşılıksız yapılan ibadet bir değildir, çok farklıdır.

Misal verilecek olursa çok zengin bir ağayı düşündüğümüz zaman. Çok zengin, malı tükenecek, bitecek gibi biri değil. Fakat iki kimse gitse ona hizmet görse. Ağa dese ki şu hizmeti görün. O da dese ki ben bu hizmeti şu fiyata görürüm. O hizmetini, işini görür. Ağadır onun hakkına tecavüz etmez. Kesimi, ücreti neyse kesimini verir, belki fazlasıyla da ona verir.

Ama birisine de sen de şu hizmeti git gör sana ne vereceğim, kaç kuruşa yapacaksın, neye göreceksin bu işi dediği zaman; “Ha-

yır, efendim ben sana ücretle çalışmam. Ben seni çok sevdiğim için çalışmış olduğum bir şeyden senden para istemiyorum. Ben seni sevdiğim için sana canımı da feda etmişim” derse o ağa ondan daha varlığını esirger mi? Ona ücret vermez, varlığını verir.

Der ki gel ben zaten senin gibisini arıyordum. Gel bu malımın üzerine kon da ye ve yedir. Öyle olmaz mı zahirde?

Bu bir kul ağa iken bunu yaparsa Cenâb-ı Hakk bunu yapmaz mı? Cenâb-ı Hakk’ın bize emri, “*Fe emmel yetime felâ tekhar ve emmessâile felâ tenhar*” “*Yetimlere, fakirlere, saillere ihsanda bulunun.*”³

Yani fakirlerin fakirliğini giderin. Yetimlerin yetim olduğu bilinmesin, öyle ki kendi evlatlarınız gibi.

Peygamber Efendimiz öyle yapıyormuş. Bayram geldiğinde o yetimlerin hepsini topluyormuş. Sanki yetimlerin babasıymış gibi onlara bayramlık kaftanlar alıyormuş, onları sevindiriyormuş.

Cenâb-ı Hakk’ın bize böyle bir emri varsa biz de Allah’ın sâili olduğumuzu bilirsek, Allah bize ihsanını etmez mi? Eder, amenna. Cenâb-ı Hakk nihayetsiz lütuflar, sonsuz ihsanlar bize yapar.

Çünkü Allah’ın hazinesinde serveti, malı, varlığı bitmez tükenmez, kullarinki gibi değil, Cenâb-ı Hakk’ın hazinelerinden asla bir şey eksilmez.

Bakın bizim inancımızda bütün insanlar, cinler, melekler dâhil hepsinin ayrı ayrı Allah’tan istekleri olsa, hepsinin isteklerini Cenâb-ı Hakk o anda yerine getirir, amenna ve saddakna. Allah’ın bir şeyi eksilir mi? Eksilmez.

Cenâb-ı Hakk Âlim ve Kadir’dir. Âlim, her şey ona ayan, biliyor. Kadir, her şeye gücü yeter. Âlimse bu kadar insanların hepsinin ayrı ayrı isteği olsa bilir. Kadir ise hepsinin isteğini yerine getirebilir, amenna. O’nun kullarına vereceği ikram, edeceği ihsan için zaman ve işlem istemiyor.

Bir kulun bir şeyi yapması için onda bir işlem var ve zaman lazım ki onu işleyebilsin, yapsın ve meydana getirsin.

³ Duha, 93/9-10.

Ama Allah’ınki böyle değil. Allah’ınki emirdir: “Ol” dur.

Zaten “Kn” emriyle bütün dünyalar, ahiretler, varlıklar bütün ins cin, bütün varlıklar “Kn” emriyle meydana geldi:

Kn fekan emriyle döner bir dolap

ğdr âlemi misli siyap

İnceden incedir olunmaz hesap

Çok hikmet var kn fekandan içeru

Bu böyle, yalnız şık ne buyuruyor?

Kn fekanın sırrına ermek ne hacet bizlere

Aşka ermektir muradım nam u nişan istemem

Âşık da böyle buyuruyor.

Kn fekan ne demek? Allah “Kn” emriyle her Şeyi var etti, “Feyekn” emriyle de yok edecek.

“Kn” emri de Kur’an-ı Kerim’de, “feyekn” de Kur’an-ı Kerim’de yettir.

Fakat “kn” ile “feyekn” arasında Cenâb-ı Hakk’ın kuvvetlerini, kudretlerini, hikmetlerini, zametlerini ancak âlim olanlar biliyorlar.

Bir ilim sahibi var ki ilmin merkezine dalmıő, ilmin noktasını okumuş; bu ilimlerden, bilimlerden hepsinden geçmiş. Onun için buyuruyor ki:

Kn fekanın sırrına ermek ne hacet bizlere

Aşka ermektir muradım nam u nişan istemem

Hazreti Ali Efendimiz’in hakkında Peygamber Efendimiz buyuruyor, “Ene medinetü’l-ilm ve Aliyyn bbuh” “İlmin Şehri benim, kapısı Ali.”⁴

Mesela bu Ankara Őehrinin daha evvelce bir kalesi varmış. Bu Şehre bir kapıdan giriliyormuő. Veyahut da bir Şehirde kapısı yok

⁴ Tirmizi, c. 5, s. 637.

ama bir yolla doğudan, batıdan gelen bir yolla bu şehre giriliyor-muş. O da bir kapı sayılır.

Ashabın içerisinde Peygamber Efendimiz'den sonra en fazla âlim olan Hazreti Ali Efendimiz; ilmi üstün ve yüksek olandır.

Fakat Hazreti Ali Efendimiz ne buyuruyor? “*İlim bir noktadır, cahiller onu çoğalttı.*” Hâşâ, burada kendisini cahil mi ediyor? Hayır, o değil.

Onun için ilim bir noktadır. O nokta da Allah aşkıdır.

Kimin kalbinde Allah aşkı doğuyorsa, o ilmin noktasını okumuş oluyor, o bilmiş oluyor.

Fakat aşk öyle bir ilim ki, onun kalbinden diğer ilimleri siliyor. Ne kadar bilgiler, ilimler varsa onun kafasından, gönlünden aşk siliyor. Zaten onlar silinirse o doğmuyor, meydana gelmiyor.

Ledünni ilmi, kalp ilmi değil mi? Evet.

Zahir ilmi insanların kalbinden, gönlünden silinmedikten sonra ledünni ilmi onun kalbinden doğmaz.

Mevlana'yı düşünelim, o büyük bir âlimdi. Şems ona ne yaptı? Geldi, onun ilmini elinden aldı, dindon –şaşkın- etti. Delilerin, sarhoşların, cahillerin yapmadığı işleri ona yaptırdı. İşte onu bir aşka, cereyana kaptırdı.

Bir insan cereyana kapıldığı zaman ne kadar güçlü olursa olsun onda daha irade olur mu? Olmaz. İşte aşk da insanları böyle ma'nevî bir cereyana kaptırır.

Aşktırır beni avare eyleyen

Aşktırır beni sergardan eyleyen

Aşktırır beni zarı zarı ağlatan

Aşk insanları gezdirebilir de, aşk insanları avare de eder. Yani dünyadan da soğutur. Daha onda yemek, içmek, çalışmak, kazanmak, harcamak isteği kalmaz. Aşk insanları zarı zarı ağlatır da.

Mecnun'a aşk ne yapmış? Yıllar boyu gece gündüz dağlarda in-letmiş, ağlatmış, gezdirmiş.

Neticede ne olmuş? Bir Leyla'nın vasıtasıyla ona gelen aşk ile ne olmuş?

Bütün eşya ona Leyla görünmüş.

Düşünelim senin veya benim gök sevdiğimiz bir Şey uzak bir yerde var. Onu aramak, bulmak için ne kadar sa'yımız gücümüz varsa sarf ederiz. İcabında onu elde etmek, ona ulaşmak için, yemekten, içmekten her Şeyden de dr (uzak) oluruz.

Fakat o sevdiğimiz yanımıza gelirse, etrafımızı sararsa ve etrafımızda hep o sevdiğimiz görünürse, daha onu aramaya ve ona gitmeye ihtiyaç kalır mı? Onun için:

Mecnun gibi dağdan dağa

Gezmek ne lazım aşığa

Gönlümde buldum yrimi

Kesrette yri neyleyim

Âşık kim?

Mecnun gibi dağdan dağa

Gezmek ne lazım aşığa

Aşk ikidir: aşk-ı meczı, aşk-ı İlahı.

Mecnun'un Leyla'ya aşk-ı mecazdı. Sonra Leyla'nın yüzünden ona aşk-ı ilahı, yani Cenâb-ı Hakk'ın sıfat nuru göründü.

Mecnun onunla ta ki gece gündüz ağladı, sızladı artık her bir Şeyden dr oldu. Leyla'nın yüzünden görmüş olduğu o nuru, neticede onun aşk-ı meczı hakikate döndü. Aşk-ı meczdan, aşk-ı ilahiyeye gvrildi.

O zaman bak Cenâb-ı Hakk'ın nuru zerreden kbraya kadar ihata etmiştir, amenna.

Cenâb-ı Hakk, bu mkevvematı ilmiyle ihata etmiştir.

Cenâb-ı Hakk, bu mkevvematı nuruyla ihata etmiştir.

Allah'ın esma nuru, sıfat nuru, zt nuru bütün bu mkevvematlarda, cisimlerde, varlıklarda, taşlarda, ağaçlarda hepsini ihata etmiştir.

Cenâb-ı Hakk, Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerimesinde ne buyuruyor? "*Tespîh etmeyen hiçbir varlık yoktur.*"⁵ Sizin o cansız gördüğünüz taşlar da beni zikreder, buyuruyor.

Öyleyse kelâm-ı kibârda da:

Bilinmez âlemin sırrı nihandır

Dört şahun hükmü ile dönen cihandır

Arif olanlara özge seyrandır

Kâmile her eşya olmuştur evrat

Bu insanlar içerisinde avam var, arif var, kâmil var efendim. Bu insanların içerisinde irade sahibi var, küllî iradeye dâhil olmuş var, değil mi?

Bir de -affedersiniz- insanların içerisinde hayvanî sıfat var, beşerî sıfat var, melekî sıfat var.

Hayvanî sıfat olan kimler? İşte, ibadeti olmayanlar, Allah'a ve ahirete inancı olmayanlar, ahiret için çalışmayanlar, amel işleyenler.

Bunlar ne oluyorlar? Hayvanî sıfatta kalıyorlar. Eğer zaten öyle olmasa niye bunlar cehenneme gidiyorlar?

Cehennem hak mıdır? Evet, amenna haktır. Cehenneme inmayan Müslüman olamaz. Cehenneme insanlar gidecek mi? Gidecekler. Niye bu insanlar bu cehenneme gidecek? Cenâb-ı Hakk, insanları cehennem için mi halk etmiş? Yok, hâşâ.

Hiç kuluna zulmeder mi Mevlâsı

Kulun çektiği kendi cezası

Ama senin eline irade-yi cüz'iyeyi vermiş.

Cenâb-ı Hakk, insanlara akıl vermiş, irade vermiş. Akıl vermiş ki bir insan kendi için yararlı ve zararlı olanı bilsin. Cenâb-ı Hakk irade de vermiş ki, kendisi için o yararlı olan şeyleri elde edebilsin.

⁵ İsra, 17/44.

İnsan çalışmadan bir varlık sahibi olabiliyor mu? Herhangi bir arzu etmiş olduğu, kendisi için yararlı olacak nimeti çalışmadan elde edebiliyor mu? Edemez.

Bu insan faydalı Şeyleri elde etmek için bilerekten yapıyor da zararlı olan Şeyleri de niye bilerekten işliyor?

Zararlı olanları bilerekten işlerse o zaman Allah kuluna zulmetmiş olur mu? Kul kendisine zulmetmiş oluyor.

Cenâb-ı Hakk'ın Şerre rızası var mı? Yoktur.

Cenâb-ı Hakk'ın günaha rızası var mı? Yoktur.

Harama rızası var mı? Yoktur.

Cenâb-ı Hakk, insanların rızkını halk ediyor. Ama kul iradesiyle rızkını helal ediyor, haram ediyor. Rızkını helal ediyorsa, o helal rızktan dolayı yedikleri, içtikleri hep ona Őefaatidir.

Ama bu insanlar için halk edilen ne kadar nimetler varsa rızkını haram etmişe, o haram yedikleri, içtikleri hep ondan Őikâyetidir.

Bu nimet denilince neyi anlayacağız? Neden faydalanıyorsak o bizim için nimettir. Bilelim, bilmeyelim birçok faydalandığımız nimetler var ki bilemiyoruz, göremiyoruz.

Cenâb-ı Hakk buyuruyor: “*Sayırsız nimetleri kulum için halk ettim.*”⁶

Bütün bu mkevvenatı Cenâb-ı Hakk kim için halk etti? Peygamber Efendimiz için.

Peygamber Efendimiz kimden geldi? İnsanlardan geldi. Cinlerden, meleklerden de gelmedi.

Öyleyse insanlar cinin de mafevkinde, meleğin de mafevkinde- dir. Ama hangi insan mafevkindedir? Allah'a kulluğunu eden, Peygamber'e mmetliğini yapan insan, meleklerden de üstündür.

Onun için öyle efendiler, Allah'a Şükür, elhamdülillah, Allah bizi insan halk etmiş. İnsan her Şeyin mafevkidir.

⁶ Mutaaffin, 83/22-24, İnfitar, 82/13.

Fakat hangi insan? Rabbı'sı'nı bilen, Rabbı'sı'na kulluk eden; Peygamberi'ni bilen, Peygamberi'ne tâbi olandır. Öbürleri insan değil, insan kalmıyorlar.

Cenâb-ı Hakk insanları üç sınıf halk etmiş: ehl-i dünya, ehl-i ahiret, ehl-i huzur.

Ehl-i dünya kimler? Allah'ı tanımayan, Peygamber'i tanımayan, ahirete inanmayanlar ehl-i dünyadır. Hatta Allah'ı tanımayan, Allah'a inanmayan ehl-i küfürdür.

Fakat bir de Allah'a şirk koşuyorlar. Mecusiler, Hristiyanlar, İsevi'si, Musevi'si; kilisesi, ibadethaneleri olup ubudiyet yapanlar fakat onlar da Allah'a şirk koşuyorlar.

Mesela Hazreti İsa'ya tapınıyorlar. Bu nedir? Şirkidir. Musa'ya tapınıyor. Bu nedir? Şirkidir. Haç veyahut da putlar yapıp tapmak. Bunlar ehl-i şirkidir.

Bir de Allah hiç yok diyenler. Bunlar da ehl-i küfürdür. Bunlar için zaten "*ila cehenneme zümera*"⁷ buyrulmuştur.

Bir de inananların içerisinde tefrika var. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte buyuruyor ki: "*Ümmetim yetmiş üç fırka olacak, yetmiş ikisi fırka-i nâr, bir tanesi fırka-i nâcî.*"⁸ Ümmeti kim? "*Lailahe illallah Muhammedur Resulullah*" diyen, zaten bunu demeyen ümmet olmuyor.

Öyleyse ümmetinin yetmiş üçte bir tanesi kurtulup cennete girecek. Mesela yetmiş üç binde bin tanesi kurtarıyor, yetmiş iki bini cehenneme gidiyor. Rakamı büyütelim, yetmiş üç milyonda bir milyonu cennete gidiyor, yetmiş iki milyonu "*ila cehenneme...*" cehenneme gidiyor.

Niye bunlar cehenneme gidiyor? Onlar sözünü söylüyor, özü yok. Sözü ne? "*Lailahe illallah Muhammedur Resulullah*" diyor ama bu söz dilinde, kalbinde tasdiki yok. Eğer tasdiki olsa, kalbi inansa icraatı olacaktır.

⁷ Zümer, 39/71.

⁸ Ebu Davut, Sünen, 1-4596, Tirmizi, İman, 18-2640.

Bu ibadeti olmayanların hepsi kalpten inanmamışlar mı? İnanmışlar ama zayıf bir iman ile bu onları kurtarmaz. O zayıf iman sönebilir de sönmeye de mahkûmdur.

Peygamber Efendimiz bizi aydınlatıyor ve haber veriyor: “*İmanı muhafaza eden ameldir.*”⁹ Amelsiz iman, rüzgâra karşı olan bir mumun ışığı gibidir. Rüzgâra karşı o mumun ışığının ne kuvveti olur? Işık durur mu, yaşar mı? Yaşamaz, söner.

Ama ameli olan bir iman da lüks lambası, cam muhafaza içerisine alınmış bir ışık gibidir. Öyle bir muhafazadır ki onu ne rüzgâr, ne yağmur, ne yağış hiçbir şey söndüremez.

Öyleyse iman nedir? İman, ikrar ile tasdik. İkrar, diliyle söyleyecek; tasdikse, kalbiyle inanacaktır.

Ama insanların dili kendini aldatır. Allah’ı aldatamaz. Niye? Çünkü Cenâb-ı Hakk: “*Biz insanların boyuna, soyuna, sözüne, güzelliğine hiçbir şeyine bakmayız; kalplerine nazar ederiz.*”¹⁰ Onun için öyleyse demek ki esas iman kalptedir. Allah kalbe nazar ediyor.

Sonra Cenâb-ı Hakk, biz kulumuzun amelini niyetine göre kabul ederiz: “*İnnemel amalü binniyet.*”¹¹ Bir de bu var. İnsanlar zamanımıza göre belki ameli de bir alet, bir sanat edinmiştir. O ameli dünya için, maddiyat için, menfaat için işliyordur. Kimse amelini niçin yapıyor, bilinmez. Onu da bilen Allah’tır.

Şimdi bu zamanımızda iman kimde, küfür kimde o da bilinmiyor. Eğer kıyafetine, yaşantısına, işine, makamına, mevkisine bakacak olursak belki bu kimse Müslüman değil diyebiliriz. Hani zahirde görünüşü Müslüman olarak da görünmüyor. Fakat o, sağlam bir iman sahibi olabilir. Onu biz bilemeyiz, onu Allah bilir.

Bir de var ki kendisini Müslüman, imanlı gösteriyor fakat içi küfür dolu. Onu da biz bilemeyiz, niye bu böyle oluyor? Müslüman çevrenin içerisinde o içi küfür dolu olan bir kimse maddiyattan, menfaatten dolayı ona bir makam verilsin, mevki verilsin, ticaret

⁹ Camiu'l-Ehadis cild: 3 s. 452, Hadis no: 9745.

¹⁰ Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis Şerif) 83.

¹¹ Buhari-Müslim.

etsin, insanlar onu saysın, sevsin, hürmet etsin, malı satılsın diye kendisini Müslüman gösteriyor.

Buradaki ise Müslümandır ve Müslümanlar için daha faydalı olayım diye amelini gizlemiş, kıyafeti ile sanki kendisini inanmayanlardan gibi gösteriyor.

Öbürü de aldatmak için amel işliyor. O da kendisini kurtarmak için ve Müslümanlar'a, insanlara, memleketine yararlı faydalı olmak için imanını gizliyor ve amelini göstermiyor. Bak bunlar şimdi zamanımızda var.

Onun için Cenâb-ı Hakk, insanları üç sınıf üzerine halk etmiş: ehl-i dünya, ehl-i ahiret, ehl-i huzur.

Ehl-i dünya, dünyayı sevenler. Sadece müşrikler mi dünyayı sever? Müslüman beldesinde doğmuş, Müslüman sülbünden gelmiş, ona Müslüman ismi koyulmuş ve Müslüman'ım diye de övünüyor, geçiniyor. Fakat dünyayı çok seviyor, dünyaperest olmuş. O da cehennemden kurtaramaz. İşte ehl-i nar onlardır. Her kim ki ehl-i dünyadır, o ehl-i nârdır. Dünyayı seviyorsa gideceği yer cehennemdir.

İşte onun için Peygamber Efendimiz “*Ümmetim yetmiş üç fırka olacak, yetmiş iki tanesi fırka-i nar, bir tanesi fırka-i nâci*” buyurmuş.

Ashap sormuşlar, Ya Resulullah, bu fırka-i nâci kim oluyor, hangisidir? Buyurmuş ki “*Benim ve ashabımın izini izleyen fırka-i nâcidir. Kitap'a ve sünnetime sarılan fırka-i nâcidir. Kitap'tan, sünnetten ayrılan fırka-i nârdır. Benim ve ashabımın izini bırakıp izinden ayrılanlar fırka-i nârdır.*”

Düşünelim bu zamanımızda Kitap da icraat edilmiyor, sünnet de yok zaten. Niye? Sünnetlerin yerini bid'atlar almış.

Bid'at hangisi, sünnet hangisidir? Malumunuz sünnet, Peygamber Efendimiz'den görülenler ve ashaptan görülenlerdir.

Cenâb-ı Hakk kitap göndermiş, İslâm daha yeni geliyor, gelişiyor, büyüyor, o zamanda yemelerinden, içmelerinden, oturmalarından, kalkmalarından, konuşmalarından, almalarından, vermelerinden hepsini bir ölçüye, İslâmî ve Allah'ın emri hududuna göre,

Cenâb-ı Hakk'ın hoşuna gelecek şekilde yapmışlar. Ama bir de uydukları sünnetler var.

Sünnetler Peygamber Efendimiz'in yaşantısı, amelleri, işlemi, icraatıdır. Sünnette ashabin da payı var, sadece Peygamber Efendimiz'in yaşantısı değil.

Peygamber Efendimiz yapmış bir şey, herkes onu sünnet olarak kabullenmiş. Bir de var ki üç beş tane sahabe bir amel işlemişler, bir iş işlemişler. Bunu sormuşlar. Demişler ki: Ya Resulullah biz bu işi böyle yaptık. Peygamber Efendimiz “*güzel yapmışsınız*” demişse o da olmuş sünnet. Yok, “*bu iyi değil, bunu terk edin*” demişse, o sünnet olmamış.

Öyleyse şimdi İslâm'da bir kıyafet, bir de yaşantı var. Müslüman'ın yemesinde, içmesinde, almasında, vermesinde, oturmasında, kalkmasında, gezmesinde bütün bunlarda bir ölçü var. Ya Cenâb-ı Hakk Kur'an ile bildirmiş ya da Peygamber Efendimiz o sünneti kendisi işlemiş. Onda görülmüş bize sünnet olarak kalmış.

Şimdi Peygamber Efendimiz'den ve ashaptan sonra neler icat edilmişse bunların hepsi bid'at olmuştur.

Yalnız burada şimdi bid'atı da ulemâ ikiye ayırıyor: Bid'at-ı hasene, bid'at-ı seyyie diye.

Bid'at-ı hasene hayra doğru, sevaba yönelenler. Bid'at-ı seyyie ise günaha yakın olanlar, şerre kayanlardır. Şimdi biz burada bid'at-ı seyyie mi, bid'at-ı hasene mi olduğunu nereden bileceğiz? Ancak burada:

Bırak bu masiva ile hevayı

Pîr-i Sami gibi bul reh numayı

Delil eyle o zatı evliyayı

Bu berzah âlemin geçmek dilersen

Beka gülşanına göçmek dilersen

İşte ancak fırka-i nâci kim ve nasıl olduğu burada meydana çıkıyor. Peygamber Efendimiz, “*Kitap'a ve sünnetime sarılanlar fırka-i nâcidir. Kitap'tan ve sünnetimden ayrılanlar fırka-i nârdır. Benim ve ashabımın izini izleyenler fırka-i nâci; benim ve ashabımın izinden kayanlar fırka-i nârdır.*” buyuruyor.

Bunu biz nereden anlayacağız? Ancak şuradan anlarız; bizim bir önderimiz, delilimiz, Mürşidimiz var, ona Allah bildiriyor. Onun kalbine zuhurat, ilhami olarak Cenâb-ı Hakk doğduruyor, bildiriyor.

Öyleyse bid'at-ı hasene mi, bid'at-ı seyyie mi, hangisi olduğunu o biliyor, seçiyor. Onun işlediğini işleyeceğiz, işlemediğini işleme-yeceğiz. Zaten kelâmı da böyle:

*Hazreti şeyhimden giymişim tacı
Ved duha yüzüdür, vel leyli saç
Giymek isteyenler fırka-i tacı
Ziyaret eylesinler pîrlerimizi*

Veyahut da:

*Olmak isteyenler fırka-i nâci
Ziyaret eylesinler pîrlerimizi*

Bakın “*Hazreti şeyhimden giymişim tacı*” Bu taç zikir tacıdır. Yoksa zahirde başına bir taç koyulmuyor. Şimdiye kadar hiçbir tarikatin mensubunun başına bu taç koyulmamış, örtülmemiş.

Ama bir taç var, o görünmüyor, bu nedir? Zikir tacı. Her kim ki bir meşayih inanmış, ondan zikir almış ve ondan feyiz alıyor; feyiz demek meşayih vasıtasıyla Allah'ı seviyor, Allah'ı unutmu-yor, Allah'ı zikrediyor, işte bu zikir tacıdır.

*Hazreti şeyhimden giymişim tacı
Ved duha yüzüdür, vel leyli saç
Olmak isteyenler fırka-i nâci
Ziyaret eylesinler pîrlerimizi*

Demek ki kelâm-ı kibârda da,

Bırak bu masiva ile hevayı

Masiva dünya sevgisidir. Dünyayı seven bir kimse daima nefsanî arzularının peşinden koşar. Nefsanî arzular boştur, havadır, aldatıcıdır, onu diyor.

Bırak bu masiva ile hevayı

Ama kimler? Dünyayı sevmeyenler hevâî arzularının, nefsanî arzularının peşinden koşmaz, peşine gitmez. Onlar ruhî arzusunun peşindedir.

İşte onun için ruhun tek bir arzusu var. O ruh Allah'tan gelmiş, Allah'a gitmek ister; başka bir şey istemez.

Nefsin çok arzuları, çok istekleri var. Bu nefsin arzuları, istekleri yerine gelince ruhun arzusu yerine gelmiyor, ruh mahzun kalıyor.

Mesela, et yiyen bir hayvana, otu versen yer mi? Otu yiyen bir hayvana et versen yer mi? Yemez.

Onun için ruhun da gıdası var, nefsin de gıdaları var. Nefsin gıdaları bütün yemek, içmek, gezmek, tozmak, zevk ve sefadır.

Ama ruhun gıdası nedir? Ruhun gıdası da ibadettir.

Zahirde öyle değil mi, bir insan aç kalırsa, fersiz olursa çalışabilir mi? Bir iş yapabilir mi? Gıdasını alacak, karnını doyuracak, susuzluğunu giderecek ki çalışsın. Gücü olsun, kuvveti olsun ki bir iş görebilsin.

Ruhun gıdası da ibadettir. Ruh ibadetle gelişiyor, ruh ibadetle büyüyor, ruh ibadetle yükseliyor, terakki ediyor.

Zaten Cenâb-ı Hakk buyurmuyor mu? “*Kulum bana nafile ibadetle yaklaşır.*”¹²

Savm u salât u hac ile sanma biter zahit işin

İnsanı kâmil olmaya lazım olan irfan imiş

Savm, salât, hac, zekât biz bunlara borçlanmışız. Biz zaten bunlara borçluyuz. Hani beş vakit namazımız var, Allah bize farz kılmış. Biz buna ta ilm-i ezeliye borçlanmışız. Belâ demekle beraber borçlanmışız.

Ama Cenâb-ı Hakk niye burada nafile ibadet emrediyor? “*Kulum bana nafile ibadetle yaklaşır.*” buyuruyor.

Cenâb-ı Hakk insanları üç sınıf halk etmiş: ehl-i dünya, ehl-i ahiret, ehl-i huzur.

¹² Buhari, Rikak, 38.

Ehl-i dünyaya ahireti haram kılmış. Yani dünyayı isteyene, dünya ile uğraşana, hep dünyaya çalışana ahiret haramdır.

İşte burada da her ne kadar bir insanın ibadeti varsa da o dünyayı seviyorsa, ibadetini dünya için işliyor. O da yine ehl-i dünyadır.

Ehl-i ahirete de dünyayı haram kılmış. Eğer bir insan ahireti seviyorsa, ahireti kazanmak istiyorsa, dünyayı sevmeyecek. Dünyayı seviyorsa ahireti sevemez; ahireti seviyorsa dünyayı sevemez.

Cenâb-ı Hakk'ın emri de böyle zaten: “*Biz insanlarda bir tane kalp halk ettik, iki tane değil.*”¹³ İki tane kalp halk edilmedi ki birine dünyayı koysun, birine ahireti koysun. O bir tane kalbini de eğer dünyayla meşgul ederse orada ahiret yoktur. Ahiret ile meşgul ederse orada dünya yoktur.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, her şeyi zıddiyetle halk etmiş. Mesela gece ile gündüzü düşünelim. Güneş bātınca karanlık oluyor, gece oluyor. Fakat güneş doğunca karanlığı gideriyor.

Burada da insanların kalbinde eğer dünya olursa o kalp karanlıktır. Onun için Peygamber Efendimiz “*Dünya müminin zindanıdır.*”¹⁴ Dünya müminin zindanı, kâfirlerin cennetidir.

Allah'a inandık, Allah'ın kitaplarına ayetlerine inandık, Hazreti Resullullah'ın hadislerine inandık. Mademki dünya müminin zindanıysa seni zindana koysunlar bakalım zindanda rahat edebiliyor musun? Sen iradenle zindana hiç gidip girer misin? Girsen de orada bir saniye durur musun?

Zindan deyince öyle bir zindan ki ağır cezalıları koydukları hücrelerdendir. Orada ışık yok, oturacak yer yok, efendim yatmak yok ayakta veyahut altında su varmış, suyun içerisine çöküp oturacak. İşte zindan demek budur. Zindan demek çok karanlık, zifiri karanlıktır.

“*Dünya müminin zindanıdır.*” Bu dünya zindansa Müslüman daha dünyayı sever mi? Zindan sevilmez. Dünya, kâfirin cennetidir.

¹³ Ahzap, 33/4.

¹⁴ Müslim, Zühd, 1.

O zaman ehl-i dünya, ehl-i ahiret, ehl-i huzur. İŖte dünya ehline ahireti haram kılmıŖtır. “*Biz insanlarda bir tane kalp halk ettik, iki tane değil*”, eğer o kalbini dünya ile meŖgul ediyorsa ahiret orada yoktur, eğer ahiretle meŖgul ediyorsa dünya orada yoktur.

Fakat bir de ehl-i huzur var. Ehl-i huzurun kalbinden dünya da ıkmiŖ, ahiret de ıkmiŖ. Dünyayı dŖnmedięi, sevmediği gibi cennete de arzusu yok.

Cenneti sevmediği değil; fakat cennete de arzusu yoktur. Onun için Yunus Emre:

Sensin benim canım canı

Sensiz kararım yokturur

Cennette sen olmazsan

Vallah nazarım yokturur

Divanda da buna benzer bir beyit var:

Cemâlin Ŗemine mŖtak olanlar

Neder cennetteki ebrri leyli

Senin cemalinin nuruna aŖık olanlar cennetin varlığını, kŖkn, apartmanımı, meyvesini, sebzesini efendim ssn, mcevheratını istemez, diyor. Ehl-i huzur da böyledir.

Mevcut olan insanların içerisinde ehl-i dünya da var, ehl-i ahiret de var, ehl-i huzur da var. Ehl-i dünya, hayvanî sfatta kaldığı için cehenneme gidiyor. Ehl-i ahiret de beŖeri sfattadır. Yani hayvanî sfattan kurtarmıŖ, beŖer sfatında, o da cennete gidiyor.

Evet, amenna ve saddakna, cennete de cehenneme de inandık, haktır. Cennet de dolacak, cehennem de dolacak. Fakat bir de ehl-i huzur var. Bunlar nereye gidiyorlar? Bunlar da cennete gidiyorlar ama cennetten de geçiyorlar.

Cennette çok üstün bir makam varmıŖ: *l-yi illiyyin*. Buraya cennetten geiliyormuŖ. Bunlar kimdir? Ehl-i huzurdur, iŖte cennetten de geçiyorlar.

Terk-i dünya olan cehennemden kurtulur, cenneti kazanır.

Terk-i kba cennetten de geçer.

Eğer terk-i ûkba olmaz cennetten geçemezse huzur sahibi olmuyor. Allah'ın cemâline zaten ulaşamıyor.

O zaman demek ki terk-i dünya, terk-i ûkba, terk-i cisim, terk-i can var.

Zahirde de ne var? Şeriat, tarikat, hakikat, marifet var.

Şeriat dünyanın bizim için geçici olduğunu bildiriyor. Sevme-
yin dünyayı diyor. Severseniz dünya sizi aldatır. Dünyayı severse-
niz dünya size bulaşır, dünya sizi pis eder, mülevves eder. Pis olan
bir şeyi temiz yere koymazlar. Cennet temiz yerdir. Pis olan bir
şeyi, cennete koymazlar.

Ama bir şeyin bir pisliği var, ona pis bir şey bulaşmış ve hiçbir
sabunla, yıkamakla, ilaçla pisliği gitmiyor. Neyle gider? Ateşe atar-
lar, ateş yakar, ateş onun pisliğini giderir. Demir paslandığı zaman
demirin pasını hiçbir şey çıkarmaz, ancak ateş o pası yakıp çıkarıyor.

Demek ki ehl-i dünya, ehl-i nâr'dır. Ehl-i ahiret, ehl-i cennettir.
Ehl-i huzur da ehl-i cemâlullahtır.

Allah'ın cemâlini seyredenler, Allah'ın cemâlini kazananlar
ehl-i huzurdur.

Bunlar nebiler, velilerdir. Ama veliler denilince hemen bu tari-
kat reisleri, meşayihler, ders verenler aklınıza gelmesin. Sadece
bunlar ehl-i huzur değildir. Müritlerden de ehl-i huzur olan çok
vardır; ama onlara hilafet verilmemiştir.

Ehl-i huzur ne demek? Her şeyden geçmiş, Allah'tan başka bir
arzusu yoktur. Allah'ı da hiç unuttuğu yoktur. Allah ile beraber
yiyor içiyor, Allah ile beraber alıyor, veriyor, konuşuyor, yatıyor,
geziyor, tozuyor, Allah'tan ayrı değildir. Bak:

Mezuniyet olmuş Sıbgatullah'tan

Bekâbillah olmuş fenafillâhtan

Hiçbir nefes hali değil Allah'tan

Gezer dervişleri Pîr-i Tagi'nin

Bak Pîr-i Tagi'nin dervişleri bu nimete mazhar olmuşlar. Der-
vişleri, müritleri fenafillâh, bekâbillah olmuşlar. Hiçbir nefes de
Allah'tan hâlî, ayrı değildir.

Demek ki sadece meşayih ehl-i huzur değildir. Ehl-i huzur denilince Allah'ı hiç unutmayan, Allah'tan başka daha terk-i dünya, terk-i ükba, terk-i terk olmuş. Allah'tan başka daha hiçbir maksadı, hiçbir arzusu kalmamış sadece Allah'ı anıyor, Allah'ı zikrediyor, Allah'ı düşünüyor.

Onun için böyle efendiler, Cenâb-ı Hakk hepinizden razı olsun. Hepinizin aşkını, muhabbetini arttırsın. Cenâb-ı Hakk hiçbirinizi ehl-i dünya etmesin. Siz de dünyayı çok düşünmeyin. Çok hırs u tamahınız olmasın. Çok koşmayın, çok koşan düşer. Normal teşebbüsünüzü yapın. Normal helal rızık arayın.

Bakın rızıkın helali de rızıktır, haramı da rızıktır. Allah halk eder. Cenâb-ı Hakk halk etmese, insan rızıkını haram da olsa elde edemez, helal de olsa elde edemez. Bakın dikkat edin, kul kendi iradesinin katkısıyla haram ediyor.

Mesela ticaret helal, bir ticaretçi giyim eşyası, yiyecek eşyası insanların ihtiyacı olan şeyleri burada yoksa başka memleketten getiriyor. Buradakini de başka memlekete götürüp satıyor. Ticaret helal, şeriat ticarete bir sınır koymuş, kâr koymuş, bir ölçü koymuş.

Kârın yüzde şu kadarı helaldir, yüzde şu kadarını geçerse haramdır. Eğer bir insan kârında iki fiyat taşırırsa helalini haram eder.

Senin, bir müşterin gelir bunun piyasadan haberi var, buna fazla söylemeyim dersin, ona fiyatı inersin. Başka bir müşteri geldi, bunun haberi yok, buna biraz fazla söyleyeyim gitsin dediysen bak işte malımı haram ettin.

Bir de mal satıyorsun birinci, ikinci, üçüncü sınıf. Kalitesini bilene avara ikinci sınıf malı birinci sınıf diye veremezsin. Ona birinci sınıfı vereceksin. Ama bilmeyene ikinci sınıfı, birinci sınıf diye veriyorsan bu sefer helali haram ettin, anlaşıldı mı?

Şimdi Cenâb-ı Hakk, burada sana rızık haram mı halk etti? Sen kendin rızık haram ettin. Hepsini işte buna göre.

Evet, dünya için çok telaşeye düşmeyin. Yalnız şu vardır: Zengin olmayı düşünüyorsanız hırs u tamahtan kurtulamazsınız. Helal mal da elde edemezsiniz. Çünkü zengin olma hevesi, arzusu var ya o sizi şaşırtır, o sizi aldatır, o sizin malınıza muhakkak haram katar.

Fazla kazanacaksın ki zengin olabilesin. Fazla kazanmak için fazla koşacaksın, fazla çalışacaksın, fazla uğraşacaksın. İcabında ibadet saatlerini de kaçıracaksın, ibadetini de yapamayacaksın. Çünkü arzun fazla zengin olmak ve zengin olmak için çok çalışıyorsun.

Cenâb-ı Hakk, insanlar için yirmi dört saati üçe taksim etmiştir. Sekiz saat maişetiniz için çalışın, sekiz saat de ibadetinizi yapın, sekiz saat de istirahat edin.

Ama bu ibadet saatleri yerini buluyor mu? Sekiz saat ibadetini yapabiliyorlar mı? Yapmıyorlar.

Ama burada niyet var. Eğer bir Müslüman ibadetiyle ticaretini yaparsa, *“ben ticaretimi kazanayım ihtiyacımı, açlığımı, çıplaklığımı aile efradımın bütün ihtiyacını gidereyim. Fazlası da olursa Allah rızası için harcarım”* derse eğer o çalışmak da ne olur? İbadet sayılır ama ibadetini de yapacak.

Şimdi zamanımızda insanlar o kadar kendilerini aldatıyorlar ki sanki -hâşâ estağfurullah- Allah bir şey bilmez. Allah'ı aldatmak isterler. Nasıl aldatmak isterler?

Diyor ki; ben efendim malımı hileli satmıyorum, fazlaya satmıyorum, kimseyi kandırmıyorum, kimseyi dolandırmıyorum, sağlam mal veriyorum, fiyatından fazla vermiyorum; benim kârım helal. Fakat o kimsede namaz yok, abdest yok. Böyle yapmakla onun kârı helal olabilir mi, İslâm'da böyle bir kaide yoktur.

Cenâb-ı Hakk sekiz saat ibadet emretmiş, sekiz saat ibadetini yap da sekiz saat de ticaretini yap. O zaman işte helal oluyor. İbadetsiz ticaretin senin helal olamaz.

Ama bu sekiz saat ibadeti de biz yapamıyoruz. Yalnız büyükle-
rimizin emri, sekiz saat ibadet demek bir Müslüman beş vakit namazını kılıyorsa o namaz vakitleri ibadet saati sayılıyor. İsterse bir saat sürmesin.

Öğle namazını kılacak. Hangi saate uğramış? Saat on ikide. Abdesti, namazı o saat ibadet saati sayılıyor. Sabah namazı hangi saate uğramışsa o saat ibadet saati sayılıyor. Beş vakit namaz beş saat ibadet sayılıyor.

Bunun geri kalan üçünü biz nereden alıyoruz? Bakın dikkat edin. Bu üçünü de, Teheccüd namazımız, biri de odur.

Salât-i evvabin namazı ibadet saatine sayılmıyor. Çünkü evvabin namazı ayrı bir saatte olmuyor, akşam saatinde birleşiyor. Ama teheccüd namazı ayrı bir saattir, ayrı bir namazdır, ayrılıyor.

Biri de senin yirmi dört saat içerisinde yaptığın o beş bin evradın, virdindir. Onu da yaparsan yedi oldu. Hatmeye de giderse eğer sekiz saati sen doldurdun. Hatme de onun için mühimdir.

Canım diyeceksiniz ki bu hatmeye haftada bir gün gidiyoruz. Ama Cenâb-ı Hakk'ın emri öyle, Peygamber Efendimiz'in buyuruyor ki: "*Çetinleştirmeyin kolaylaştırın, uzaklaştırmayın yaklaştı-
rın.*"¹⁵ Bu zamanımızda emirle olduğu için her gün okunan hatme-
nin yerine haftada bir gün hatmeye giderseniz o her gün okunan
hatmenin yerine sayılıyor.

Eğer haftada bir gün o hatmeye de gitmezsen sekiz saat ibadeti
dolduramadın, bir saatin eksik kaldı. İtimat edin, inanın böyle, bir
saatin senin eksik kalır.

Öyleyse Cenâb-ı Hakk'ın emrini yerine getiremedin. Sekiz saat
ibadet, sekiz saat ticaret, sekiz saat istirahat emrediyor. Şimdi kul
isen Allah'a itaat edeceksen bunları tatbik et. Sekiz saat ibadeti
nasıl doldurursan doldur.

Mürşidi olmayanlar da fazla ibadet yapıyorlar. İşte duha namazı
kılıyorlar, çeşitli namazlar kılıyorlar. Hayır, onlar emirle olacak.

O zaman, tarikat olmasaydı herkes kendi başına amel işleyeydi!
O zaman, Mürşit olmasaydı herkes kendi kendini irşat etseydi!

Mevlana Celâleddin Rumî Hazretleri kadar bir âlim gelmemiş,
o da kendini yetiştirseydi. Onun ilmi ona kâfi gelseydi, kifayet
etseydi. İmam-ı Rabbanî Hazretleri o da öyle zamanın büyük bir
âlimiydi. Onun ilmi de ona kâfi gelseydi. Daha bunların hangisini
sayabilirsin.

¹⁵ Sahih-i Buhari, İlim, 12.

**“Allah’ın sıfatları bir kulda tecelli ederse
işte kemâlât budur”**

15.8.1989 / Demetevler

(Gazel Okunuyor)

Bize vahdet sarayından gelen nur u safadır pîr

Mariz olan kulubâtın kamusuna şifadır pîr

Allah razı olsun. Allah aşkını muhabbetini artırsın. Allah ilmini, bilgini artırsın. Allah arzuna ulaştırsın. Ne güzel beyitler. Ne güzel kelâmlar. Anlayabilsek, gerçi çoğu anlaşılmaktadır.

Yüzü şems ü duhâdır pîr

Şems ü duhâ, güneşin en parlak ziyalı zamanına duhâ zamanı denir, öğle ile sabahın arası yani kuşluk vaktidir.

Cemî-i kalb-i uşşaka veren nûr u ziyadır pîr

Bular rûh-u musaffadır ki “cem’ül-cem”e varmışlar

Cemi’den farka gelmişler vekil-i Mustafâ’dır pîr

Allahümme salli ala seyyidina Muhammed. Bunlar ruh-u musaffadır’dan mana, insanlarda nefsin makamları var: emmare, levvame, mülhime, mutmainne, raziye, marziye, safiye.

Son makam safiyedir. Safiye makamı demek yani safileşmiştir. Onda daha hiçbir muhalefet, hiç muzır bir şey kalmamış. Allah’tan başka daha arzusu kalmamış ve bir tek Allah’a ulaşmış. Allah’tan başka hepsi aradan çıkmış, yok olmuş. Safiye makamı bu oluyor.

Bular rûh-u musaffadır

Onların ruhları safiye makamına ulaşmıştır. Safiye makamına ulaşanlar Allah’a vasıl oluyorlar.

Bular rûh-u musaffadır ki “cem’ül-cem”e

Cem’ül-cem yani Allah’ın birliğine dâhil olmaktır.

*Bular rûh-u musaffadır ki “cem ’ül-cem” e varmışlar
Cemi ’den farka gelmişler vekil-i Mustafâ ’dır pîr*
Başka bir kelâm vardır:

*Kûnh-i Zat ’ı kimse bilmez bu yola etme heves
Lâl olur dil bu arada bil ki katl olur nefes
Sen mukayyed Zât-ı Mutlaktan sakın eyleme bahs
Fark ’ı Cem ’i anlamaktır bu muammâdan garaz*
Diyor ki Allah ’ın zatından bahis olmaz.

Kûnh-i Zat ’ı kimse bilmez bu yola etme heves
Peygamber Efendimiz Miraç yaptı, bak buyuruyor ki: “*Ben bu kadar yükseldiğime rağmen Rabbim ’in marifetini bilemedim.*” Yani Cenâb-ı Hakk ’ın zatının büyüklüğünden bahis yoktur. Hâlbuki Peygamber Efendimiz ’in ilmi bütün mükevvenatın ilminin mafekidir. Bütün mükevvenatın ilmi, melekler de dâhil Peygamber Efendimiz ’in ilminin yanında yok oluyor, zerre kalıyor. Bir deryada, bir katre gibi kalıyor.

İnsanlar, Cenâb-ı Hakk ’ın sıfatlarından ef’alinden, kudretlerinden, azametinden, hikmetlerinden bilebildiği yere kadar bahsediyorlar ama Allah ’ın zatından bahis yoktur.

*Kûnh-i Zat ’ı kimse bilmez bu yola etme heves
Lal olur dil bu arada bil ki katl olur nefes*

Diller lâl olur, nefesler tükenir. Allah ’ın ne kadar büyük olduğundan bahis olmaz.

*Sen mukayyed Zât-ı Mutlaktan sakın eyleme bahs
Fark ’ı Cem ’i anlamaktır bu muammâdan garaz*

İşte ancak insanlar, “cem ’ül cem” Allah ’a vasıl olunca deryaya düşmüş, deryada yok olmuş bir cisim olur. Derya da yuttu, artık deryada yok oldu. Deryada olan bir cisim deryadan çıkınca yine cismi görünüyor, bir varlığı meydana çıkıyor. Deryaya atıldı mı varlığı yok oluyor. Deryadan çıkınca yine bir varlığı meydana oluyor.

İnsanlar da safiye makamına ulaştığı zaman Allah'ın varlığında yok oluyorlar. "Cem'ül cem"; Allah'ın birliğine dâhil oluyorlar. Oradan geçince Fark'a geliyorlar. Fark'a gelince varlıkları meydana çıkıyor.

Varlık için demek ki burada şunu ifade ediyor ki Allah'ın zatından bahis yoktur. Fakat Allah'ın halkiyatından, mahlûkattan bahis vardır.

Cenâb-ı Hakk'ın tabii çok hikmetleri var, çok büyük kuvvetli, kudretli, azametli mahlûkları var, halk etmiş, bunlardan bahis var. Hepsinin mafevki insandır. Cenâb-ı Hakk'ın halkiyatı üçe ayrılıyor: Halkiyatta mesnuatında; cematat, nebatat, mahlûkat.

Cematat, yer cinsidir. Bunlarda farklılık var. Dağlar birbirinden farklıdır, vadiler, ovalar birbirinden farklıdır. Neyi ile farklıdır? Eşcarı ile suları ile bitkileri ile farklıdır. Bir de yerin altında madenler var. Madenleri de birbirinden farklıdır, yerleri farklıdır.

Ama cematatın hepsinin mafevki yer cinsinden olan neymiş? İnci. İnci altınında mafevki oluyor. Çünkü inci hülasadır ama altın topraktan, taştan, topraktan ayrılıyor. Cenâb-ı Hakk altını altın olarak halk etmemiş, bunun madeni var, madeninden ayırt ediyorlar. Ama inciyi inci olarak halk etmiştir.

Hakkiki bir inci Hicaz'a gittiğimizde altından da fiyatlıydı. Hakkiki incinin gramı altından daha pahalıdır.

Ama yalnız bir de nebatat var. Nebatat da bitkilerdir. Onlar da birbirinden farklıdır. Ta ki bilinen bilinmeyen, görünen görünmeyen farklıdır.

Bilinen olsun, bilinmeyen olsun; görünen olsun, görünmeyen olsun bunlar birbirinden farklıdır.

Cematat ta böyle, bitkiler de böyle, mahlûkat da böyledir. Mahlûkat nerede? Karada, denizde, havada ne kadar canlı varsa mahlûkattır. İnsan, cin, peri, melek bunların hepsi birbirinden farklıdır. Ama insan hepsinin mafevkidir. İnsan canlıların, mahlûkatın da mafevkidir. İşte onun için burada:

Cem'i farkı anlamaktır bu muammadan garaz

Buyuruyor. Halkiyattan bahis olur. Allah'ın zatından bahis olmaz. Bu kelâm diyor ki:

Bular ruhu musaffadır ki cem 'l-ceme varmışlar

İşte bu manada bakın şimdi, muhakkak Allah'ın üç nuru var: esma nuru, sıfat nuru ve zat nurudur. İnsanlar Cenâb-ı Hakk'ın esma nurunu isimlerinden görür. Esmayı ananlar, esma çekenler, Allah'ın herhangi bir ismiyle zikir ede ede Allah'ın o zikretmiş olduğu isminin nuru onda tecelli eder. Onun için bak:

Gönülden perde-i hicap açıldı

Bin bir esma birbirinden seçildi

Allah'ın bin bir isminin nuru insanda tecelli ediyor.

Gönülden perdeyi hicap açıldı

Yani insanların kalbi açılırsa, Cenâb-ı Hakk mahlûkatta ne halk etmişe hepsi insanların kalp âleminde vardır. Bu açılınca, en evvel insanlara Allah'ın esma nuru görününce, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin nuru onda tecelli ediyor.

Bin bir esma birbirinden seçildi

Ama bir de buyuruyor ki:

Gönülden perde-i hicap açıldı

İlm-i lednniden bezmi içildi

İlm-i ledünni vardır, kalp ilmidir. Bezmi içildi demek onu böyle medresede yahut hocadan, satırdan okunarak alınmıyor. Ona bir aşk Allah aşkı, aşk badesi iiriyorlar. Ona aşk badesini iirince o kalp ilmi onda açılıyor, meydana geliyor. Ledünni ilmi budur işte.

Gönülden perde-i hicap açıldı

İlm-i lednniden bezmi içildi

Bin bir esma birbirinden seçildi

Her biri bir gna cevlan eyledi

Bin bir esmadan sonra cereyan oldu, hareket yaptı.

Meğer hab-ı gafletteydim uyandım

Meğerse ben gaflet uykusundaydım uyandım. Hab-ı gaflet; hab uyku.

*Hab-ı gafletteydim uyandım
Cümle esmalardan renge boyandım
Bab-ı müsemmada kaldım dayandım
Azalarım ah u figan eyledi,*

Bu da insanlar Cenâb-ı Hakk'ın esma nurunu görürler isimlerden, sıfat nurunu görürler cisimlerden, fakat hepsinden geçerler. En son insanda Allah'ın sıfat nurunda ise,

Bab-ı müsemmada kaldım dayandım

En çetin yer orasıdır. Orayı da geçtiği zaman insan varlığından kurtuluyor. O zaman 'vasıl-ı illallah' oluyor. Allah'ta fani oluyor. Tekrar yine varlığına dönüyor. Oradan geçiyor yine varlığına gelince o zaman onu ifade ediyor ki:

*Bular ruhu musaffadır ki cem 'ül-ceme varmışlar
Cem'iden farka gelmişler vekil-i Mustafadır pir*

Onun için insanlarda nefsi emmare, nefsi levvame, nefsi mühlime; bunlar noksan sıfatlardır. Ama insan mutmainneye geçince noksan sıfatından kemal sığata geçiyor. O zaman gafletten uyanıyor. Gaflet gömleğini yırtıp atıyor.

Zaten bak Cenâb-ı Hakk: "Ela zikrillahi tatmainnel kulub"¹ "Ancak sizin kalbiniz zikrullah ile mutmain olur." Zikrullah'tan başka bir şey kalbinizi doyurmaz.

Kalp, zikrullah ile doyunca o kalbe daha başka bir şey girmiyor. Allah'tan başka o kalpte başka bir şey yok. O kalp, o insan Allah'ı daha unutmuyor. Allah'tan gafil olmuyor ki noksan bir iş işlesin, hata işlesin, günah işlesin.

Bizim ancak noksanlığımız gaflettendir, gafletten doğuyor. Zaten büyük noksanımız gafletimizdir. Gafletten kurtulmadıktan sonra her bir noksanlık bizde görülür, bulunur, işlenir, yapılır. Ama gafletten kurtulan için daha noksanlık kalmıyor.

¹ Ra'd, 13/28.

İşte insanlarda nefs-i emmare küfür sıfatıdır. Yani kim olursa olsun, herhangi millet olursa olsun. İsterse ulemâ, meşayih, hoca, âlim evladı kim olursa olsun. Eğer ameli yoksa Allah'ın emirleri tutulmuyorsa, yasaklarından kaçılmıyorsa o insan nefs-i emmare sıfatındadır. Nefs-i emmare sıfatı, küfür sıfatıdır. Hayvanî sıfattır. Eğer ondan kurtulmazsa “*ila cehenneme zümera...*”² gideceği yer cehennemdir. Cehennemden kurtaramaz.

İki ayet var: bir sayfadadır bunlar Vezariyat cüzünde (Zümer Suresi) Cenâb-ı Hakk “*ila cehenneme zümera*” ve “*ila cenneti zümera*”³ buyuruyor. İnsanlar iki zümre olacak: biri cehennemlik birisi cennetlik zümresi olacak.

Onun için bir insan hayvanî sıfatı kalırsa “*ila cehenneme zümera*” gideceği yer cehennemdir. Ama hayvanî sıfatı olan kim oluyor? Nefs-i emmare sıfatında; işte günahları işler, sevapları hiç yok, helal, haram bilmez; hayır, şer bilmez, seçmez. Kim bunlar? Nefs-i emmarede olanlar.

Nefs-i levvame ise bunlardan geçmiş günahlardan kaçınmış, ameli var. Yani Allah'ın emirlerini tutuyor, yasaklarından da kaçınıyor. Bu nefis-i emmarede değil, nefis-i levvameye geçmiştir. Ama küfre yakınlığı vardır. Nefs-i emmareye yakınlığı vardır. Bir anda nefis-i emmare sıfatına yine düşebilir. Nefis yine onu aldatabilir. Onunla daima levm, daima mücadele yapıyor, onunla uğraşiyor. Nefsi onu istiyor ki yine gafil buldursun, ona yine bir günah işletsin. Onu nefis-i emmare sıfatına düşürsün.

Bir nefis-i mülhime var. Nefs-i mülhime de yine noksan sıfattır. Nefs-i mülhimedede de bunlar iç içe kal'adır bunlar. Nefs-i mülhimededen nefis-i levvameye, nefis-i levvameden de nefis-i emmareye hemen düşmesi çabuk oluyor.

Ama nefis-i mutmainneye dâhil olunca daha onun düşmesi olmuyor. Daha geri gelmiyor, kapı kapanıyor.

² Zümer, 39/71.

³ Zümer, 39/73.

Demek ki mesela bir binayı düşünecek olursak binaya kapıdan bir giriş var. O kapıdan içeriye bir giriş daha var, oradan içeriye bir giriş daha var. Dört tane böyle kapı var. Bu dördüncü kapıdan içeri girince kapı kapanıyor, oradan insan daha geri gelemiyor, çıkamıyor.

Ama öbür kapılar açık öbürlerinden yine geri çıkılabiliyor. Ama o dördüncü kapıdan geçtiği zaman kapı kapanıyor, daha oradan çıkamıyor.

Nefs-i mutmainneye geçince insan nefisinden, şeytandan beraat ediyor. Şeytan ona zaten bir zarar veremiyor. O zaman nefsi de ona dost oluyor.

Nefis ölmez. Nefis terbiye olur. Nefis ölünce insandan beşeriyet de olmaz. Yemek olmaz, içmek olmaz, uyku olmaz.

Nefis terbiye olunca, nefis Müslüman oluyor, ruha tâbî oluyor, ruha köle oluyor. Bu sefer nefis ruha hizmetçi oluyor.

Nefis terbiye olmadığı müddetçe, nefis ıslah olmadığı müddetçe insanlarda kutsal makamlar var, buralara nefis hâkimdir. İnsanlarda göbekten yukarıda kutsal makamlar var. Bunlara nefis hâkimdir ama nefis ıslah olunca bunlardan el çekiyor, aşağıya iniyor. Bunları ruha teslim ediyor. Teslim etmese de ruh onlardan teslim alıyor.

İşte tarikatın özelliği, meşayihin kutsiyeti budur.

Cemi-i kalb-i uşşaka veren nur u ziyadır pir

Kalb-i uşşak ne? Bir meşayihin ne kadar müridi varsa onların kalbinde bir Allah sevgisi, aşkı vardır. Onlara kim vermiştir o aşkı, o sevgiyi?

Cemi-i kalb-i uşşaka veren nur u ziyadır pir

Evliyaullah vasıtasıyla, Evliyaullah onların kalbine nur u ziya Allah'ın feyzini, Allah'ın sevgisini, Allah'ın nurunu veriyor. Müritlerin kalbine veriyor ki o zaman Allah'ın nuru, nur u ziya yani esma nuru, sıfat nuru bunlar tecelli ediyorsa, insanın kalbinde ne olur? Onun kalbinden her şey çıkar, bir arzu kalmaz. Daha bir arzu kalmayınca, Allah'tan başka bir insanın arzusu kalmazsa o daha ne yapabilir? Hiçbir kusur işleyemez.

Bir sohbet vardır. Sultan Süleyman aleyhisselam Cenâb-ı Hakk ona o kadar bir yetki, salahiyet vermiş ki rüzgârı ona tâbî ediyor. Hüdhüd isminde çok hareketli bir kuşu var, onun habercisiymiş. Bu kuş Süleyman aleyhisselamdan izinsiz hiçbir yere emirsiz gidemezmiş.

Bir gün bütün cinler, ifritler, insanlar hep Süleyman aleyhisselamın huzurunda bulunuyorlar.

— Hüdhüd nerede? Diye sormuş.

Bakmışlar Hüdhüd yok.

— Yok, demişler.

— Niye bu izinsiz ayrılıyor. Nereye gitti, niye vazifesinde suis-timal yaptı, demiş.

Bakmışlar sağa sola Hüdhüd yok. Buyurmuş ki:

— Eğer bu hayırlı bir haberle gelirse kurtuldu. Gelmezse başını kopartacağım onun.

Hüdhüd de çok ayar ama akıllı zeki bir kuşmuş. Bu izinsiz ayrılmış gitmiş ama suçunu bilmiş. Daha hemen ırakta iken,

— Sultanım sana hayırlı bir haberle geliyorum, demiş.

— Gel, neyse kurtuldun. Hayırlı haberle gelmezsen başını koparacaktım.

İşte, Seba şehrini ve Belkıs'ı Hüdhüd haber veriyor. Hâlbuki Süleyman aleyhisselam defalarca rüzgârlarla, kuşla dünyayı gezmiş dolaşmış. Oraya hiç rastlamamış, bulamamış. Seba isminde bir şehir çok verimli bitkileri var. Eşcarıyla sularıyla madenleriyle halkı çok zengin. Padişahları bir kız. Kız da çok akıllı, çok bilgili, akıllı bir padişah. Hüdhüd bunu buluyor, gelip haber veriyor, onu affediyor. Affedince tekrar Belkıs'a mektup yazıyor. Kur'ân-ı Kerim'de geçer. Belkıs'ı dine davet ediyor.

Belkıs Süleyman aleyhisselamın Peygamber olduğunu, gücünü, kuvvetini duymuş iştmiş. Müslüman olacak, kabul edecek fakat milletine, ordusuna gvenemiyor. Onun için ordusuna Şöyle bir ifadede bulunuyor. Diyor ki:

— Bakın Süleyman aleyhisselam bize mektup göndermiş kendi dinini teklif ediyor. Bunun dini de haktır, kendisi de Peygamber'dir. Çok güçlüdür, kuvvetlidir. Biz bunu kabul etmezsek gelir bizi kırar, çoluğumuzu çocuğumuzu ondan sonra malımızı alır, tarumar, yağma eder. Malımız da gider, canımız da gider. Gelin kabul edelim, deyince halkı hücum etmiş:

— Sen ne demek istiyorsun. Babamızın, dedemizin bize verdiği malı, biz ölürüz de dinimizden dönmeyiz.

Bunu görünce Belkıs sözünü çeviriyor.

— Ben sizi sınıadım, diyor.

Ondan sonra Belkıs, Süleyman aleyhisselama bu sefer dostluk, anlaşmak için bir elçisi ile beraber bir hediye altın külçesi gönderiyor. Cenâb-ı Hakk tarafından Cebrail aleyhisselam hemen gidiyor, o elçinin külçeyi getirmekte olduğu Süleyman aleyhisselama haber veriyor. Süleyman aleyhisselam o gelen Belkıs'ın hediyesinin kıymetini yok etmek için kıymetten düşürmek için cinlere ifritlere emrediyor hemen nerede ne kadar varsa dünya üzerinde, arz üzerinde yerin altında üstünde define hazine altınları toplayıp getiriyorlar. Eritip kerpiç döküyorlar. Bir sahayı kerpiçle dolduruyorlar. Emrediyor kuşlar o kerpiç altınların üstüne pisliyorlar, kirletiyorlar.

Belkıs'ın gelen elçisi altın külçesi getiriyor ya nasıl ki bir sahayı böyle altın kerpiçten dökülmüş tozlanmış kirlenmiş, kuşlar pislemiş görünce o hediyeyi utandığından aşikâr edip veremiyor, geri dönüp gidiyor.

Elçi, durum böyle böyle, diyor. Belkıs sonra Müslüman oluyor. Süleyman aleyhisselam Belkıs'ın köşkünü getiriyor.

Bakın getirmesinde de bir sır, esrar var. Süleyman aleyhisselam bir Peygamber, Cenâb-ı Hakk ta ki insi, cinni bütün karada, denizde, havada canlı ne varsa hepsini onun emrine vermiş. Karıncaya kadar hepsi onun emrinde olduğu halde kendisi Belkıs'ın köşkünü getiremiyor.

— Kim getirecek Belkıs'ın köşkünü, diye emrettiği zaman.

İşte orada cinler, ifritler hareketliler. İfrit, cinlerin daha büyükleri, güçlüleri var.

— Biz getiririz, diyorlar.

— Kim tez getirecek?

Bunlar orada yarışa giriyorlar. Herkes orada maharetini söylüyor.

— Ben bir saatte getiririm.

Birisi diyor ki:

— Kırk dakikada getiririm. Birisi otuz dakikaya getiririm. Birisi on dakikaya getiririm. Beş dakikaya getiririm, diyor

Böyle tenzil ediyorlar, aşağıya iniyorlar. En son ifrit diyor ki:

— Efendim sultanım sen oturduğun yerden -makamı varmış oturuyormuş- aşağıya in bir de yerine çıkıncaya kadar ben Belkis'in köşkünü getiririm, diyor.

Asaf bin Belhiya (Berahya) da Süleyman aleyhisselamın baş veziri. O da böyle Süleyman aleyhisselamın yanında oturuyormuş, başını eğmiş dinliyor.

En son ifrit dedikten sonra Asaf bin Belhiya başveziri.

— Efendim niye zahmet çekiyorsun, aşağıya iniyorsun? İnme aşağıya, yerinde otur diyor. Tarfatileyn -sen gözünü aç yum- burada Belkis'in köşkünü bulursun, diyor.

Süleyman aleyhisselam gözünü açmış yummuş köşk gelmiş. Kim getirdi? Asaf bin Belhiya, Benî İsrail velilerindedir.

Şimdi köşkü getirmiş kendisi Süleyman aleyhisselamdan gücü fazla mıymış? Aslında Süleyman aleyhisselamın himmetidir. Süleyman aleyhisselamdan almış olduğu bir güçle onu getiriyor.

İşte Süleyman aleyhisselamın bir de binek kuşu varmış. Binek kuşu ile istediği zamanlarda binip o kuşla geziyormuş. Bir gün kuşa demiş:

— Al beni çıkabildiğin kadar semaya çıkart.

Emir, kuş almış semaya çıkıyor, derhal yükseliyor. Yükseldikçe o mübarek de yeri gözlüyor, bakıyor. Tabii bir cisimden insan uzaklaştıkça cisim küçülür, yaklaştıkça cisim büyüyor. Dünyadan yükseldikçe dünya toparlanıyor. Sonra bir cismin hangi parçası büyükse o görünür, küçüğü görünmez.

Kürre-yi arzın da malumunuz dörtte üçü su, biri karadır. Yükseldikçe artık kara toprakları daha görünmüyor, hep su görünüyor. Suyun cismi görünüyor. Daha yükseliyor su da görünmüyor bir duman içerisine giriyorlar. Daha yükseliyor bir karanlığa giriyor. Ama her yükseldikçe kuşa soruyor.

— Kuş dünyayı görüyor musun? O da:

— Görüyorum, diyor.

İşte burayı görüyorum, şurayı görüyorum diye böyle söylüyor.

Bu karanlık mahalline, zulmet mahalline girince Süleyman aleyhisselam, daha hiçbir taraftan ışık göremiyor. Aşağıya bakıyor karanlık, yukarı bakıyor sağa sola bakıyor karanlık. Kuşa yine soruyor:

— Sen yeri görüyor musun kuş.

— Kuş görüyorum efendim, sultanım görüyorum.

— Nasıl görüyorsun?

— Tam bizim bu alt istikametimizde bir çiftçi tarlasını sürüyor. Öküzünün belinde de kemer var, yarısı kara yarısı beyaz diyor.

— Beni indir öküzün yanına, o çiftçinin yanına diyor.

Kuş tam doksan derece iniyor. Tam çiftçinin yanına iniyor. Tarlaların kenarına kuşu koyuyor. Çiftçiye doğru gidiyor selam verecek, kolay gelsin diyecek. Bu memleket hangi memleket diye soracak.

Çiftçiye doğru giderken tak diye bir ses geliyor. Çiftçi o takırtıyı duyunca “ho” diyor öküzleri eyleyip tarlanın kıyısına doğru koşuyor. Süleyman aleyhisselamın da dikkatini çekiyor. Diyor ki:

— Acaba bu niye o yana doğru gidiyor. Ben ona gidiyorum ki selam vereyim kolay gelsin diyeyim de burası hangi memlekettir, diye sorayım. Fakat bu niye koşuyor?

Ama takırtıya koşuyor. Meğerse o çiftçi tarlanın kıyısına bir tuzak kurmuş. O tuzağa av düşsün diye. Kuş da o tuzağa düşüyor.

Süleyman aleyhisselam çiftçiyi takip ediyor. Beraber tarlanın kıyısına geliyorlar bakıyor ki bindiği kuş tuzağa düşmüş, çiftçi kuşu oradan almak istiyor. Çiftçiye:

— Ne yapıyorsun?

— Ne yapmışım ki, av düştü benim tuzağıma onu alıyorum.

— Yahu bu kuş benim binek kuşum.

— Sen kimsin, diyor.

— Ben Sultan Süleymanım.

— Öyleyse adaletle hükmet. Ben buraya günler boyu çalıştım, bu tuzağı kurdum ki buraya düşen benim avım olsun. Bu kuş buraya düştü benim, senin niye oluyor?

O zaman Süleyman aleyhisselam kuşa soruyor:

— Ey kuş, zulmet mahallinde ben yeri, ışığı göremezken sen öküzü gördün, çiftçiyi gördün. Çiftçinin öküzünü gördün, öküzün kemerini gördün. Koca tuzağı göremedin mi sen?

— Sultanım beni affet. Gafil oldum tuzağa düştüm. Ben o zulmet mahallinde Allah'ı zikreliyordum. Allah'ın nuru ile yeri görüyordum. Çiftçiyi gördüm, öküzü gördüm, öküzün ağcasını da gördüm. Fakat buraya inerken gafil oldum, Allah'ı unuttum, karanlıkta kaldım, gözlerim tuzağı görmedi, düştüm.

Şimdi bizim de burada alacak bir hissemiz vardır. Biz de gafil olursak her zaman tuzağa düşeriz. Tuzağa düşmekten murat her zaman noksanlık işleriz. Zaten en büyük kusurumuz bizim gafletimizdir. Gafletten kurtulmazsak eğer noksanlıklardan hiçbir zaman kurtulamayız.

Onun için nefs-i emmarede olan büsbütün gaflettedir, hep günah işliyor. Nefs-i emmareden kurtulup nefs-i levvameye geçende de yine gafleti vardır. Bunun günahla işi yoktur, sevabı ibadeti vardır ama yine de Allah'tan gafil oluyor, Allah'ı unutabiliyor.

Hâlbuki ayıklık demek, Allah'ı hiç unutmamak demektir.

Allah'ı unutan gafilidir. Ama tabii ki o günah işleyenler büsbütün gafletin büyüğündeler.

Günah işlemiyorlar ama yediklerinden, içtiklerinden, aldıklarından haberleri yok, bunlar da gaflettedirler.

Hâlbuki gaflette olmayan kimdir? Cenâb-ı Hakk: “*Ricalün la tülhihim ticaretün vela bey’un ‘an zikrillah*”⁴ ayet-i kerimesinde buyuruyor, “*benim öyle kullarım var ki onların ticaretleri zikirlerine mani olmaz.*” Onlar ticaret yaparken de beni zikrederler, alırken, verirken, yerken, içerken, otururken, kalkarken, yatarken beni zikrederler.

Bunlar kimdir? Ancak nefs-i mutmainneye dâhil olanlardır.

Nefs-i emmare zaten küfür sıfatıdır. Nefs-i levvamede de yine küfüre yakın olan bir sıfattır ve nefs-i levvamede çok kınama yapar, çok nefis insanla uğraşır, çok mücadele vardır.

Tasavvufta, tarikatta en çetin hâl levvamedir. Oradan mülhimeye geçince biraz hafifliyor, rahatlıyor. Ama yine de nefsinden emin olamıyor, nefis ona bir tuzak kurabilir. Nasıl ki o çiftçi tuzağı kurmuş avını tuzağa düşürüyorsa, nefsinde bir tuzağı vardır, tuzağa düşürür.

Mutmainneye geçince nefsi daha düşmanlığı kaldırıyor, ona dost oluyor.

Nefsi dost olmak demek, nefis ruhuna teslim oluyor. O kutsal makamlar diyor ki gel sen bunlara layıksın, bunları idare eden sensin. Bunlar senin makamın, gel sen bu makamlara sahip ol. Sen bu cesedi idare et, ben sana köle hizmetçi olurum. O zaman ne oluyormuş?

Bak insanlarda nefsin letaif makamları var.

Kalp; insanların sol memesinin altında kalbi var, bunun cismi de var. Ufacık bir güvercin yumurtası kadar bir et parçası yürek dedikleri kalp.

Bir de insanların sağ memesinin dört parmak aşağısında *ruhun* bir makamı var. Bunun cismi yok, makamı var.

Bir de *sır* var. Sır, insanların sol memesinin dört parmak yukarısındadır. O da kutsal bir makamdır, onun da cismi yoktur.

⁴ Nür, 24/37.

Bir de *hafî* diye bir makam var ki insanların sağ memesinin dört parmak yukarısındadır. Onun da cismi yoktur, cisim göstermiyor.

Bir de insanların göğsünde *ahva* vardır. Onun da cismi yoktur, orada bir makamdadır.

Bir de insanın *kalp gözü* vardır. İnsanların kalp gözünün makamı iki kaşının arasındadır.

O kutsal makamlar insanların belden yukarısındadır. Bunlar şimdi nefis tarafından çorlanmış.

Ama bunlar neyle açılıyor?

Tarikata girmekle, çalışmakla, meşayihin himmetini almakla bunlar açılıyor. Bu kutsal makamlar elde ediliyor. O zaman nefis bunlardan teker teker aşağıya iniyor.

Nefsin de dört şekli vardır: Birisi köpek şekli, birisi kertenkele şekli, birisi yılan şekli, birisi de kedi şeklindedir. Bildiğimiz kedi şeklinde, köpek şeklinde, kertenkele şeklinde ve yılan şeklindedir.

Nefsi ister kedi olsun, köpek olsun, yılan olsun, kertenkele olsun bunlar insanı nasıl sarmış?

Arka ayaklarının bir tanesi *kalpte*, bir tanesi de *ruhta*. Dört ayağı var ya ön ayaklarının bir tanesi *sırda*, bir tanesi *hafide*. Göğsünü de vermiş ortada *ahfaya*, başını da koymuş iki kaşın arasına. Yılanda bu makamlara sırasıyla sarılmış, başını koymuş iki kaşın arasına, kutsal makamları böyle işgal etmiş, çorlamış.

İşte, insanlar zikir yapa yapa bu kutsal makamları onlardan kurtarır. Onun dört ayağını, mesela *kalpten* bir ayağını kaldırıyor, birini de *ruhun* makamından kaldırıyor, *sır* makamından ön ayağının birini kalkıyorsa, *hafî* makamından da ikinci ön ayağı kalkınca sıyrılıp düşecek. Göğsü de ortadan kalkıyor, başı da buradan kalkıyor, böylece göbekten aşağıya iniyor.

O zaman bu kutsal makamlara ruh sahip oluyor. İşte insan o zaman noksan sıfatından kurtuluyor, kemal sıfata muttasıl oluyor. İnsan o zaman büyük varlık oluyor. O zaman insan veli, yetişmiş oluyor. O zaman işte Cevat Bey'in söylediği kelâm-ı kibârdaki gibi:

*Bular ruh-u musaffadır ki cem 'ül-ceme varmışlar
Cem 'iden farka gelmişler vekil-i Mustafa'dır pir*

Bunlar işte ne oluyor? Onlar tamamen nefis-i mutmainneye geçiyorlar. Nefis-i mutmainneye geçince nefis daha güçsüz kalıyor, güçlü olan ruh oluyor. İktidara gelen ruh oluyor. Nefis artık ruhun kölesi oluyor.

Buradan sonra ruh tekrar yine makam ihrâz edebiliyor. Mutmainneden raziye makamına geçiyor. Nefis-i mutmainnedeyken misal verilecek olursa zahirde kurmay binbaşı, ama bu binbaşı paşalığa kadar yükselecek.

İnsanlar maneviyatta nefis-i mutmainneye geçiyorsa zahir askeriyedeki kurmay binbaşı gibi oluyormuş. Raziye makamında general sınıfına geçiyor. Raziye makamında mesela tuğgeneral olursa, marziye makamında tümgeneral, korgeneral oluyor. Safiye makamında ise orgeneral, ordu komutanı veya mareşal oluyor.

Mareşalliğin ayrı bir rütbesi yoktur. Orgeneral olunca bu sefer ondan sonra kıdemde, genelkurmay veya kara kuvvetleri komutanı oluyor. İşte bak kelâmda var:

*Bu nefsin raziye marziyye eyle
Alıp dost iline kurbana gel gel*

O zaman raziye, marziye makamında da insanlar ne oluyormuş?

İnsanlar “*Mutu kable ente mutu*⁵” sırrına mazhar oluyormuş yani ölmeden evvel bir defa ölüyormuş. İşte o zaman nefsinden kurtuluyor. Bu sefer ruhu iktidara geçiyor. Vücuda hâkim olan ruh oluyor. Nefis de ruhun kölesi oluyor.

Bu makamlar, sa'yla, hizmetle de olmuyor. Hizmet ve himmet birleşecek. Bak Allah'ın tevfiği sa'y edenedir. “*Et tevfiği maessay*” Allah'ın tevfiği sa'y edenedir ama sa'y ile de olmuyor.

Bak matlup azamettedir. İnsanların matlubu, isteği nedir? Bu matlubu bilemiyoruz. Eğer biz ne zaman ki nefis-i mutmainneye

⁵ Ömer Dağıstani, Fetvalar, S.149.

dhl olursak ancak o zaman insan sfatına geçiyoruz. O zaman matlubumuzu biliyoruz.

“*lahi ente maksudi ve rzaike matlubu*” Maksudumuz da Allah, matlubumuz da Allah. Allah’tan başka bir maksudumuz yoktur. Allah’ın rzasına ulaşmak istiyoruz. İnsanların matlubu budur.

şte o zaman insanın matlubu azamettedir. Sa’yyla ile olmaz, sa’y ile elde edilmez; sa’ysz da olmaz. Tasavvuf büyüklerinin emirleri böyledir.

Tasavvuf bir kelmdır: “*Matlup azamettedir.*” Allah’ın azametiyledir. Nasıl olacak bu, nasıl anlaşılacak?

İnsanlar sa’y sahibine teslim ederse onu elde edebilir.

İnsanların sa’y da bir varlıktır. Varlıksa perdedir, sedd-i rhtır.

Sedd-i rh; eēer insan sa’yna sahip çıkarsa, bu sa’y gideceēi yolu kesmiştir.

Sa’y sahibine teslim ederse; o zaman insanın cz’ iradesiyle kll iradeye baēlanmaktır.

Cz’ iradesinde eksiklik bırakmyor, insanlarda bu cz’ irade farzdır.

Ama bu cz’ irade insanları iki türlü aldatır: Birisi iradesinde eksiklik bırakırsa Allah’a isyan etmiş olur. Çünkü cz’ iradeyi farz klmı. İradesinde eksiklik bırakırsa Allah’ın azabına dr olur.

Bir de var ki iradesine sahip olursa, o iradesi ona sedd-i rh olur, matlubuna ulaşamaz. Matlubu Allah ise Allah’a ulaşamaz.

Ne lazım burada? Sa’yn shhatli alacak, sahibine teslim edecek.

O zaman şte kulun sa’y ile Allah’ın tevfiği o zaman birleiyor.

Allah’ın tevfiği sa’y edene ama sa’yna sahip olana deēil, sa’yn sahibine teslim edenedir.

Bu da Mritsiz, himmetsiz olmaz. İnsanlar Mritsiz, himmetsiz sa’yndan kurtulamaz. Ancak bir müridi sa’yndan kurtaran meayihidir. Bak bir kelm daha vardır:

Seni hayvan iken insan eder ŗeyh

Yani hayvan sfattan kurtarır en evvela.

*Seni hayvan iken insan eder şeyh
Gönüller şehrine mihman eder şeyh*

Gönüller şehrine mihman eder. Mihman nedir? Aslında mihman, misafirdir.

Gönül burada kimin, gönüllerin şehri kimin? Evliyaullah'ın gönlüdür. Mihman ise bak bir kelâm daha vardır,

Hane senin, nimet senin, mihman da sensin

Hane senin. Bu hane nedir? Gönül.

Hane senin çünkü gönül Allah'ın mülküdür. Allah, hiçbir yere sığmıyor insanların kalbine sığıyor.

Hane senin nimet senin, mihman da sensin

O zaman demek ki;

*Seni hayvan iken insan eder şeyh
Gönüller şehrine mihman eder şeyh*

Evliyaullah seni evvela hayvanî sıfattan kurtarır. Dünya sevgisini bir defa kalbinden çıkartır. Kim dünyayı severse o hayvanî sıfattan kurtulamaz. “*Ehl-i dünya, ehl-i nâr'dır.*”

Dünyayı senin kalbinden çıkartır atar, dünyadan seni soğutur.

Ondan sonra seni ahiretten de geçirir.

Terk-i cisim, seni ondan da geçirir.

Terk-i can ondan da geçirir.

Gönüller şehrine mihman ne olur? Evliyaullah seni severse, Evliyaullah'ın gönlüne girersen eğer mihman oldun.

Ama sen onu seveceksin ki o da seni sevsin. O da seni severse eğer sen tamam işte gönüller şehrine mihman oldun.

O zaman bir Evliyaullah'ın gönlüne girmek: Allah orada bulunuyor, başka yerde bulunmuyor. Evliyaullah'ın gönlüne girmedikten sonra sen aradığını bulamazsın.

*Seni hayvan iken insan eder şeyh
Gönüller şehrine mihman eder şeyh
İçirip bir kadeh aşkın meyinden*

Sana bir kadeh yani bardak aşk içerir. Ama zahirde çay veya su içerir gibi değildir, ama içerir. Sana bir kadeh Allah aşkı içerir.

*İçirip bir kadeh aşkın meyinden
Geda iken seni sultan eder şeyh
Olursun men aref sırrından ağâh
Seni katre iken umman eder şeyh*

Katre, senin cüz'î iraden. Umman küllî iradedir.

Allah'ın küllî iradesiyle senin cüz'î iraden karıştıysa o zaman umman oldun. Bir de buyurmuş ki:

*Haber verir hakikat illerinden
Sana çok tuhfeler ihsan eder şeyh*

Tuhfe, hediye.

*Olursun vahdetin sırrından ağâh
Seni bir noktada yeksan eder şeyh*

Vahdetin sırrı; o zaman da bir noktada Allah'a ulaşırsın. Allah'a cem'ül-cem olursun.

İşte Evliyaullahlar böyledir. Cem'ül-cem olmuşlardır. Ondan sonra da cem'den farka gelmişlerdir. Ondan sonra vekil-i Mustafa olmuşlardır.

Ne yaparlar? Bunlar da insanlara hizmet verirler. Bunlar da insanları, kulları vasıl-ı Resulullah ederler, vasıl-ı Allah ederler.

Yani veliler arada bir vasitadır. Hazreti Resulullah'a bizi makbul ümmet ederler ve bizi ona dâhil ederler. Nur-u nübüvvete bizi dâhil ederler. Nur-u nübüvvet de bizi zaten vasıl eder, dâhil eder.

Elhamdülillah çok şükür, bin şükür. Bunlar bize şimdi hikâye gelmesin. Bunlar haktır, hakikattir. İnanalım, iman edelim. Ama kapısını bekleyelim.

İnsanlar sabrıyla sebatı ile her şeye ulaşıyor. Burada da sabır sebat lazım, sa'y lazım.

Hakk talibi nasıl olacaktı?

Talip sa'yında doğan kuşu gibi olacak. O zaman bize ne lazım? Zaten Cenâb-ı Hakk ne emrettiyse, namazımız, orucumuz, abdes-

timiz bunlar bir defa şeriatımız olacak. Bir de tarikattaki hizmetlerimiz, çok azimli çok istekli kılmamız lazım.

Doğan isminde bir kuş var, o çok süratli. Onun önünden hiçbir canlı kurtulamıyor. Bir avı gördüğü zaman onu alır, kurtulamazmış. Onun süratinden çok süratli olduğu için hiçbir şey onun elinden kurtulamıyor.

Sa'yında doğan gibi olacakmış. Sebâtında kelp gibi olacakmış, affedersiniz.

Cenâb-ı Hakk kelpte de bir hassa halk etmiş. Murdar pis hayvan ama onda da bir hassa var. Her kötude Cenâb-ı Hakk bir hassa halk etmiştir. Cenâb-ı Hakk ne kadar çirkin olursa olsun, onda da bir hassa, onda da bir maharet bir marifet halk etmiştir.

Kelpteki hassa ne? Kelp de ağasının kapısını bekliyor. Aç da kalsa bırakıp gitmiyor.

Ağasının kapısını bırakıp gidene salakana denilir, sevilmiyor ona kıymet verilmiyor. Ama esas hakiki köpek, ağasının kapısını bekleyendir. Aç da kalsa bekliyor, gitmiyor. Ona bir üstühân, bir kemik parçası atılırsa kemirir durur. Atmazsa yine orada aç bekler, durur, gitmiyor.

İşte talip buymuş, mürit böyle olacakmış.

Sa'yında doğan gibi, sebâtında kelp gibi.

Benim şu kadar dersim var, şu kadar hizmetim var. Şu kadar senedir ben bir şey görmedim, bir şey göstermedi, bir şey vermediler bir şeyden haberim yok demeyeceksin.

Sabr eyle gönül

Hüsn ilinin bâbı açıktır

İhsânı da çoktur

Sen o kapıyı bekle o kapı sana bir gün açılacak. Yeter ki bekleyici ol, bekle, bir tarafa gitme.

Onun için Allah'a şükür, elhamdülillah, hamdolsun, şükrolsun. Çok şükür, bin şükür, nihayetsiz şükürler olsun. Yolumuz bizim büyük yol, yolumuz kolay yol, yolumuz kısa yol.

*Tarikimiz tarik-i Nakşibendi
Kamu ehl-i tarikin serbülendi
Girenler hab-ı gafletten uyandı
(...)
Tarik-i Nakşibendi hak yoludur
Ona dâhil olan cümle velidir*

Nakşibendi Efendimiz: “*Biz sair tarikatların nihayetdeki kârını, biz başlangıca bidayete getirdik.*” buyuruyor.

Nedir bu? Sair tarikatlar bütün çalışıyorlar en sonunda Lafza-yı Celal’e geliyorlar. Yani Allah aşkına dūçâr oluyorlar, düşüyorlar.

Hâlbuki bizim tarikatımızda daha başlangıçta sana Allah aşkını veriyorlar. Sen yeter ki onu muhafaza et, söndürme.

Bak ne buyruluyor:

Kamu uşşâkı mest eyler yüzü şems ü dūhadır pir

Uşşak Allah’ı sevenler, Resulullah’ı sevenler, Mürşidi sevenler, Meşayih sevenler. Meşayih seven zaten Resulullah’ı da sever, Allah’ı da sever. Meşayih sevmeyen Resulullah’ı da sevmez, Allah’ı da sevmez.

Cenâb-ı Hakk’ın emri de öyle: “*Beni sevin, sevdiklerimi de sevin.*”⁶ buyuruyor. Allah’ın emri böyledir. “*Beni sevdiklerimle seversiniz.*”

“*Beni sevin, sevdiklerimi sevin, kullarıma da sevdirin*” Bak bu emir doğrudan doğruya meşayihedir.

Sen, ben niye kimseyi sevdiremiyoruz? Meşayihler ne ediyor?

Kulları Allah’a, Allah’ı kullara sevdiliyor.

Meşayih işte kul ile Allah arasında vasıtaadır.

Meşayihin iki ciheti vardır: Zahiri var, bâtını vardır. Zahiri; cessedî, cismi, şeriatıdır. Bâtını da ruhudur.

⁶ Âl-i İmrân, 3/31.

Canım bizim de ruhumuz var. Bizim ruhumuz bir kafesteki kapalı kuş gibidir. Onların ruhu o kafesten çıkmıştır.

*Bular ruh-u musaffadır ki “cem ’ül cem”e varmışlar
Cemi’den farka gelmişler...*

Öyleyse onların ruhu Evliyaullah’ın ruhu kafeste kapalı bir kuş gibi değildir. Ama bizim ruhumuz kafeste cesedimiz onu kapatmıştır. Onları niye kapatmıyor? Onları Allah kapatmamış, onlara öyle bir yetki vermiş ki artık ruhları salahiyet sahibi olmuş, yetki sahibi olmuş. Onların ruhları nefsin esaretinden kurtulmuş. Bizim ruhumuz ise nefsin esaretindedir. Onun için kafeste kapalı bir kuş gibidir.

Muhittin Arabi Hazretleri’ni hapsedtiler. Müridi onu zindanda görmeye ziyaretine gitti. Fakat şeyh efendisini görmeye gittiğinde üç şeyi ondan öğreneceğim diyor. Hakkikat, kanaat ve sabır’ı öğreneceğim.

Şeyh efendisi ellerini açıyor bir dua ediyor bir maide, gaipten buharlı sıcak bir yemek geliyor.

— Ye oğlum, diyor, sürüyor önüne.

— Efendim beraber yiyelim.

— Ben bunu senin için istedim oğlum, diyor.

Kendisi dağarcığında bir hafta, on günlük kurumuş arpa ekmeğini çıkarıyor. Bir tasın içinde suya koyuyor, yumuşasın da yiye-bilsin diye.

— Bak Cenâb-ı Hakk bana bunu rızık olarak vermiş, ben buna kanaat ediyorum. Ben bunu senin için istedim. Sen ye, diyor.

Müridine o buharlı yemeği yediriyor, kendisi yemiyor.

Ezan okunuyor. Vakit oluyor, namaz kılacaklar. Hemen duvara bir işaret ediyor, duvardan bir kapı açılıyor.

— Oğlum, git camiye namazını kıl.

— Efendim beraber gidelim.

— Yok, bu kapıyı ben senin için açtım, git diyor. Sen ki geldin hakikat, kanaati öğrenmeye. İşte hakikat, kanaat buydu. Cenâb-ı Hakk bana her istediğim zaman buharlı sıcak, etli, tatlı, sütlü her ne

istersem veriyor, gönderiyor. Cennet taamı geliyor, ben istemiyorum. Bu kuru arpa ekmeğine razı oluyorum, kanaat ediyorum. Beni buraya hapsedmişler. Onlar zannediyor beni buraya hapsedmişler. Hâlbuki ben her zaman için duvardan yol açılıyor. Beni bir şey hapsedmez, kapatmaz. Duvar bak açıldı, çıkmıyorum, gitmiyorum. Yine burada sabredip bekliyorum.

Onun için:

Olârin ruhlarının yok kararı

Dolanırlar zemîni âsumânı

Evliyaullah'ın ruhu sadece cesedinde kapalı değildir. İşte kafesten boşanmış bir kuş gibi her tarafı gezer, her tarafa gider, çıkar, dolanır.

Kabirde de kapalı olmaz, kapalı değildir. Onlar ölürler ama onların cesetleri gözden pinhan olur. Onların ruhları zaten hay'dır.

İşte Allah'a şükür, Elhamdülillah, Nakşibendi Efendimiz öyle buyuruyor: "*Sair tarikatların nihayet kârını biz bidayete getirdik.*" Yani burada bizim anlayacağımız sair tarikatlar esma nuru, sıfat nurundan geçmedikten sonra zat nuruna gelemiyorlar. Onlar nefis yoluyla ilerliyorlar, gidiyorlar. Bütün nefsanî arzularından geçmedikten sonra onların kalplerinde aşk tecelli etmiyor, aşka dûçâr olmuyorlar.

Ama bizimki öyle değil. Bizimkinde bidayette sana bir aşk verirler, kalbine Allah sevgisi verirler. Ama şart olan o sevgiyi muhafaza edeceksin.

Neyle muhafaza edeceksin? O senin sevginle muhafaza edeceksin. Mesela, yanan bir mum ışığını üfürdün mü söner değil mi? Su attın mı söner.

Bu nispetin, bu muhabbetin zıddı da nedir?

Gadaptır, hırstır, bir de kindir.

Eğer gadabını yendiysen, hırslın olmadıysa, bir de kimseye kin tutmadıysan her şeyi bağışlayıcı olduysan senin nispetin sönmez büyür. Senin muhabbetin artar, çoğalır, büyür büyür ne zamanki kalbini doldurursa işte o zaman ne oldun?

O zaman artık daha dünyadan da geçtin, ahiretten de geçtin, cisminden de canından da geçtin. Hepsinden geçtin, hepsini kalbinden attın.

Ebterim gönülden evladım yoktur

Yuvasız bir kuşum biladım yoktur

Evlad, aile, mal, makam sevgisi hepsini kalbinden atıyorsun, bunlar çıkıyor. Çıkaran ne? Allah sevgisi, Peygamber sevgisi, Meşayih sevgisi, fark etmez.

Onun için işte sende kin olmayacak, hırsın, gadabın olmayacak.

Hiç kimseye gadaplanmayacaksın. Değil ki aile efradın çocuğun, kimseye de değil bir hayvanı dahi incitmeyeceksin. Gadabını yenmek için böyle hiddetin olmayacak.

Ondan sonra hırsın olmayacak. Bir de nefsin için menfaatçi olmayacaksın. Nefsin için hiçbir şeyi kendi nefesine layık görmeyeceksin. Her ne olursa olsun en evvel ihvan kardeşine veya komşuna veya akrabana layık göreceksin, ondan sonra kendine.

Bir de bağışlayıcı, affedici olacaksın, kinin olmayacak. Seni sevenle döven bir olacak. Bu beni sevdi okşadı, ben bunu seveyim. Yani sana iyilik yapanla kötülük yapan bir olacak. İyilik yaptı, seveyim. Kötülük yaptı; sevmeyim, kin tutayım olmayacak.

Bunlar efendim işte muhabbetin zıddıdır. Bunlar muhabbeti söndürür. Gadap, kin, bir de hırs.

Hırs u tamah, dünya sevgisi, mal sevgisi. Kin, gadap, hiddet yani insanlara kötülük yaptırır, bunlar olmayacak. Bunlar muhabbetin zıddıdır.

Zaten tarikatımızın en büyük ameli de tevazudur. Her kim ki tevazu ederse o terakki eder, yükselir.

Tevazu fetheder fettah bâbını

Tarikatımızın en büyük ameli tevazudur. Bak Cenâb-ı Hakk böyle buyuruyor: “Her kim ki Allah için alçalırsa, biz onu yükseltiriz. Her kim ki tekebbür sahibi olursa biz onun hakir ederiz.”⁷

⁷ Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis-i Şerif) 397.

Bir insan davasına sahip olacak. İnsan inanmış olduğu bir davanın peşinde gider. Davasına inanmaz, laçka olursa o davanın peşinde gitmez. Laçkalıkla gevşeklikle de hiçbir şey elde olmaz.

İnsana sadakat yakışır görse de ikrah

Yani insanlar her şeye ciddi samimi olacak. Burada da ciddiyet istiyor. O zaman bizdeki ciddiyet nedir?

Heva-yı hevesten ayık olmadım

Asla bir amele faik olmadım

Esrar-ı pîrime layık olmadım

Heva-yı heves yani dünya arzularından, nefsanî arzulardan geçin. Bunlar sizi oyalar, nimetinizden mahrum eder. Bunlar sizin yolculuğunuzu başa vurdurmaz.

Heva-yı hevesten ayık olmadım

Asla bir amele faik olmadım

Yani nefsanî, hevaî arzularım beni bırakmadı ki amellerimi sağlam yapayım, işleyeyim. Amelimi de işleyemediğim gibi esrar-ı pîrime de layık olmadım.

Öyleyse burada şimdi ciddiyet lazımdır. Zaten Allah'a şükür zahir şeriatımız nedir? Namazımız, abdestimiz, orucumuz ne emredilmişse bunları yapmaktır.

Helal-haram, günah-sevap, hayır-şer bunları bildiğimiz kadar tatbik edeceğiz. Bilmiyoruz demeyeceksin, Allah seni inananlardan halk etmiş. Sen Müslüman beldesinde doğmuşsun. Müslüman aneden babadan gelmişsin. Az da olsa senin günahıta sevapta, hayırda şerde bir bilgin var. Gördüğün var, gördüklerin var, işittiklerin var. Sen bunlarla amel etmen lazımdır.

Cenâb-ı Hakk'ın bize vaadi var. Buyuruyor ki: "*Herkes bildiğinin âlimidir. Herkes bildiği ile amel ederse bilmediklerini biz ona öğretiriz.*"⁸ Burada iki anlam var: Anlamın birisi şudur: Sen bir günahı biliyorsun on tane günahın içinden bir tanesini biliyorsun.

⁸ Camiül-ülüm vel Hikem, c. 1, s. 342.

O bir tanesinden kaçacaksın. O dokuz tanesine de rastladığın zaman bu günah mı sevap mı bilmiyorsun. Onu da öğrenirsin. O bir taneden kaçmak sana onları öğretecektir. Bu bir taneden kaçmazsan onları öğrenemezsin. Zaten o bir taneden kaçmıyorsun, onları sorup öğrenmezsin. O bir tane bildiğinden kaçarsan bilmediğini gider bilenden sorar öğrenirsin, ona göre işlersin. “*Herkes bildiğinin âlimidir. Herkes bildiği ile amel ederse bilmediklerini biz Azimüşşan ona öğretiriz.*” bunun bir anlamı budur.

Bir anlamı da şudur ki: Sen eğer bildiklerinle amel et bilmediklerini ledünni ilmi ile Cenâb-ı Hakk senin kalbine ilhamî bildirecek. Yeter ki inancın muhkem olsun. O bildiğinle amel et, inancın dâhilinde bildiklerini yaşa, tatbik et.

Burada şimdi bizim şeriatımız neyse amellerimizi yapacağız. Tarikattaki hizmetlerimiz neyse bunları da yapacağız, işleyeceğiz. Laçkalık olmayacak.

Bunlardan sonra mesela büyük amel bizim için tevazu olduğunu bileceğiz. Tevazu edeceğiz, herkesten kendimizi aşağı göreceğiz. Herkesten aşağı göreceğiz ki tevazu alçalmış olsun. İşte Cenâb-ı Hakk “*Her kim Allah için alçalırsa biz onu yükseltiriz.*” buyuruyor.

Demek ki tarikatta büyük amel tevazudur.

Tarikatımızın büyük kerameti de “*takva*”dır. Hani keramet istiyorsun, takva yok, takva değiliz.

Takva nedir? Takva; korkmak, havf etmektir. Allah havfidir. Cenâb-ı Hakk: “*Muttaki olun.*”⁹ buyuruyor. Muttaki olan kurtulacak, Muttaki olmayan kurtulamaz. Ama muttakinin kim olduğuna da Cenâb-ı Hakk işaret veriyor. Buyuruyor ki: “*Sizin en çok muttaki olanınız, en çok Allah’tan korkan.*”

Demek ki tarikatımızın büyük ameli tevazudur. Ondan sonra keramet istiyorsan Allah korkusunu taşıman lazımdır.

Cenâb-ı Allah: “*Ela inne evliyaellahi la hayfun aleyhim vela-hüm yahzenun*”¹⁰ buyuruyor. Bu ayet Evliyaullahların hakkında

⁹ Bakara, 2/2, Duhan, 44/51.

¹⁰ Yûnus, 10/62.

varit olmuş. Onlardaki havf neymiş? Yani onların havfi ben Allah'a karşı kusur işlerim, günah işlerim değil. İşte onlardaki havf ahva makamındadır. Onlarda bir makamdır. O makama ulaşmışlar o ayeti celile de onların hakkında varit olmuş, tecelli etmiş. Onlarda bir havf var. Ne havfi var? Onlardaki havf, ulaşmış oldukları bir makam, üzerlerine almış oldukları vazifenin, görevin havfidir.

Bizim de bir vazifemiz, görevimiz var. Biz de ahd-i misakımızda Cenâb-ı Hakk'a bela dedik. “*Elestü bi Rabbiküm*¹¹” fermanına karşı biz bela dedik. O belayı geldik burada tekrar tazeledik. Nerede? İşte meşayih huzurunda istiğfar edip de elinden tutup “*Sen, şeyh efendiliğe kabul ettin mi?*” sorusuna, “*Kabul ettim.*” demekle o belayı, kabulü tazelemektir.

İkinci kere dünyaya doğup geliyorsun. Her bir günahından hepsinden kurtuluyorsun. Kul hakkı bile sende kalmıyor. İnanın bak, Şeyh Efendimiz'in sohbeti, büyüklerimizin bize emridir.

Ama bunu zahir ulemâ kabullenmesin, ne edelim? Onlar muhalefet ediyor, onlar çünkü anlayamıyorlar.

Âlimlerde bir esrar var, velilerde bir esrar var. Âlimler velilerin esrarını, ilmmini bilemiyorlar. Onlar çünkü satırdan okumuşlar. Ama Evliyaullah kalbinden okuyor. Evliyaullah'ın hocası Allah'tır, Ledünni ilmi öyledir.

Ledünni ilmmini okuyorsa hocası Allah'tır. Müzakerecisi de Resulullah.

Onun için demek ki tarikatımızın büyük ameli tevazudur. Eğer keramet istiyorsanız, keramet de insanlarda bir varlıktır. Kerametten de geçmek lazım. Büyük keramet insanlarda Allah havfi, Resulullah'ın havfi, Meşayihinin havfidir.

Acaba benim Meşayihime layık olmayan bir halim var mı? Acaba benim yemem, içmem, almam, vermem, ibadetlerim, amelim, sözüm, hareketlerim şeyhime uyuyor mu? Bak bunun havfini çekin. İşte keramet istiyorsanız budur.

¹¹ A'râf, 7/172.

Tarikatta kemâlât mahviyettir, yokluktur.
 Keramet kemâlât değil. Kemâlât yokluktur.
 Her kim ki yokluğa düştü kemâle ulaştı.

*Âşık imdi varlığın ver yokluğa
 Yokluk içinde sana varlık doğa*

Allah'ın sıfatları bir kulda tecelli ederse işte kemâlât budur. Ama Allah'ın sıfatları kimde tecelli eder? Mahviyete düşen, varlığından kurtulanda tecelli eder.

İlim de varlık, amel de varlık. Efendim, onun sa'yı, ameli neyi varsa her şeyi varlıktır. Ben ettim, ben okudum, ben şu ameli yaptım, ben şu keramete ulaştım, sa'yı da varlıktır.

Bunlardan kurtulmadıktan sonra kemâlâta ulaşamıyor. Demek ki kemâlât nerede? Mahviyette, yokluktur.

En büyük kemâlât mahviyettir.
 En büyük keramet, havf takva olmaktır.
 En büyük amel, bizim için tevazudur.

“Gören de görünen ol can değil mi? ”

18.06.1994 / İncek

Cenâb-ı Hakk dört Şeyi dört Şeyin içerisine gizlemiştir. Kulları içinde sevdiklerini yani velilerini gizlemiştir. Zaten Cenâb-ı Hakk yle buyuruyor: “*Biz velilerimizi yeşil kubbemizin altında gizledik. Onları bizden başka kimse bilmez.*”¹ Demek ki Cenâb-ı Hakk bu insanlar içerisinde velilerini yani iyi insanları gizlemiştir.

Ta’at, ibadetler içerisinde rızasını gizlemiştir.

Günahlar içerisinde gadabını gizlenmiştir.

Dualar içerisinde de hicabını gizlemiştir.

Onun için Cenâb-ı Hakk, rızası olan amelleri işlemek nasip etsin. Rızası olan nimetlere mazhar kılsın. Nerede ne kadar ihvanlarımız varsa hepsini, cemaatimizi mazhar kılsın. Allah’ın rahmeti bol, inanıp da iman edenlerin hepsine nasip etsin. Ama bir kelâm-ı kibâr var ki:

Recâm senden hemân ancak rızâdır

Bu abdi âcize hem nâ-sezâdır

Atâ-yı lutf u ihsanın gzedir

Zaif abdem ki gaffarım sen oldun

Aciz bir kul olduğumuzu, zayıf bir kul olduğumuzu bileceğiz. Bizi kayıranı, esirgeyeni, koruyanı da bileceğiz. Şarttır, bunları bileceğiz. Bir de,

Atâ-yı lutf u ihsanın gzedir

Cenâb-ı Hakk’ın lütfu, ihsanı itaat edenedir. Atâ burada itaat manasındadır. Başka bir kelâm-ı kibâr:

Kandan gelip gideceğin anlamayan hayvan imiş

¹ EŞrefoğlu Rumi, Müzekkin Nüfus, s. 309.

İnsanlarda bir itaat var bir de isyan vardır. İtaat için; insan niye gelmiş, nereden gelmiş, nereye gidecek? Bunları bilecek. Yani Halik'ını bilecek, rızkını veren bilecek, sıhhatini veren bilecek. Ne için bizi halk etmiş, niye gelmişiz, onu bileceğiz.

Niye geldiğimizi bilmezsek, ne için halk edildiğimizi bilmezsek o zaman insanlar demek ki böyle hayvan gibi oluyorlar. Hayvanlar da yerler, içerler, gezerler, uyurlar -affedersiniz- cinsi münasebetlerini yaparlar. Zaten öyle divanda da geçer:

Gezeriz hayvân-ı nâtk misâli

Ekl ü şurbdan gayrı ne kârımız var

Yani ibadeti olmayan bir kimse hayvan misali gezer, yer, içer, yatar, uyur. Ekl, yemek; şurb, içmek. Bunlar da yerler, içerler.

İtaati olmayan, ameli olmayan bir insan hayvanlar gibidir. Allah korusun. Allah inananları muhafaza etsin. Allah inananların inancını yaşamak nasip etsin. Bir de bakın:

İşit Niyâzî'nin sözün...

Niyazî Mısırî Hazretleri, zamanının büyük bir âlimiymiş. Mısır'da tahsil yapmış sonra da tasavvufa girmiş, tasavvufî ilim okumuş. Bu sefer zülcehaheyn, çift kanatlı olmuş. Onun çok kıymetli kelâmları vardır:

İşit Niyâzî'nin sözün

Bir nesne örtmez Hakk yüzün

Nesne nedir? İşte görünen bütün maddelerin hepsi bir nesnedir. Sen de nesne ben de bir nesne. Cisim gösteren ne varsa hepsi nesnedir. Ama hiçbirisi Allah'a perde olmaz.

Hakk'tan ayân bir nesne yok

Gözsüzlere pinhân imiş

Allah her şeyden daha ayan, bütün bu nesnelere daha ayandır ama gözsüzler göremezler.

Buna hilaf olamaz, çünkü Cenâb-ı Hakk ne buyuruyor: “Evvel benim, ahir benim, zahir benim, bâtin benim.” “Hüvel evvelü, hüvel

*ahiru, hvez zahiru, hüvel bütün.*²”, “*Evvel benim, ahir benim, zahir benim, bütün benim*”, buyuruyor.

Evveline inandık, Allah'a Şükür ahirine de, ezeli ebedi buna inandık. Allah'ın evveli kendisi bilir, ahirini de kendisi bilir. Bunlara inandık.

Bütün olduğuna da inanmışız. Yani Allah'ın varlığına, birliğine inandık, göremiyoruz.

Ama zahir de benim, diyor görünen de benim. İŞte burayı anlayamıyoruz ve burada aldanıyoruz.

Ama “*gözsüzlere pinhan imiş*” bak. Gzszler göremez, diyor. Zahir'dir *O* ama gzszler göremez.

Yalnız burada insanlarda iki göz vardır. BaŐının gözü ve kalbinin gözüdür. Maddi göz ve ma'nevî göz var. Maddi göz maddeleri görür. BaŐtaki göz maddedir.

Yok olan her Şey maddedir. Ama yok olmayan bir Şey de manadır. Bir de insanlarda yok olan cesedidir, yok olmayan ruhudur. Cesedi maddedir, ruhu manadır.

Öyleyse insanların ma'nevî gözü, ruhî bir görüŐü vardır. *O* aılsa zahir de *O* görünür. *O* zaman Cenâb-ı Hakk zahirde görünen de benim, diyor. Görünenlerden hep *O* görünür.

Bunu tabii biz idrak edemeyiz ama haktır. Bu kelâm buyrulmuşsa, haktır, doğrudur.

Yalnız her Şey misalle anlaşılır. Mesela bak Şimdi burada eşya var, salonda ŐeŐitli ŐeŐitli Çok eŐyalar var. Duvarlarda kiriŐler, işte bu sehpa, koltuklar, hal, kapı var.

Bu eŐyalar Şimdi ayna olsa, kendi cisimlerini göstermezler. Bütün karşısına geçen cismi gösterirler. Bu dört duvarın hepsi ayna olsa bir adam odanın ortasında dursa, duvarların hepsinde o adam görünür. Aynalar kendi cisimlerini göstermezler.

² Hadid, 57/3.

Yalnız ne zaman ki insanın kalp gözü açılırsa işte bu eşya ona mir'at olur, bir ayna olur.

Zaten bu eşya Allah'ın varlığına bir ispattır, delildir. Ne zaman ki insanların kalp gözü açılırsa işte o zaman o görünen bütün madde ne olur? Madde yok oluyor. İnsanın gönlünden, gözünden silinip o zaman hepsi bir ayna olur, bir hakikati gösterir. Niçin bak öyle buyurmuş,

Neye baksam seni anda görürem

Bi-hamdillah kamu varım sen oldun

Elhamdülillah rabbilâlemin, âlemlerin Rabbi'ne Allah'a hamd ediyoruz. Fakat biz her varlığımız ile onu göremiyoruz. Her varlığımız ondan diyoruz ama bunun sözünde kalıyoruz, özüne geçemiyoruz. Her varlığımız odur, onundur diyoruz. Tabii *Onun* da diyebiliriz, *O* da diyebiliriz.

Ama her varlığımız *O* demek zahirde biraz şirk olur. Ama hakikatte şirk değildir.

Tasavvufta bir kelâm var. Bizim sözümüz değil, büyük velilerin sözüdür. Demişler ki: "*Hep Ondandır. Belki demek olur ki, hep O'dur.*"

Şimdi, tabii ki bu şirkdir değil mi? Ama ne zaman madde insanın gözünden silinirse kim var daha? Mükevvenatta, halkiyatta ne varsa bunların hepsi yok olursa kim var? Bunlar yokken kim vardı? Allah'ın zatı vardı.

Zaten "*Küllü şey'in hâlikun illâ veche*³" ayet-i kerimesi tecelli edecektir. Ama bu enfaşa da tecelli ediyor. Afakta tecelli eder, bu enfaşa nefislerde de tecelli eder. Ama kimde?

Ne zamanki insan bütün her varlığını Allah'a teslim eder, her varlığından kurtulursa tecelli eder, işte bak:

Bi-hamdillah kamu varım sen oldun

Her eşyada taleb-kârım sen oldun

³ Kasas, 28/88.

İsteğim, arzum, her eşyada görmek istemiş olduğum sensin diyor. Ama istemiş, bu arzuda bulunmuş Allah da ihsan etmiş. Evet;

Bi-hamdillah kamu varım sen oldun

Her eşyada taleb-kârım sen oldun

Neye baksam seni anda görürem

Bu manâdan meded-kârım sen oldun

Evet, işte o mübareğın;

İşit Niyâzî'nin sözün

Bir nesne örtmez Hakk yüzün

Hakk'tan ayân bir nesne yok

Gözsüzlere pinhân imiş

Hiçbir nesne, bu eşya, hiçbir cisim Allah'a perde olmaz. Ama gözsüzlere de görünmez. Pinhan gizli, gözsüzlere görünmez.

Gözsüz denilince, baş gözünün körlüğü değildir. Baş gözünün körlüğü işte seni beni göremez, eşyayı göremez, maddeyi göremez. Ama bir insanın ma'nevî gözü var. O da açılmazsa var olup da görünmeyeni göremez. Ne zaman gözü açılırsa var olup da görünmeyeni görür.

Tabii bunlar çok kolaydır, çok çetindir. Allah bunu insanlara bahşetmişse niye çetin olsun? Allah çetin bir şey de emretmemiştir. Yani, insanların yapamayacağı bir şeyi emretmemiştir. Ama burada çetinlik insanların ihmalliğinden, tembelliğindedir.

Yani bugün insanlar mesela namaz bile kılmıyorlar. Niye? Çetin geliyor. Niye onlara namaz çetin geliyor? İhmalliğinden, tembelliğinden dolayı geliyor. Kılana çok kolaydır, kılmayana çetindir. Her amel ona göre yapana kolaydır, yapamayana çetindir. O yapamayan da bir teşebbüs etse yapmaya başlarsa o çetinliği atacaktır. Çünkü bu da mümkündür.

Biz insanlar, her alışmış olduğu bir şeyi terk etmek mümkündür. Ama ona alışmış, terk etmek onun için çetindir. Ama mümkündür o çetinlik devam etmez. Onun üç, beş gün bir çetinliği vardır, o çetinlik gider. Alışmadığı bir şeyi yapmasında alışıncaya kadar çetinliği vardır. Alıştıktan sonra o işin çetinliği gider. Alış-

miş olduğu bir şeyi terk edinceye kadar çetinliği vardır. Terk edin-
ce onun çetinliği gider.

Öyleyse burada direnmek lazımdır. Sa'y etmek lazım. Bu da in-
sanların sa'yına bağlıdır.

Cenâb-ı Hakk buyuruyor “*Talebena vecedena*” “*Kulum iste ve-
reyim.*” diyor. Verecek ama bu istek sa'ydır. Sa'ysız istek olur mu?

Senin bir arzun isteğin var. Nerede? Ankara'da. Sen buradasın,
oraya sen gideceksin ki onu alabilesin. Gitmeyene o buraya gelmiyor.

Evet, yapana kolaydır, yapamayana çetindir. Çok kolay, çok çe-
tindir. Bak kelâmda ne diyor:

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana Hakk'el yakîn

Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş

Hâlbuki burada iman, güman ikisi bir arada olmaz.

Güman; tereddüt, şüpheli. Olur mu, olmaz mı? Var mı, yok mu?
Ama iman ise tasdikdir. Olur, vardır diye hüküm vermektir. Demek
ki burada;

Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş

Yani Allah'ı onlar ilme'l-yakîn bilirler.

Abidler de ayne'l-yakîn bilirler. Fakat bunda da menfaatte kalı-
yorlar, Allah korusun.

Allah'ı hiç bilmeyenler küfürde kalıyorlar. Allah'a hiç inanma-
yanlar, küfürde kalıyorlar. Küfürde kalınca cehennemden hiç kur-
tulacağı yoktur.

O zaman Allah'ı ilme'l-yakîn, ayne'l-yakîn bilmek var.

İlme'l-yakîn, bilmek; ayne'l-yakîn, bildiğine ulaşmaktır. Bu
ulaşma amelle oluyor. Cenâb-ı Hakk: “*Kulum bana nafile ibadetle
yaklaşır.*”⁴ buyuruyor. Tabii ilimsiz, amelsiz insan Allah'ın azabın-
dan kurtulamaz. Azap nedir? Kabir azabından, Cehennemin aza-
bından, kıyametin dehşetlerinden bu insan kurtulamaz.

⁴ Buhari, Rikak, 38.

Bir de var ki ilim, amel de insanları yine azaba da götürür. İlimini, amelini eğer bir menfaat için, maddiyat için, dünya için işli-yorsa o ilim, amel onu kurtarmaz.

Ama bir de hakke'l-yakîn bilmek var. Hakke'l-yakîn bilmekte hiç şüphe etme, hiç tereddüt yoktur. Tasdik hükümdür, tamamdır.

Mürşidi olanların gayet yolu asanmış

Bu yol Allah'a giden yoldur. Bu yol Mürşidi olanlar için çok kolaydır.

Mesela, Ankara'ya şarktan garptan dışarıdan birisi gelse, bir işi olsa, muhakkak onun işi nerede görülecekse, onu bilenden soracaktır.

Mürşit kul ile Allah arasında bir vasıta vardır. Zaten Cenâb-ı Hakk'ın "*İleyhil vesile*"⁵ "*Bir vesile bulun.*" emri vardır. Kendine bir vesile bir vasıta bul. Nereye? Allah'tan geldik, Allah'a gitmek için.

Zaten biz Allah'tan bir vasıta ile geldik, vasıtasız gelmedik ki. Öyleyse vasıtayla gelinen yere vasıtayla gidilir. Vasıtayla gelinen yere, vasıtasız gidilir mi?

İnsan vasıtayla gelmişse, vasıta ile gidiyor. Burada kelâm var:

Gökte uçar iken indirdin meni

Vâdî-yi vîrâna kondurdun meni

Vahşî hayvanlara döndürdün meni

Eyledin dilimi lâl kara bahtım

Bu ruhların gelişidir. Cesede gelmeden önce ruh semada, havada geziyordu. Arş-ı âlâ da milyarlarca belki trilyonlar sene pervazdaydı. Cenâb-ı Hakk, ruhları ilmi ezelde halk etmiş. Bunu bize bildirmemiş. Allah'ın kendi zatına mahsus olan bir ilimdir. Hiçbir âlimine, velisine, nebisine bildirmemiştir.

Ruhlar ilm-i ezeliye halk edilmiş ve onlara bir emr-i ilahi olmuş. "*Elestü birabbiküm*"⁶ "*Ben sizin Rabbiniz değil miyim?*" fer-

⁵ Mâide, 5/35.

⁶ Araf, 7/172.

manı bu ruhlara olmuş. Bu ruhlar da orada kimi “*Belâ*” (*Kabul ettim.*) demiş, kimi “*Belâ*” dememiş. Müslümanlar’ın, inananların ruhu *belâ* demiş; inanmayanlarınki *belâ* dememiştir.

Cenâb-ı Hakk Müslümanlar’a, inananlara işte ilm-i ezeli de bu iltifatı yapmış, bu ihsanda bulunmuştur. Onun için Celali Baba diyor ya:

Münkirler la dedi ben illa dedim

Münkirler, Allah’ı inkâr edenler “*la*” yani Allah yok dediler. Ama ben “*illa*” Allah var, dedim.

Bu ruhlar tabii o kadar zaman gezmişler, dolanmışlar, çok âlemlerde kalmışlar. Yalnız çok âlemler var; emir âlemi var, gayb âlemi var, işte bunlardan gezmiş, dolanmış ahiri bu dünyaya bir cisimle gelmiştir. Buradan da ahirete geçip gidecektir.

Mademki ruhlar bir cisimle bu dünyaya gelmiş, cisimsiz gelmemiş ahirette de bir cisimle kalkacaktır.

O ahiretteki cismi biz kendimiz kazanıyoruz. Onun için kul fiilinin faili, yapıcısıdır. Buradaki kelâm-ı kibârda,

Vahşî hayvanlara döndürdün meni

Eyledin dilimi lâl kara bahtım

Yani ameli olmayan bir kimse;

Kandan gelir yolun senin ya kandan varır menzilin

Kandan gelip gittiğini anlamayan hayvan imiş

Buyuruyorsa mademki Allah bizi niye getirdi bu dünyaya? Ne için bizi halk etti?

“*Ve mâ halaktul cinne vel insane illâ liya'budûn*”⁷ “*Biz insanları cinleri halk ettik bizi mabut bilsinler, bize itaat etsinler.*” Rabbim insanları onun için halk ediyor.

Mabudumuz Allah’tır. Mükvvenatı yoktan var eden ilahtır, Allah’tır. Ona itaat edeceğiz, Onu bileceğiz, Onu tanıyacağız. Allah onu tanımamız ve ona itaat etmemiz için bizi halk etmiş.

⁷ Zâriyât, 51/56.

Onu tanımaz, itaat etmezsek o zaman insan hayvanlardan aşağı olur. Hayvanlarda itaat, günah, sevap, emir, nehiy yoktur. Yalnız hayvanları insanlara hizmetçi olarak halk etmiştir, onlar görevlerini yapıyorlar. Cenâb-ı Hakk, bu kadar mükevvenatta, halkiyatta hepsini bir görev, vazife için halk etmiştir, hepsi görevini yapıyor.

Bir tek insanlar görevini yapmıyorlar. İnsanlar görevini yaparsa, Allah'tan mükâfatını alırlar. Ama Allah'ın mükâfatı nerededir? Ahirettedir. Cezası nerededir? Yine ahirettedir.

Allah'ın dünyada da mükâfatı vardır. Nedir mükâfatı? Sağlık, varlık, zenginlik, itibar, sevilme bu da dünyadaki mükâfatıdır ama bunların da ahiret için nimet olduğunu bilmemiz lazım. Sağlığını da ahiret için yaşarsa, zenginliğini de ahiret için harcarsa, itibarını da Allah için, ahiret için kullanırsa mükâfatı olur.

Allah, bana bu itibarı, bu makamı, mevkii, nimetleri verendir diye vereni insan bilecek. Onun şükrünü eda edecek, onlar dünyada zaten zayı olur giderler ama onların ahirette bir karşılığı vardır. Zengin insanlar mallarını Allah yolunda harcarsa o zenginlik burada kalıyor ama harcadığı zenginliğin mükâfatını nerede görüyor? Ahirette görüyor.

Mademki Allah bizi insan olarak halk etmişse, insanı da kıymetli halk etmişse, kıymetimizi bulamazsak, kıymetimizi elde edemezsek, kendi kendimize gadretmiş oluruz. Kendi kendimize zulmetmiş oluruz. Kıymetimizi elde etmek için, Allah'ın emirleri tutulacak, yasaklarından kaçılacaktır.

Şeriat da Allah'ın emri, tarikat da Allah'ın emri, hakikat de Allah'ın emri, marifet de Allah'ın emridir.

Şeriatteki emirle tarikattaki emir değişiyor. Tabii değişiyor de-yince yanlış anlaşılmasın şeriatın emirleri neyse tarikatta vardır. Ama tarikattaki emirler, şeriatteki emirlerden daha üstün ve kıymetli oluyor.

Şeriatın emirleri de nedir? Amellerdir. Tarikatınki de ameldir. Ama tarikatın amelleri, şeriatınkinden daha üstün oluyor. Hâlbuki zahirde amel değişmiyor.

Mesela bir namaz kılan var; şeriatı var, tarikatı var. Bir de şeriatı var, tarikatı yok, o da namaz kılıyor. Tarikatı olan şeriatı olanlar

da aynı ameli işliyorlar, amelde değişme olmaz bir farklılık yoktur. Ama amellerin makbul olup olmamasında bir farklılık vardır.

Niçin? Şeriatı olan tarikatı olmayan bir kimse amelini zayi edebilir. Ama tarikatı olanın ameli zayi olmaz, onun ameli sigortalıdır, garantilidir. Nasıl ki bir insan arabasını evini canını da sigorta yaptırıyor. Onun gibi tarikatı olanın ameli, imanı, canı sigortalıdır.

Niçin? Şimdi bir insanın çok büyük parası var. Bu parayı bir emniyetle bir yere yatırmazsa veya muhafaza edecek bir kimseye bir yere yatırmazsa, o parayı üzerinde dolandırır gezdirirse, ondan alırlar. Çünkü para insanın düşmanıdır, onun peşinde düşmanlar dolanır, ahiri onu öldürür parasını alırlar. Ama onun üzerinde parası, zenginliği bulunmazsa kim ne bilecek? Kim ne diyecek? Kimse bir şey diyemez.

Nasıl ki maddiyatın böyle düşmanları varsa, maddiyat, mal insana düşman oluyorsa onu teslim edecek. İnsan malının bekçisi olursa, malını da Allah'a teslim ederse Allah onu muhafaza eder. İnsanın malını, canını, amelini muhafaza eden Allah'tır. Ona teslim etmek lazım.

Onun gibi bu amel de böyledir. Amel varlığı da var. Allah göstermesin insana amel zenginliği, varlığı ne yapar? Onun da düşmanları vardır. Onun düşmanı nedir?

Kendi nefsi, bir de şeytan aleyhiline onun düşmanıdır. Çünkü nefis, suret-i Hakk'tan da geliyor. Nefis sureti Hakk'tan gelirse ameli işlersin amelinden dolayı sana öyle bir gurur, kibir, enaniyet sahibi eder ki, seni öyle yükseltir ki. Sonra yükseltir, yükseltir, bir de bırakır.

Öyle çok, daha evvelce amel yapanlar, amel varlığına düşenler helak olmuşlar. İlim varlığına düşenler helak olmuşlar.

Bu denli ilme mâlik iken İblîs

Senin ilmimi bilmedi o telbîs

Evet, nasıl ki Yunus Emre buyuruyor:

İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsin

Ya nice okumaktır

Diyor ki ilimden mana nefsinle Rabbini bileceksin, kendini bileceksin. Sen kendini bilmiyorsan daha niye okuyorsun? Ama insan nefsinin, kendisini, meşru değil ki halkı aşağıda görsün kendini yukarıda görsün. Hâlbuki kendisini halktan aşağı görecektir ki kendisini bilmiş olsun.

Allah da öyle buyuruyor: “*Her kim Allah için alçalırsa biz onu yükseltiriz. Her kim ki tekebbür sahibi olursa onu hakir, yoksul ederiz.*”⁸

Tarikat demek, yokluk, mahviyet demektir.

Mahviyette insan amel işler amelini hiçe sayar. İlmini, amelini hepsini hiçe sayar. O da Allah'ın bir lütfudur. Bir insan amel işlediği zaman Allah'ın vermiş olduğu bir kuvvet var, Allah'ın vermiş olduğu bir fırsat var, Allah'ın vermiş olduğu bir gayret var, onunla işler.

Allah bunları halk etmezse kul ne yapabilir?

Allah bizim bedenimizi halk ediyor ve hayrı şerri bize bildirmiştir. Hayrı şerri işlemek için de bize bir irade vermiştir. Ama Allah'ın şerre rızası yok, hayra rızası vardır. Tabii ki rızası olmayan bir iş işlenince onun cezası vardır, cezasına çarptırılır.

Hayra rızası varsa, insan hayır işlerse Allah'ın mükâfâtı vardır. Şerre rızası olmadığı için Allah'ın cezası şer işleyenleredir. Hayra rızası olduğu için Allah'ın mükâfâtı hayır işleyenleredir.

Eğer Cenâb-ı Hakk'ın celal sıfatı tecelli etmezse o şer işleyenler onu işleyemezler. Bütün hayırlar Allah'ın cemalinden tecelli eder. Bütün hayır, amel işleyenler Allah'ın cemal sıfatına sahip olmuşlardır. Hayırlar Allah'ın cemal sıfatından tecelli eder.

Bütün şer işleyenlerde celal sıfatı tecelli eder. Celal sıfatına sahip olanlar karanlıkta kalır. Onun ruhu berzahta, karanlıkta kalır. Cemal sıfatına sahip olanlar aydınlık nurda kalır, nura ulaşır.

O zaman demek ki bir insan bir yerde kalsa bir tarafında zifiri karanlık olsa, bir tarafında da aydınlık olsa ve biliyor karanlıkla

⁸ Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis-i Şerif) 397.

aydınlığın farkını. O zaman girmesin o karanlığa da girsin aydınlığa, karanlıktan çıksın. Karanlığa niye giriyor?

Karanlıktan mana gaflettir, cehalettir. Cehaletten mana, günah sevap bilmez, hayır şer bilmez. Hep günah işler, ameli yok, günahı çoktur.

Aydınlıktan mana bütün yasaklardan kaçıyor, Allah'ın yasakladığı, şerden, gūnahtan, haramdan kaçıyor.

Onun için Cenâb-ı Hakk biz insanları "*Lekad halaknel insâne fi ahseni takvim.*"⁹ "*İnsanları kıymetli halk ettik.*" buyuruyor. Güzel halk ettik, büyük halk ettik, buyuruyor.

İnsan hem ahsen-i takvim, çok kıymetlidir. İnsan noktayı kübra, büyük varlıktır. Kemal sıfatı sahibi olursa insan çok da güzeldir. Beşeri sıfattan kemal sığata geçerse çok da güzeldir. Ama bu güzellik, bu büyüklük, bu kıymet iç âleminde, gönül âleminde, ruh âleminde, cisimde değil.

Gider bu "Ahsen-i takvim" bozultur

Varıp hep yerli yerine dizilir

Eğer insan bu ahsen-i takvim kıymetini bulamazsa bozultur.

İnsanlarda bu ahseni takvim demek; insanlarda kutsal makamlar vardır. O kutsal makamları insanlar elde etmezse, o zaman kıymetini bulamıyor, büyüklüğünü, güzelliğini elde edemiyor.

Bu kutsal makamlar insanın göbekten yukarısındadır. Mesela kalp makamı var. Kalbin cismi de var, ufak da olsa bir et parçasıdır. Ama o kalp sadece et parçasından ibaret midir? O kalpten neler gelip geçiyor, insan o kalbinde neler düşünüyor. Aslında bizim gördüğümüz bildiğimiz kalp bu da değildir. Sadece kalpten gelip geçenler değildir. Kalp açılırsa bir seyri vardır. O nasıl bir seyirdir?

Nasıl ki Nakşibendi Efendimiz Yakub-u Çerhî Hazretleri'nin ayağına basmış, onda kalp âlemi açılmış. Bakmış ki o yerler, gökler, denizler bütün hep kendi kalbinde bulunuyor. Bu cisim de büyümüş böyle hepsini içerisine almış.

⁹ Tin, 95/4.

Öyledir, Cenâb-ı Hakk mükevvenatta ne halk etmişse insanların kalbinde hepsinin bir hakikati vardır. Ama kalbin açılması lazımdır. Kalp açılacak ki onlar vücut bulsun, onlar görülsün. Kalbin seyri budur.

İbrahim Hakkı Hazretleri, Marifetname'sini nasıl kaleme almış? O zaman aleti, sanatı, vasıtası yok. Nasıl kürre-i arzı ölçmüş, biçmiş, tartmış? Nasıl denizleri, yıldızları bunları neyle bilmiş? İşte onda kalp âlemi açılmış, onları hep kendi derununda seyretmiş ve kaleme almış.

Evet, veliler için öyledir, bir kısım veli var ki dünya onların gözünde bir harman gibi görünür. Harman demek, elli metre çapında olan yuvarlak bir alandır. Dünya onlara bir harman gibi görünürmüş.

Bir kısım veliler var ki dünya onlara bir tepsi gibi görünürmüş. Böyle börek baklava tepsileri var ya onun gibi görünürmüş. Bir kısım veliler de elinin ayası neyse nasılsa öyle görürmüş. Her vaktin kutbu, gavısı tırnağın üzerinde dünyayı seyredermiş.

Zaten burada, “*Senurihim âyâtinâ fil âfâkı ve fî enfüsihim hattâ yetebeyyene lehüm ennehülhakk*¹⁰” ayet-i kerimesi kalbin ululuğu, büyüklüğü hakkında inzal olmuş, inmiştir.

Kalbin tabiri şu şekildedir: Kalp bir ağacın çekirdeği gibidir. Kalp açılırsa, o koskoca ağaç nasıl çekirdeğin içinden kökü, dalı, budağı, gövdesi, meyvesi, yaprağı çıkıyorsa, o zaman kalbin maharet-i meydana çıkıyor. Ama çekirdek patlamazsa, açılmazsa çürüdü, yok oldu gitti. Bu kalp âlemidir.

Bir de insanlarda ruh âlemi var. Bir de insanlarda hafî âlemi var. Bir de insanlarda sır, esas sır âlemi var.

Mademki görünmeyen şeyler vardır. Bir var bilinir, görünmez. Bir de var ki bilinmez, görünmez şeyler vardır. Sır âlemini zahir ulemâ ne kadar bilseler de insanda olan bu sırrı bilemiyorlar. İnsandaki esrar kaleme satıra sığmaz, satıra alınmaz.

¹⁰ Fussilet, 41/53.

*Bilinmez sırrı esrarı**Bu aklın onda yok kârı*

İnsanlarda gizli olan her şeyi gördüğü gibi bir de kendinde olan esrar, sır âlemi var. İnsanlarda, kalp âlemi var, ruh âlemi var, sır âlemi var, hafi âlemi var, ahfa âlemi var. Bir de kalp gözünün makamı, açılma yeri vardır.

Onun için insanlarda ahsen-i takvim budur. Onun için insanlar letaif çekiyor. Bu altı letaif insanlarda var. Kıymetli, kutsal makamlardır.

Evvela kalpten başlıyor. Kalbin zaten makamı da belli ufak da olsa cismi de var. Ama bu kalp ondan ibaret midir? O ufacık kalp açılıyorsa o dünyalardan büyüktür.

Cenâb-ı Hakk kudsî hadisinde, “*La yesevni arzı vela semai ve lakin yesevni kalbe abdiyel müminin* ¹¹” “*Ben yerlere göklere sığmam ama mü'min kululumun kalbine sığarım.*” buyuruyor.

Mü'min kuldanda mana velilerdir.

Evet, biz de mü'miniz ama biz de olsa olsa Allah'ın esma nuru olur. O da Allah'ı hiç unutmayacağız ki Allah'ın esma nuru bizim kalbimizde tecelli etmiş olsun. Yani Allah'ı bin bir isimle zikredeceğiz. O zikrin kalbimizde tecellisi esma nurudur.

Ama Allah'ın sıfat nuru var. Allah'ın zat nuru var.

Burada zahir ulemâ bu hadisi kutsiyi nasıl yorum yaparlar? Yani insan Allah'ı unutmayacak.

Bir de bunların yorumları şudur: Allah ilmiyle bu eşyayı ihata etmiştir. Allah kudretiyle ihata etmiştir. Bunları idrak ediyorlar. Akıl bunlardan bahsediyor. Fakat bir de Allah'ın azametiyle ihata etmesi var.

Sadeddin Kaşgarî Hazretleri, Mevlana Alâeddin isminde çok büyük bir âlim var ona gitmiş. Ona tarikatı, nef-i ispatı tarif ettiği zaman demiş ki -Reşahat'te yazıyor-:

¹¹ Alusi Ruh'ul Me'ani, XX. 101.

— Şüphe yok ki Cenâb-ı Hakk: “*Âlâ innehü bi küllî şey'in muhî*¹²” bütün eşyayı azameti ile ihata etmiştir. Bu manaya bu ayet müşahittir. Ama zahir ulemâ bunu tevil etmezse...

Korkmuş bundan yok, hayır demiş. “*Kad ehâta bi küllî şey'in ilmâ*¹³” ilmi ile ihata etmiştir. Bak bir de bu var. Bu da Cenâb-ı Hakk'ın ilmi “*Ve hüve âlâ küllî şey'in kadîr*¹⁴” Bir de kuvveti ile ihata etmiştir. Aradan zaman geçmiş, demiş ki Mevlana şüphe yok, öyle itikat etmek lazım ki “*Âlâ innehü bi küllî şey'in muhit*”. Şöyle demiş:

— Şimdi sen bunu kabullenemiyorsun ama bir gün sen de elverir.

O hâl onda tecelli etmiş.

Demek ki Cenâb-ı Hakk'ın esma nuru var. Sıfat nuru var. Zahir ulemâ esma nurundan, sıfat nurundan bahsederler. Zat nuruna gelince diller lâl olur, konuşamıyor.

Küh-i Zât'ı kimse bilmez bu yola etme heves

Lâl olur dil bu arada bil ki katl olur nefes

Allah'ın zatından bahis olmaz. Büyüklüğünü bileceğiz, büyüklüğünün nihayeti, sınırı yoktur. Ne kadar âlim olursa olsun. Peygamber Efendimiz bile “*Bu kadar yükseldiğine rağmen Rabbimi hak marifetiyle bilemedim.*” buyurmuş.

Allah'ın künhü zâtını o da bilememiş. Ama işte onun için insan zat nuruna ulaşırsa:

Gördüğü nedir bilemez

Kendini yoklar kendini bulamaz

Kendi yok, bir şey görüyor ama o gördüğünün de ne olduğunu bilemiyor. Çünkü niye?

Gören de *O* görünen de *O*.

¹² Fussilet, 41/54.

¹³ Talâk, 65/12.

¹⁴ Mülk, 67/1.

Gören, görünen bir oluyor.

Gören de görünen ol can değil mi?

Nimetleri insanlar için halk etmiş. Onun için Cenâb-ı Hakk: “*Biz velilerimizi yeşil kubbemizin altında gizlemiştir, onları bizden başka kimse bilen yok.*”¹⁵ Sen ben ne bileceğiz, nasıl bileceğiz? Salih Baba onun için buyurmuş ki:

Salihem şeyhim güneştir ben anın bir zerresi

Zerre hiç eyler mi asla şems-i taban ile bahs

Küllî iradeye karşı cüz’î irade bir zerredir. Kâinatı aydınlatan bir güneşin ışığına ait bir zerredir veya bir okyanusa karşı bir damladır. Damla demek suyun çöpe bulaşan kısmıdır. Çöpü daldırdın suya soktun, çöpe bulaşan kısmı gibi cüz’î irade, küllî iradeye karşı öyledir.

İnsan küllî iradeye ulaşır. Allah'ın zat nurunu görür ama ona sınır ölçemez ve ondan bahis de yapamaz.

Küh-i Zât'ı kimse bilmez bu yola etme heves

Lâl olur dil bu arada bil ki katl olur nefes

Diller lâl olur, nefesler tükenir, Allah'ın zatından bahis olmaz.

Sen mukayyed Zât-ı Mutlaktan sakın eyleme bahs

Fark'ı Cem'i anlamaktır bu muammadan garaz

Ne kadar bilersen bil ancak farkı cem'i bilirsin.

Cem'den mana Allah'ın zatı, azametidir.

Farktan mana halkiyattır.

Bu halkiyat de çok farklıdır. Birbirinden farklı, farklı ta ki Peygamber Efendimiz'de sona eriyor, bitip gidiyor. O da öyle buyurmuş, “*Bu kadar yükseldiğime rağmen Rabbimi hak marifetiyle bilemedim.*”

Tabii ki bizler için de çok büyük müjdelere vardır. Nedir o müjdelere? Mesela birisi şu:

¹⁵ Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nufüs, s. 309.

Canım kurban olsun Resûlullâh'a

Bizi kabul etti l dergâha

Kıymetli, yüksek bir dergâha kabul etti. O da Meayihin mekndır veya Meayihin velayetidir.

Canım kurban olsun Resûlullâh'a

Bizi kabul etti l dergâha

Emr eyledi Şeyhim Muhammed Őh'a

ıkardı zulmetten bedrya bizi

Karanlıktan aydınlığa çıkarttı. Bir de vardır ki;

Ariflerin kıyameti dâimdir

Kulûbu hep mâsivâdan sâimdir

Arif, ayık manasınadır. Bunlar yle ayıklar ki onlar devamlı kıyametle karşı karŐıyalardır.

Kıyamet de ikidir: Bir afak, bir de enfasdir.

Afak kıyamet; tamamen dünyadan hep ruhlar gelip geçecek, bu dünyayı yeri göğü terk edip bırakacak. Bu dünya da yok olacak, yıkılacak. Ahiret lemi kurulacak, kıyametten maksat budur. Dünya sona erecek, ahiret âlemi kurulacak, ölen insan tekrar dirilecek. Fakat,

Ariflerin kıyameti dâimdir

Bir enfas kıyamet vardır. Herkesin ölünce kıyameti kopar. Niçin? Ölen kabirde geçici olarak kıyamet hayatını yaşıyor. Bir de;

Ariflerin kıyameti dâimdir

Kulûbu hep mâsivâdan sâimdir

Onlar lm hiç unutmazlar, daima ölümü karŐılarındadır. Kalpleri de masivadan oruçludur. İnsan oruçlu olduğu zaman, ağzına bir Şey aldı mı orucu kaçar. Orucunu kasten kaçırırsa cezalanıyor. Altmış gün cezasını çekiyor. Ama onların da kalpleri masivadan oruçludur. Masiva onların kalbine gelmez, geldiği zaman onların kalb savmları bozular.

Biz gaŐlette isek pîrim kâimdir

Bırakmaz berzah-ı süflâya bizi

Bir de şu müjde vardır ki;

Hazret-i şeyhimden giymişem tacı

Ama hiç kimsenin başına şimdiye kadar böyle bir görünen taç konulmamıştır.

O taç zikirdir. Eğer sen bir yetkiliden zikir aldın, o zikri muhafaza ettin ve devam ediyorsan o senin başına bir ma'nevî taç konulmuştur.

Hazret-i şeyhimden giymişem tacı

"Ve'd-Duhâ" yüzüdür "ve'l-Leyli" saçı

Olmak isteyenler fırka-i nâcî

Ziyaret eylesin pirlirimizi

Bu müjde değil mi? Allah'a şükür pirlirimizi tanır ve onların şerefini muhafaza edersek fırka-i nâciden olacağımıza hiç şüphe yoktur.

Fırka-i nâcideniz inşallah. Ama tabii ki o başımıza almış olduğumuz zikir tacını kirletmeyeceğiz. Tarikatımızın, meşayihimizin şerefini muhafaza edeceğiz.

Hazret-i şeyhimden giymişem tacı

"Ve'd-Duhâ" yüzüdür "ve'l-Leyli" saçı

Ve'd-Duhâ, güneşin duhâ zamanı var ki çok parlaklı zamandır. O da kuşluk zamanıymış. Güneşin kuşluk zamanındaki en parlak hali gibi onun yüzünde bir nur vardır.

"Ve'd-Duhâ" yüzüdür "ve'l-Leyli" saçı

Ve'l-Leyli saçı demek? Saçında da siyah nur vardır.

Olmak isteyenler fırka-i nâcî

Veyahut da;

Giymek isteyenler hırkayı tacı

Hırka da bir hilafettir. Taç da, padişahlar baş olanlar, başına taç giyiyorlar. Bu da bir ma'nevî padişah olmaktır, ma'nevî bir baş olmaktır.

Hırkadan mana da hilafettir. Bu nereden geliyor? Cenâb-ı Hakk, “*Biz Âdem’i yeryüzüne halife gönderdik.*¹⁶” buyuruyor. Ama halife sadece Hazreti Âdem miydi? Hazreti Âdem’in hilafeti kimin içindi? Peygamber Efendimiz içindir. Onun için ondaki kıymet, o hilafet onun için verilmiştir.

Peygamber Efendimiz’in mademki halifelik onun hakkıysa ve ona gelinceye kadar bütün Peygamberler’den geçmişse Hazreti Âdem’den başlamıştır. Fakat Peygamber Efendimiz’den sonra Peygamber olmadığı gibi bu taç, bu hırka, bu hilafet kimdedir? Varisi olan velilerindedir. Kıyamete kadar devam eder.

Çok müjdeler var bize. Allah, Cenâb-ı Hakk nimetimizin kadri ni kıymetini bildirsin. Nimetimizin nankörünü etmesin Salih Baba buyurmuş:

Salih ne yatarsın uyan dediler

Sıdk ile Allah'a dayan dediler

Hakk gizli değildir ayan dediler

Çok ihsan var bu ihsandan içeru

Allah’ın çok ihsanı var, nerededir?

Evvela Cenâb-ı Hakk bizi Müslüman, inananlardan halk etmiştir. Bu ihsanların hepsi onun içinden doğuyor. Ama çok ihsan deyince burada, Allah bizi Müslüman halk etmiş, küfürde bizi bırakmamış. Bu Allah’ın bir ihsanıdır.

Bir de iman ehlerinden seçmiş bizi, Habibi’ne ümmet etmiş. Burada da bizi seçmiş. O kadar Peygamberler geçmiş. Cenâb-ı Hakk onların ümmeti olarak da halk ederdi, onlar da Allah’a inananlardı. Onlara da kitap inmiş, Peygamber gelmiş, amel emredilmiş. Allah’ın emri nehyi, onlar da tatbik etmişler. Ama onlardan da seçmiş bizi. Tabii, biz onlardan farklıyız. Ümmeti Muhammed onlardan farklıdır.

Onun için zaten Cenâb-ı Hakk bir Kadir Gecesi vermiş bize ki bin aydan hayırlıdır. “*İnne enzelnahü fi leyletil kadir*¹⁷” Sûre-i celi-

¹⁶ Bakara, 2/30.

¹⁷ Kadir, 97/1.

lesinde Cenâb-ı Hakk bin aydan hayırlı buyurmuş. Hâlbuki biz her sene on iki ayda bir Kadir Gecesi geçiriyoruz. Bu hangi bin aydan? Geçmiş ümmetlerin bin aylık ibadetlerinden hayırlı olan bir Kadir Gecesi vermiş. Bunu kimin için vermiş? Habibin hürmetine, onun şerefine vermiş.

Daha başka ihsanı nedir? Peygamber Efendimiz: “*Ümmetimin velileri Benî İsrail’in Peygamberleri derecesinde.*¹⁸” Dikkat edin bu da var.

Demek ki Cenâb-ı Hakk, Müslüman halk etmiş bize bir ihsanda bulunmuş. O Müslümanlar’dan, inananlardan seçmiş daha özel bir muamelesi olmuş ki Habibi’ne ümmet etmiş. Bir de onlardan da seçmiş bizi itaat ümmetten yapmış, isyan eden ümmetten değiliz.

Bu kadar itaat eden ümmetler var. İslâm’ın şartı beş, beş şartı yaşayanlar var. Amentü’nün şartı altı, Amentü şartını yaşayanlar var. Ama Cenâb-ı Hakk meşayihî olmayanlar, tarikatı olmayanlardan da seçmiş, itaat ümmetten de bizi seçmiş. Tarikatı olanla olmayan çok farklıdır.

Eğer zaten tarikatı inkâr ediyorsa, o Allah korusun küfre gider. Tarikatı inkâr küfürdür.

Şimdi bu zamanımızda tarikatı inkâr eden de var, inanmayan da var. Tarikat zamanı değil diyen de var.

Esas tarikat zamanı şimdidir.

Tarikat sonradan icat olmuş diyen de var. Cenâb-ı Hakk itaat ümmet onlardan da seçmiş bizi tarikatı nasip etmiş.

Zaten tarikatı anlar, yaşarsak o zaman ihsanın çoğunluğunu elde ederiz. Çünkü tarikatın nimetlerinin nihayeti yoktur. Tarikattaki makamların nihayeti yoktur. İnsan ancak tarikatla Allah’ın esma nurundan geçiyor. Sıfat nurundan geçiyor. Allah’ın zat nuruna ulaşıyor. Allah’ın zat nuruna ulaşan bir insan melekten de üstündür, kıymetlidir.

¹⁸ Keşfü’l Hafâ.

**“Evliyaullah,
Allah’ı gösteren bir aynadır”**

11.12.1995 / Almanya

*Pîr-i Sami kademinde turabız
Ne cah gözediriz ne kâmiyabız
Kanaatnişiniz ehl-i harabız
Âlem-i ekvanda devranımız var*

Yani biz ne bir şeyi görmek istiyoruz ne de bir şey olmak istiyoruz. Biz her ne kadar ehl-i harap görünüyoruz ama biz kanaat ehliyiz. Aslında ehl-i harap da değiliz.

*Bizlere tarîfe ne hacet gülü
Ezelden olmuşuz anın bülbülü
Her ırgalandıkça müyunun teli
Gûnâ gûnâ bûy u elvanımız var*

Biz ezelden onun aşığıyız, diyor.

Bizlere tarîfe ne hacet gülü

Gül, güzel demektir. Onda olan güzelliği bizlere niye tarif ediyorlar? Biz ezelden onun bülbülü olmuşuz, onun güzelliğini bilmişiz, sevmişiz. Burada rumuzlu bir mana var;

Her ırgalandıkça müyunun teli

Yani her hareketi öyle güzel k;

Gûnâ gûnâ bûy u elvanımız var

Renk renk, şekil şekil görüntüleri bizim için hep bir zevk ve sefadır.

İmtihan-ı yârdır cevr ile sitem

Müsavidir bizde hem medh ile zem

Şiddet-i berzahdan bizlere ne gam

Pîr-i Tâgî gibi sultânımız var

Bu kelâmda hadis-i şerifin meali ki;

İmtihan-ı yârdır cevri ile sitem

Yârdan mana Allah'tır. Sitemden mana da ondan gelen bütün cefalar, meşakkatlerdir. Cefalar, dertler, hastalıklar ondan geliyor. Bunları bize imtihan için veriyor. Hadis-i şerifte "Dünya müminlere zindandır¹, kâfirlere cennettir."

Şiddet-i berzahdan bizlere ne gam

Bu berzahın şiddetinden karanlığından çıkacağız, gideceğiz. Bu gam burada kalacak.

Pîr-i Tâgî gibi sultânımız var

Evet;

Nefsim bana râm ol düşme teşvişe

Hep fâsiddir bu kurduğun endişe

Sürüsün yedirmez kurt ile kuşa

Pîr-i Sâmî gibi arslanımız var

Nefsim bana ram ol, yâr ol; teşvişe, şüpheye, vesveseye düşme.

Hep fasiddir bu kurduğun endişe

Yani senin bu düşüncen, endişen hep fasit, boşunadır.

Sürüsünü yedirmez kurt ile kuşa

Pîr-i Sâmî gibi arslanımız var

Evet;

Mezuniyyet almış aşk mektebinden

Doyulmaz şahımın hem sohbetinden

"Sırr-ı leben" zahir olur lebinden

Bî-fehim çok gafil insanımız var

Aşk mektebinde pişmiş, olgunlaşmış, yetişmiş, oradan mezuniyet almıştır. Sohbetlerine ve sözlerine de hiç doyum olmaz.

"Sırr-ı leben" zahir olur lebinden

¹ Müslim, 2959, İbni Mace, 4113.

Dudaklarından çıkan kelâmılar da hep sırdır. Çok esrarlı, manalı, sırlı kelâmılar zuhur eder. O sözlerden anlayamayan, bilemeyen, bi-fehim; fehim edemeyen çok gafil insanımız var.

Gönlüme nakş oldu hubb-ı cemâli

İşte bu bizde rabıtabdır.

Terk eyledim cümle hep kıl ü kali

Dünyâ-perestlerin çok ise mâli

Bizim de İmâm-ı zamanımız var

Cemal, yüzdür; hûb da sevgidir. Onun yüzünün sevgisi, gönlüme nakış oldu, işlendi diyor. İşlenmesiyle gönlümde daha hep kıl u kal çıktı. Herhangi bir şey varmış yokmuş, olsun olmasın, her şey çıktı diyor. Dünyaperestlerin malı çoksa bizim de İmâm-ı zamanımız var. Ne yapacağım dünyayı, ne edeceğim dünya malını?

"Men aref" sırrına vâkıf olmuşam

Nefsim ile hem Rabbimi bilmişem

Mutmainne kal'asına girmişem

Gayet de bir metin hisarımız var

"Men aref" sırrına vakıf insanda daha gaflet kalmıyor. Yani hiç Allah'ı unutmuyor. Hiçbir adımı boş atmaz, yürürken de unutmuyor, hiçbir nefesini boş vermez.

"Men aref" sırrı budur. Böyle olanlar ancak Rabbısı'nı biliyor. Hiç unutmayacak ki "*Nefsini bilen Rabbısı'nı biliyor.*"²

"Men aref" sırrına vâkıf olmuşam

Yani ben Rabbim'i o kadar bilmişim ki hiçbir zaman unutmuyorum. Mutmainne kalesine ise Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: "*Elâ bi zikrillâhi tatmainnül kulûb*"³ "*Sizin kalbinizi ancak zikrullah doyurur, başka bir şey doyurmaz.*" İşte o zaman insan mutmainne kalesine giriyor, daha onda gaflet kalmıyor. Onun karşısında daha muhalefet ve düşman yok.

² Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nufüs, s. 527.

³ Ra'd, 13/28.

Eğer insan nefs-i mutmainneye dâhil olmazsa, onun düşmanları var. Onu aldatanlar, sapıtanlar var;

Şeytan aldatır,

Nefsi aldatır,

Yaramaz insan aldatır,

Dünya aldatır.

Mutmainne kalesi gibi kuvvetli bir hisarımız var, diyor.

Eskiden hisarlarla mekânlar korunuyormuş. En mazbut harp aleti hisar varmış. Hisarı muhkem olan bir yerin, üzerine gelen kuvvetli de olsa ona bir çare bulamıyormuş. Bekliyor, dolanıyor, bakıyor ki çare yok, çekip koyup gidiyormuş.

Şimdi nefs-i mutmainneye, mutmainne kalesine girince, artık daha düşmanlarından kurtuluyor, düşmanları ona bir şey yapamıyor.

İnsanlardaki noksanlık, gafletten doğuyor. Allah'tan gafil olursa noksanlık oluyor:

Ona şeytan vesvese veriyor, nefis ona zararlı şeyleri işletiyor, dünya sevgisi onu etkiliyor, yaramaz insanlar onu aldatıyor.

Süleyman aleyhisselamın bir binek kuşu varmış. Kuşa biner semaya çıkar, gezermiş. Kuşlar da onun emrinde, öyle kuşlar var ki deveyi kaldırıp götürebiliyor.

Bir gün kuşa binmiş semaya çıkmış, yükseliyor. Tabii yükseldikçe yer toparlanıyor. Bir cisim, uzaktan küçük görünür, yaklaştıkça büyür, uzaklaştıkça küçülür. Dünyanın kaç misli büyük güneş buradan küçük görünüyor. Şimdi kuş yükselince yer toparlanıyor, kara toprakları daha görünmüyor, su görünüyor.

Bir de bir cismin büyük parçası görünür, küçük parçası uzaktan görünmez. Dünyanın dörtte üçü su, dörtte biri kara olduğu için su görüyor. Daha gözünle kara parçası yok oluyor. Kuşa soruyor:

— Sen daha kara topraklarını görüyor musun?

— Görüyorum.

Yine çıkıyorlar. O su da görünmüyor. Yine soruyor:

— Kara parçalarını, dünyayı görüyor musun?

— Görüyorum.

Sis görüyor bir duman, su da görünmüyor. Daha çıkıyorlar, bir karanlık mahale giriyorlar. Ne aşağı ne yukarı hiç ışık görünmüyor. Kuşa yine soruyor:

— Kara toprağını görüyor musun ya kuş?

— Görüyorum Sultanım.

— Nasıl görüyorsun?

— Tam şimdi bizim altımızda bir çiftçi tarlasını sürüyor. Öküzünün belinde de kemer var, yarısı kara yarısı beyaz.

— Beni oraya indir, diyor.

Kuş oraya indiriyor. Kuş tarlanın kenarında kalıyor. Süleyman aleyhisselam çiftçiye doğru gidip bu memleket neresi diye soracakken bir takırtı ses geliyor. Çiftçi “ho” diyor, öküzlerini eğliyor, tarlanın kıyısına doğru koşuyor. Süleyman aleyhisselam çiftçiye doğru giderken çiftçi Süleyman aleyhisselama doğru koşuyor.

Dikkat ediyor acaba bu takırtı neydi? Çiftçi niye bana karşı geliyor? Hiç daha ona bu memleket neresi diye soru sormamış, hiç onu görmüyor. Sanki gök gürelemiş gibi geçip gidiyor. Mecbur o da dönüyor çiftçi ile beraber gidiyor. Kuştan indiği yerde bakıyor kuş tuzağa düşmüş. Kuşu almak istiyor.

— Ne yapıyorsun?

— Avımı alıyorum.

—Yahu, bu kuş benim.

— Niye senin olsun. Ben buraya bu kadar emek verdim. Bu tuzağı kurdum ki buraya düşen benim avım olsun.

Daha ona bir şey diyemiyor. Kuşa soruyor.

— Ey kuş, sen zulmet mahalinde ben sağa sola bakıp hiç ışık göremiyordum. Sen dünyayı gördün. Kara topraklarını gördün. Çiftçiye gördün. Çiftçinin öküzünü gördün. Öküzündeki kemerini gördün. Ama koca tuzağı önünde göremedin mi?

Kuş diyor ki:

— Affet beni ya Nebiallah. Ey Allah'ın Nebisi beni affet. Ben zulmet mahalinde Allah'ı zikrediyordum. Allah'ın nuru ile esma nuru ile görüyordum. Fakat nasıl burada Allah'ı unuttumsa karanlıkta kaldım, tuzağı göremedim, düştüm. İşte;

Mutmainne kal'asına girmişem

Gayet de bir metin hisarımız var

Mutmainne kalesine girince insanda daha gaflet kalmaz. Gaflet kalmayınca o zaman insanın yemesinde, içmesinde, oturmasında, kalkmasında hiçbir hareketinde bir noksanlık olmaz.

Himmet-i evliya bize yâr iken

Şâh-ı Nakşibendî ser-hünkâr iken

Seyyid Tâhâ Sıbgatullah var iken

"Gâbe kavseyn"e dek seyrânımız var

Şimdi burada himmet-i evliya denilince ta ki Resûlullah Efen-dimiz'den alıyor. Bir de bağlanmış olduğumuz, sevmiş olduğumuz Mürşidimize gelinceye kadar bunların hepsinin bize himmeti vardır.

Himmet-i evliya bize yâr iken

Bunlar daraldığın zaman bize yardım ederler. Bizi kurtarmaya çalışırlar. Fakat Şâh-ı Nakşibendimiz ser-hünkâr'dır. Ser-hünkâr çok seri, ileri gitmiş demek. Ser-hünkâr ülke padişahlarının içerisinde en çok ileri gidendir.

Seyyid Tâhâ Sıbgatullah var iken

Seyyid Tâhâ Sıbgatullah, şeyhi Mevlâna Halidi Bağdadi Hazretleri, tarikatımızda kol reisimizdir. Çünkü hem zahiri müceddid hem bâtnî müceddid. Zahir şeriate de çok hizmeti var. Bâtn tari-katta da hizmeti var ki kol ayırmıştır. Nakşî tarikatından kol ayır-mış ve Nakşî tarikatının kollarının içerisinde en makbulü, en kıy-metlisi Halidî koludur.

Mevlâna Halid Hazretleri 365 tane halife çıkarmış. Her gün bir halifenin duasını yapmış, icazet vermiş. Bunları üç kıtaya da gön-dermiş.

Bu kadar ma'nevî büyüklüğü, kıymeti var. Seyyid Tâhâ Sıbgatullah da hem zahir hem bâtn, üveysidir. Seyyid Tâhâ'nın halifesi

Sıbgatullah da, Seyyid Tâhâ'ya zahirde hizmet görmüş ondan icazet almıştır. Resûlullah Efendimiz'den ona bizatihi emir gelmiş. veysiler öyledir. veysilere her ne kadar Resûlullah Efendimiz'den bir emir verilse bile, zahirden de bir Mrşitten ona bir emir alacak ki itiraz etmesinler. Yani sen nerden aldın bu görevi, kimden aldın, kime hizmet gördün, diye.

Nakşibendi Efendimiz'in yetiştirdikleri çoktur. Onlardan hizmet yönüyle, himmet etmiş olduğu Muhammed Parıse var. Muhammed Parıse çok sadıkane hizmet görmüş.

Muhammed Parıse 18 yaşındayken Nakşibendi Efendimiz ile buluşmuş. Kapısına gelmiş ve kapıdan seslenmiş. Hizmetilerden bir tanesi, hanım cariyelerinden biri kapıya çıkmış ki bir genç kapıda duruyor. Haber vermeye içeri girmiş, Nakşibendi Efendimiz sormuş.

— Kim kapıda?

O da demiş ki.

— Parıse, yani genç birisi var.

Mübarek kapıya çıkmış.

— Ha siz Parıse imişsiniz, demiş.

İsmi Muhammed Parıse buradan kalmış.

Onu o kadar çok severmiş ve onun hakkında çok emirleri var. Fakat Nakşibendi Efendimiz'den sonra hizmete geçmemiş, damadı olan Alâeddin Attar geçmiş.

Nakşibendi Efendimiz'e kaç defa sormuşlarsa sizin yerinize kim geçecek? Kimin başına toplanacağız? Muhammed Parıse'nin demiş. Muhammed Parisi'ye de demiş ki:

— Sana büyüklerin nispeti tecelli edecek, el verecek. Ama yolun üzerinde bir kara taş var. Taş kalkmayınca sen de bu olmaz.

Kara taştan mana kendi mübarek vcuduymuş. Ben gitmedikten sonra dünyadan sende bu sıfat el vermez, demek istemiş. En son nefesinde lm anında sormuşlar kim geçecek? O zaman demiş ki:

— Niçin bana bu zamanımda teşviş veriyorsunuz? Hâkim Havsullah Veteran Hazretleri sizi o şerefle şerefle direcek. O size bildirir, demiş.

Muhammed Parîse de ihvanlar da Alâeddin Attar Hazretleri'nin başına toplanmış.

Şimdi niye böyle olmuş?

Nakşibendi Efendimiz, Osmanlılar zamanında yaşamış. Mevlâna, Selçuklular zamanında yaşamış.

Mevlâna Hüsametdin Çelebi'yi çok severmiş. Ona da sormuşlar:

— Sizin yerinize kim geçecek?

— Hüsametdin Çelebi.

— Kimin başına toplanacağız?

— Hüsametdin Çelebi'nin.

Mevlana'nın iki oğlu varmış, biri Alâeddin, biri Sultan Veled. Zaten Alâeddin babasına muhalefet etmiş.

— Sultan Veled'in hakkında ne diyorsun?

Demiş ki:

— O pehlivandır. Onun vasiyete ihtiyacı olmaz.

Mevlana'dan sonra Sultan Veled'in başına toplanmışlar.

Demek ki, Alâeddin de üveysi zahirde, Nakşibendi Efendimiz'in damadı. Hizmet görmüş, himmet almış ama bir de Resûlullah Efendimiz'den emir gelmiş.

Zahirde bir Mürşit, halifeye *sen artık bu işi yap* diye icazet veriyor, izin veriyor, bu biliniyor. Bir de üveysilere Resûlullah Efendimiz emrediyor.

Şimdi Seyyid Tâhâ Sıbgatullah deyince, Sıbgatullah da Seyyid Tâhâ'nın halifesi ama kendisi topallıyormuş. Bir tarafı çalınır gibiymiş, yani yürürken aksarmış. Fakat o da üveysiymiş, Resûlullah Efendimiz hilafeti bizatihi ona vermiş. Seyyid Taha da ona icazet vermiş, ondan da mezun olmuş.

Seyyid Tâhâ Sıbgatullah var iken

“Gabe gavseyñ”e dek seyrânımız var

“Gâbe gavseyñ” âyet-i kerimedir. “Gâbe gavseyñi ev edna⁴” Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “Habibim sen bana iki kaşın yaklaştı-

⁴ Necm, 53/9.

ğı kadar yaklaştın.” Bu Resullullah’ın makamıdır, oraya gidilmez ama Nakşibendi Efendimiz gitmiş.

Oraya insan gidemez ama oraya kadar yol açık kapalı değildir. "Gâbe gavseyn" e dek, Seyyid Tâhâ Sıbgatullah var iken.

*Himmet-i evliya bize yâr iken,
Şâh-ı Nakşibendî ser-hünkâr iken
Seyyid Tâhâ Sıbgatullah var iken
"Gâbe gavseyn"e dek seyrânımız var.*

Yani ruhu terakkisiyle seyirdir.

*Gönderdi Sâmî'sin ol Pîr-i Tâgî
Erzincan şehrinde kurdu otağı
Sami'dir cihanın hem şeb-çerâğı
Bizim de ahd ile peymânımız var*

Şimdi beyit, Pîr-i Tâgî'nin mezunu olup, irşat olup geldiğini söylüyor.

Gönderdi Sâmî'sin ol Pîr-i Tâgî

Yani hilafet verdi, gönderdi.

Erzincan şehrinde kurdu otağı

Dergâhını Erzincan şehrine kurdu.

Sami'dir cihanın hem şeb-çerâğı

Sami'dir bütün dünyaya beyaz ışık dağıtan. Şeb, beyaz; çerağ da ışık.

Öyleyse beyaz ışık gördüğümüzde bizim de ahd-i peymanımız var. Biz ona ahit verdik, biat ettik, bağlandık.

*Benlik berzahından âzâd olmuşuz
Her bir sohbetinden irşâd olmuşuz
Böyle bir sultâna evlâd olmuşuz
Daha bundan büyük ne şânımız var*

Benlik insanlarda bir karanlıktır. İnsanların benliği önünde, etrafında bir kara perdedir. Bu benlik berzahından, karanlığından kurtulmuşuz. Nasıl kurtulmuşuz? Onun sohbetleri bizi kurtardı,

onun sohbetleri bizi irşat etti. Karanlıkta olduğumuzu bildik, karanlıktan çıktık, benliğimizden kurtulduk.

Benlik berzahından âzâd olmuşuz

Her bir sohbetinden irşâd olmuşuz

Böyle bir sultâna evlâd olmuşuz

Evlat olmuşuz, böyle bir sultana mürit olmuşuz. Ona mürit olmamız bizim için büyük bir şan şereftir. Bizim için bundan büyük bir şan şeref olabilir mi?

Gönül fehm edeli "lâ"dan "illâ"yı

Mecnûn-veş biz de bulduk Leylâ'yı

Nûr-ı cemâlinde seyr et Mevlâ'yı

Bir rûh-ı musaffa mir'âtımız var

Gönül fehm edeli "lâ"dan "illâ"yı demek; lâ yok, illa var. Bir insan ne zaman ki gönlünden her şeyi yok ederse o zaman illa var Allah'tır. *La ilahe illallah* diyoruz ya. *La ilahe* hepsi yok, *illallah* bir tek Allah var.

"La"yı iskât eyleyenler dâim illa "Hû" çeker

Bir de bu kelâm vardır. "Lâ" yani her şeyi gönlünden çıkarır yok eder, o zaman daim "Hu" zikri çeker. Allah'ın nuru onun kalbinde tecelli eder.

Gönül fehm edeli "lâ"dan "illâ"yı

Gönül anladı ki her şey yok olacak. Daha yok olmadan her şeyi gönlünden çıkarttı, illa var olanı anladı buldu.

Gönül fehm edeli "lâ"dan "illâ"yı

Mecnûn-veş biz de bulduk Leylâ'yı

Niye Mecnun gibi bulduk Leyla'yı diyor?

Mecnun her ne kadar Leyla'ya âşıktı ama Allah'ın nuruna âşıktı. Allah, Mecnun'a Leyla'nın yüzünde bir nur göstermişti. Leyla o kadar güzel değilmiş. Eğer Leyla güzel olsaydı o zamanın zenginleri, ağaları alırdı, Mecnun'a bırakmazlardı. Mecnun Leyla'ya gönül vermiş ama Mecnun da çok fakir. Leyla da bir ağanın kızıdır. Mecnun fakir, sanatı yok, ilmi yok, zenginliği yok, babası kızını vermemiş. Senin gibi fakire kızımı vermem demiş. Fakat o çok

güzel olmayan Leyla'yı Allah, Mecnun'a o kadar güzel göstermiş ki, ona âşık olmuş.

Mecnun'un Leyla'ya olan sevgisi bir müritte de olursa o zaman Mürşidinin yüzünde Allah'ın güzelliğini görür, diyor.

*Gönül fehmi edeli "lâ"dan "illâ"yı
Mecnûn-veş biz de bulduk Leylâ'yı
Nûr-ı cemâlinde seyr et Mevlâ'yı
Bir rûh-ı musaffa mir'âtımız var*

Ruh-ı musaffa yani silinmiş bir aynadır. Silinmiş aynanın karşısına geçince orada göreceğimizi gördük.

Mir'at aynadır. Musaffa da silinmiş, temizlenmiş. Bir ayna var silinecek ki gösterebilirsin. Ayna var ama toz konmuş, kirlenmiş, paslanmış göstermez.

İşte silinmiş bir aynadır. O da Evliyaullah, Hakk aynasıdır.

Evliyaullah Allah'ı gösteren bir aynadır.

Evliyaullah'da Allah'ın üç nuru da mevcuttur. Esmâ nuru da sıfat nuru da zat nuru da mevcuttur.

Fenafişşeyh olunca, yani şeyhinde fani olunca esmâ nurunu görüyor. Yine şeyhinde görüyor.

Fenafirresul olunca sıfat nuru Resulullah'ın nurunu görür yine şeyhinde görür.

Zat nuru vardır, Allah'ın zat nurunu da yine şeyhinde görür.

Aslında üçü de Allah'ın nurudur. Esmâ nuru da Allah'ın nuru, isimlerinin nuru, sıfat nuru da Resûlullah'ın nuru Allah'ın nurudur.

*Hûda'nın cümle esmâ'ı sıfatı
Muhammed'den kamu tibyân değil mi*

Bütün Allah'ın bin bir isminin nuru, sekiz sıfatının nuru Resulullah'ta mevcut, ondan tecelli etti.

*Âteş-i aşkınla yandır Salih'i
Şarâb-ı lebinle kandır Salih'i
Taklidden tahkîke döndür Salih'i
Affeyle hizmette noksanımız var*

(...)

Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Ricâlün lâ tulhihim ticaretün ve lâ bey’un ân zikrillâh*”⁵ Burada buyuruyor ki: “*Benim öyle kullarım var ki onların ticaretleri zikirlerine mâni olmaz.*”

İşte onlar beni ayakta zikrederler, yatarken zikrederler, otururken zikrederler, yerken zikrederler. İçerken, alırken, verirken zikrederler.

Adamın birisiyle sen konuşuyorsun, Allah’ı unutmuşsun ama o unutmuyor, bu bilinir mi? Senle konuşuyor, ama unutmuyor. Seninle bir alaveresi var, teşrik-i mesai dostluğu var, yemesi içmesi, alması vermesi var, fakat yine Allah’ı unutmuyor.

İşte bunlar nefs-i mutmainneye dâhil olandır. Nefs-i mutmainneye dâhil olmayan, olamayan tarikatı yaşayıp hakikate geçmiş olamıyor.

Şimdi burada kimisi peki der, kimisi yahu hiç böyle bir şey olabilir mi? Olmaz olur mu, var. Olmasa Allah söyler mi? Cenâb-ı Hakk’ın kelâmlarından Kur’an’da hâşâ estağfurullah hilaf olmaz. Böyle kimseler var mı? Var, bunu yaşayan bilir, bir de ehli olan bilir. Hani;

Dertli bilir dertli halin

Ya dertsizler bunda neyler

Dertli, dertlinin halinden bilir. Dertli olmayan dertlinin halini bilmez. Veliler bilir ama onlar da söylemezler. Sen şöylesin, sen de böylesin demezler. Çünkü niçin?

Senin gördüklerin ayıbı veliler setr eder cümle

Sen bir insanda ayıp görürsün ama veliler görmez setr eder.

Âlâyı ednayı seçmek Mürşidi kâmilin kârı değildir.

Âlâ iyi, edna da kötüdür. Yani şu iyi, şu da kötü demezler. Çünkü niçin? Allah kulun settar-ı uyub ismiyle ayıplarını örtmüştür. Velilerin de örtmesi lazım. Onlar söylemezler, örterler.

⁵ Nur, 24/37.

Ama zahirde herkesin göreceği, bileceği bir ayıbı veli rtse ne olacak? Zahirde herkesin bileceği bir günah işleniyor, herkes bunu görüyor. Onu gizlemek zaten olmaz, gizlesen de gizleyemezsin.

Mesela bizim tarikatımızda günah-ı kebaire işleyen tarikattan çıkar. Bu biliniyorsa onu hatmemize alamayız. Ama bilinirse sylen-ti olan değil. Söylenir ama görülmemiş, gören de yoktur, o değil. Günahı görülmüşse, aşıkâr biliniyorsa, o tarikatımıza alınmaz, hatmeye alınmaz. Günah-ı kebaire işleyen tarikattan çıkıyor.

Günahı kebaire hangileridir? Zina etmek, haram yemek, içki içmek, adam öldürmek, kumar oynamaktır. İşte buna benzer yalan söylemek, hırsızlık etmektir. Bunlar bir adamda görülüyorsa onu gizlemek örtmek olur mu? Görünüyorsa zaten neyini gizleyecek-sin?

Onun için dikkat edin bu günah-ı kebaireleri işleyen siz veya bu-nu ihvanlardan işleyen olursa tarikattan çıkar, tarikattan atılır.

Daha tarikata giremez mi? Girebilir ama çok ağlaması lazım. Gece gündüz yalvarması, sızlanması lazım. Belki bir sefere alınır. Ama daha iki,  bunu yaparsa daha girmesi de etin olur, daha tarikata giremez.

Peygamber Efendimiz zamanında Fetih Sresi nazil olduğunda “*şüphesiz biz sana apaçık bir fetih ihsan ettik.*”⁶ Mekke’yi git fet-het, sana fethi müyesser kıldım, muvaffak olacaksın, buyurmuştur.

Resûlullah Efendimiz, Mekke’ye emirsiz gitmedi. Resûlullah Efendimiz’e kalsaydı gitmek istemiyordu. Çünkü kimin üzerine savaşa gidecek? Amcalarının zerine, amcalarının, halalarının tey-zelerinin çocuklarının üzerine gidecek.

Daha önce yapılan  dört savaş birbirlerinin arasında kendi iç-lerinde olmuş. İcabında kardeş kardeşiyle savaşmış, babası oğluyla, amcası yeğeniyle, yeğeni dayısıyla savaşmışlar.

Bunlar hangi muharebeler? Bedir Muharebesi, Uhud Muharebe-si, Hendek Muharebesi. Bir de Mekke’nin Fethi.

⁶ Fetih, 48/1.

Şimdi Allah'tan emir gelmiş, Mekke'nin Fethi'ne gidecek. Tabii, hazırlık yaptı etraftan Müslümanlar'dan asker toplandı, fethede gidiyor. Bütün Mekke'den gelen, Medine'ye giden muhacirin hiçbirisi Mekke'ye gitmek istemiyorlar. Hepsinin arzuları yani onlar kırılmasınlar, onlar da gelsin Müslüman olsunlar. Her taraftan Müslümanlar geliyor. Onlar da Müslüman olsunlar bunu istiyorlar.

Mekke'den gelenlere Resûlullah Efendimiz emretti ki: “*Mekke'den gelenleri bırakmayın, gelsin.*” Mekke'den de Medine'ye gitmeyi yasakladı. Birkaç sene barış yoktu. Öyle oldu ki birkaç sene ne Mekke halkı gelebiliyor Medine'ye ne de Medine'den bir kişi oraya gidebiliyor.

Daha önce maddi işler, dünya alavereleri için bir anlaşma oldu, gelip gidiyorlardı. Ama sonra ahitlerini onlar bozdular. Bozulunca geliş gidiş kesildi. Cenâb-ı Hakk, Fetih Sûresi'ni Mekke'yi fethetmek için emir gönderdi. “*Git Habibim, Mekke'yi fethet.*”

Bu arada, Cerade isminde bir hanım Mekke'ye gitmek istemiş. O sahabenin içerisinde Hatip isminde birinin yine Mekke'de dostları, akrabası varmış bir mektup yazıyor. Onlara gelin yine anlaşın, uzlaşın, barışın diye. Yani harp, savaş olmasın kırılmasınlar. Bu Cerade isminde bu hanıma mektubu veriyor. Diyor ki:

- Bunu nerene gizlersin?
- Saçımın örüğünde gizlerim.
- Çok güzel, diyor.

Saçına gizliyor, gidiyor. Demek hanım olduğu için gizli yerden kaçmış, Medine'den çıkmış, Mekke'ye gidiyor. Allah Resûlullah'a bildiriyor: “*Mekke'ye haber mektup gidiyor, onu aldır.*”

Hazreti Ali Efendimiz'i gönderiyor.

— Ya Ali Mekke'ye mektup gidiyormuş. Cerade isminde bir hanımda mektup gizliymiş. Onu koyma geri gönder, mektubu da al.

Hazreti Ali Efendimiz, mektubu almaya gidiyor ve kavuşuyor.

— Niye acele ediyorsun? Dön geri sende bir mektup varmış, onu ver.

Diyor ki;

— Bende mektup yok.

— Allah'ın Resulü yalan mı söylüyor? Varmış, ver.

— Yok, diyor.

Arıyor bulamıyor, naar kalıyor. Diyor ki;

— Resûlullah yalan söylemez. Mektubu ver, yoksa şimdi bir yumruk vurursam beynin gözlerinden akar.

Cerade anlıyor ki yumruğu yiyecek. O zaman mecbur kalıyor.

— Dur saımın arasında, diyor.

Saçını açıyor mektubu alıyor ve kendisini de geri gönderiyor.

Resûlullah Efendimiz bütün sahabeyi toplatıyor. Söylüyor ki,

— Bu mektubu kim gönderdiyse ortaya çıksın.

Kimseden ses yok. Diyor ki;

— Söyleyin, Cebrail gelir bana haber verir. Kim bu kusuru işle-diye çıksın, aşıkâr özür dilesin.

O zaman Hatip isminde bir tanesi kalkıyor;

— Ya Resûlullah bunu ben işledim.

— Niye bunu yazdın?

— İşte buradakiler oradakiler hep birbirlerinin tanıdığı, bunlar kırılmasınlar, gelsin anlaşsınlar ve yeniden bir ahit yapsınlar, diye yazdım.

— Sen Allah'tan daha mı iyi biliyorsun? Sen bu mektubu niye yazdın, emirsiz, izinsiz, gönderdin.

Resulullah'tan af diliyor.

— Ben affedemem. Seni ancak Allah affeder. Git ağla sızla, Allah affederse biz de affederiz.

Bu Hatip ne yapıyor bilir misiniz? Evinde kendisini bir direğe bağlıyor. Topuklarından tut da boynuna kadar ip ile kendisini sar-dırıyor.  gün gece gündüz orada ağlıyor, yemiyor, içmiyor. Bağ-rının kanı gözlerinden gelip akıyor. Ondan sonra Allah onu affedi-yor. Cenâb-ı Hakk Cebrail ile bildiriyor:

— Ya Habibim, Hatip'in bağırının kanı gözlerinden aktı. Artık onu ben affettim, sen de affet.

Ya kolay değil İslâmiyet'i yaşamak. Bu zamanda bu kadar kusura, bu kadar günahla, bu kadar noksanlıkla nasıl kurtulacağız?

Ama Allah'a şükür Salih Baba müjdeliyor bak:

Çok salât ile selam olsun Resulü Ahmed'e

Bu kadar isyan ile bizlere demiş ümmetî

Bu kadar isyan ettiğimiz halde yine bize ümmetim demiş. Çünkü şefaati haktır, şefaati olmasaydı ümmetim demezdi.

Müslüman hiç olmasa, kitabı, sünneti, edille-i şeriyeyi yaşayacaktır. İnsanlar öldükten sonra dirilecektir. Sağ eline defteri verilen kurtulacaktır. Sol eline verilen kurtulamayacaktır.

İşte biz de sağ elimize verilecek bir defter hazırlamamız lazım. Çünkü bizim muhasibimiz defterimizi tutan var. Manevi zararlarımızı da kârlarımızı da yazan var.

Manevi zararlarımız: günahlarımız, kusurlarımız.

Manevi kârlarımız: amellerimiz, ibadetlerimiz.

Bunlar bütün sözlerimizde ve icraatlarımızdadır. Onun için bir Müslüman bir defa kendi kendinin hesabını yapacak ki, muhasibini yapan meleğe sevaplarını yazdırabilsin. Bir melek de günahları yazıyor. Sevapları yazan, günahları yazan meleğe bir şey kaptırmamasın, yazdırmamasın. Onu da ancak insan İslâm'ın şartını yaşayacak, amentünün şartlarına inanıp yaşayacak.

Bir de Müslüman sabahtan kalkar, nereye gidecek, ne iş yapacak? Çarşıya, pazara mı gidecek, yoksa bir işine mi gidecek? Yoksa eşini dostunu görmeye mi gidecek?

İyi bir düşünsün; ben bugün nereye gideceğim, ne iş yapacağım, ne konuşacağım?

Ondan sonra eğer o iş zararlı bir iş ise, yapmasın. Konuşacak, zararlı ise konuşmasın. Fakat beşer, yanıldı zararlı değil diye konuşmuş olduğu bir söze sonradan ayıldı veya da idrak etti, düşündü, pişman oldu. Baktı ki zararlı bir iş işlemiş. Bir sabahtan bir de akşam kendini muhasebe edecek.

Sabahtan kalkar nereye gideceğim, ne iş yapacağım, kiminle konuşacağım? Gitti, aldı, verdi, yaptı, yedi, iti, akşam geldi. Ben bugün ne iş yaptım, nereye gittim, kiminle konuştum, neler yaptım? Bunları akşam düşünecek muhasebe edecek.

Eğer orada bir yanlış iş yapmışsa, bir yanlış konuşmuşsa, onun için “*estağfurullah*” tövbe istiğfar eder, Allah’a yalvarırsa onu Allah affediyor. Günahı yazan melek, daha onu yazamıyor.

Ne diyor Cenâb-ı Hakk: “*İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın.*”⁷ İnsanların iki tane meleğe inanmaları, imandandır. Meleklerle inanmazsa, bir insan Müslüman olamaz.

Herkesin iki tane muhafaza meleği var. Hem muhafaza ediyor hem de muhasebeci, onun hesap defterini tutuyor.

Fakat Cenâb-ı Hakk sağ meleği, sol meleğe amir etmiş. Sağ melek, insanların sevaplarını yazıyor. O işlenen sevabı hemen kaydediyor. Sol melek, günahları yazacağında, sağ melek onu koymuyor ki günahları yazsın. Diyor ki:

— Dur! Bu adam akşamüstü tövbe edecek yazma. Belki bilmeden işlemiştir.

Sağ melek akşama kadar onu oyalıyormuş, o günahlarını bırakmıyor ki yazsın. Ne zaman akşam oldu, geldi eve yedi, iti, yattı, uyudu. Ondan sonra daha mâni olamıyor. Sağ melek, sol meleğe karşı mahcup oluyor. Bir amir, memuruna karşı mahcup oluyor. İnsan tövbe etmeyince o günaha, o zaman boynunu büküyor, diyor ki:

— Tamam, yaz.

Bunlara inanmak lazım, bunları tatbik etmek lazımdır. Böyle olursa, o zaman senin defterin sağlam tutuluyor. Öldükten sonra kalkınca o defter sağından veriliyor. Sağ eline defteri aldıysan kurtuldun. Ama sol eline verilirse kurtulamıyorsun. Őimdiden solumuza verilecek bir defter tutturmamalım.

⁷ Kaf, 50/17-18.

Bu garîb illerde kalma âvâre

Can bedende iken kıl buna çare

Canın bedende iken çaresine bak. Eğer sen sol meleğe günahları yazdırırsan, kötü bir defter senin aleyhine tutulursa, o defter kabirde azabın olur. Kabirden kalktıktan sonra kıyamette de çok bunalırsın, sıkıntın, darlığın olur ve cehennemden de kurtulamazsın.

Bunları böyle basit görmeyelim. İnsanlar rüya görüyor ya, dünya hayatında rüya nasılsa, ahiret hayatına karşı bu dünyanın bütün yaşantısı, zahmeti, sefası, cefası da bir rüya gibidir. Şimdi rüya değil ama rüya gibi olacak.

Mesela bir rüya görüyoruz, yataktan kalkıyoruz ki rüyada gördüklerimiz yok. İyi bir şey de görsek yok, kötü bir şey de görsek de yok. Ama kötü bir rüya gördüğün zaman çok sıkıntı, bunalı içerisindedeyken, uyanıyoruz ve kurtuluyoruz. Güzel bir şey gördüğümüz zaman da uyanıyoruz ki çok güzel bir şey, onun da bir sefası, içimizde bir zevki var, ama o da sonunda yoktur.

Dünya hayatı da ahiret hayatına karşı bir rüya gibi olacak. Onun için dünya hayatına aldanmayalım.

Peki, canım yemeyelim mi? İçmeyelim mi? Kazanmayalım mı?

Ye iç, kazan al, harca ama Cenâb-ı Hakk bir sınır çizmiş, çıkma dışarı demiş.

O sınır ne? Şeriat.

O sınır da ne? Tarikat.

Tabii kabir azabına inanmayanlar için görülen rüya kabir azabının ispatı, delilidir.

İnsan çok korkulu rüya görüyor. Uyanıyor, yok. Köpekler parçalıyor, yılanlar sarıyor, asıyorlar, kesiyorlar. Uyanıyor kurtuluyor.

Bir de çok güzel bir rüya görüyor. Uyanıyor yok kaybediyor.

Ne görüyor bu rüyayı? Ruh görüyor. Yatmış uyuyorsun, ayağından sürükleseler haberin yok.

Ceset yok oluyor, ruh yok olmayacak.

Öyleyse bu ruh yok olmayacaksa o kabirdeki azapları da ruh görecek. O kabirdeki sefaları da ruh sürecek.

Dünyada rüya gördün, korkulu rüyadan uyandın, kurtuldun. Ama öldükten sonra kabirden daha çıkamazsın ki kurtulasın, diri-lemezsın ki kurtulasın.

Veya güzel bir rüya görürsün, uyandın, o güzel Şeyi kaybettin. Ama orada daha kabirden çıkamazsın ki onu kaybedesın, dirilemezsın ki kaybedesın.

Sonra bir de batıl itikat var. Bir insan bugün yapmadığını yarın yaparım, bu sene yapmadım, bir dahaki sene yaparım demesi de batıl bir itikattır. Batıl demek? Batmış bir batağa daha ıkamıyord.

Çünkü niçin? Hiç kimseye Allah ne kadar yaŐayacađını bildir-memiŐ. Kim olursan olsun on beş yaşına girdi mi mükelleftir. Ben hele Şimdi biraz gezeyim tozayım, sefamı sreyim sonra amelimi işlerim demek batıl bir itikattır. Buna tl-i emel deniliyor.

Bu kadar gençler ölüyorlar. Allah korusun, günah üzere ölürlerse, kurtulacakları yoktur.

lme hakke'l-yakîn inanmak lazım. Hakke'l-yakîn demek çok yakın olduğunu görmek lazım. O zaman ölümden de korkmak lazım ki kabir azabından da korkalım.

İnsanları dünya sevgisi aldatıyor. Yani dünyayı seven adam dünyaya kenetlenmiŐ, bağlanmış. Bağlı bir insanın başka hiçbir hareketi, hem hiçbir işlemi olamaz. Onun için Divan'da geçiyor:

Zuhuratım Muhammed'den Ehad'den

(Allahümme salli ala seyyidina Muhammed)

Semda ismi Ahmed'dir bu âlemde Muhammed'dir

Ahad'den vahidiyyettir bu sözde olmagıl Őekkk

Bunda hiç Çek Şüphe olmasın ki semada ismi Ahmet'tir. Cenâb-ı Hakk da Habibim Ahmet ve Reslm Ya Muhammed demiyor mu?

Semda ismi Ahmed'dir

Bu lemde Muhammed'dir

Ahad'den vahidiyyettir

Yani Allah'ın varlığından var olduk. Bizim varlığımız, zuhuratımız nereden oldu?

Zuhuratım Muhammed'den Ehad'den

Bu ruhlar onun nurundan halk edildiyse zuhuratımız ondandır.

Zuhuratım Muhammed'den Ehad'den

Bu kesret âlemi hubb-ı Samed'den

Kesret âlemi bu görünen kalabalığın hepsi hubb-ı Samet, Allah'ın sevgisinden, Allah'ın dilemesiyle insan var oldu. İstedi ki var etti.

Bakın insanlar bile dilemiş olduğu işi yapıyorlar. Sevmiş olduğu bir işi yapıyorlar. Sevmese o işi yapmıyor. Sevmiş olduğu bir yemeği yiyor, sevmediğini yemiyor. Sevmiş olduğu bir elbiseyi giyiyor, sevmediğini giymiyor. Cenâb-ı Hakk da yani dilemiş, istemiş, sevmiş, halk etmiş.

Zuhuratın Muhammed'den Ahmet'ten

Bu kesret âlemi hubb-ı Samed'den

Halâs et bizleri şahım kemenden

Bizim zuhuratımız Muhammed'den Ahmet'ten oldu. Bütün bu insanları Allah'ın sevgisinden, muhabbetinden, hubb-ı Samet, Allah diledi halk etti. Ama dünya bizi kementledi. Burada rabitasına diyor ki bu dünyanın kemendinden bizi kurtar.

Halâs et bizleri şahım kemenden

İşte dünyayı sevenler kementlenmiş yani bağlanmış oluyor. Ne için? Dünya kârı için bağlanmış oluyor. Zaten öyle bak hadis-i şerifte de buyuruyor: “Bütün hataların başı dünya sevgisidir.”⁸

⁸ Tirmizi, Müslim.

**“İşte dengeyi sağlayacağız:
idare, müdara, dubara”**

26.6.1995 / İncek

Küçük silsilede “Maveraünnehri kûh-i Tur” geçiyor. Tur dağı gibi feyiz, nur, tecelli yeri oldu. Salih Baba'nın kelâmında da geçer:

*“Allah'u nurun” nuru
Sende kalmış zuhuru
Cismin tecellî Turu*

Onlar hiç sezdirmiyorlar, bildirmiyorlar. İnsanların kalbi bir nehir gibidir. Allah'tan feyiz, muhabbet o nehirler gibi gelir.

Bunların hepsi, Divan'da zikrediliyor:

*Aşkına Hazreti Pir-i Tâgi'nin
Reis-i Evliya din çerağının*

Burada Reis-i Evliya, Nakşibendi Efendimiz'dir. Din çerağı, onun kadar evliyadan dine şule veren, ışık veren olmamış.

*Reis-i Evliya din çerağının
Hakkikat bahrinin çâr ırmağının*

Çar ırmak geçiyor.

Keştibân eyle o deryaya bizi

Çar: dört, dört ırmaktır. Buradaki anlam Nakşibendi Efendimiz, üveysidir. Abdülhâlık Gücdüvâni Hazretleri'nin ruhaniyetinden yetişmiş ama sadece onun ruhaniyeti değil Abdulkadiri Geylani Hazretleri dâhil dört Evliyaullah hizmet görmüş. “Nakşibendiyyeti vel Kâdiriyyeti ves Sühreverdiyyeti vel Kübreviyyeti vel Çeştiyye”. Abdülhâlık Gücdüvâni Hazretleri'nden başka dört Evliyaullah'ın

ruhları da Nakşibendi Efendimiz'e hizmet görmüşler. Onların ruhaniyetinden de feyiz almış.

Sert akan bir su az da olsa bir şarılta ses çıkarır. Ama durgun akan koca bir nehir hiç ses çıkarmaz. Cezbe haktır, bizim tarikatımızda cezbe vardır. Mürit cezbeyle terakki eder. Cezbeyle olan terakki hepsinden daha fazladır. Cezbelilere zikri az veriyorlar veya hiç vermiyorlar.

Kimisine de veriliyor fazla evrat çekiyor. Altmış, yetmiş bin evrat çekiyor. Ona göre de terakkisi oluyor.

Zikir ruhun gıdasıdır. Nasıl ki nefsin gıdası var. Nefis doyana kadar yemek istiyor, doyduktan sonra yemek istemez.

Nefisler denilince farklıdır, insan var ki mesela iki yüz elli gram yemekle doyuyor. İnsan var yarım kilo yer, kimisi bir kilo yer, üç kilo yer, beş kilo yer, doyana kadar yer.

Zikir de böyledir, ruhun gıdasıdır. Burada beş bin ders ana temeldir. Herkes çıkmadıysa beş bin derse çıkacak. Beş binden sonra çıkma, ders yapanın arzusuna göredir. Her kim beş bin ders yapıyor, bu az geliyor fazla yapacağım diyorsa bilsin ki onun daha ruhu gıdasını almıyor, ruhunu doyuramıyor.

Ruhun gıdası Zikrullah'tır.

Onun için yetmiş beş bine kadar çıkıyorlar, ders çekiyorlar. Hanımlardan şimdi kaç tane letaif çeken var. Elli beş bin çeken hanımlar var.

Bizim tarikatımızda talibi üç yönden Allah'a götürürler. En evvel cezbe yolu ile ikincisi nefy ü ispat-zikirle-, üçüncüsü şughul-u bâtn ile götürürler.

Bu yetki Ubeydullah Ahrâr Hazretleri'ne verilmiş. Nakşibendi Efendimiz'in halifelerinden Yakub-u Çerhî Hazretleri ona bu yetkiyi vermiş.

Tabii bu yine Allah'ın emri, Resulullah'ın emridir. Nasıl ki Resulullah Efendimiz Sıddık Ekber Efendimiz'e: *“Ya yâr-ı gârim Ebubekir sana biat eden bana biat etmiştir, senin elinden tutan benim elimden tutar, senin kabulün benim kabulüm, senin reddin benim reddim.”* buyuruyor.

Bu ahit Nakşibendi Halifesi Yakub-u Çerhî Hazretleri'nde tazelenmiş, yenilenmiş, Ubeydullah Ahrâr Hazretleri'ne yetkiyi vermiş.

Ubeydullah Hazretleri'nin ismi kitapta Taşkentli Havace, Hâce-i Ahrar geçiyor. Bunun doğuştan zikri, fikri, kârı, kemali varmış. Annesinden doğmuş, dünyaya gelmiş, annesinin memesini kırk gün tutmamış. Kırk günden sonra meme emmeye başlamış. Sonra yürümeye başlamış, konuşmaya başlamış, Allah'ı zikrediyor hiç gafil değil.

Yedi yaşında okula giderken bir gün çamurdan geçeyim derken, ayakbabisını çamur çekmiş, pabucu çamurda kalmış. Pabucunu almak için dönmüş, orada pabucunu alıncaya kadar zikrinde bir boşluk görmüş. Orada yaşlı biri çift sürüyor. Demiş ki “*Bak şu amca çok zahmetli iş görüyor da hiç Allah'ı unutmuyor. Sen bir pabucunu alıncaya kadar niye Allah'ı unuttun?*” diye kendi kendini dövmüş. Öyle dövmüş ki yüzünde parmaklarının eseri bir hafta gitmemiş, görülmüş. Fakat on iki yaşına girdiğimde anladım ki sadece bende bu ayıklık var, insanlarda gaflet var, diyor.

Bu mübarek doğu illerinde her tarafı gezmiş. Horasan, Maveraünnehir, Taşkent, Semerkant, Buhara hep gezmiş meşayih aramış. Meşayihleri görüp geçmemiş, hepsine malen ve bedenen hizmet de görmüş, oralarda kalmış ama hiçbirinden nispet almamış, hiçbirine mürit olmamış.

Meşayihlerden bilhassa Nizameddin Hâmûş mübarek de onu istemiş, var gücünü sarf etmiş ki Ubeydullah Hazretleri'ni alamamış. Nizameddin Hâmûş da öyle bir tasarruf sahibi ki kime baksa ölüyormuş. Onda Celal sıfatı varmış.

Evliyauullahta Cemal sıfatı ve Celal sıfatı vardır. Ama velilerin hepsi Celal sıfatını kullanmazlar. Ekseri cemal sıfatını kullanırlar. Celal sıfatını kullanmazlar ama velilerde iki meşrep vardır: Hazreti İsa meşrepli, İsevi meşrep; Hazreti Musa meşrepli, Musevi meşrep. Hazreti Musa celalli mübarek, Hazreti İsa da çok mülayimdir.

Bir de Ebubekir Sıddık meşrepli, Hazreti Ömer meşrepli denir. Hazreti Ebubekir çok mülayim. Hazreti Ömer de çok celallidir. Fakat onların celali bizim anladığımız gibi değildir. Onların celali haklı, Hakk'tan tecelli ediyor.

Cenâb-ı Hakk'ın da Cemal sıfatı, Celal Sıfatı var. Bütün bu mükevvenatta Cenâb-ı Hakk'ın iki sıfatı tecelli ediyor. Allah bizi Müslüman olarak halk etmiş biz celal sıfatına sahip olmayalım, cemal sıfatına sahip olalım.

“Şimdi bu nas bir acayip olmuşlar celal sıfatına sahip olmuşlar veyahut da celal sıfatından lezzet almışlar.” Mademki bu insanlar Kitap'tan, sünnetten ayrılmışlar. Günah, sevap, hayır, şer bilmiyorlar, bunlarda amel yok, öyleyse celal sıfatına sahip olmuşlar.

“Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi¹” emri fermanı ve bir de şu var ki “Elhamdüllillahi Rabbi'l-âlemin²”, Cenâb-ı Hakk âlemlerin Rabbisı'dır. Rabbi'l-Müslimin olsaydı sadece Müslümanlar'ın arzusunu halk ederdi. Âlemlerin Rabbisı olduğu için onlar bilsinler bilmesinler hepsinin Rabbisı'dır, Halıkı'dır, hepsini halk etmiştir. Herkesin rızkını vermiş, sıhhatini vermiş, tanışınlar tanınasınlar.

Yalnız Cenâb-ı Hakk'ın iki sıfatı var: Celal sıfatı, Cemal sıfatı. Bir de Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti var. İki ismi var: Rahim, Rahman. Zaten bu isimler sıfatlarının isimleridir.

Allah'ın bin bir ismi var ama bin ismi sıfatlarının ismidir, bir tek “Allah” ismi zatının ismidir. Lafza-i Celal zatına mahsustur. Allah'ın zatı bir, sekiz sıfatı vardır. Bunlar hep sıfatlarının isimleridir. Rahim isminin, Rahman isminin Rahim sıfatı, Rahman sıfatı var. Bunlar dünyada ve ahirette tecelli ediyor.

Rahman sıfatı dünyada tecelli ediyor ki isyan edene, itaat edene muamelesi bir, müsavi seçmiyor.

Ama Rahim sıfatı ahirette tecelli edecek, herkesin hakkını verecek. “Miskale zerretin hayren yerah ve men ya'mel miskale zerretin şerran yerah³” “Her kim zerre kadar bir iyilik işlerse karşılığını görecektir. Her kim de zerre kadar bir kötülük, şer işlerse karşılığını görecektir.” bunun delilidir.

¹ Amentü Dûası.

² Fatiha, 1/2.

³ Zilzâl, 99/7-8.

Neysel mübarek Ubeydullah Ahrar Hazretleri çok meşâyihler ile görüşmüş. Bunlardan Nizameddin-i Hamuş Hazretleri mübarek celal sıfatını çok kullanmış. Sadeddin Kaşgarî Hazretleri'ne de o hilafetini vermiştir.

Nizameddin-i Hamuş Hazretleri Alaeddin Attar Hazretleri'nin halifesidir. Nakşibendi Efendimiz'in ilk irşat etmiş olduğu daha hayattayken "*Alaeddin bizim hayli yükümüzü yükledi.*" buyuruyor. Mübarek Nakşibendi Efendimiz'in zamanında o da ayrı bir dergâh kurmuş. Mürit toplamış başına, sohbet etmiş, onları irşat etmiş.

Nakşibendi Efendimiz'in Halifesi, Alaeddin Attar. Alaeddin Attar Hazretleri'nin halifesi Nizameddini Hamuş. Nizameddin-i Hamuş Hazretleri'nin halifesi Sadeddin Kaşgarî. O evlad-ı Resül'dendir. Sadeddin Kaşgarî Hazretleri otuz iki tane de o irşat etmiş, halife çıkarmıştır.

Nizameddin-i Hamuş Hazretleri, Sadeddin Kaşgarî Hazretleri'ni irşat ettiği zaman şöyle bir tavsiyede, nasihatte, vasiyette bulunmuş. Demiş ki:

–Ben Cenâb-ı Hakk'ın celal sıfatını muhafaza etmedim, çok kullandım. Bunun hecaletini ahirette çekerim, sen sakın bunu kullanma.

Mübarek bidayetinde on beş gün kendisini evin bir köşesine hapsetmiş, siyah bir perde önüne germiş. Aile efradını bile yanına koymamış. Çünkü o sıfat tecelli ettiği zaman ona alıncaya kadar, hıfz edinceye kadar kime baksa onu düşürür, o kimse ölmüş.

Onun için burada Evliyaullah Hazreti Musa meşrepli, Hazreti İsa meşrepli oluyor. Bazıları yumuşak Hazreti İsa'nın, Ebubekir'in meşrebi, bazıları da Hazreti Musa'nın meşrebi sert olurlar.

Ubeydullah Ahrar Hazretleri, o kadar çok meşâyihlerle dostluklar kurmuş ve onlara hizmet görmüş. Onlara mali hizmet, bedeni hizmet yapmış. Fakat hiçbirine teslim olamamış ve hiç kimse de onu tasarrufuna alamamışlar.

Ubeydullah Hazretleri, Nakşibendi Efendimiz'e âşık olmuş. *Ona kavuşamamış, onun ruhaniyetini görmüş. Onun rûhunu görmüş. Ona kavuşamadığı için çok müteessir olmuş. Meşâyih arıyor arı-*

yor, bulamıyor. Çünkü Nakşibendi Efendimiz'in ruhaniyeti onu almış.

Mübarek bir rüya görüyor. Onların rüyaları rüya değil hâldir. Rüya başka, hâl başkadır. Avamınki rüyadır, hâl sahibinin gördüğü hâldir. O da demek ki rüyada her şey net çok açıktır fakat kendilerinde bir hareket olmuyor, ayık da değiller.

O bir görmüş olduğu rüyasında işte bir tepe var, o tepenin önünde büyük bir meydanlık var. Orada geçmiş Evliyaullah'ın bütün ervahı toplanmış. Sormuş:

— Bunlar niye toplanıyorlar? Demişler ki:

— Hazreti Resulullah gelecek.

Hazreti Resulullah Efendimiz gelmiş. Onun için orta yerde bir kürsü varmış. Geçmiş kürsüye oturmuş, bakmış hatibiyle beraber,

— Ervah tamam mı?

— Tamam, demişler.

— Gel buraya Ubeydullah, al sırtına beni şu tepenin üzerine çık.

Sonra tepenin üzerinde bunun arkasını sıvazlamış.

— Aferin, ben sende bu kuvvetin olduğunu biliyordum. Ervah da bilsin, demiş.

İşte, bu rüya üzerine Nakşibendi Efendimiz'e yetişemedimse O'nun elinden tutanı bulacağım, diyor.

Yakub-u Çerhî Hazretleri de Nakşibendi Efendimiz'in halifelerinin içerisinde en genç o imiş, en son o el almış. Hepsinden faziletli, hepsinden de ileri o imiş.

Onun da Nakşibendi Efendimiz'i tanıması şöyle olmuş. O mübarek, Herat memleketindenmiş. Buhara'da zahir ilmini bitirmiş, dört mezhepten icazet almış. İcazetini alacağı zaman bir rüya görüyor. Rüyasında nuranî bir kimse ona diyor ki: "*Molla Yakup; molla oldun, zahir ilmini medrese ilmini bitirdin. Bundan sonra da azizleri bul, azizlerden ol.*"

Bu rüyayı ona çok etki yapmış, çok zevk şevk vermiş. Onda bir muazzam gönlünde bir arzu bir istek olmuş. "*Ya Rabbi bu azizler kimdir? Azizlerin ilmi nasıl bir ilimdir?*" diye Allah'tan çok istiyor, yalvarıyor.

Mezun olmuş giderken, tabii o zaman şimdiki gibi değil ki medresede kalıyorlar, okulu bitirinceye kadar on beş, yirmi, yirmi beş sene medrese ilmi okunuyor. Tabii orada çok ulemâdan, meşayih-ten, meradan, esnaftan tanıdıkları var. Sonuçta bir âlim çıkmış, çevresi var, bunların hepsi ile vedalaşmış. Nakşibendi Efendimiz ile vedalaşırken, elini öpmüş:

— Efendim, bana dua et, demiş.

Mübarek de buyurmuş ki:

— Bizim duamız makbul müdür?

— Makbuldr efendim.

— Senden bir delil isterim.

O da ayet okumuş. “*Cenâb-ı Hakk biz bir kulumuzu seversek kullarımıza da sevdirebiliriz.*”

— Delilim bu, demiş.

— “*Ma Azizan*” Biz azizlerdeniz.

Deyince rüya aklına geliyor, sanki rüya canlanıyor. O zaman gayr-i ihtiyari, elinde olmayarak gnl Nakşibendi Efendimiz’e akıyor, ona âşık oluyor. şimdi çantası elinde gidiyor.

— Efendim bizi hatırı gönlünden ıkarma.

Nakşibendi Efendimiz de buyuruyor ki:

— Bizim gönlümüzde gayrı olmaz. Sen bize bir teberrük bırak. Onunla seni hatırlayalım.

Nakşibendi Hazretleri takkesini alıp başına koymuş.

— Fark etmez sen bizden al.

— Bu takke ile sen bizi unutma, biz seninle beraberiz.

Nakşibendi Hazretleri sadece ona değil çok kimselere bunu demiş: “*Bizi unutmayın biz sizinle beraberiz. Bizi taklit edin ki unutmayasınız.*”

Taklit ise hayal rabıtabıdır. Bizi taklit edin ki unutmayasınız. Bizi unutursanız bizden ayrı düşersiniz.

Bizi unutmazsanız biz sizinle beraberiz ama bizi taklit edin ki unutmayasınız.

Alaeddin Attar Hazretleri sekerat-ı mevt ölüm hastalığında iken müritleri:

— Ne tavsiye edersiniz bize, demişler.

O da demiş ki:

— Havace Hazretleri (şeyh efendisi) bize taklit emretti, biz hâlâ taklit üzerindeyiz. Ben de size taklidi emrediyorum, taklidi tavsiye ediyorum, demiş.

Öyleyse bu da Salih Baba'nın bir emri:

Âteş-i aşkınla yandır Salih'i

Şarâb-ı lebinle kandır Salih'i

Taklîd'den tahkîke döndür Salih'i

Afv eyle hizmette noksanımız var.

Evet, Ubeydullah Ahrar Hazretleri gitmiş, Yakub-u Çerhî Hazretleri'ni bulmuş. Onu gördüğü zaman:

— Geldin mi Ubeydullah?

Sanki daha evvelce tanıyormuş da biliyormuş da:

— Geldim Efendim.

— Niye bu kadar geç kaldın?

Elini uzatmış:

— Şunu tut bakalım, demiş.

Demiş ki: “*Tut şu elimden.*” Nakşibendi Efendimiz buyurdu ki: “*Senin elinden tutan benim elimden tutar. Sana biat eden bana biat eder. Senin kabulün benim kabulüm. Senin reddettiğini ben de reddedeceğim.*” O ahit, tasavvuf, burada tazeleniyor.

O da çekinmiş elinden tutmamış. Bakmış ki ben bu yüzü sevmedim, rabita edemem demiş. Yüzünde alacalık, siyah beyaz benekler varmış. O tabii bunu fark edince elini çekiyor.

— Sen bu yüzü sevmedin mi? Şu yüze bak, diyor.

Böyle yüzünden bir perde kaldırır gibi yapıyor. Ubeydullah Ahrar Hazretleri ona dayanamıyor, bayılıyor. Ayıldıktan sonra eline yapıyor, tutuyor. İşte onu hemen irşat ediyor.

Etrafindakiler itiraz ediyorlar: Ubeydullah geldi, irat oldu, gidiyor. Buyurmu ki:

— Her gelen Ubeydullah gibi gelsin. Irat olsun gitsin. O bize tam geldi. Fenerini almış, gazını koymuş, fitilini takmı ve camını takmı. Biz ateşi yaktık, buyurmuş.

İşte onu salahiyetle irat etmiş. Sen yetkilisin, demiş.

Üç yönden salikleri Allah'a götürürsün.

Birincisi cezbe yoludur. Cezbeyle götürürsün.

İkincisi nefy  ispat ile götürürsün.

ncs ŗuul-u bütün ile de götürürsün.

Bu ŗuul-u bütün aslında bizim tarikatta marifettir, hünerdir. Ama başka tarikatlarda da kusurdur. Ama bunu bilemedikleri için kusur atfediyorlar. Hâlbuki ŗuul-u btnı, istemeyerekten gelen bir ŗuuldur. İstemeyerekten olan ŗuul noksanlıktır, kusurdur.

Ama istemeyerekten gelen bir ŗuul, niye kusur olsun ki? Orada insan bir cihata tutuluyor. ŗuul-u bütün ile farz olan Allah'ın cihadı, cihad-ı ekber olan cihata tutuluyor. Çünkü yle bir gönül savaına balıyor ki, geleni atıyor, o geliyor, atıyor, o geliyor. O zaman nefis ile mücadele ediyor.

Şeytan ile mücadele kolaydır. Nefis ile mücadele çetindir.

Bunun kolaylığı nedir? ŗeytan aklına bir ŗey vesvese getirir. Onu yapmazsan başka bir ŗey getirir. ŗeytan bir kapıyı çalar girmek için. Fakat burası kilitli, orada durmaz bırakır onu, bir başka kapı arar ki oradan girsin.

Ama nefis almı olduğu kapıda direnir, onu açana kadar direnir, gitmez. Onun için nefis mücadelesi çetindir. Zaten hakikatten burada insanlar akılla, mantıkla kabul ediyorlar. ŗeytan görünmüyor, silahı da yoktur, ŗunu ile demiyor. Kendi nefsi, kendi arzusu onu iliyor. İledii ister hayır ister ŗer olsun. Allah hayrı, ŗerri bildirmiş. ŗerre rızası yoktur.

ŗuul-u bütün ŗudur ki: İnsanı müthiş bir mücadeleye sokar. Çok müthiş bir ŗiddetli savaşa sokar. ŗu kelâmlar bunu ifade eder:

Görün Salih bî-hemtâyı gezerken kûhî sahrayı

Gönül buldu dilârâyı bu gavgâyı n'eder yâ Hû

İnsanın gönlünde muhabbet olmazsa zaten şuğul-u bâtın olmaz. Şuğul-u bâtın nedir? Bir muhabbeti var, istiyor ki bu muhabbeti ile beraber olsun. Ama maddi şuğullar ne yapıyor? Onu engelliyor.

Bu maddi şuğulların da zarurî ve keyfî olanı var. Salikte olan şuğul-u bâtını zarurîdir, keyfî değildir.

Bir de kabız hali, basıt hali vardır. O da bir ayrı hâldir, müritte tecelli eder ama esasen şuğul-u bâtın şudur ki;

Ne bir zevk ü halâvet var ne bir zikr ü ibâdet var

Ne bir an istirahat var bu esrarı nemî-dânem

Şuğul-u bâtına tutulduysan, “*Ne bir zevk ü halâvet*” hiçbir şeyden zevk alamıyor. Zikir, ibadet ondan da zevk alamıyor.

...ne bir zikr ü ibadet var

Derken ibadet yapmıyor değil, yapıyor ama ondan da zevk alamıyor. Çok çetinlik güçlük karşısında yapıyor.

İnsanlar sevmiş olduğu bir şeyi giyerlerse, ona zevk verir. Sevmiş olduğunu yerlerse, ondan tat alır. Sevmemiş olduğu elbiseyi ona giydirdiler azap olur. Sevmemiş olduğu bir şeyi ona zorla yedirdiler ne olur? Yine azap olur.

İnsan da bir de şuğulla yapılan amelde bir çetinlik olur. Ama o çetinlik karşısında o ameli işlerse, şuğulunu atmaya çalışırsa, orada terakkisi vardır. Şuğulu bâtın ile de terakki ediyor.

Aynısı cezbe ile de gider, nasıl gidiyorsa, ne kadar yol alıyorsa, nasıl alıyorsa şuğulu bâtın ile de aynı yol alır.

Ama o çetinlik karşısında gerekli hareketini yapacak şuğulu bâtında yapmış olduğu zikirden, fikirden geri durmayacak.

Hani diyorlar ki, ders yaparken bir ağırlık geliyor, yapamıyor. Uyku geliyor veya ağırlık geliyor yapamıyor. Yap kardeşim, işte şuğul-u bâtın işte budur, ona direneceksin, cihadını yapacaksın, oradan geçeceksin, onu atlatacağın, atacaksın. Hem de atlasın, atlamasın o önemli değil.

Ne yapacaksın sen? “*Hâlini düşünme fiilini düşün.*”

İnsanlar ancak fiiliyatından mesuldür. Hâlinden mesul değil. Ama hâl deyince hâl de ikidir: Bir var ki kendi isteyerek bir işi yapıyor, bu değil. İstemeyerekten tecelli eden bir şeydir. Zaten Allah’a şükür bizi Müslüman olarak halk etmişse, isteyerekten herhangi yasak bir şeyi istemeyiz, zaten yapmayız.

Ama bir de var ki hâl denilince, kabız hâli, basit hâlidir. Yani biri karanlık, biri ışık; biri zulmet, biri nurdur. Kalpte tecelli eder, bu da rabıtan gelir.

Rabıta nuru kesiliyorsa kabız hâli tecelli ediyor. Güneş batıyor, karanlık basıyor.

Rabıta nuru geliyorsa kabız hâli gidiyor. Güneş doğuyor, karanlık yok oluyor.

Bu niye böyle oluyor? Bizdeki gaflet, bu anasır-ı zıddiyettir.

Terakki nasıl olacak? Nefsimiz nasıl arınacak?

Nefsimiz burada terbiye olacak, bir.

Anasır-ı zıddiyet değişecek, iki.

Ruh terakki edecek, üç.

Ders yaparken veya namaz kılarken ağırlık geliyorsa, yapın kardeşim bu daha makbuldür. Bu öbüründen makbul oluyor. Hem de onu atlatacak, atlatırsın.

Namazda cihat yok mu? Var. Namazın cihadı nasıl? Geleni atacaksın, tutmayacaksın. Tutarsan mâni, tutmazsan mâni değil. Muhakkak irade sahibinde, avamda namazda da gelir, gelmemesinin imkânı yok. Ancak huzur sahiplerinin namazında gelmez.

Huzur sahipleri zaten değil namazda hiçbir zaman Allah’ı unutmuyorlar. Namaz haricinde de yürürken, çalışırken, alırken, verirken Allah’ı yine unutmuyorlar, sadece namazda değil.

Nakşibendi Efendimiz’in zamanında rabıtaya put demişler. Yani bir mürit namazda, rabıta gönlüne, aklına gelirse puttur demişler. Nakşibendi Efendimiz, ulemâyı davet etmiş, toparlamış. Onları kendi eliyle yedirmiş içirmiş. Demiş ki:

— Mollalar bir müşkülüm var, bunu halledin.

— Buyur efendim.

Onların kendi ifadeleri ile şimdi kendilerini bağlıyor.

— Siz demişsiniz ki namazda rabıta puttur, öyle mi?

— Evet, dedik.

— Peki, huzurla namaz kılmak kimlere mahsustur?

— Müntehiye, demişler.

— Müptedi huzurla namaz kılamaz değil mi?

— Evet.

Müptedi irade sahibi, müntehi iradesinden kurtulmuştur. Müptedi cüz'î iradesine sahip ama müntehi cüz'î iradesini sarf ederek küllî iradeye geçiyor.

Küllî iradeye geçince Cenâb-ı Hakk: “*O velî kulumun düşünen akli benim aklım, uzanan eli benim elim, konuşan dili benim dilim, işiten kulağı benim kulağım, düşünen akli da benim aklım.*”⁴ buyuruyor.

İşte buna akl-ı cüz, akl-ı kül diyorlar. İnsanlar arasında cüz'î irade, küllî irade söylenir. Bunun anlamı nedir?

Cüz'î irade bizlere Allah'ın vermiş olduğu bir iradedir. Kendimizin hareketi, yememiz, işte ibadet olsun, ticaret olsun seçimimiz.

Allah insanlara cüz'î akli vermiş kârını, zararını bilsin. Yararlı olan nedir, zararlı olan nedir onu bilsin. Delilerden her şey sakıttır, Allah bir şey sormayacak. Çünkü Allah'ın emri şeriat, akli olanadır.

Allah bu akli vermiş ki kârını zararını bilsin. Bu iradeyi de vermiş ki kârını elde etsin, zarardan da kendini korusun. İnsan Müslüman olur da aklını, iradesini inancına göre kullanırsa o aldanmaz. Ama aklını inancına göre kullanmıyorsa o aldanır. İnançımız nedir burada? Allah'ın emirleri, yasaklarıdır. Bunları tatbik etmek lazımdır.

⁴ Buhari, Rikak, 38.

İşte Ubeydullah Ahrar Hazretleri'ne sen üç yönden yetkilisin, u yönden salikleri Allah'a götürürsün, demiş. Birincisi cezbe yoluyla götürürsün. İkincisi nefy  ispat fazla zikir yaptırmakla. Uncs de şuğul-u bütün ile de götürürsün.

Bunların en etini de şuğul-u btndir. Cezbe daha kolaydır, cezbede çok zevk var. Cezbe dışarıdan etin görünür ama içerden cezbe yaşayan için çok zevklidir. Zaten ondan zevkli olduğundan dolayı geçemiyor. Gese daha terakki edecek, çünkü cezbeden de geçmek lazım. Cezbe bir yere kadar götürür orada takılı kalır, ondan da geçecek.

O noktaya kadar şuğul-u bütün ile de gider. Nefy  ispat çeken de gider. Cezbeyle de gider. Aynı giderler.

Cezbe sahibi hiç zikir yapmıyor. Hiç vermezler zikri veyahut da zikri çok cüz'i bir şey verirler. Onunla o noktaya gider.

Nefy  ispatta yetmiş beş bin çeken gidemez de başka ona takviye yaparlar. O da oraya gider.

şuğul-u bütün da gider ama sanki tepeye, rampaya tırmanıyor-muş gibi oraya gider.

şuğul-u btnı da orada bırakıyor. Nefy  ispat da orada bırakıyor. Cezbe de orada bırakıyor.

Onun için aşkın sonu yok derler. Aşkın sonu değil aşkın sınırı yoktur. Aşkın sonu var. Aşkın sonu mahviyettir.

Ama o aşka dar olmayan da o mahviyete düşmez.

Mahviyete düşmeyen de varlığından kurtulamaz.

Varlığından kurtulamayan da hakiki varlığı bulamıyor.

Aşkın sonu mahviyettir.

Aşkı şöyle düşüneceğiz: Bir ateş yanar, bu ateş küçüktür. Ona atarlar onu yakar. Yaktığı ile ateş büyür. Atarlar yakar, yaktığı ile büyür. Bu büyüye büyüye artık insanlar ona neler atarsa hepsini yakar. Daha onu eyleyemiyorlar. Bütün insanlar etrafta daha bir şey bulamıyorlar ki ona atınsınlar. Yakacak bir şey bulamıyorlar ki atınsınlar.

Bu ateş bu sefer neyi yakar? Kendini yakar.

Sönecekken yandı büyüdü, yandı büyüdü. Yaktıkları ile güç aldı, büyüdü. Ama yakacak bir şey bulamayınca ne olacak? Sönecek.

Böyle işte aşk çoğaldıysa kalpte olan her şeyi atar, yakar, yok eder, giderir. Ama kalpte hiçbir şey bulamadıysa, bu sefer ne olur? Salih Baba işte ne buyurmuş:

Karşına almışken gonca gülünü

N'oldu sana terk eyledin ilini

Cezbenin, evet aşkın sınır yok. Aşkta büyüklük, sınır olmaz ama aşkın sonu mahviyet, yokluktur. İşte aşk da sönüyor. İnsan aşktan da geçiyor. Yani sınıyor, gizleniyor.

Cezbe sahipleri de cezbelerini bir hüner gibi bir marifet gibi almayın, cezbeden geçmeye bakın, cezbeyi teskin etmeye bakın. Onu söndürmeye, sindirmeye bakın.

Çünkü niçin? Bunun iki türlü zararı var: Bir şöhret oluyor. Cezbeyi bilenler, arzu edenler, gıpta edenler için bende de olsaydı bu cezbe diyebilir. Ama kaç tanesi bunda olan cezbe bende de olsaydı, diyor.

Bir de ona muhalefet edenler, yani inkâr edenler de var. Cezbe haktır, hakkı inkâr küfürdür. Hâlbuki insan ne kendini methettirecek ne de zemmettirecek. Ne övdürecek ne dövdürecek, makbul olan insan budur.

Ancak kendi methediliyorsa, o kendisinden değildir. Ama kendisi ben şu ameli yapayım, şu iyiliği yapayım; şöyle göstereyim, böyle göstereyim, beni methetsinler, sevsinler demek bu varlıktır, riyadır.

Bir de kendisini zemmettirmesin. Çünkü kendini zem ettirirse zem edenlere, onların günahına sebep oluyor.

Öyleyse kendisine ne kadar dengeyi sağlamalı ki ne övdürsün ne de sövdürsün.

Ama dövülür, olur ya:

Söğütte hiç biter mi bir tatlı elma

Yarılıp, yıkılıp aşlanmayınca

Kişi kendiliğinden veli olur mu

Sövülüp dövülüp taşlanmayınca

Ama dövülüyor, svlyor; ama seviliyor, övülüyor, methediliyor o zaman ne yapması lazım?

Medhe layık primiz var zemme layık nefsimiz

Bu kendisinde olmasın. Ben kendimi sevdireyim, vdreyim değil, bu olmaz.

Şöhret kazanmayın, őhrette afat var.

Riya da olabilir. Bak kelâmda buyuruyor ki:

Seni bilmek kat'i güçtür seni bulmak kat'i güçtür

Seni görmek kat'i güçtür sen amayınca aray

Seni bilmek çok çetindir, seni bulmak çok çetindir, diyor. Seni görmek çok çetindir, sen bildirirsen bilirim, diyor. Buldurursan bulurum, gösterirsen de görürüm. Bir de ne buyuruyor:

Ne kadar gizlensen bilirem seni

Gönlümün tahtında buluram seni

Bin cn olsa verir alıram seni

Bu da var.

Şeyhim şeyhim sultân şeyhim

Sensin derdlerime derman şeyhim

Diyor ki bir insan kendisini vdrmesin. Ama vdren Allah, dvdren Allah'tır. Rabıta sahibi ise sevdiren Pr'im, dvdren Pr'im demiş. İŞte;

Medhe layık primiz var zemme layık nefsimiz

Seviliyorsan eğer bunu rabıtandan bil. Hatta de ki benim sevillecek bir tarafım yok. Ancak Hazreti Pîrim'in himmeti benim ayıplarımı örtmüş, gizlemiş. Bunlara beni iyi gösteriyor.

Dvlyorsa o zaman nefesine de ki: sen bunlara mstahaksın. Daha büyüğüne mstahaksın sen ama yine ucuz kurtuluyorsun.

Allah hepinizden razı olsun. Allah aŐknızı, muhabbetinizi arttırsın. Allah ihlas, amel aşkı versin.

İŞte Şuğul-u bütün ile bizde terakki ediyor. Şuğul-u bütün ne kardeşim?

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “*Hep hataların büyüğü hubb-ı dünya’dır.*”⁵ Dünya sevgisi hataları işler. Bu divanda şöyle geçiyor:

*Hep hatîâtın büyüğü hubb-ı dünyâ bilirem
Ânı terk etmek de güç pekçe sarılmak da güç*

Bütün hataların büyüğü dünya sevgisi biliyorum. Ama sevmek de çetin, sevmemek de çetindir. Bu nasıl olacak? Bu dengeyi burada sağlamak var.

Burada sevmek çetin demek, hep dünya ile uğraşmak, hep dünyayı düşünmek, ameli olmamak, ahireti ve ameli bırakmaktır.

Sevmemek de çetin demek, nasıl sevmeyeceksen kardeşim? Senin amelin de sıhhatin ile olacak. Amelin sıhhatine bağlı, sıhhatin de dünyaya bağlıdır. Muhakkak sıhhatin için icap eden şeyleri düşüneceksin.

Ama sende bir hâl tecelli ettiğinde, bir muhabbet tecelli ettiğinde, o muhabbetten dolayı daha hiçbir şeyi düşünmek istemiyorsun. Hiçbir şeyi de elde etmek istemiyorsun. Gönlüne geleni bütün atmak istiyorsun.

Ne geliyor gönlüne? İşte şuradan şunu çarpayım, şunu kandırayım, şunu kazanayım diye. Bir de var ki zarurî olan emir olan sıhhatini, amelini düşünecek. Peygamber Efendimiz “*Dünyaya da çalışın, ahirete de çalışın.*”⁶ buyuruyor. Zarurî olan bir şeyi düşünecek ve onu yerine getirecek. İşte bu ona çetin geliyor.

*Görün Salih bî-hemtâyı gezerken kûhı sahrayı
Gönül buldu dilârâyı bu gavgâyı n'eder yâ Hû*

Gönül nedir, dilara nedir?

Gönül aradığını buldu. Gönlün aradığı nedir? Gönlün aradığı Allah’tır.

Gönül Allah’ın evidir. Gönül Allah’ın mülküdür.

⁵ Tirmizi, Müslim.

⁶ Camiu’s Sağir, 2/12, 1201.

Mlkn sahibine teslim etmek lazımdır.

Ne kadar etin olursa olsun dersinizi o çetinlik karşısında yapın. O daha efdaldir, makbuldür. O etinliğe yakalanırsanız o zaman terakki edemezsiniz, yerinde sayar kalırsınız.

Zaten namaz kılınmazsa, Allah korusun, isyankr gnahkr olursunuz, günah işlersiniz. Bu zamanda çok öyledir.

Neden bir de şundan kaynaklanıyor. Dünya tecelli etmiş, insanlar ekseri dünyaya meyletmişler. Zevke, israfa dalmışlar. Onun için bu da etkilidir.

Ehl-i kanaat, ehl-i sabır olacaksınız. Ama senin bir aile efradın var. Evinde sekiz, on tane nüfusun var. şimdi gençler her gördüklerini zevkten istiyorlar. Onların istemesi, ne yaparsan yap seni etkiliyor. Peki, bunları alayım, isteklerini yerine getireyim, dersin. Bunlara şu emrediliyor: sabredecek; satmasınlar, gitmesinler, dzelsinler, diye.

Benim amcam vardı Ahmet Buyruk, seksen beş yaşında vefat etti. Çok takva, çok da âlim biriydi, ama televizyonu eve aldı, getirdi. Televizyonu niye eve alıyor diyeceksiniz?  tane oğlu vardı. Bunları alevilerin evinden getiremiyordu. Dvd olmadı, çaldı olmadı, onları sinemadan getiremiyordu. Aleviler deyince rafizler, eve televizyon koymuşlar, bunlarda namaz yok, gsl yok. Erzin-can'da bunlardan çok var. Kaçıyorlar, onların evine gidip televizyon seyrediyorlar, sinemalara gidiyorlar. Televizyonu koydu ki onları sinemadan, alevilerden kurtardı. şimdi bunu keyfi mi getirdi? Bak zarurî getirdi.

Onun için şimdi bu zamanda dünya tecelli etmiş. İnsanların ekserisi zevke, israfa gidiyorlar. Onlar gitmişken sen aile efradına anlatamazsın ki israf da olsa onlara temin edeceksin, zevk de olsa yapacaksın, az da olsa yapacaksın.

Onun için şimdi bu zamanımızda fakirlik de etin, zenginlik de çetindir. Zenginlik de ateş, fakirlik de ateştir.

Zenginlik ateş, ister istemez sen de zevk sefa süreceksin.

Ama fakirlik de ateş, senin aile efradın seni huzursuz edecekler.

Onun için: “*Hayru'l-umûri evsâtuhâ*” Her umurun orta hâllisi hayırlıdır. Bir hadis-i şerifte de buyuruyor ki: “*Rızkın en hayırlısı yeteri kadar olan. Zikrin de en hayırlısı gizli yapılan.*”⁷

İşte, dengeyi sağlayacağız. Amelimizi de işleyeceğiz her çetinlik karşısında, dünyayı da idare yapacağız.

İdare, müdara, dubara; Nedir?

Küçüğe karşı idare edeceksin,

Büyüğe müdara edeceksin,

Aileye karşı dubara yapacaksın.

Bunlar şart, bunlar olmazsa olmaz.

Gençlerin var, bunları idare edeceksin. “*Ben televizyon almıyorum, sen niye namaz kılmıyorsun? Sen şunu işlemiyorsun?*” diye kızmış olursan ve o bir kusur işliyorsa senden kopar gider, daha büyüklerini işler. Zaten bak televizyonda bunları böyle gösteriyorlar. Sahipsizleri çekip alıyorlar.

Büyüğüne karşı da, büyüğün sana bir iş gösteriyor, ama sen o işi yapmak istemiyorsun. Sen yapmıyorum, deme. Yapacağım de biraz onu oyala. Belki unuttur, belki de vazgeçer. Ama yapmıyorum deyince o da sana zıtlaşacaktır.

Aileye de karşı öyle, senden bir isteği varsa, ona da alacağım, getireceğim dersin. Gittim ama bulamadım, iyisi gelecek diye gönlünü yap.

Bunlar bu zamanda çok çetin, çok kolaydır. Tabii yapana kolaydır, yapamayana çetindir.

İdare, müdara, dubara; bunları bilen için kolaydır. Yapamayan için çetindir.

Mübarek Şeyh Efendimiz: “*Bir kimse işini, aşını, eşini bilmesi lazım.*” derdi.

Şimdi insan bir iş bulmuşsun, o iş kirli diye onu bırakma. İyisini bul da ondan sonra bırak. Veya onun parası azsa, parası çok olanı

⁷ İbn Hibban, Beyhaki.

bul da ondan sonra onu bırak. Bir işin var, beğenmiyorsan. Beğeneceğın işin iyisini bul da ondan sonra onu bırak. Bulmadan onu bırakma. Bulamıyorsun, kalman senin için çetin de olsa, parası az da olsa, ondan sonra işim yok dememek için sabredeceksin.

Bir de aşım var. Aş nedir burada? Gelirine göre masrafını yap.

Beş nüfuslu bir ailenin mutfağında günde yüz lira da masrafı olur, bin lira da masrafı olur. Beş nüfuslu bir aile, on bin liralık bir evde de oturur, beş bin liralık evde de oturur, bin liralık evde de oturur.

Senin maaşın nedir? Sen bu aylığı geçince ne olacak? Bu sefer borçlanacaksın. Borcun üzerine borç gelecek, yığılacak.

Veyahut alacağın bir eşyanın lüksünü alma da biraz ucuzunu al. Veyahut ihtiyaç gideren şeyleri al, keyfi olanları alma. Bunlar böyledir.

Yani insan gelirinin içerisine masrafını sığdıracak.

On bin lira maaş alıyor adam, on bir bin lira harcıyorsa muhakkak sıkıntıya düşecektir.

On bin lira maaş alıyor, dokuz bin lira da harcıyorsa bak bin lirayı da arttırır. Aslında arttırması lazım niçin? Hasta olacağını düşünsün ve işsiz kalacağını düşünsün.

İşini, aşımı, eşini... Bu eş nedir? Bu eş de şudur ki atasözü “*Her kuş avarıyla uçar.*” Senin akrabın olsun veyahut da komşun olsun, bu çevrende olsun, ihvan veya kim olursa olsun. Sen fakir misin? O zaman zenginle ancak *merhaba, merhaba* diyeceksin. Onunla fazla teşrik-i mesain olmasın.

Çünkü o zengin seni, lokantaya bir götürür, iki götürür. Onlara karşı sen hicap duyuyorsun. Bir de dersin ki ben de seni götüreyim. Ama o seni lokantaya götürdüğünde bin lira harcadı, yedirdi. Sen de ona bin lira harcadın mı senin bin lira bir aylık istihkakın. Veya sen gittin onlara, o sana çok ikramlar etti. O da sana gelince sen de ona yapsan, gücün yetmiyor, yapamıyorsun. O zaman, bayramlarda, işte bir de kederi olduğu zaman, doğumu olmuş, ölümü olmuş veya gurbetten gelmiş, gidersen. Geçmiş olsun veyahut da işte gözün aydın olsun bu kadar. Fazla samimi olma.

Bütün şimdiki sıkıntılar bunlardan kaynaklanıyor.

İnsanlar eğer, ehl-i kanaat, ehl-i sabır olursa, bu zamanımızda kendisini kurtarır, sıkıntısı olmaz.

Fakat seni bırakmazlar ki, sen yalnız değilsin ki sabredebilesin, kanaat edebilesin. Sabır mümkün de kanaat mümkün değildir.

Sabır nedir? Ailen eziyet ederse sabredersin. Oğluna sabrettin atarsın, eşine sabredersin tamam. Ama kanaate gelince bu olmaz. Sen kanaat edersin ama ailen, çocuğun, gençler kanaat etmez. Onun için:

Hep hatîâtın büyüğü hubb-ı dünyâ bilirem

Ânı terk etmek de güç pekçe sarılmak da güç

Bütün hataların başı bu dünya olduğunu bildiğim halde diyor, sevmek de çetin sevmemek de çetindir. Çünkü sevenleri helak etmiştir. Sevenleri bu dünya berbat etmiştir. Sevmemenin de imkânı yoktur. Açlık, çıplaklık bir ihtiyaçtır. Bunu gidermek için, dünyayı düşüneceksin. Bir de şu var:

Hubb-ı dünya şugl-ı süfla ile varılmaz bu yola

Bu kelâm da buyurulmuş. Bunların hepsinde bir hakikat var.

Bu yol hangi yoldur? Allah yolu, Allah yolculuğudur. Allah'tan geldik, Allah'a gideceğiz ama hubb-ı dünya, şugl-ı süfla ile bu yola gidemezsin, bitiremezsin, diyor.

Hubb-ı dünya Müslüman'da olmaz. Madem ahirete inanmış, ahiret için bir sa'yı da var, ameli de varsa o hubb-ı dünya değildir.

Hubb-ı dünya kimdedir? Hiç ameli olmayan, hiç ahiret aklına gelmeyen, hep dünyayı düşünüp dünyayla uğraşandır.

Müslüman'ın şugul-ı süflası olur. Ama onunla da gidemez, bu yolu alamaz. Şugul-ı süfladan da kurtulmak için ise ehl-i kanaat, ehl-i sabır olması lazım.

Fakat bu zamanda bu da çetindir. Sen sabredersin, evin halkı sabretmez. Neye? Hastalığa. Neye? Fakirliğe. Neye? Herhangi bir söylenen, acıtan sözlere sabretmez. Sen aza kanaat etsen de onlar etmez, çetindir.

Ama yine de sabır, yine de sabır, yine de sabır. O etinliğe de sabır. Onlardan gelen eziyete de sabır. Onun için sabır büyük bir krdır. “İlmin başı sabırdır.”⁸

*Bu kesret âlemin seyran eyledim
Sabırdan bir büyük kr bulamadım
Gezdim r-köŐeyi devran eyledim
Sabırdan bir büyük kr bulamadım*

İnsanlar için sabırdan büyük bir kr yoktur. Bu nasıl bir krdır? Ahiret kridır. Sabır insanları ahiret krına ulaştırır.

Çünkü sabrın anlamı da Şudur: Her Şeyi Allah’tan bileceksin. Allah’tan bilince razı olacaktır. Allah’tan gelene razı olacaktır.

Niçin? Bizi dünyaya imtihan için getirmiş. Varlıkla, yoklukla, hastalıkla, sağlıkla, cefayla, sefayla bizi imtihan ediyor.

*İmtihan-ı yârdır cevr ile sitem
Müsavidir bizde hem medh ile zem
Şiddet-i berzahtan bizlere ne gam
Pr-i TĞi gibi sultanımız var
Nefsim bana rm ol düşme teşvişe
Hep fasiddir bu kurduğun endişe
Srsn yedirmez kurt ile kuşa
Pr-i Sâmî gibi arslanımız var*

Evvelki kelâm neydi?

İmtihan-ı yârdır cevr ile sitem

Yârdan mana Allah’dır.

Sefa ile cefa ile imtihan ediyor.

Müsavidir bizde hem medh ile zem

Burada medh ile zem bir olsun diyor. Seni zem eden de, seven de birdir. Berzahtan çıktıktan sonra daha bunların Őiddeti kalmaz.

⁸ Hakm.

Yani bir insan karanlıktayken, karanlıktan sıkılır. Aydınlığa çıkınca daha sıkılır mı? Sıkılmaz. Karanlığın sıkıntısı karanlıkta kalır.

Tabii bu da şudur ki: “*Dünya müminin zindanı, kâfirlerin cenneti.*”⁹ Dünya ne ile mümine zindan olacak? İşte dünyada görmüş olduğu mihnetten, meşakkatlerden, hastalığından, fakirliğinden, illetinden, gilletinden dolayı zindan olacaktır.

Zaten “*eşeddül belâ*”¹⁰ fermanı vardır. Burada bizim de payımız vardır. Bundan kaçamayız, kaçsak da kurtulamayız. Öyleyse kaçmayalım ki kârımız, menfaatimiz olsun. İmtihanı vermiş, imtihanı kazanmış olalım.

Cenâb-ı Hakk, “*eşeddül belâ*” fermanında belanın şiddetlisini Peygamberler’e yüklüyor. Onlarınkinden hafifini velilere veriyor. Daha hafifini de dininde kaim olanlara Müslümanlar’a, inanıp inancını yaşayanlara veriyor. Onda bizim bir hissemiz vardır, kaçmayalım.

İptila-yı Hakk, yani Allah’tan gelen belanın üç yönü vardır.

Birisi hastalıkla geliyor. Kaç türlü hastalık var. Vücudun içinde dışında olan arızalar. Hastalık; ağrısı, sızısı, yarası, beresi, dertleri, bu illettir.

Bir de gillet var ki maişet darlığı, fakirliktir. Bunlar zaten dünya azabıdır.

Bir de var ki zillet, huzursuz olmasıdır. Belanın bu üç yönü vardır.

İşte bizim de bunlardan hissemiz var, bunlarla bizi imtihan ediyor.

Bir de tarikat yönünden de hissemiz vardır. Onu da geriye koymayalım, onu da anlayalım. Hadis’te mevcut ki bizim de hissemiz var.

“*Eşeddü’l belâ alel enbiya, sümme’l evliya, sümme’l emselü fe’l emselü*” “*Biz belanın şiddetlisini Peygamberler’e verdik, onların-*

⁹ Müslim, 2959, İbni Mace, 4113.

¹⁰ Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis Şerif) 21.

kinden hafifini velilere verdik. Daha da hafifini Müslümanlar'a verdik".

Bir de bizim meayihimizden gelen bir işlem var. Salih Baba Şöyle buyuruyor:

Gh Őiddetle cefasını gösterir

YaklaŐtika yrin köyü muhabbet

O da var.

Gh Salih'e safasını gösterir.

Bu hakikaten bir mürit ilk ders aldığı zaman ona bir cezbe verirler, onda çok sefa vardır. Onda çok zevk var, sefa var, arzu var. Çünkü o sabidir, ondan mes'ul değildir. Ruhu onun daha küçüktür, ruhu mesul değil. Ne zamanki artık biraz terakki ediyor. Tarikattan hakikate geçeceği zaman mes'uliyet alıyor. O zaman mes'ul oluyor. Manevî bir mes'uliyet ona veriliyor. İŞte yaklaŐmak bu demektir.

Gh ahdine vefasını gösterir

Gh Salih'e safasını gösterir

Gh Őiddetle cefasını gösterir

YaklaŐtika yrin köyü muhabbet

Yârdan mana Allah'tır. Muhabbet de Allah sevgisi, Meayih sevgisidir. YaklaŐtika cefa çoğalır.

Şimdi büyüklerimiz buyuruyorlar ki: "*Kurb-ı sultan ateş-i suzan*" Sultana yaklaŐmak ateŐtir, yakar, diyorlar.

Bunun iki yönü var. Biri zahirden yaklaŐmak, biri btından yaklaŐmaktır. Zahirden yaklaŐmak tehlikelidir. İmanımız için tehlikelidir. Btından yaklaŐmak kurtuluŐtur.

Yine yakar, ateŐtir. Yanan bir ateş var, o ateşe doğru gidiyosun. Ateşe gittikçe hararet fazlalaŐır. UzaklaŐsan serinlik olur, hararet azalır.

**“Güzel olmak istiyorsan
güzeli bul ki o seni güzel etsin”**

*Hanımlara sohbet,
9.1.1993, Almanya*

İmanla göçecek miyiz diye bunun havfını çekelim. Biz değil bütün ehl-i iman, âbidler, âlimler, ulemâlar bunun havfını çekmişler.

Burada Cenâb-ı Hakk'ın büyük bir müjdesi var. Bu âlemde havf duyan öbür âlemde havf duymayacak.

Neden korkacağız, havf duyacağız? Fakirlikten değil efendim, hastalıktan değil. Dünyada çok havf vardır, insanlar çok şeylerden korkarlar ama bunlar önemli değil. Bu havfler aslında bize Cenâb-ı Hakk'tan lütuf, ihsan oluyor.

Her havf karşısında, her korku karşısında Allah'a sığınacağız ki Cenâb-ı Hakk: “*Her halinizde bize sığının.*”¹ buyuruyor. Ancak biz nefis sahibiyiz, nefis rahat olduğu zaman; bir havf, bir endişesi olmadığı zaman Allah'a sığınamıyor.

Nefsin bir çetinliği, bir havfi, bir korkusu olacak ki Allah'a sığınsın. Onun için dünyada havf duyan ahirette havf duymaz.

İşte neden korkacağız? Ya Rabbi; imansız, amelsiz etme. Çünkü dünyada Kur'an, ahirette imandır.

Kur'an'dan mana Cenâb-ı Hakk; bize emrini, nehyini Kur'anla bildirmiş. Emirlerini tutmak, yasaklarından kaçınmaktır. Onun için kitabımız Kur'an bize lazımdır.

¹ Şura, 62/10.

Ama ahirette de iman lazım ki iman da tabii amelledir. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki “*İmanı muhafaza eden ameldir.*”² Amelsiz olursak eğer imanımız sönebilir.

Peygamber Efendimiz’in emri yle: “*Ameli olanın imanı muhafazalıdır, ameli olmayanın imanı muhafazasızdır.*” Muhafazasız olan bir ışık söner.

Hatta Öyle buyruluyor: İmanı olmayanın ameli bir mum ışığı gibidir, muhafazası yok, bir el yeli ile söner. Ama imanı olanın ameli muhafazalı bir kandil gibidir, çok güçlüdür, sönmez.

Onun için Cenâb-ı Allah zamanımızın Őerrinden, fitnesinden bizi muhafaza etsin. Amelsizlikten, imansızlıktan korkalım. Allah’a sığınalım. Allah’tan ibadet aşkı isteyelim, amel aşkı isteyelim ki versin.

İnsanlar her Şey için aşk-sevgi demiş. Her Şeyi sevgiyle yapar. Sevmiş olduğu istediği bir Şeyi yapar. Sevmemiş olduğu bir Şeyi yapmak istemez.

Ama amelde bizde ne kadar ihmellik, tembellik olsa onu Şeytandan olduğunu bileceğiz, nefisten olduğunu bileceğiz. Ona bir sa’yımız gayretimiz olacak, direneceğiz ki o geçsin.

İŞte mesela diyelim ki ders yapıyorlar, bir zaman için o derse muhabbetleri olur. Muhabbetle yapılan amel çok zevkli olduğu için kolay gelir. Ama muhabbetsiz yapılan bir amel etin gelir.

Mademki Cenâb-ı Hakk bize cihadı emretmiş, cihat nerededir? Cihat, işte ameldedir. etin gelen amelleri yapağız ki cihadımızı yapmış olalım.

Bir de bizim nefsimizin hoşuna gidip de Kitap’a, sünnete uymayan taraflarımız var ise onun da cihadını yapacağız, ona da direneceğiz ki cihadımızı yapmış olalım.

Onun için amelsiz olmayalım. Allah amel tembelliği vermesin.

Amel ahiretin kazancıdır, krıdır. Ahiret de dünyada kazanılıyor.

² Camiu'l-Ehadis, cild: 3, s. 452, Hadis no: 9745.

Dünya ahiretin mezvelesi, tarlasıdır; dünyada ahireti ekeceğiz. Bir insanın tarlası olduğu zaman ekerse biçer, ekmezse neyi biçecek? Onun için dünya ahiretin tarlasıdır. Dünyada ekeceğimiz tohum ameldir. Orada biçeceğimiz de amelimizin karşılığıdır. Cenâb-ı Hakk bize cennetini ikram edecek.

Dünyaya geldim gitmeye

İlm ile hilm'e yetmeye

Aşk ile can seyretmeye

Ben in û anı neylerem

Her inanan bunun idrakine varıyor. Doğuşumuz, dünyaya gelişimiz, ölüşümüz dünyadan gidişimiz. Ama niye gelmişiz? İlim, hilm sahibi olmak için bu dünyaya gelmişiz.

İlimden mana bizi halk edeni bileceğiz, Hâlikımız'ı bileceğiz. Ne için bizi halk etmiş, onu bileceğiz. Rızkımızı vereni bileceğiz, sıhhatimizi vereni bileceğiz. Ona kulluk görevimiz neden ibarettir, onu bileceğiz.

Onu da işte Cenâb-ı Hakk, Kitap'ında bildirmiş, Peygamber göndermiş. Kulluğumuzu nasıl yapacağız bildirmiş. Biz görevimizi bilelim, kulluğumuzu da yaparsak o zaman güzelleşiriz.

Kulluk nedir? İbadettir, işte itaattir.

Allah'ın emirlerini tutmak, yasaklarından kaçmaktır. Onu da Cenâb-ı Hakk bizim için emirleri neler, yasakları neler bildirmiş. Bunları yaparsak kulluğumuzu yaparız. Kulluğumuzu yapmış olursak eğer hilm sahibi oluruz. Yani demek ki:

Dünyaya geldim gitmeye

İlm ile hilm'e yetmeye

Burada ilimden mana Rabbimiz'i bilmektir. Kul Rabbısı'nı bilecek, Allah onun için halk etmiştir. O da Cenâb-ı Hakk'ın ta ilm-i ezelîde ruhlara olan bir iltifatıdır. Kâfirlerin ruhları *belâ* dememişler, Müslümanların ruhları *belâ* demişler. Bu ayrım oradadır.

Fakat bu ayrım sade orada belâ demekle kâfi gelseydi ibadet emredilmezdi, Kur'an gelmezdi, Peygamber gelmezdi.

Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Biz Peygamber göndermediğimiz kavme azap etmeyiz.*”³ Peygamber göndeririz, ondan sonra azap ederiz. Yani Peygamber’e gelen kitaplara uyanlar kurtulurlar. Peygamberler’e ve Peygamberler’e gelen kitaplara uymayanlar azap görürler.

Mademki Cenâb-ı Hakk, bu insanları onu tanıması için onu bilmesi için yaratmış. Ona şükür, fikir, zikir yapmak için gelmişse, ibadeti olmayan hayvan sıfatında kalıyor. Onun azap göreceği o hayvan sıfatıdır. Yoksa bu ceset çürüyüp gidiyor.

Ama ruh çürümez, ruh gitmez. Allah ruhu bir cesetle, bir cisimle yine kaldıracak.

Biz yoktuk, bu cesedimiz yoktu; ama ruhumuz vardı. Allah cesedimizi halk etti. Ruhu bu cesede indirdi. Fakat ruh cesetten çıkıyor, ceset ölüyor. Ölünce demek ki bu cesette hiçbir kıymet kalmıyor. Götürüp toprağa koyuyorlar. Toprakta bu ceset çürüyor, ruh çürümüyor. Cenâb-ı Hakk, zamanı gelince yine bu ruhla cesedi kaldıracak.

Mademki ahirete inanmak imandandır. Yani “*Vel basü badel mevî*”⁴ öldükten sonra dirileceğiz, buna inandık.

Dirileceğiz ama nasıl dirileceğiz? Allah bizi bir cisimle bir vücutla kaldıracak. Bu vücut iki çeşit olacak: İnsanlar güzel bir vücut cennete layık bir vücutla kalkacak. Bir de cehenneme layık çirkin bir vücutla kalkacak. İşte, insan bu güzel vücudu, o çirkin vücudu bu dünyada kazanıyor.

Dünyaya geldim gitmeye

İlm ile hilm’e yetmeye

Aşk ile can seyretmeye

Ben in û ânı neyelerem

Bunun idrakine varan insan, dünyanın varlığı, yokluğu maddi şeyleri, bunları ne yapacak?

³ İsra, 17/15.

⁴ Amentü Duası.

Yalnız dünyada açlık ve çıplaklık bir ihtiyaçtır.

Ama şimdi insanlar açlığı ve çıplaklığı düşünmüyorlar ki hep zevki, sefayı düşünüyorlar.

Zevk de işte bizim ahiretimize mani oluyor, ahiretimizi kazan-dırmıyor. Niçin? Salih Baba buyurmuş ya:

Fenadan çek elin iste bekâyı

Bir el dönderemez iki dolabı

Ki Celal Baba da öyle buyurmuş:

Haşre dek bu çarkı çevir dediler

Sormadım ki buna kol dayanır mı?

İşte burada bir elden mana, bir gönüldür.

Bir el, nasıl iki dolabı çeviremez? İki tane dolap var, bir el birini çevirirse biri kalır, birini çevirirse biri kalır. Ki gönül de burada aynıdır.

Zaten Cenâb-ı Hakk'ın emri de öyle: “*Biz insanlarda bir tane kalp halk ettik iki tane halk etmedik.*”⁵ ki birini dünya ile birini ahiret ile meşgul etsinler. Eğer insan kalbini dünya ile meşgul ediyor ise ahiret orada olmaz, ahiretle meşgul ediyorsa da dünya orada olmaz. Bu meşguliyet aslında sevgidir.

Yoksa dünyada yiyoruz, içiyoruz, çalışıyoruz, kazanıyoruz, alıyoruz, veriyoruz bunlar olacak, ama Allah'ın emri hududunda olacaktır. Yani Cenâb-ı Hakk bir sınır çizmiş, o sınırı taşımayacağız.

O sınır nedir? Dünyadaki çalışmamız Allah'ın emri hududunda olacak. O zaman bir defa lokmamız helal olur. O helal lokma ile ibadetimiz kabul olur. Lokmamız helal olmazsa ibadetimiz de kabul olmaz.

Dünyayı demek ki ancak biz ne için düşüneceğiz? Ahireti kazanmak için sıhhatimiz olsun diye düşüneceğiz. Açlık, çıplaklık bir ihtiyaçtır. İnsan aç kalsa ancak bir gün, iki gün, üç gün kalır sonra yerinden kalkamaz. İnsan aç kalırsa ameli de ahireti de kazanamaz.

⁵ Ahzap, 33/4.

İnsan çıplak olunca namazını bile kılamıyor. Bir de soğuğu sıcağı düşünün, bunlardan muhafaza eden yine elbisesidir. Şimdi bu soğuk havada çıplak gezebilir misin? Yazın çok sıcaklarda da sana elbisen gölge olacaktır, güneşten koruyacaktır. Onun için:

Dünyaya geldim gitmeye

Dünyaya geldik gideceğiz. Ne için geldik?

Rabbımız'ı bilmek, Rabbımız'a itaat etmek için geldik.

Rabbısı'nı bilen Rabbısı'na itaat eden hilm sahibi oluyor. Hilm-den mana güzelleşiyor.

İnsan; Rabbısı'nı bilmezse, Allah'ı tanımazsa, Allah'a ibadet etmezse, Allah'ın indirmiş olduğu Kitap'a, göndermiş olduğu Peygamber'e uymazsa bu sefer insan sayılmıyor. O zaman hayvanî sıfatta kalıyor. O hayvanî sıfatta kalan tabii dirilince de hayvanî sıfatta dirilecektir.

İnsanlar üç sıfatı taşıyorlar. İnsanlar, bir var ki hayvanî sıfattadır, bir var ki beşerî sıfattadır, bir de var ki melekî sıfattadır. Bu ceset bunlara perdedir, üçünü de gizlemiştir.

Çâr-ânasır perdesini zâtına kılmış nikâb

Çar anasır nedir? Anasır burada madde demek, yani dört maddedir. Bu ceset dört maddeden var olmuştur, dört madde ile yaşıyor. Ama ruh bu cesette gizlidir, görünüyor mu?

Mesela şurada siyah bir perde var, arkasında birisi var ama görünmüyor. Ne olduğunu bilir misin?

Onun için bu ceset perdedir, bizim ruhumuzu gizlemiştir. Ameli olmayanın ruhu hayvanî sıfatındadır. Ameli olanın ruhu da insanî sıfatındadır.

Bir de daha fazla amel işlemiş, Allah'a çok daha yaklaşmış olanlarda melek sıfatındadır, bunlar velilerdir. Onlarda insanlarda olmayan bir güzellik vardır. Kelâm-ı kibârda şöyle geçer:

Dilersin dilberi dilber kılarısin dilberi dilber

Sana da keş olur dilber mühim esrâr-ı dervîşân

Dilber güzel demek malûmunuz. Güzel olmak istiyorsan güzeli bul ki o da seni güzel etsin.

Bu güzellik tabii ki yüz güzelliği değildir. Yüz güzelliğini bo-
yayla, cilayla, elbiseyle, ne kadar sslerse sslesin onun boyası,
cilası, elbisesi gittikten sonra güzelliği kalır mı? Kalmaz.

Onun için burada güzellik;
İnsanların ruhî güzelliğidir,
İnsanların kalb güzelliğidir,
İnsanlardaki ahlâk güzelliğidir.

Peygamber Efendimiz yle bildiriyor ki: *“Benim mmetimin en hayırlısı eliyle, diliyle kimseyi incitmeyen; benim mmetimin en Őerlisi de eliyle, diliyle insanları kıran, incitendir.”*⁶

Tabii bu da ahlktan doğuyor. Ahlk güzel olan bir kimse hiç kimseyi incitir mi? Hiç kimseyi kırar mı? Kırmaz.

Ahlk irkin olan kimse -affedersiniz- at gibi teper, it gibi ka-
par, insanları kırar.

Bu da çirkinlik nereden geliyor? Nefsin sıfatlarından geliyor bu kapmak, tepmek.

Bu güzellik hürmet, tahsint insanlara nereden geliyor? Ruhun sıfatlarından geliyor.

Öyleyse ruha kıymet vermek, ruhu beslemek lazımdır.

Ruha neyle kıymet vereceğiz, ruhu neyle besleyeceğiz, ruhu neyle kurtaracağız?

İbadetle, itaatledir. Çünkü ibadet, itaat ruhun hem elbisesidir hem de gıdasıdır.

Ama nefsin elbisesi işte aputtur. Nefsin gıdası da yeme, içme, bunlardır. Bunlar insan sağ iken vardır. Ölüler Şimdi bir Şey yiyorlar mı, ller bir Şey giyiyorlar mı? Yok.

Ama ruha kıymet verenin yemesi var, giymesi var. Bu dünyada amel işlemişler, ibadet etmiŐlerdir. Onların gıdası da elbisesi de işlemiş olduğu amelleri, itaatlarıdır.

⁶ Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis Şerif) 384.

Ŗimdi amelsizlerse hem alar, hem çıplaklar, hem gıdasızlar, hem periŖanlar, hem karanlıktalar, hem azaptalar. Niçin? Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “*Kabir insanlar için, ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurundan bir çukur olur.*”⁷ BaŖka bir Ŗey değil.

O gördüğümüz kabir var ya hani ölünce eŖip bir çukura koyuyorlar. Buyuruyor ki o çukur gördüğünüz gibi değil, orası ya cennet bahçelerinden bir bahçedir ya da cehennem çukurlarından bir çukurdur. Cehennem ukuru olursa orada çok mthiŖ bir azap, çok Ŗiddetli bir azap vardır. Ama cennet bahçesi olursa eğer, dünyada olmayan bir zevk, dünyada olmayan bir rahatlık oradadır.

Evet, hilmden mana demek ki gzelleŖmektir. Bu güzellik, ahlâk güzelliğidir. Bu da ancak imanla ve amelle olur. İmanla ve amelle olmazsa, ne kadar da bir insan gzelleŖemez.

Mesela burası Hristiyan memleketidir. Bunlar icabında insanlığı neden ibaret sayıyorlar? İnanlık ama nasıl olacak, Kitap’a inanamıŖ, Kur’an’a inanamıŖlar. Onların kitapları da fesih olmuŖ, hükmü kalkmıŖ veyahut da tahrif olmuŖ, deęiŖtirilmiŖtir. DeęiŖtirilmemiŖ olsa bile onların kitaplarının hükümleri, onların Peygamberler’i zamanında geerliymiŖ. Allah zamana göre kanunu deęiŖtirmiŖ. Bu kitaplar Allah’ın kanunlarıdır. İnanlara göre her gelen inen kitapta Allah, kanunu deęiŖtiriyor. Mesela siz böyle yaŖayın, siz böyle yiyin, sizin Ŗyle elinizde duanız olsun.

Bir defa geçen Peygamberler’in ibadethaneleri nereler? Bu kiliseler. Kiliselerden baŖka yerde amel iŖleyemiyorlardı. Cenâb-ı Hakk, Peygamber Efendimiz hürmetine ümmetine her yeri mescit yapmıŖtır⁸. Hatta Cenâb-ı Hakk “*Evinizi de mescit edin.*”⁹ buyuruyor. Yani evinizde namaz kılarırsanız eviniz sizin için mescit olur.

Evet, iŖte bu güzellik, ahlâk güzelliğidir. Bu da ancak inanmakla ve inancını yaŖamakla olur. Peygamber Efendimiz’in ahlâk hususunda çok emirleri vardır.

⁷ Tirmizî, Sıfat’l-Kiyame, 26.

⁸ Hakm, Müstedrek.

⁹ Yunus, 10/87.

Bir de söylenir ki: “Yüzü güzel olandan kırk günde usanırsınız, ahlâkı güzel olanla kırk sene yaşasanız bıkmazsınız.” “Ahlâkı güzel olanlar aydınlık gündüzler gibidir, ahlâkı çirkin olanlar zifiri karanlık geceler gibidir.”

Zifiri karanlık gece insana ne yapar? Sıkıntıya, bunaltıya düşürür. Aydınlık gündüzler insanı sıkar mı, bunaltıya düşürür mü? Kârını da yapar, amelini de yapar, gezer de her amelini işler. Aydınlık gündüzde bir sıkıntı yoktur, zifiri gecede sıkıntı vardır.

Ahlâkı çirkin olanlar, zifiri karanlık geceler gibidir. Bu halde erkek, kadın fark etmez. Hepsi bir ruh taşıyor değil mi? Hepsi insandır. Ahlâkı güzel olanlar, aydınlık gündüzler gibidir.

Sen aydınlık gündüzü mü istersin, gecenin karanlığını mı istersin? Gecenin karanlığında hele bir uyuyama bakalım, bir de azıcık da bir hastalığın olsun bakalım, o gecenin karanlığı sana ne kadar azap verir, ne kadar sıkar? O gece senin için ne kadar uzanır? Nasıl bekliyorsun böyle, bütün arzunla sa’yınla sabah olsun da ben bu sıkıntıdan kurtulayım, diyorsun.

Onun için Allah’a şükür, Allah bizi Müslüman halk etmişse hepsi imandır, imandan sonra ameldir. İman demek inanmaktır, amel demek inandığını yapmaktır. İki birleşecek ki kurtuluşumuz olsun. Bunlar birleşmezse kurtulamayız.

Yani imansız amel insanları kurtarmaz, amelsiz iman da insanları kurtarmaz. Muhakkak ki bunlar beraber olacak.

Demek iman nedir? İman, inanmak. Allah kalbimize bir inanç cevheri halk etmiş. O da Allah’a inancımız, ahirete inanmamız, kitaplara, meleklerle inanmamızdır.

Amentünün altı şartı vardır. İmanın tam olması için altı şart vardır. Bu altı şarta inanacağız. Birine inanmasak imanımız tamam değil, yarımdır. Bu altı şartın evveli Allah’a inanmak, ondan sonra meleklerle inanmak, ondan sonra kitaplara inanmak, ondan sonra Peygamberler’e inanmak, ondan sonra ahirete inanmak, ondan sonra hayrı şerri yani hastalık sağlık, varlık yokluk, cefa-sefa Allah’tan geldiğine inanmaktır. Niye bunlar geliyor? Bizi burada imtihan ediyor. Bu dünyaya imtihan için geldik. Onun için Celali Baba ne buyurmuş?

Gün be gün artıyor yürekte cşun

Celali yd ile görülmez işin

Bu dertli sinemin dermanı geldi

İmtihanda işin görülmesi için Şeyh Efendisi'ni tanınması, Şeyh Efendisi'nin gelmesidir. İnsanlar esas dertini bilmiyorlar. Niyazi Mısıri de öyle buyurmuş:

Derman arardım derdime

Derdim bana derman imiş

Brhan arardım aslıma

Aslım bana bürhan imiş

Diyor ki ben derdime derman ararken, derdim bana derman imiş, bunu bilmiyordum. Ben derdimi bildim de o zaman dermanımı da buldum.

Bizim esas derdimiz nedir? Bizim esas derdimiz Allah'tan bu ruhlar ayrılıp gelmesidir, dert işte budur. Bunu bilen dermanını da bulmuştur. Bunun dert olduğunu bilirse onda daha başka hiçbir dert kalmaz.

Büyük balıklar, nasıl küçük balıkları yutuyorsa böyle esas derdimizi bilsek daha bizde başka hiçbir dert kalmaz. Esas derdimizi bilsek ne baş ağrısı, ne diş ağrısı, ne karın ağrısı, ne bir varlık yokluk sefa-cefa hepsi bizim için bir olur. O zaman:

Brhan arardım aslıma

Aslım bana bürhan imiş.

Brhan yani kurtulmak için çareler ararken, ben aslımı düşündüm aslım beni kurtardı, diyor.

Bizim aslımız nedir? Aslımız ruhumuzdur.

Ruhumuz nereden geldi? Niye geldi ve oraya nasıl gidecek?

Bunu düşünürsek o zaman kurtulduk. Aslımızı düşünürsek, aslımız bizi kurtaracak.

Evet, Allah'a Şükür demek ki ilimden mana Rabbimizi bileceğiz. Allah bizi onun için halk etti, ona itaat edeceğiz.

Hilmden mana da bu ma'nevî güzellik, bu kalp güzelliği, bu ruh güzelliği, bu ahlâk güzelliğidir.

Bunları da elde etmek için o inanmış olduğumuz Allah'a itaat edeceğiz.

Allah'a itaat eden güzelleşir. Allah'a itaat etmeyen güzelleşmez. Çünkü Allah'a itaat etmeyen hayvanî sıfatta kalıyor. Allah'a itaat eden hayvanî sıfattan kurtuluyor.

Öyleyse Allah'a itaat etmeyen hayvanî sıfatında çirkin bir sıfat kazanmış oluyor. O kimse öldükten sonra o çirkin sıfatla Allah onu kaldıracaktır. “*İla cehenneme zümera*¹⁰” gideceği yer cehennemdir.

İnsan itaâtını yapmış, güzel bir cisim kazanmışsa Allah o cisimle onu kaldıracaktır. O da “*Ve İlel cenneti zümera*¹¹” o da cennetine gidecektir.

Evet, bir de insanlığın çok üzerinde bir güzellik vardır.

Nasıl ki Yusuf aleyhisselamı Zeliha bir perde arkasında gizlemişti. Ondan sonra onu kınayanlara Yusuf aleyhisselamı gösterdi. Yusuf aleyhisselamı köle olarak her satan pahalya sattı. Her satıldığında kıymetlendi ağırlığınca altın verdiler. Bunu da ancak zengin olarak Zeliha alabildi. Mısır padişahının hanımı Mısır sultanından başka kimse daha onu alamazdı.

Fakat Cenâb-ı Hakk'ın hikmetleri işte ona Yusuf aleyhisselama karşı sadık aşk verdi. O aşkı ile Yusuf aleyhisselamla beraber olmak istedi. Kur'an'da olan tabii söylemekte bir hata olmaz. Yusuf aleyhisselamın evlenmesini istedi. O hem satın alınmış köle hem de çocuk.

Yusuf aleyhisselam tabii köle olduğu için, çocuk olduğu için, böyle bir şeyler onun gönlünde asla yoktur. Fakat Zeliha onu zorladı, illa bana yaklaşacaksın, benimle görüşeceksin diye. Görüşmezsen seni hapsedtiririm, astırırım, kestiririm, sana iftira ederim tehditleriyle Yusuf aleyhisselamı kendisine yaklaştırmak istedi.

¹⁰ Zümer, 39/71.

¹¹ Zümer, 39/73.

Yusuf aleyhisselam, korkudan tehditten ona istemeyerekten biraz yaklaştı ama babası Yakup aleyhisselam duvardan ona göründü:

— Yusuf çek elini, dedi.

Karanlık gecede Yusuf aleyhisselam bırakıp kaçtı. Zeliha'da peşinden koştu, dışarı çıkmasını bırakmıyor. Gömleğini arkadan tutunca gömleği yırtıldı.

Neyse bu söylendi, duyuldu, Zeliha'yı kınadılar. Her ne kadar Yusuf aleyhisselamı çok güzel görenler ona insan demiyorlar, böyle insan olmaz, bu melek diyorlar.

Mısır çok eski bir şehirdir. Firavun o Mısır'da Allahlık davası, mabutluk, ulûhiyet davasında bulunmuştu. Mısır'ın padişahı ama dünyaya şarktan garba hükmü geçiyor, Mısır'da oturuyor. Mısır çok eski, çok zengin bir yerdir.

Neyse Zeliha'yı tabii bir kölesiyle söylendiği için kınadılar. Zeliha'da bunları ikna etmek için, kınamalarından vazgeçirmek için büyük bir evi varmış, evine bütün o Mısır'da ileri gelen kodamanların, zenginlerin, hükümet adamlarının hanımlarını ve kendi maiyetinde olanları davet ediyor, sesliyor.

Hâlbuki Zeliha'nın emsalinde olan yokmuş, zaten padişahın hanımını çok da güzel, bakımlıymış. Tabii insanlar içerisinde yaşıyor; etrafı, çevresi var. O kınayanları evine davet ediyor. Bütün hizmetçilerini o zaman karavaş denirmiş -şimdi de besleme deniyor- bütün hizmete geçiriyor. Hizmetçiler tarafından misafirlere birer tane tabak içerisinde birer tane nar, birer tane bıçak dağılıyor.

Yusuf aleyhisselam da evin köşesinde siyah kalın bir perdenin arkasında duruyor, oraya gizlemiş görünmüyor. Zeliha diyor ki:

— Sakın bu narları rastgele kesmeyin, narlar dağılacak ben emir vereceğim, ondan sonra keseceksiniz.

Narlar dağılıyor, hizmet görenlere soruyor:

— Tamam mı? Herkesin narı verildi mi?

— Verildi, efendim.

— Peki, kesin diyor.

Zeliha perdeyi kaldırınca sanki güneş buluttan çıkmış gibi böyle bir parlama oluyor. Misafirler Yusuf aleyhisselamı görünce akıllarını ona veriyorlar. Gözlerini daha ondan ayıramıyor, bakıyorlar. Bu arada işleme geçtiler, narları kesmeye başladılar. Hepsî nar yerine ellerini kesmişler, kanları revan olmuş akmış, gidiyor, acısını da hiç duymuyorlar. Nar yerine hâlbuki ellerini kesiyorlar.

Yusuf Suresi'nde geçer, orada olanlar diyorlar ki “*Hâşâ lillahi mâ heze beşerâ*¹²” bu melektir, böyle beşer olmaz. Ondan sonra perde nasıl geri indiriliyor, Yusuf aleyhisselam gözden kayboluyorsa bakıyorlar o zaman ellerini kestiklerini farkına yetiyorlar ve elleri acımaya başlıyor. Bakıyorlar ki ellerinin her tarafında kanlar akmış gidiyor.

İşte insanlardan ne kadar Hazreti Âdem'in evlatları varsa zahir güzellikte hepsinden daha güzelmış. Ama Yusuf aleyhisselamın ma'nevî güzelliği Peygamber Efendimiz ma'nevî güzelliği yanında yok olur. Kelâm-ı kibâr Salih Baba Divanı'nda kaç yerde geçiyor:

Bir Yûsufî cemal server-i hûbân

Hazret-i Sâmi'den gösterir nişân

Kabil mi vasfını şerh etsin zeban

Yandırır büsbütün dünyâyı zülfün

Senin güzelliğin dünyayı yandırır, diyor.

Hûblar meydanında Yûsuf-ı Sâni

Haraca bağlamış hem Gürcistan'ı

İşte böyle çok geçer. Manevi güzelliğe gelince bir de Peygamber Efendimiz'in çok hadisleri var. “*Benim ümmetimin velileri Benî İsrail Peygamberleri derecesindedir.*¹³”

Cenâb-ı Hakk, insanların nübüvveti tasdiki için Peygamberler'in hepsine birer mucize vermiştir. Mesela Yusuf aleyhisselamı gören kadın erkek kim görürse görsün ona insan diyemiyor. Böyle

¹² Yûsuf, 12/31.

¹³ İmam-ı Rabbani, Mektubat, c. 1, s. 281, Müsned, 2, 257.

insan olmaz, bu melektir diyorlar. Yani insanlığın üzerinde insanlıkta olmayan bir güzelliğe melek deniyor.

Ama bu melekî sıfat kimde olur? Velilerde vardır.

Reşahat tasavvuf kitabında yazar; zahirde çirkin görünen Zenci Ata varmış, mübarek Afrika'nın siyah zencilerindenmiş. Yani görünüşte -hâşâ estağfurullah- çirkinmiş. Dudağı böyle kalın asılmış aşağıya inmiş, kendisi simsiyahmış. Bulunmuş olduğu köyün sığırlarını güdüyor, sığır çobanymış.

Buhara'da ilim tahsil etmiş üç kişi; Uzun Hasan Ata, Bedir Ata, Seyyid Ahmed Ata zahir ilmini bitirmişler ve ayetlerden, kitaplardan anlamışlar ki Mürşitsiz olmaz. Neyse bu üç kişi, hepsi ayrı bir memleketli demişler ki hiç birbirimizden ayrılmayalım. Bir tasavvuf âlimi, meşayih bulalım ve ona hizmet edelim. Ledünni ilmini de okuyalım, demişler. Böyle meşayih aramaya sefere çıkmışlar.

Yollarının üzerinde bir zenci görüyorlar, köyün sığırlarını güdüyor. Elinde otları herhangi bir kesecek veya doğrayacak bir aleti yok. O elleriyle dikenleri kırıyor. Dikenleri otu yolar gibi yoluyor, çıplak ayağıyla da basıyor, ne eline dikenler batıyor ne de ayağına dikenler batıyor, hayret ediyorlar, ona selam veriyorlar. Bu da ayağının altından çıkan dikenleri eliyle deste yapıp çiğnerken bunlara bakıyor ki üç kişiler *aleyküm selam* diyor.

— Siz talib-i ilim misiniz?

Yani ilim tahsil edenlerden misiniz? Bunlar:

— Beli-evet, diyorlar.

— Nereden geliyor, böyle nereye gidiyorsunuz?

— Biz Buhara'da medrese ilmini bitirdik üç arkadaşız. Bilittifak şimdi tasavvuf ilmini okumak için meşayih arıyoruz.

Zenci Ata diyor ki:

— Sizi irşat edecek Mürşit var ise size haber vereyim.

Dünyanın dört tarafına doğru nefes alıyor. Bunlar bakıyorlar, bu mübarek ne yapıyor? Böyle doğuya doğru derin nefes alıyor. Sanki bir şey kokluyormuş gibi. Bir de batıya doğru böyle, şimale, bir de

cenûba doğru nefes alıyor. Dört tarafa böyle derin bir hava nefes çekiyor. Bir de kendi vücudunu kokluyor. Diyor ki:

— Ben rub’i-meskûnu kokladım. Ancak sizi irşat edecek bu siyah gövdeyi buldum.

Demiş ki:

— Doğuyu kokladım bulamadım, batıyı kokladım bulamadım, cümle her tarafı kokladım bulamadım. Ancak bu siyah vücudu kokladım burada sizi irşat edecek Mürşidin kokusunu aldım.

Devince bu üç tane talebe üç ayrı fikre ayrılıyor.

Uzun Hasan Ata, hemen inanıyor. Amenna diyor, Cenâb-ı Hakk bu siyah vücutta nurunu gizlemiş olabilir, diyor inanıyor.

Bedir Ata da diyor ki hele şu uzun dudaklı siyah araba bak, ne büyük davada bulundu. Onun gönlüne de bu geliyor.

Seyyid Ahmed Ata diyor ki ben bir evlad-ı Resul’den olup Fatıma evlatlarındım, ben sığır güden, sığır çobanına nasıl teslim edeyim kendimi, diyor. Onun gönlüne de bu geliyor.

Uzun Hasan Ata’yı hemen orada irşat ediyor. Bunun irşadını onlar görünce bunlar tutuşmaya başlıyorlar. Hiç onlara daha iltifat etmiyor. Diyor ki:

— Siz artık uzun hizmet göreceksiniz ki belki bu nimete mazhar olursunuz.

Uzun Hasan Ata irşat oluyor, onu salıveriyor, hadi sen git diyor. Ama Bedir Ata ile Seyyid Ahmed Ata ne yapıyor? Yedi sene gidip onun kapısında hizmet ediyorlar. Hanımı Amber Ana varmış, onu da şefaatchi aracı sokuyorlar. Ona yalvarıyorlar, onun şefaatiyle onlar da irşat oluyorlar.

Evet, bir de Ubeydullah Ahrar Hazretleri Yakub-u Çerhî Hazretleri’ni bulduğu zaman mübareğin yüzünde bir güzellik yokmuş, böyle yüzünde alacalıklar varmış. Bunun yüzünden onu çok arzu ettiği halde, onu bulmak için çok zahmetle meşakkatle gezip dolaşmış bulmuş olduğu halde ondan ders almamış. Demiş ki ben bu yüzü sevmedim, ben bu yüze rabita yapamam. Yani bu yüzü hayal edemem, demiş.

Tabii bu gönlüne gelince o da demiş ki sen bu yüzü sevmedin mi? Şu yüze rabita yaparsın demiş ve yüzünden bir perde kaldırı gibi bir hareketle ma'nevî yüzünü ona gösteriyor. Ubeydullah Ah-rar Hazretleri, ona dayanamıyor, düşüp bayılıyor. İşte kelâm-ı kibârda geçer:

Götür yüzden hicabını kılıp âşıkların bayram

Hicap perde, senin yüzünde bir perde var, diyor. O perdeyi kaldır ki seni sevenler arzularına ulaşsınlar.

Götür yüzden hicabını kılıp âşıkların bayram

Görüp rûyunda hem mâhî yesinler menn ü selvayı

Menn ü selva cennettedir. Cennet, kudret helvasıdır. Senin yüzünü görenler, cennete girmiş olur. Cennette o kudret helvasını yemiş olur, diyor.

Evet demek ki Cenâb-ı Hakk, Yusuf aleyhisselam'a öyle bir güzellik vermiş ki beşerde olmayan bir güzellik onda var. İşte onun Peygamber nübüvvetine delili de budur.

Yusuf aleyhisselam bir de rüya tabir edermiş, rüyayı tabir ettiği gibi çıkarmış. İşte Cenâb-ı Hakk, her Peygamber'e bir mucize vermiştir. Ama Peygamber Efendimiz'e bütün Peygamberler'e vermiş olduğu mucizelerinin hepsini vermiştir.

İşte varis-i enbiya olan velilerde de ma'nevî bir güzellik vardır.

Buna ne deniliyor? Melekî sıfat deniliyor.

Bütün kitaplarda yazılıdır, bütün âlimler, hocalar, ulemâ herkes ağzında bunu söylerler. Melekî sıfat yani meleklerde olan bir sıfat vardır. Bu meleklerde olan sıfat insanda da tecelli eder.

Neyle eder? Tarikatla eder. Tarikatsız insanlar melekî sığata ge-cemez.

Ama o sıfat onda gizlidir. Bu zahirdeki cisim, ceset, zahirdeki yüz onu örtmüştür, perde etmiştir.

Zahirdeki bu ceset hayvanî sıfatı da perdelemiştir, beşeri sıfatı da perdelemiştir, melekî sıfatı da perdelemiştir.

Hayvanî sıfat kimdedir? İşte inanmayanlardadır. Allah'a ahirete inanmayanlar veya inanmış da inancını yaşamayanlardadır.

Mesela burada Hristiyanlar var, onlar ne yapıyorlar? Günah, sevap bilmiyorlar, ne yapıyorlar? Diyelim ki içki içiyor, domuz eti yiyorlar işte kumarı var -affedersiniz- zina yapıyorlar.

Onlar için burada yasak olan nedir? Yalan söylemek, hırsızlık yapmak. İslâm bundan ibaret mi? Bundan daha ileri gelen günahlar vardır. İçki içmek, yasak olan haram şeyleri yemek -affedersiniz- zina etmek, daha çok günah-ı kebairler var. Onlar için bunlar günah değil, bunları işliyorlar.

Peki, Müslüman bunları işlerse eğer onlardan farkı ne olur? Bir farkı varsa şudur ki: Eğer o imanını kaybetmeden ölür giderse cehennemde cezası karşılığı, suçu karşılığı yanar, yine çıkar. Yalnız o imanı olmayan Hristiyan, ebedi cehennemde kalacaktır, o çıkmaz.

Çünkü insanlarda ehl-i küfür var, ehl-i şirk var, ehl-i azap vardır. Ehl-i küfür Allah'ı inkâr edenler, Allah yok diyenlerdir. Şimdi bu Hristiyanlar ehl-i küfür değildir. Ama Türkiye'de bugün Allah'ı inkâr edenler ehl-i küfürdür. Bak bunlar hacının oğlu, hocanın oğlu, Ahmet'in, Mehmet'in oğludur, Allah'ı inkâr ediyor. Bunlar ehl-i küfür, Allah yok diyenler. Yani halkiyatı tabiattan bilenler, onlar ehl-i küfürdür.

Bir de ehl-i şirk var, işte bu İsevîler, Musevîler, taşta tapan, aya tapan, güneşe tapan, buzağıya tapanlar. Bunlar da ne oluyor? Bunlar da ehl-i şirk oluyor. Bunların da pek farkı yoktur. Onlar ehl-i şirk de olsa ebedi cehennemden hiç çıkmaz, ehl-i küfür de olsa hiç çıkmayacaktır.

Ehl-i azap, ehl-i şirk değildir. Yani taşta, toprağa, aya, güneşe tapmamış, Allah'ı da inkâr etmemişler. Ama Allah'ın indirmiş olduğu Kitap'a uymamışlar. Allah'ın göndermiş olduğu Kitap'a uymamışsa o da ehl-i azaptır. O da cehennemde yanar, cezasını çeker çıkar.

Ama burada şundan korkmak lazım ki mademki Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: "*İmanı muhafaza eden ameldir.*" bakın. Amel muhafazaya alınmazsa iman söner. Bir mum ışığı, el yeli ile söner. Bunun ameli yok, imanı da sönerse, o da ehl-i küfür olur, o zaman o da ebedi cehennemde kalır.

Bu insanlar üç sıfatı da taşırlar. Hayvanî sıfatı, beşeri sıfatı, melekî sıfatı. Hayvanî sıfatta olanlar gelen Kitap'a, gelen Peygamber'e uymayanlardır. Bunlarda namaz yoksa oruç yoksa bütün günahları işliyorsa hayvanî sıfattadırlar.

Peki, Kitap'a, sünnete uymuş olanlar hayvanî sıfatta değildir. Bunlar insan suretindedir. “*Emri bil maruf nehî anil münker*¹⁴” bu da şeriattır. Her şeriati yaşayan hayvanî sıfatta değildir. Fakat tarikatı olmayanlar da melekî sıfata geçemez. Yani insanda olmayan bir güzelliği elde etmek için tarikat lazımdır. Tarikatsız bu olmaz. Onun için:

Dilersin dilberi dilber kılarınsın dilberi dilber

Sana da keşf olur dilber mühim esrâr-ı dervîşân

Bir de buyuruyor ki:

Öyle bir dilberle eyledim ülfet

Öyle bir güzelle ülfet ettim. Güzel kimdir? Evliyaullah. Evliyaullah'ı tanıyıp da Evliyaullah'ı sevip Evliyaullah'ın emirlerini tutan ülfet eder.

Yüzün görmek için çok ettim minnet

Yüzün görenlere hazırdır cennet

Yandım ateşine tazededen taze

Bir de buyuruyor ki:

Öyle bir dilbersin her şey yakışır

Dilber yine güzel; öyle bir güzelsin ki sana her şey yakışır.

Öyle bir dilbersin her şey yakışır

Seni gören bülbül durmaz şakışır

Burada bülbülden mana müritlerin ruhlarıdır. İşte bu cezbelere var ya ondan geliyor. Ruh rabita nurunu görür, rabita nuru ruha vurduğu zaman, çarptığı zaman bu gayr-i ihtiyari bu bağırımlar, ağlamalar cezbelere ondan gelir. Onun için,

¹⁴ Al-i İmran, 3/104-110-114.

*Öyle bir dilbersin her şey yakışır,
Seni gören bülbül durmaz şakışır,
Pek büyük Mürşitsin gören yapışır
Damenin elinden tazeden taze*

Demek ki burada Allah'a şükür mademki tarikat var ise Evliya-ullah var ise bunlara inanmak lazımdır. Bize de bir şey vardır ki ne buyuruyor?

*Ariflerin kıyameti dâimdir
Kulûbu hep mâsivâdan sâimdir
Biz gaflette isek pîrim kâimdir
Bırakmaz berzah-ı süflâya bizi*

Bir de buyuruyor ki:

Ehl-i aşkın derdinin dermanı vuslattır begim

Ehl-i aşk kimdir? Ehl-i aşk Allah'ı sevenlerdir.

Onların dertlerinin dermanı, Allah'ı seviyorlarsa, Allah'a ulaşmaktır. Allah'a ne ulaşır? Ruh ulaşır çünkü ruh Allah'tan gelmiştir, ona gidecektir. Ama tabii bu ruh kendi kendine gelmedi ki kendi kendine gitsin.

Bir vasıta ile geldi, vasıta ile gider.

Vasıtayla geldi; annemiz babamız ruhun bu cesede gelip inmesine vasıta oldu.

Gitmesi için de Mürşidimiz götürecektir.

Annemizin babamızın getirmiş olduğu bir ruhu Mürşidimiz götürecektir.

Onun için Mürşit, ma'nevî babadır. Tarikatta bir Mürşit, bir müridin babasıdır. Bir mürit de Mürşidin evladıdır. Evet:

*Gökte uçar iken indirdin meni
Vâdî-i vîrâna kondurdun meni*

Gökte ne uçuyormuş? Ruhlarımız gökte, arş-ı âlâda idi. Oradan geldi, indi.

Vadi-yi virandan mana bu yıkılacak dünyadır ve bu yok olacak cesettir. Vadi-yi viran yıkılmış, yok olmuş, tahrip olmuş demektir.

Allah'a Şükür, ok Şükür, bin Şükür.

Biz gaflette isek pîrim kâimdir

Bırakmaz berzah-ı süflâya bizi

Şimdi gaflet denilince burada gaflet ikidir: Bir gaflet var ki hiç Allah'ı, Peygamber'i, ahireti, ölümü düŐünmeyen, bilmeyenlerdedir. lm aşikâr herkes görüyor biliyor. Ama ölüp yok olacağını zannediyor, kabir azabına, ahiret azabına inanmıyor. Onlar zaten ehl-i küfürdür, ebedi cehennemden hiç ıkılmazlar. İŞte kitap tanımaz, Peygamber tanımaz, helal-haram, günah-sevap bilmez. O büsbütün gaflettedir, yani karanlıktadır.

Bir gaflet de var ki bizler için, biz tamamen ayık da değiliz, tamamen gaflette de değiliz. Yirmi dört saat uyuyup güneŐi görmeyenler var, onlardan değiliz. Ama yirmi dört saat hiç uyumayıp gece karanlığını görmeyip hep güneşin aydınlığında olanlardan da değiliz. Bizim için karanlık da var, aydınlık da var.

Allah'a ibadeti yaptığımız zaman, Allah'ı andığımız zaman karanlıkta değiliz, aydınlıktayız. Ama Allah'ı unuttuğumuz zaman karanlıktayız. alıŐalım ki bu karanlığı azalta azalta, hep aydınlığa düŐelim.

Burada Salih Baba nasıl buyuruyor:

Zamanın Hızrı'nı ara

Zamanın Hızrı Evliyaullah'tır. Hep veliler, Hızır aleyhisselam gibidir. Çünkü Hızır aleyhisselam da bir nebi değil velidir. Aslında Peygamber Efendimiz'in bir emri var ki: "*Benim mmetimin velileri Beni İsrail'in Peygamberleri derecesindedir.*" Ki Hızır aleyhisselamdan daha üstün olabiliyorlar. Ama hepsi değil, eğer velayette ileri gitmiŐe üstün olurlar. Veliler var ki tebliğ memurlarıdır, bunlar değil. İrşat memurları var, bunlar da değil. Ama eğer vaktin kutbu, gavsı ise onlar Hızır aleyhisselamdan üstündürler. Hızır aleyhisselam gider onlardan emir alır.

Zamanın Hızrını ara

Hızır, meşayıhtir.

Gecenin Kadrini ara

Gecenin Kadri nedir? Yani her geceyi Kadir Gecesi gibi ihya et, diyor. Ancak biz her gece teheccüd namazı kılıyoruz. İşte her gecemiz bizim Kadir Gecesi'dir.

İbrahim Hakkı da öyle buyurmuş:

Her gördüğün Hızır bil

Her geceyi Kadir bil

Fırsatı ganimet bil

Görelim Mevla ne eyler

Neyleyse güzel eyler

Demek ki Salih Baba da mevcut olan elimizdeki divanda, böyle buyurmuş:

Zamanın Hızrını ara

Gecenin Kadrini ara

Semanın bedrini ara

Bedir semada hiç bulut yoktur. Yani baktığın zaman bir tırnağım kadar bulut göremezsin.

Semanın bedrini ara

Özün kurtar delaletten

Burada ne demek istiyor?

Bir sema var ki karanlık, siyah bulutlarla kaplanmış, zulmet var, insan hiç karşısındakini göremiyor. Parmak gelse gözüne batsa göremiyor, öyle bir karanlık gece var.

Bir gece de var ki bedir, böyle aydın aylar ile güneşler ile rüçhan ta yüz metre ilerisini görüyorsun. Orada insan mı var? Hayvan mı var? Yüz değil iki yüz, üç yüz metreyi dahi görüyorsun.

Öyleyse bir gece var ki karşında sana yüz yüze gelmiş onu göremiyorsun. Bir gece de var ki yüz metreyi görebiliyorsun, hayvan mıdır insan mıdır onu biliyorsun.

Bir gecede var ki yarı karanlık yarı aydınlık, yarı bulut yarı açık, bir de böyle gece var. Şimdi biz o karanlık gecede değiliz. O aydınlık gecede de değiliz. Biz yarı bulut, yarı açık, parçalı bulutlu bir semadayız.

İşte parçalı bulutlu semada ne oluyor? Ay buluta giriyor, buluttan çıkıyor. Buluta girdiği zaman karanlık oluyor, buluttan çıktığı zaman ışık oluyor.

İşte bizim böyle Allah'ı andığımız zaman, Allah'ı unutmadığımız zaman buluttan çıkmış bir ay ışığındayız. Ama Allah'ı unuttuğumuz zaman buluta girmiş ayın karanlığındayız.

Bir de var ki büsbütün gece siyah bulutlarla kaplanmış, hiç ışık yok, hiçbir taraftan ışık yok. İşte bu da günah-sevap, hayır-şer bilmeyenler, ameli olmayanlar içindir.

Gecenin bedri ise hiç Allah'tan gafil olmayanlar, Allah'ı unutmayanlar vardır, haktır.

Cenâb-ı Hakk Kitabımız'da buyuruyor: *“Benim öyle kullarım var ki onların ticaretleri zikirlerine mani olmaz.”*¹⁵ Hem de buyuruyor ki: *“Yerler beni zikrederler, içerler zikrederler, alırlar, verirler, yatarlar, kalkarlar, gezerler beni zikrederler.”*

Nereden bileceksin? Veli ise nasıl bileceksin? O da insanlar gibi yiyor, içiyor, alıyor, veriyor, geziyor, oturuyor, kalkıyor, yatıyor, uyuyor, nereden bileceksin sen?

Cenâb-ı Hakk *“Ellezine yezkürunallahe kıyamen ve kuûden ve ala cunubihim”*¹⁶ buyuruyor. Yani beni ayakta zikredin, otururken zikredin, alırken, verirken, gezerken tozarken zikredin.

Evet, bir de buyuruyor ki *“Benim öyle kullarım var ki onların ticaretleri zikirlerine mani olmaz.”* İşte gecenin bedri onlardır. Yani onlarda hiç gaflet yoktur.

İşte gecenin bedrini ara demek, böyle ayık ol, böyle ayıklığa da git demektir. Zifiri karanlık gecede değiliz. Öyle bir bedir gecede

¹⁵ Nur, 24/37.

¹⁶ Al-i İmran, 3/191.

aydınlıkta da değiliz, ikisinin ortasındayız. Öyle ki karanlığa düşmeyelim. O karanlığı, o semadaki bulutları çoğaltmayalım. O bulutları dağıtalım, atalım, silelim.

Bu da nedir? Bu bizim gönlümüzdür.

O karanlık zifiri karanlık gece hiç Allah'ı anmayanın, hiç Allah'ı tanımayanın kalbidir. Ama ibadeti olan, ameli olan da işte parçalı bulutludur. Allah'ı bazen unutuyor, bazen de aklına geliyor. Ama *onun* kalbi, bedir gece de hiç bulut olmayan sema da hiç Allah'ı unutmayanın kalbidir.

Ariflerin kıyameti dâimdir

Kulûbu hep mâsivâdan sâimdir

Biz gaflette isek pîrim kâimdir

Bırakmaz berzah-ı süflâya bizi

Evet, bu bize kâfidir. Onun için burada Allah'a şükür, çok şükür, bin şükür, biz görmediyse görenler oldu. Pîrimiz'in çok büyük olduğunu, pîrimizin çok büyük bir veli olduğunu biz de gördük. Yalan mı söyleyeceğiz? Hilaf mı söyleyeceğiz, gördüğümüzü niye inkâr edelim? Biz de gördük. Çok büyük, zamanımızın en büyük bir veli olduğunu, gözlerimiz var gördük, hem böyle aşikâr gördük. Bir de ne buyuruyor?

Ehl-i aşkın derdinin dermanı vuslattır begim

Sen benim derdime derman olamazsın ey hekim

Ehl-i aşk kimdir? Siz ehl-i aşkınsınız. Çünkü Allah sevgisi, Resullullah sevgisi sizi buraya getirdi. Akriba ziyaretine geldiyseniz ehl-i aşk değilsiniz. Bir ziyafet için geldiyseniz ehl-i aşk değilsiniz. Bir ticaret için, menfaat için geldiyseniz ehl-i aşk değilsiniz. Bunlar yok ise ehl-i aşkınsınız

Ehl-i aşkın derdinin dermanı vuslattır begim

Sen benim derdime derman olamazsın ey hekim

Diyor ki ehl-i aşkın da bir derdi vardır. Ehl-i aşk ise Allah'ı sevendir. Onun derdi *odur*.

Dermanı ise sevdiğine ulaşmaktır.

Öyleyse ey hekim diyor, sen benim bu derdimin dermanını bilemezsin, buna derman olamazsın, diyor.

Öyle bir sultâna hadim olmuşam âlemde kim

Bu dünyada öyle bir sultana hizmet görüyorum, diyor. Onun için “*Baba himmet, oğul hizmet.*”

Bakın dikkat edin, dersinizi çekmeden, evvabin namazını kılmadan, teheccüd namazını kılmadan, hatmenizi yapmadan hizmet etmiş değilsiniz. Hizmet ancak bunlardır. Öyle bir sultana hadim, hizmetçi demektir.

Öyle bir sultâna hadim olmuşam âlemde kim

Bir nefesi ayrı değil Hazret-i Mevlâ ile

Bir daha tekrarlayayım.

Ehl-i aşkın derdinin dermanı vuslattır beyim

Vuslat, ulaşmak.

Sen benim derdime derman olamazsın ey hekim

Öyle bir sultâna hadim olmuşam âlemde kim

Bir nefesi ayrı değil Hazret-i Mevlâ ile

Habibinin hürmetine ya Rabbi, azameti şanı hürmetine ya Rabbi, rahmetini bizim üzerimizden kaldırma ya Rabbi, rahmetinden dür etme ya Rabbi, pîrlerimizin eteğinden elimizi kaydırma ya Rabbi, onların izinden ayırma ya Rabbi.

Evet demek ki hayvanî sıfat, beşerî sıfat, melekî sıfat var. Hayvanî sıfat şeriatı olmayan, beşerî sıfat şeriatı olan, melekî sıfatla tarikatlı olandadır. Tarikatı olmazsa melekî sıfata geçemez.

Çünkü bunu şöyle anlayacağız: İnandık bu kadar veliler var, Cenâb-ı Hakk’ın sayılmayacak kadar velileri var. Bunlar melekî sıfata geçmişler. Nasıl geçmişler? Tarikatla geçmişler. Tarikatsız olanlar o nimete malik olamamışlar.

Çok şükür, bin şükür, nihayetsiz şükürler olsun. Biz bu nimetin şükürünü nasıl ödeyebiliriz? Mübarek Şeyh Efendimiz buyurdu ki, “*Bir insan Hazreti Âdem’in ilk evladı olsa, kıyamete kadar da ya-*

şasa; bağırını açsa, yılan gibi yerde sürünse yine bu nimetin şükürünü ödeyemez.” Onun için:

*Şeyhim benim sultân imiş
Hakk'tan bize ihsan imiş
Cân derdine derman imiş*

Can derdi, ruhları dertten O kurtarır. Ruhun derdi ayrılıktır.

Hasret-i hicran odundan var mı artık bir azâb

Hasret-i hicran, ayrılık hasretinden daha büyük bir azap insanlarda var mı? Yok olamaz. Bu hasretlik azabı cennette de olacaktır. Onun için Yunus Emre'nin sözü:

*Sensin benim canım canı
Sensiz kararım yoktur
Cennette sen olmazsan
Vallah nazarım yoktur*

Salih Baba'nın Divanı'nda:

Cemâlin şem'ine müştak olanlar

Müştak demek canından fazla seviyor. Bir insan bir kimseyi canından fazla severse müştak, ona vurulmuştur, ona avlanmıştır.

Cemâlin şem'ine...

Yani yüzündeki nura; cemel yüz, şem nürdür.

*Cemâlin şem'ine müştak olanlar
Ne'der cennetteki ebrârı leylî*

Senin yüzündeki nura âşık olanlar, cennetin süsünü, köşkünü ne yapar, istemezler.

Bazı âşıklar var ya Mecnun gibi Ferhat gibi, onlarda öyle bir sevgi varmış ki, Mecnûn'un Leyla'ya olan sevgisi, Mecnûn'u yemedi, içmedi, dünya hayatından geçirmiş, vazgeçirmiş. Uyku-
dan, yemeden içmeden geçmiş. Belki yıllar boyu yememiş, içmemiş, uyumamış. Hiç oturmamış bir yerde, böyle ağlamış dağlarda gezmiş.

Ŗimdi böyle bir aŖka dçar olan kimseye, bu derece seven bir kimseye dünyanın varlığını verseniz almaz. Ona ne kadar lüks daire, ne kadar lüks bir mobilya içerisine ziynet, altın, inci ile dŖseniz ve oraya koysanız orada rahat edemez. İlla der ki sevdiğimde olsun, sevdiğimle beraber olayım da bir mağarada yaŖayayım, der. Ne edeceğim o sarayı, kŖk der.

İŖte bunlar rumuzlu kelmlardır, anlayanlar anlıyordur. Yunus Emre onun için demiŖ ki:

Cennet cennet dedikleri
Birkaç kŖkle birkaç huri
İsteyene ver sen anı
Bana seni gerek seni

“Kalp temizlenecek ki ruh o kalbe gelsin”

15.7.1994 / Konya

Yakub-u Çerhî Hazretleri Buhara’da zahir ilmini bitirmiş, dört mezhepten icazet almış. İcazetini alacağı zaman bir rüya görüyor. Nakşibendi Hazretleri’yle karşılaştığında rüyasını hatırlıyor. Rüyamda dediler ki: “Azizlerimle ol, azizlerin ilmini öğren.” Bu mübarek biz azizlerdeniz, diyor. Demek ki benim rüyada gördüğüm, aradığım, bulacağım aziz budur.

Ona çok büyük muhabbeti, sevgisi o anda gelmiş. Ama çantası elinde ayrılmış, gidiyor işte, o arada diyor ki:

— Efendim, bizi hatırı gönlünüzden çıkarmayın. Bize dua edin.

Ona şu cevabı veriyor:

— Bizim gönlümüzde gayrı olmaz.

Allah’tan başka bir şey bizim gönlümüze gelmez, diyor. Gayrı nedir? Yani Allah’tan başka ne varsa bunlar gayrıdır. Mübarek:

— Bize bir teberrük bırak ki onunla seni hatırlayalım.

O da bakmış ki bir şey bulup verememiş.

— Fark etmez sen bizden bir hatıra al. Bu hatırayla bizi unutma, bizi unutmazsan biz sizinle beraberiz.

Başındaki takkesini onun başına koymuş. Bunda daha çok muhabbeti artmış.

Ayrılmış memleketine gidiyor, çok gitmiş. Gideceği yolun yarısından çoğunu gitmiş, azı kalmış. Bir noktaya gelmiş ki daha gidemiyor. Hiç gücü yok, daha ileri adım atmaya gitmeye gücü kalmıyor. Attığı ayakları geri gidiyor, dönüp tekrar geliyor. Hem de çok büyük bir suç, nedamet, pişmanlık ile kendisine diyor ki,

— Bana rüyamda azizlerle olun demişlerdi. O da biz azizlerdeniz, dedi. Ben niye bıraktım onun yakasını?

Şimdi korkaraktan geliyor. Diyor ki acaba daha beni kabul eder mi? O bir fırsattı, ben niye kaçırdım, ondan ayrıldım? Bu havf ile dönüyor.

Buhara’da tanınır bir meczup varmış. Yani deli gibi görünür ama aslında deli değil.

Şimdi deliler üçe ayrılır: *cünun*, *mezcup*, *mecnun*. Cünun, esas deli olan, aklî dengesi bozuk olanlardır. Mezcup, deli gibi görünür ama deli değildir. Mecnun da fazla bir sevgiyle bir yere bağlanmasıyla, canından çok fazla sevmesiyle olan bir haldir.

Evet, bu meczuba yolda rastlamış. Bakmış bu meczubun elinde bir çubuk var. Toprak yolda çubukla çizerek hatlar çekiyor. O da demiş ki ben bu meczubun hatlarını sayacağım. Eğer tek gelirse benim için iyi olacak. Bunu kendisine bir yevm tutmuş.

Peygamber Efendimiz: “*Allah tektir, tek olanı sever.*”¹ buyurmuş ve bunu da kendisine bir yevm tutmuş. Hatları saymış tek görünce onda bir ferahlık olmuş. Beni kabul eder mi daha diye çok korkuyor, çok havfı var. Mezcup ona demiş ki git işin rast gelecek. Bununla da bir ferahlık olmuş.

Gelmiş akşamdan Nakşibendi Efendimiz’i bulmuş:

— Efendim beni kabul edin, demiş.

Mübarek ona öyle bir sert çıkmış davranmış ki:

— Biz geç kabul ederiz, güç kabul ederiz. Biz kendimizden kabul edemeyiz. Yat bu gece bakalım, ne zuhur eder? Kabul edilecek olursan, kabul ederiz.

Şimdi, o gece uyumamış. Büyük bir âlim, sabaha kadar yüzünü yere koymuş ağlamış. Gözünün yaşları yattığı yerden akmış, gitmiş. Öyle ağlamış, Allah’a yalvarmış ki.

¹ Buhari, Teheccüd, 33, Savm, 60.

— Ya Rabbi, ben bir refaha, feraha, saadete ulaşmak isterken bu ne mihnete meşakkate düştüm? Ya beni sabahtan kabul etmezse ne olur benim hâlim?

Mübarek buyuruyor ki ben ömrü hayatımda öyle bir sıkıntılı, bunaltılı, dar bir gece geçirmedim. Nakşibendi Efendimiz sabahtan geliyor:

— Kabul oldun.

Diyor ve dersini veriyor. Müritliğe kabul ediyor ve dergâhta hizmet görüyor. Yakub-u Çerhî Hazretleri de bir halifesi oluyor.

Halifeler içerisinde en âlimi, en fazla ilmi ile ileride olanı odur. Nakşibendi Efendimiz, dünyasını değiştirken o çok genç imiş, en sona o kalmış. Ubeydullah Ahrar Hazretleri ise Yakub-u Çerhî Hazretleri'nin halifesidir. Bizim nispetimiz ondan geliyor.

Evet, Nakşi tarikindeniz ama Nakşibendi Efendimiz'in halifeleri vardır. Silsilede zaten okunuyor ya “*Ali Baba Külali Nakşibendi estü Alaaddin pesez Yakub-u Çerhî Hace i Ahrarı şüud meşhur.*”

Evet, Ubeydullah Ahrar Hazretleri Türk asıllıdır. Fakat bu mübareğe Allah büyük ihsanda bulunmuş. Onun sebavetinde büyük insan olacağı görülmüştü. Kendisini belli etmiş, kerametler gösteriyormuş.

O büyüdükten sonra okumuş fakat medrese ilmini tamamen bitirememiş, mânileri olmuş. Her okumaya başladığında bir arzusu olmuş ama okuyamamış, yarıda kalmış.

Ama yine de o zamanın ulemâsı içerisinde bütün çetin meseleler ona intikal ediyormuş, o çözüyormüş. Ubeydullah Ahrar Hazretleri doğu havalisi illerini bölge bölge hep gezmiş. Herat, Horasan, Azerbaycan, Maveraünnehir, Taşkent, Semerkand, Buhara hep gezip meşayih aramış.

Babadan kalma bir serveti varmış, zenginmiş. Sonra Allah ona daha çok zenginlik vermiş. Bütün meşayihleri gezmiş, ziyaret etmiş. Nerede bir meşayih duymuşsa böyle görüp geçmemiş onunla bir teşrik-i mesaisi olmuş, bir dostluğu olmuş ve ona hizmette de bulunmuş. Mâlen ve bedenen hizmetlerde bulunmuş. Bilhassa en

çok Nizameddin Hamuş Hazretleri ile kalmış. Nizameddin Hamuş Hazretleri onu mürit etmek istemiş ama edememiş.

Hâlbuki Nizameddin Hamuş Hazretleri de Nakşibendi Efendimiz'in yetiştirdiği halifelerinin halifesidir. Ubeydullah Ahrar Hazretleri gençliğinde bir rüya görüyor. Aslında rüya da değil böyle uyku ile uyanıklık arasında bir hal görüyor.

Bakıyor ki bir tepe var. Tepenin de önünde geniş bir saha var. O sahada çok büyük kürsüler kurulmuş. Oraya bütün Evliyaullah'ın ervahı geliyor, toplanıyor. Resulullah Efendimiz'in geleceği bekleniyor. Bakıyor ki Nakşibendi Efendimiz geliyor, hep ervah kalkıyorlar, kıyam ediyorlar. *Onun* da kürsüsü var, kürsüsüne geçip oturuyor. Peygamber Efendimiz gelince şöyle ervaha bir nazar ediyor, gel Ubeydullah diyor, onu sesliyor. Beni sırtla tepenin başına çıkar, diyor. Peygamberimiz'i sırtlıyor tepenin başına çıkarıyor. Peygamberimiz de eliyle onun başını okşuyor ve sırtını sıvazlıyor.

Diyor ki ben sende bu kuvvet olduğunu biliyordum, ervah da sendeki bu kuvveti görsünler istedim. Yani bu kuvvet ma'nevî bir kuvvettir. O rüyayla Nakşibendi Efendimiz'e meylediyor, bir aşk oluyor. Ona aşkı sevgisi ile bâtinî yoluyla üveysi oluyor. İşte o sevgi *onu* dolandırıyor, Nakşibendi Efendimiz'in elinden tutanı bulacağım, diyor. Çok meşayih var araştırmış ama Nakşibendi Efendimiz'in halifeleri de kalmamış, gitmiş.

Neticede Herat'da Yakub-u Çerhî Hazretleri'ni bulmuş. Yakub-u Çerhî Hazretleri'ne gitmiş, bulunca mübarek hemen daha buna nereden geldin, nereye gidersin, demeden diyor ki:

— Tut bu elimden, bu elden tutan Nakşibendi Efendimiz'in elinden tutmuştur.

İşte bu noktaya geliyoruz. Nakşibendi Efendimiz buyurdu ki:

— Senin elinden tutan benim elimden tutmuş olur. Sana biat eden bana biat etmiş olur. Senin reddin benim reddim, senin kabulün benim kabulüm.

Peygamber Efendimiz'in Sıddık-ı Ekber Efendimiz'e olan emri burada bir daha tazeleniyor. Zaten bizim yolumuz *onun* yolu, Sıddık yoludur. Başlangıcı oradan geliyor.

Nakşibendi Efendimiz ki Reis-i Evliya'dır. Peygamber Efendimiz'i rüyada görmek için çok salavat-ı şerife getiriyorlarmış, çok ameller işliyorlarmış ki rüyada görsünler diye. Rüyasında görene Resulullah Efendimiz buyurmuş ki: "*Bizi görmek isteyenler Muhammed Bahaeddin'i gitsin ziyaret etsinler. Bizim sohbetimizi dinlemek isteyen gitsin, onun sohbetini dinlesinler.*"

Evet, Yakub-u Çerhî Hazretleri öyle buyurmuş:

— Tut bu elimden demiş, bu el Nakşibendi Efendimiz'in elidir.

Zaten Ubeydullah Hazretleri onu arıyordu. Onun için:

Tarikimiz Tarik-i Nakşibendi

Kamu ehl-i Tarikin Serbülendi

Ser demek yani çok ileri gitmiş, bülent de çok sesi duyulmuştur. Bülent avazdır ki çok yüksek ses, çok iraklara giden bir sestir. Ser de çok seri, hareketli, güçlüdür.

Tarikimiz Tarik-i Nakşibendi

Kamu ehl-i tarikin ser-bülendi

Girenler hab-ı gafletten uyandı

Hâb uyku demek, girenler gaflet uykusundan uyandı, diyor. Bir de ne buyuruyorlar:

Tarik-i Nakşibendi Hakk yoludur

Ana dâhil olan cümle velidir

Evet, Nakşibendi Efendimiz'in bir emri vardır. Tasavvuf kitaplarından Mektûbat'ta da geçer: "*Sair tarikatların nihayetdeki kârını biz bidayetine getirdik.*" buyuruyor.

Tarikatların nihayeti ise önce tarikattan hakikate geçiliyor. Tarikatı anlıyor yaşıyorsa, tarikatın şartları tamam oluyorsa hakikate geçiyor. Her hakikate geçen velidir.

Sair tarikatların çalışıp da on senede, yirmi senede, kırk senede ulaşacakları bir mükemmelâtı, nimeti biz başlangıçta veriyoruz diyor.

Bu nedir biliyor musunuz? Bizde aşk var. Rabitadan tecelli eden, rabitadan gelen bir aşk vardır.

Niçin bak, rabıtada tarif ediyorlar: Şeyh Efendimiz'in iki kaşı arasından başparmağım kalınlığında feyzi ilahi geliyor, bu nedir? Allah feyzi ve Allah sevgisidir. Nereye? Kalbiniz üzerine çeşmeden su akar gibi akıyor, temizliyor. Neyi temizliyor? Tabii Allah sevgisi kalbe gelince kalpte bulunan bütün sevgileri, masıvayı her şeyi atıp dışarı çıkarıyor, temizlenme budur.

İşte Cenâb-ı Hakk'ın “*Kulum beni sev, sevdiklerimi sev*”² buyurması da budur. Sevdiklerimi sev ki beni sevesin.

Sair tarikatlarda onlar “*muhalefetü'l-heva*”dan başlıyor. Sonunda “*muhabetü'l-Mevla*” onlarda tecelli ediyor.

Yani bütün nefsin arzularını terk ediyorlar, ondan sonra onlarda Allah sevgisi kalplerine yerleşiyor, aşka dıçar oluyorlar. Aşk-ı ilahi onlarda tecelli ediyor. Ama bizim tarikatımızda başlangıçta aşk-ı ilahiyi verirler.

Ama tabii ki bu çok hassastır, bunu da bilmek lazım. Çünkü onlar bütün nefsin hevaî arzuları terk ettikten sonra aşk-ı ilahi onlarda tecelli ediyor, o tecelli daha sönmez.

Çünkü neden? Hani bir yanan ışığa üfüren yok veya bir dokunan yok, başka bir yerden yel gelmiyor, söner mi? Ama bir yanan ışığa hani bir böcek dokunsa, bir insan elini sallasa, üfürse, herhangi bir yağmur katresi düşerse o söner.

Onun için, şimdi bizim bu muhabbetimiz, rabıtaya olan sevgi, aşk; Allah aşkı, Allah sevgisidir. Bu cezbe zaten oradan geliyor. İnsanlarda gayri ihtiyari ağlamalar, bağırımlar, çırpınmalar oradan geliyor, ondan geliyor. Onu muhafaza etse var ya işte tez veli olmuştur.

Yani onların kırk senede ulaşacakları nimete kırk günde ulaşıyor. Onun için:

Tarik-i Nakşibendi Hakk yoludur

Ana dâhil olan cümle velidir

Ama ne var burada? O kırk günde ulaşacağı bu yere çok dikkat etmesi lazım. Ondandır çok havf duyması, kuşku duyması, titremesi

² Al-i İmran, 3/31.

lazım. Ne için? Tarikatımızda müritteki havf budur, bilemez ama esas havf bundan geliyor, doğuyor.

Bakıyorsunuz ki mesela, şu müdür bey, dün değil evvelsi gün ders aldı, ders almadan evvel bunlar sende yoktu, peki bunlar olmuşsa eğer ne korkun var, Allah ihsan etmiş sana.

Onun için Cenâb-ı Hakk buyurmuyor mu ki: “*Muttaki olun.*”³ Muttaki olunuz, muttaki olan kurtulacak. Kurtulmak için takva sahibi olun. Sizin en çok muttaki olanınız en çok Allah’tan korkunuzdur, buyuruyor. Takva neymiş? Allah’tan en çok korkmakmış.

Demek ki biz o verilen muhabbeti muhafaza edersek bizim yolumuz çok yakındır. Ama muhabbeti muhafaza etmek lazımdır. Onu muhafaza etmek de şudur ki:

Evvela gadabımızı yeneceğiz, gadab olmayacak. Gadab muhabbeti söndürür. İşte yanan bir ışığa üf ettin mi söner veya yanan ateşe suyu attın mı söner. Gadab da muhabbetin zıddıdır, onu söndürür.

Fakat o gadabını yendin, gadabı olmayan bir ışık sönmüyor ama bir de o ışığın büyümesi lazım, gelişmesi lazım.

O muhabbetin de büyümesi için, kinin de olmayacak, haset de olmayacak, gurur da olmayacak, kibir de olmayacak. Bunlar da olmazsa eğer muhabbet tez büyür.

O tez büyür demek şudur ki: O kalp o kadar büyük ki kalbi hiçbir şey doyurmaz. Cenâb-ı Hakk “*Ela bi zikrillahi tatmainnül kulub.*”⁴ buyuruyor. Ancak sizin kalbinizi *zikrullah* doyurur, başka bir şey doyurmaz. Dünyalar, zenginlik, varlık, sefahat bunların hiçbirisi insanın kalbini doyurmaz.

İnsanın kalbini doyuran nedir? Zikrullah. Ama bu da zikrullah da çok sevecek ki doyursun. Yani o ufacık gelen bir feyiz mesela bu başparmağım kalınlığında gelen bir çeşme suyu, bu salon havuz olsa doldurur mu? Doldurmaz. Daha fazla gelmesi lazım ki havuzu

³ Bakara, 2/2, Duhan, 44/51.

⁴ Ra’d, 13/28.

doldursun. Ama o havuz dolmazsa boşluk olur, boşluk olunca da her şey oraya girer, her şey oraya atılır.

Onun için bu kalbi de zikrullah ile doldurmak lazım ki, o muhabbeti muhafaza etmek lazım ki, o büyüsün. O büyüsün büyüsün o kalbi doldursun. Kalbi doldurursa işte o zaman zikrullah ile doymuş olur.

Bunun zahirdeki belirtisi işaretleri nedir? Eğer sen hiç Allah'ı unutmuyorsan, gece de gündüz de yatarken, kalkarken, alırken, verirken, yerken, içerken Allah'ı hiç unutmuyorsan tamam senin işte kalbin mutmain olmuş, dolmuş, doymuştur.

Kalbin zikrullah ile dolmuş, daha oraya başka bir şey girmez. Allah'tan başka bir şey girmez.

Hâlbuki bu kalp Allah'ın evidir. Böyle olmayınca ona teslim etmiş olamıyoruz. İşte bu kelâmlar buyrulmuşsa:

Tarik-i Nakşibendi Hakk yoludur

Ana dâhil olan cümle velidir

Bu da şudur ki nefs-i mutmainneye dâhil olmayan, veli sınıfına geçemiyor. Nefs-i mutmainneye dâhil olmak için de Cenâb-ı Hakk: “Ancak sizin kalbinizi Zikrullah doyurur başka bir şey doyurmaz.” buyurduğu zikrullah ile dolan bir kalp, o zaman veli sınıfına geçmiş, veli olmuştur. Zaten veliden maksat, gaye odur.

Veli demek Allah'a çok yaklaşmış, Allah'ı hiç unutmayan, Allah'tan hiç gafil olmayandır.

İşte onun için efendiler, Allah bu nimeti bize nasip etmişse bu nimeti de kolayca, tezce elde etmemiz için muhabbetimiz olacak. Bu nimetimiz nedir? Allah'ın rızasını kazanmak, Allah'ın cemalini görmektir.

Mesela, nimetine kavuşmak isteyen matlubun görecekt işleri olsa ve Ankara'ya gidecekse yolları nerede birleşiyor? Ankara'da birleşiyor. Ama tabii ki bu yolların uzunluğunu var, kıyası var, kolaylığı var, çetini var. Mesela; dümdüz kısa, asfalt yol var. Bir de dağlarda, çok sarp yerlerden dolanan gelen yollar var.

Onun için Nakşibendi tarikatı bütün tarikatların üstüdür, yolu çok kolaydır ve yakındır.

Ama çok da çetindir. Çetinliği nedir? Nasıl ki bir insan Hacc'a gideceği zaman çetinliğine göre Hacc'ın üç nevi var. Eğer o çok çetinliğine, zahmetine katlanan biriye o hepsinden kıymetli olan Hacc-ı Kıran'a niyet edecektir.

Hacc-ı Kıran'ın sevabı, Hacc-ı Temettü'nün kaç misli fazla sevabındadır. Hacc-ı Temettü de Hacc-ı İfrat'tan kaç misli sevabındadır. En kolayı da Hacc-ı İfrat'tır, herkes kolayca yapabiliyor. Hacc-ı Temettü orta ama Hacc-ı Kıran çok ağır, çetindir. Çetindir ama sevabı da çoktur. Hâlbuki üçü de Hacc'dır.

Evet, bütün gavslar, kutuplar, büyük zatlar bizim silsileden gelmiş geçmişler. Allah bu nimeti bize nasip etmişse kıymetini bilelim. Bu nimete ulaşmak için fırsatımız var iken, gücümüz var iken, gayretimiz var iken sa'y u gayret yapalım da bu nimeti elde edelim.

Allah'a şükür tabii nimetimiz Nakşibendi tarikatıdır. Ama bir de şu kelâm var:

Kâbiliyet bizde olmazsa meşayih neylesin

İster ise Mürşidi olsun Muhammed Hazreti

Yani bizde kabiliyet olmazsa bizim Şeyh Efendimiz Peygamber Efendimiz olsa yine bir fayda edemez.

Kabiliyet nedir burada? Kabiliyet; kap anlamına gelir, kap ise kalbimizdir. Yani bizim kalbimize verilen bu muhabbet, bize babamızdan miras kalmamıştır. Bu çarşıda satılmaz ki zenginler gidip alsınlar. Allah'ın bir ihsanıdır. Allah'ın ihsanı da nedir?

Şeyhim benim sultan imiş

Hakk'tan bize ihsan imiş

Allah'ın kuluna en büyük ihsanı bir velisini sevdirmesi, tanımasıdır.

Şeyhim benim sultan imiş

Hakk'tan bize ihsan imiş

Can derdine derman imiş

Görün beni aşk n'eyledi

Ahiri derviş eyledi

Allah'ın ihsanı çoktur, ihsanının üzerinde ihsan, ihsanının üzerinde ihsan vardır. Nimetinin üzerinde nimet, nimetinin üzerinde nimet vardır.

Nimetlerin farklısı nedir? Cenâb-ı Hakk bütün maddi ma'nevî nimetleri insanlar için halk etmiştir.

Maddi nimetler nedir? Sağlık, varlık, itibar, makam, mevki maddi nimetlerdir. Fakat bu maddi nimetler bizi nâra da götürür nura da götürür. Bize hem şefaattçidir hem şikâyetçidir.

Bir de ma'nevî nimetler vardır. Manevi nimetler ahiretteki nimetlerdir. Cennetteki nimetlerin hepsi müsavi değildir. Cennette de Makam-ı Mahmud diye bir makamı var. Peygamberimiz'in bir ismi de Mahmud'dur. Peygamberimiz'in isimleri Ahmet, Muhammed, Mustafa'dır, bir de Muhammedü'l-Emin dediler.

Peygamberimiz'e Makam-ı Mahmud verilmiş, bir de zahirde Cenâb-ı Hakk: "*Gabe gavseyni ev edna*⁵" buyuruyor. Allah'a öyle yaklaşmış ki iki kaşın birbirine yaklaştığı kadar yaklaştıdır.

Bir insan demek ki bu nimetlerden istifade ede, ama ne kadar yükselse ne kadar gitse oraya gidemez. Ama oraya kadar da yol açıktır. Çünkü bu kelâmda:

Himmet-i evliya bize yâr iken

Şah-ı Nakşibendi ser-hünkâr iken

Seyyid Taha Sıbgatullah var iken

"Gabe gavseyn"e dek seyranımız var

İşte bu ayet-i kerime, "*Gabe gavseyni ev edna*" "*Habibim, sen bana iki kaşın yaklaştığı kadar yaklaştın.*" buyuruyor. Demek ki insanlar için oraya kadar yol açıktır, gidemez başka. Gidebildiği yere kadar gidebilir.

İşte bu yolu Peygamber Efendimiz'den sonra Nakşibendi Efen-dimiz kadar giden olmamış. Bu kelâm onu ifade ediyor:

⁵ Necm, 53/9.

*Himmet-i evliya bize yâr iken
Şah-ı Nakşibendi ser-hünkâr iken
Seyyid Taha Sıbgatullah var iken
“Gabe gavseyñ”e dek seyranımız var*

Tabii orası Peygamber Efendimiz’e verilen bir makamdır, oraya ulaşılmaz. Ne kadar yükselsek oraya da yaklaşıyoruz. Yaklaştıkça daha bir nimetimiz farklı oluyor.

Nakşibendi Efendimiz Mansur Hazretleri hakkında ne buyuruyor? Muhyiddin Arabi Hazretleri, Mansur Hazretleri Nakşibendi Efendimiz’den evvel yaşamışlar.

Bunlarda vecd âleminde şeriata, imana ters düşen kelâmlar olmuş, Mansur “*Enel Hakk*” demiş. Hâlbuki bunu Mansur’un kendisi söylememiş, Mansur bir alet.

Sanki boş bir boruya, kamışa üfürsen ondan ses çıkar. Çıkan ses borudan çıkıyor ama ona bir üfüren var. Üflenirse bu ses oradan çıkmayacaktı.

Evet, Nakşibendi Efendimiz ne buyuruyor:

—Düvel-i arz üzerinde yani küre-i arzda, dünyanın bütün her tarafında, -şark, garp, cenup, şimal- Havace Abdülhalık ma’nevî evlatlarından kendisi ve kendisinin yetiştirdiklerinden, halifelerinden bir tane bulunsaydı Mansur’u ipe vermezdi, bu hâlden geçirirdi, onu asmazlardı.

Mansur asılmış ama Mansur’un asılmasında bir sır, bir esrar var. Mansur’u asmışlar Mansur’un dökülen kanlarından *Enel Hakk* yazılmış. Hani bin tane adam *Enel Hakk* dese de assalar onların dökülen kanlarından *Enel Hakk* yazılmaz. Ama Mansur’un kanıyla *Enel Hakk* yazılmış. Düşen her bir katre kanı nereye düşmüşse *Enel Hakk* yazılmış.

Koca vücuttan boşalan kanlar *Enel Hakk* yazılmasın diye onun önüne geçmek için vücudunu yakmışlar. Bu sefer de külleriyle *Enel Hakk* yazılmış. Dicle Nehri’ne külleri atmışlar ki şirki önlesinler. *Onun* sözünün küfür olduğunu ilân ediyorlar. Ama edemiyorlar, Dicle’ye atmış oldukları küller çıkmış suyun üzerinde yine

Enel Hakk yazılarak gitmiş. Daha da buna mâni olamamışlar. O zaman küfrünü kaldırmışlar, maktul bu sözünde hatalı söylememiş, küfür söylememiş, küfre gitmemiştir. Mansur'un sözü haktır, biz anlayamamışız, demişler.

Allah'a şükür, çok şükür, bin şükür, nihayetsiz şükürler olsun. Nimetimiz büyük, kıymetini bilelim. Tabii nimetimiz büyük ama daha da büyüğü vardır. Tarikatın nimeti büyüktür ama hakikate geçersen tarikatın daha büyük nimetini elde edersin.

Geçemezsen eğer o zaman "*sen sizin evde ben de bizim evde*" oluruz.

Çünkü insan hakikate geçerse o zaman Allah'ın büyük lütfuna mazhar oluyor. Allah'ın kul için halk etmiş olduğu büyük nimete mazhar oluyor.

Büyük nimet kul için nedir? Allah, kuluna Cemal'ini gösterecek. İşte büyük nimet budur. Bu tarikata, hakikate geçmeyenler buna ulaşamıyorlar. Onun için tarikatsız olmuyor. Tarikatsız hakikate geçilmez, geçilmiyor.

Şeriat ile hakikat arasında tarikat vardır. Yani bir şehri düşündüğümüz zaman ikiye bölünmüş, nehir var ortada, yarısı bir tarafta yarısı bir tarafta olsun. O nehrin üzerine bir köprü olmazsa eğer bir taraftan diğer tarafa geçilmez. Köprü olursa eğer o iki parça olan şehrin ikisini birleştirir. Köprünün her iki tarafından bu yandaki o yana geçer, o yandaki bu yana geçer.

İşte mademki bundan maada mecaz var, hakikat var.

Mecaz bu cesedimiz, hakikat ise ruhumuzdur.

Ruhumuzu hakikate ulaştırmak için bir köprü lazım.

Ne zaman ki insan hakikate ulaşırsa, o zaman bu ceset ruhun bir kalıbıdır.

Hakkikate geçince kalıp değişiyor. O ruh, o kalıbını değişiyor.

Bu neye benzer? Mesela çok kıymetli bir mücevherat, çok adi bir kıymetsiz olan bir şeyin içerisine koymuşsan, o mücevheratın kıymetini kaybediyor.

Ama o kıymetli bir şeyi de yine onun kıymetini kaybetmeyecek bir yerde taşımak lazım, değil mi? Mesela sen kıymetli bir yeme maddesi olsun, giyme maddesi olan bir şeyi pis bir kabın içerisine götürmek için koyduysan, onun içinde pis olur, temiz kalmaz. Kap ta temiz olacak ki o içindeki maddeyi pis etmesin.

Bir de pis maddeyi temiz bir kaba koydun, kabın temizliği o maddeyi temiz etmez.

Burada kaptan mana nedir biliyor musunuz? O kaptan mana bu cesettir.

O içindeki maddeden mana bir zaman için kalptir, bir zamandan sonra ruhtur.

Kalp temizlenecek ki ruh o kalbe gelsin.

Kalp vücudun bir karargâhıdır.

O karargâh, padişahın bulunacağı bir yerdir, bir ülkedir. Ülkede bir padişahın bulunduğu yere ne diyorlar? Karargâh diyorlar. Kalp de vücudun karargâhıdır.

O karargâha adil bir hükümdar gelir oturursa adaletle hükmeder. Zalim bir hükümdar gelirse, zulmeder.

İşte demek ki o kalbe nefsi hâkim etmemek lazım, ruhu hâkim etmek lazım.

Ruhu hâkim ettiysen ruh adildir. Ondan bu ülkeye zarar gelmez.

İşte insanlar; eliyle, diliyle, gözüyle, ayağıyla, koluyla günah işliyorlar. Ne işletiyor bunları? Nefsi işletiyor. Bütün o nefis, vücuda hâkim olmuş, o karargâha geçmiş oturmuş, zalim bir hükümdardır.

Nasıl ki zalim bir hükümdar, bir ülkeye padişah olduğu zaman o ülkeye ne yapar? O ülkeyi imar etmez, harap eder. Halkını da çok huzursuz eder, ezer.

İşte adil bir hükümdar gelirse, o ülkeyi imar eder, halkını da çok rahat ettirir.

Onun için bir insanın tarikatı olmazsa, o gönül mülkünü nefisten, o zalim hükümdardan kurtaramaz, adil bir hükümdara veremez.

Demek ki inkılap oluyor, inkılap.

Nasıl ki bu zahirde de inkılaplar oluyor, inkılap yapan bir hükümdar diğer hükümdarı aşağı alıyor, kendisi hâkim oluyor, hükmediyor.

Aynen böyle, ruhun da nefsin de böyle bir inkılabı vardır. İnsanların nefsi Firavun'dur, ruhu Musa'dır. İnsanların nefsi Deccal'dir, ruhu Mehdi'dir.

Mehdi, Deccal'i yok edecek ama Mehdi tabii bir çocuk, kkten büyüyecek, o muhafaza edilecek, bilinmeyecek ta ki büyüyüp yetiŐsin.

Bir de Şu vardır, Eba Müslim-i Horasanî yetim bir çocuk, annesi babası yok, çok fakir. Ama koskoca dünyayı titreten, dünyaya hükmeden Abbasi Devleti'ni yıktı.

Evet, tabii ki o shib-hurc'tur, Allah tarafından gelmiştir. Çünkü onlar zulmettiler, bilhassa sevgili Habibi'nin torunlarına zulmettiler. Onların haklarına tecavüz ettiler, hilafeti ellerinden aldılar, astılar, kestiler. Cenâb-ı Hakk da Habibi'nin hürmetine Eba Müslim'i, shib-hurc olarak göndermiş, Abbasi Devleti'ni yıkmıŐtır, aşağıya almıştır. Bir kelâm-ı kibâr var:

Kapıdan eksik etmezler kilâbı

Kilâbsız kalbin olmaz inkılâbı

Muhakkak bir meşayihin kapısında öyle değil ama öyle olmalıdır. Allah köpekte, kilb köpek anlamına geliyor, bir hassa halk etmiştir. O köpeğin de bir iyi tarafı vardır. Allah her ktde bir hassa halk etmiştir. Mademki Allah'ın mahlkudur, Allah halk etmiştir, bilinsin bilinmesin bir hassa vardır. Hâlbuki kpektaki hassa biliniyor.

Ondaki hassa nedir? Eğer bir iyi tarafı yoksa onun bir menfaati yoksa adam niye onu kapısına getiriyor, yediriyor içiriyor hem de ona çok iyi bakıyor. Niye? Kapısını beklesin diye. Gelen hırsıza havlayarak haber versin diye. Daha başka, onun bahçesini beklesin, koyunlarını sürülerini beklesin diye. Bak köpek ama onda da bir hassa, insanlara yararlı iyi bir tarafı var. Niçin bu kelâm söylenmiş?

Olurdum la ameli kelbi ölünce

Kabul etse beni çobanı leyli

Diyor ki, Leyla sevdiği bir kız, Leyla'nın köyünün koyunlarının çobanı kabul ederse ölene kadar Leyla'nın koyunlarını beklemek için köpek olurum.

Evet, bir Evliyaullah'ın da kapısını beklemek lazım. Kapısını beklemek için silahlı bekleyecek değilsin.

Teslim olacaksın, senin nimetin kapısı *odur*. Oradan nimetine ulaşacaksın.

Çünkü Evliyaullah Hakk kapısıdır. Allah'a gideceksek oradan gideceğiz. Allah'ın kapısı oradadır, ondan açılıyor.

Allah'ın sıfatları Evliyaullah'ta mevcuttur.

Onda bir perde var, o perdeyi kaldırır da görürsek, işte *O*.

Perde var, perde kalkarsa görünür. Perde nedir?

O perde bizim gafletimiz ve Evliyaullah'ın da cesedidir, mübarek cismidir.

O'nun bir cismi var ki bu zahirde görülen cismi, onun perdesidir. Kelâm-ı kibârda geçiyor:

Götür yüzden hicabını kılıp âşıkların bayram

Hicap örtü demektir.

Senin yüzünde bir örtü var, kaldır. Âşık, seni sevenler bayram etsinler.

Götür yüzden hicabını kılıp âşıkların bayram

Görüp rûyunda hem mâhı yesinler menn ü selvayı

Bu menn ü selva nedir? Cenâb-ı Hakk kudretten Hazreti Musa Kelimullah'ın ümmetine Cennet'ten kudret helvası göndermiş. Onlar Hazreti Musa'yı suçlamışlar, sen bizi Mısır gibi şehirden çıkarttın. Bu çöllerde acımızdan öleceğiz mi, ne yiyeceğiz diye.

Cenâb-ı Hakk Hazreti Musa'nın hatırası için cennetten bildircin eti, kudret helvası göndermiş yemişler, ama yine nankörlük etmişler. Hazreti Musa'yı suçlamışlar, Allah da onlara belâ vermiş.

Peygamber Efendimiz'in emri var ki: "Benim mmetimin velileri Benî İsrail'in Peygamberleri derecesindedir."⁶ Burada diyor ki:

Götür yüzden hicabı...

Senin yüzünde bir perde var onu kaldır, seni sevenler, âşıkaların görsünler. Onu görürlerse onlar için cennetten kudret helvası olur. Cennet helvası kadar onlara tatlı gelir, zevkli gelir.

Kapıdan eksik etmezler kilâbı

Kilâbsız kalbin olmaz inkılâbı

Yani demek ki bir mürit kendini şeyhinin kapısında daima bir köpek gibi görecek, köpek gibi bilecek.

Köpek gibi bilecek demek, nefisini aşığı bilmektir. Ama niye meşayihin kapısında kendini köpek gibi bilsin? Bunda bir hakikat var, bu hakikat nedir?

Kehf Suresinde geçer Ashabı Kehf'in Kıtımir'i var. Ashabı Kehf, Benî İsrail'in velilerinden. Onlar işte dağı gidip kaçarken bir çobanın sürüsündeki bir köpek, sürüden ayrılmış, bunların peşine takılmış gitmiş. Onları sevmiş, muhabbeti olmuş, beraber gitmiş. Allah, o köpeğe ne ihsanda bulunmuş? Onlarla beraber öldürmüş, diriltmiş, ahirette de diriltecek, onlarla beraber cennette yaşayacak. Onun için demek ki:

Kapıdan eksik etmezler kilâbı

Kilâbsız kalbin olmaz inkılâbı

Bir mürit de meşayihinin kapısında hem sebatan dolayı, bak köpek kapıyı bekliyor, gitmiyor, köpek gibi olacak ve hem de kendisini o kapıda aşığı görecek.

Niye görmesin? Demek ki o kapının köpeği de Allah'ın nimetine ulaşıyor. Ashabı Kehf'in köpeği Allah'ın nimetine ulaşmadı mı? Ulaştı, cennete gidecek, amenna ve saddockna.

⁶ Keşfü'l Hafâ.

Tam manasıyla meşayihine inanmış, teslim olan bir mürit, benim her nimetim buradadır, diyecek.

İnsanların nimeti nedir? Çok nimetler var ama insanları aldatıyor. İnsanları aldatmayan bir nimet varsa o da şudur ki ahirette Cenâb-ı Hakk'ın Cemal'ini kazanmaktır. Bundan başkası aldatır, hep aldaticıdır.

Evet, bu benim nimetimin kapısı, ben burada bu nimetime ulaşacağım demesidir. Demesiyle bu halde onda inkılap olurmuş.

Bu inkılap şöyle: İnsanların gönül âleminde, iç âleminde, yetmiş dokuz ahlâk-ı zemime, kötü ahlâklar var. Bunlar nefsin sıfatlarıdır. Nefis o tahta, karargâha gelmiş oturmuşsa bütün zalim adamlarını bakanlar diyerek seçmiş onu desteklesin diye getirmiş. Onların desteklediği zalim adamlardır.

Bir de insanlarda ruh var. Yetmiş dokuz ahlâk-ı hamide ruhun sıfatlarıdır.

Ama bidayette mademki beşer olarak noksan sıfatla dünyaya geldiysek, bu noksanlığının icabı, beşeriyetin icabı bidayette bunlara nefis hâkim. Bu vücuda nefis hâkim, karargâhı da kalptir.

**“Ruhun üç makamı,
nefsin de yedi makamı vardır”**

18.1.1992 / Tarsus

Cümleten hoş geldiniz, sefa geldiniz, sefa getirdiniz. Feyiz getirdiniz, nur getirdiniz, muhabbet getirdiniz. Allah muhabbetinizi arttırsın. Allah sa’yınızı meşkr, amelinizi makbul eylesin. Allah emeklerinizi zayi etmesin. Ne niyetle geldiyseniz niyetinizi kabul etsin.

Allah sa’yınızda, Allah sa’yımızda aldatmasın. Sa’y insanları iki türlü aldatması vardır: Bir, insan sa’yında eksiklik bırakırsa bu farzı terk etmiş olur, küfre gider. Çünkü sa’y insanlara farzdır.

Bir de sa’yına sahip olmak da insanları aldatır. Ben yaptım, ben ettim, ben aldım, ben verdim demek bu da insana varlık olur. Bu da insanları aldatır. Demek ki sa’yı yapmak var, sa’yı da sahibine teslim etmek var.

Cenâb-ı Hakk sa’yımızla aldatmasın, sa’yımızın neticesine ulaştırsın. Muhabbetinizin neticesine ulaştırsın.

Muhabbet Allah sevgisidir. Muhabbetin neticesi, sonu da sevdiğine ulaşmaktır. Bu da haktır.

Cenâb-ı Hakk: “*Ben insanları Zat’ım için halk ettim.*”¹ buyuruyor. İnsanlar için sayısız nimet halk ettim, sayısız nimetleri insanlar için kulum için halk ettim; kulu ben Zat’ım için halk ettim.

Evvela Cenâb-ı Hakk bizi Müslüman halk etmiş. Öyleyse onun Zat’ını tanımak, ona itaat etmek ve ona ulaşmak isteyeceğiz.

¹ Fususül Hikem, Trc. s. 238.

Allah'tan geldik, Allah'a gideceğiz. Cenâb-ı Hakk ayet-i kerime öyle buyuruyor: “*Gâlü innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciün.*”² Allah'tan geldiniz, Allah'a dönüp gideceksiniz.

İnsanlar hep Allah'tan gelmiş, Allah'a tabii gidecek ama bu gitmek sadece ölümle gitmek değildir. Allah'tan iki türlü geliş var. Allah'a tek geliş vardır.

Bu iki türlü gelişin birincisi cismen geliştir. Her gelen de gidecek değil mi? Her doğan ölecek. “*Küllü nefsin zaigatül mevt.*”³ “*Her nefis sahibi ölümü tadacaktır.*” Fakat hep ölenler Allah'a mı gidiyorlar? Toprağa gidiyorlar. İnsanları toprağa veriyorlar. Kelâm-ı kibârda:

*Bir kişi ister ise olsun cihan mülküne şâh
Sarinır bir kefene devlet-i Dârâ'sı geçer*

Bir insan dünyaya hâkim olsa, dünyaya şâh olsa, bir kefenle gider. Nitekim geçmişte dünyaya hükmedenler olmuş, hâkim olanlar olmuş.

*Bil neden oldu bu yerin adı yer
Kim ne yer, şair bilir
Kim ne yer üstadı bile yer*

Niye yer denilmiş buna? Üstadını da yer, şairlerini de yer, ağasını da yer, kölesini de yer, âlimini de yer, cahilini de yer, zenginini de yer, fakirini de yer, hepsini yer. Delisini, akıllısını, inananını, inanmayanını hepsini yer.

*Doğurur kendisi besler yine sonra seni yer
Sana bir zehr içirir sanma ki yarası geçer*

Demek ki Allah'tan geldik Allah'a gideceğiz. Allah'tan geldik Allah'a gideceğiz cismen geldik, cismen gideceğiz. Cismimizi de *O* halk etti, ruhumuzu da *O* bize verdi. Cenâb-ı Hakk: “*Nefahtü fihi min ruhi*”⁴ “*Biz Âdem'i halk ettik, kendi ruhumuzdan ruh üfledik.*” buyuruyor.

² Bakara, 2/156.

³ Al-i İmran, 3/185.

⁴ Hicr, 15/29.

Bu ruh hepimize üflenmiş. Ama bu ruh Allah'tan gelmişse Allah'a gidecek ama ceset gitmeyecek. Cesedi, Cenâb-ı Hakk topraktan halk etmiş, ceset toprak olur. “*Küllü şey'in yercüü ila aslıhi*⁵” emri fermanı var. Her şey aslına rücu eder.

Ama hikmet-i ilahi, her şey aslına rücu edecekse ruh aslına nasıl rücu ediyor? Bir vasıtayla.

Biz zaten bir vasıtayla geldik. O ruh da bir vasıtayla geldi. Nasıl bir vasıtayla geldi? Allah evvel cesedimizi halk etti. Bu cesede ruhu üfledi. O ruhu bu cesede verdi. Ama ceset toprağa gidiyor da ruh nereye gidiyor?

İnancımıza göre, insanlar ölüp yok olmuyor. İnsanlar ölür, yok olur diyenler ehl-i küfürdür. İmanın şartlarından olan “*Ve'l-basu bade'l-mevt*⁶” öldükten sonra dirileceğiz. Allah'a şükür buna inanmışız, ama buna inanmayanlar küfürde kalıyorlar.

Fakat dirilecek olan nedir? Ruhumuz. Cesedimiz yok oluyor. Cenâb-ı Hakk o ruhu dirilttiği zaman ona bir ceset halk edecek.

İşte öldükten sonra dirileceğimize göre, güzel bir cisim kazanalım. İnsanlar dünyada öldükten sonra dirileceği cismi kendisi kazanıyor. İnsanlar güzel bir cismi de çirkin bir cismi de kendisi kazanıyor. İnanıp inancını yaşayanlar güzel bir cisim kazanıyorlar. İnancını yaşamayanlar çirkin bir cisim, kötü bir sıfat kazanıyorlar.

Onun için insanlarda ruh-ı hayvanî, ruh-ı sultanî var. Ruh-ı hayvanî kötü bir sıfattır. Ruh-ı sultanî ise güzel bir sıfattır. Bu güzel sıfatı insan neyle elde ediyor?

Dünyaya geldim gitmeye

İlm ile hilm'e yetmeye

Aşk ile can seyretmeye.

İnsanlar dünyaya ilim, hilm sahibi olmak için gelmiş. İlim, hilm sahibi olmazsa insan güzel bir cisim kazanamıyor.

⁵ Kelâmı Kibar.

⁶ Amentü Duası.

Cenâb-ı Hakk: “Biz âyetlerimi anlatan Kur’an’ı, Peygamberi insanlara ve cinlere gönderdik.”⁷ Hatta Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “Biz emaneti göklere, yerlere, dağlara verdik, ama yüklenmediler, onu insan yükledi.”⁸

Ama bu kabullenme nerede oldu? Bu kabullenmek ta ki “*Elestü birabbiküm*”⁹ fermanında ilm-i ezelîde, insanlar “*belâ* (Evet Rab-bimiz’sin)” dediler. Bu kabullenme o zaman oldu. İşte onun üzerinde durmak lazım.

O “*belâ*”nın üzerinde duranlar ne yapıyorlar? Kendileri için güzel bir cisim hazırlıyorlar.

O “*belâ*”nın üzerinde durmayıp “*belâ*”yı bozanlar kötü cisimde, kötü sıfatta kalıyorlar. Muhakkak ki insanlar ilimsiz, amelsiz güzel bir cisim kazanamıyor. İlim, amel olacak.

İlim, Allah’ı bilmektir. Zaten Cenâb-ı Hakk: “Biz insanları, cinleri halk ettik bizi mâbud bilsinler.”¹⁰ Onun için kelâm-ı kibârda:

Dünyaya geldim gitmeye

İlm ile hilm’e yetmeye

Aşk ile can seyretmeye

Şimdi, inancımıza göre Allah’a şükür, çok şükür, bin şükür, nihayetsiz şükürler olsun. Dünyaya geldik, gideceğiz, buna inandık. İlim ile buna da inandık. Hilm de güzelleşmek demektir. Ama insan ilimsiz, amelsiz güzelleşemez.

Bu güzellik yüz güzelliği, boya, cila güzelliği değildir. Niçin buyruluyor ki: “*Yüzü güzel olandan kırk günde doyarınız, ama ahlâkı güzel olanla kırk sene yaşasanız doymazsınız.*”

Yüzü güzel olan bir kimseden kırk günde bıkip, usanabilirsiniz. Ahlâkı güzel olan bir kimseyle kırk sene yaşasanız usanmazsınız.

⁷ Enam, 6/130.

⁸ Ahzab, 33/72.

⁹ Araf, 7/172.

¹⁰ Zariyat, 51/56.

Bu güzellik ahlâk güzelliğidir. Ahlâk güzelliği ise ancak ilim ve amelle oluyor. Çünkü insanlarda ilim, amel olmazsa kötü sıfatlarını atamıyorlar.

Cenâb-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de ne buyuruyor: “*Namaz insanları her bir münkirattan kötülükten geri alır.*”¹¹

Bir ayet daha var: “*Vay haline o namaz kılanların ki, onlar namazlarının özünden uzaktırlar.*”¹² Demek namazı alet edinenler, sanat edinenler ki namaz onları kötülükten geri almıyor. Bakıyor-sun ki namaz kılıyorlar, beş vakit namazını camide kılıyor, fakat hiçbir ahlâkı değişmemiş, yine kötü ahlâkları var. Efendim kini var, hasedi var, gururu var, kibiri var, gadabı var. Bunlar insanları çok kırıcı, eziyet ediciler.

Namaz, Allah'ın emirlerinin başında geliyor. Namaz ibadetin ufuğu, namaz dinin direği, namaz mü'minin miraç'ıdır.

Namaz ibadetin ufuğu demek, başı demektir. Nasıl ki bir cismi başı dolandırıyor (gezdiriyor). Başsız bir cisim yaşamaz ve dolalmaz. Mesela insanlara hastalığından, illetinden dolayı ne yapıyor? Ameliyat yapıyorlar, kolunu, öbür kolunu, öbür bacağını kesiyorlar. Vücudunun her yerinde iç aletlerinde bir değişme olabiliyor. Ama başını alabiliyorlar mı? Baş gitti mi insan ölüyor.

İşte namaz da ibadetin ufuğudur. Cenâb-ı Hakk otuz altı yerde namazı emrediyor. Hem de namazla beraber de “*vebi'l-vâlideyni ihsane*”¹³ Dikkat buyurun gençler! “*vebi'l-vâlideyni ihsane*”, “*Annenize, babanıza, ebeveyninize ihsanda bulunun.*”

Peygamber Efendimiz tekrar açıklıyor hadisinde. “*İbadetlerin en efdali, vaktinde eda edilen namaz ve anneye babaya yapılan itaattir.*”¹⁴ Ama her zaman namaz başta geliyor.

Onun için bir insan namaz kılmazsa, diğer ibadetleri olmazsa nasıl daha Rabbı'sını bilecek ki? Nasıl güzelleşecek? İnsanların kötü ahlâklarını, kötü sıfatlarını içinden atan ibadettir.

¹¹ Ankebût, 29/45.

¹² Maun, 107/4-5.

¹³ İsrâ, 17/23.

¹⁴ Buhari, Mevakiti's-Salât.

Yetmiş dokuz ahlâk-ı zemime var, yetmiş dokuz ahlâk-ı hamide var. Yetmiş dokuz ahlâk-ı zemime, kötü ahlâklar, sıfatlardır. Bunlar nefsin sıfatlarıdır, insanın iç âleminde, kalp âleminde.

Bir de insanların yetmiş dokuz ahlâk-ı hamidesi vardır. Her insanda bu yetmiş dokuz ahlâk-ı zemime, yetmiş dokuz ahlâk-ı hamide mevcuttur.

İnsan güzel ahlâk sahibi olmadıktan sonra bu ahlâk-ı zemimeleri atamıyor. Yalnız bu ahlâk-ı zemimeler ahlâk-ı hamidelerin yerine oturmuşlar, işgal etmişler, kapatmışlar.

Nasıl ki, bakın bir yabani bir ağaç olur, mesela turunc diye bir ağaç var, Aydın'da gördük. Evvel limon yerine kullanıyorlardı, şimdi limon var, daha bunu kullanmıyorlarmış. Bu işte portakalın aslıymış. Buna aşılıyorlar ki, ondan sonra tebdil oluyor, tekrar limon oluyormuş, bunu böyle söylediler.

Demek ki böyle kendi kendine biten yabani bir ağaç aşılandıktan sonra, bir muamele görmedikten sonra güzel meyvesini vermiyor. Onun için bir kelâm-ı kibâr vardır ki:

*Söğütte biter mi tatlı elma
Yarılıp, yırtılıp aşlanmayınca
Kişi kendiliğinden veli olur mu
Söğülüp döğülüp taşlanmayınca*

İşte ancak bu ahlâk-ı zemimelerin kesilmesi lazım, onlara aşı yapılması lazım ki o islah olsun. Sonunda vermiş olduğu meyve yenilebilsin. Aşılalmazsa o vermiş olduğu meyvesi acı veya zehirli olabiliyor, hatta insanı hasta ediyor, belki de öldürüyor.

Ahlâk-ı hamide sahibi olmak neyle oluyor? İlim, amel, ihlasla oluyor. Zaten Cenâb-ı Hakk'ın emri şeriat da ilim, amel, ihlastan ibarettir.

İlim bilmek, amel işlemek, ihlas da ilmini, amelini ancak Allah için yapmaktır. Demek ki ihlasla yapılmayan bir amel, Allah için yapılmayan bir amel, Allah için elde edilmeyen bir ilim insanları kurtarmıyor. Niçin?

*Bu denli ilme malik iken iblis
Senin ilmimi bilmedi o telbis*

Sen de ben de bir âdemiz. Âdem'in ilmimi bilemedi, o telbis senin ilmimi bilemedi.

İblis binlerce sene meleklerle vaiz, nasihat ederdi, imamlık, hocalık yapardı. Cenâb-ı Hakk'ın Hazreti "Âdem'e secde et."¹⁵ demesine karşı geldi, yapmadı. Ne oldu? Allah'ın dergâhından kovuldu onu kulluğundan reddetti. Cenâb-ı Hakk'ın ona rahmeti, ebedî yok. Tabii ebedî en büyük azabı, sonsuz azabı da o görecek.

Bunu Allah'tan zaten o istedi. Ya Rabbi mademki Hazreti Âdem'in yüzünden, ben sana karşı geldim, kulluktan beni reddettin, öyleyse bana kıyamete kadar ömür istiyorum. Âdem'e ve Âdem'in oğullarına musallat olmak için bir yetki vereceksin. Onlardan intikamımı almak için bana bir kuvvet, yetki vereceksin.

Cenâb-ı Hakk ona ömür de, yetki de vermiştir.

Ama nasıl istedi? Dünyada ben bu iki şeyi senden istiyorum. Kıyamete kadar bana ömür ver ve Âdem'in evlatlarından bu intikamımı almak için yetki de ver. Ahirette de en büyük azabı bana yap. Cenâb-ı Hakk'tan bunu istedi, Allah da ona verdi.

O ne kadar aldandı ki, ulemâlar bu dünyanın yetmiş bin sene ömrü olduğunu söylerler. Fakat Benî Âdem'in devri on bin senedir. Demek ki Hazreti Âdem babamızın cennetten dünyaya inişiyle kıyametin kopuşu on bin seneymiş. On bin sene yaşayacak bu dünyada ve o da ölecek. Öldükten sonra sonsuz hiç sonu olmayan bir ağır azaba dūçar olacak.

Niçin böyle oldu? Niye secde etmedi ve Cenâb-ı Hakk onu kulluktan reddetti?

Onda bir kibir vardı, kendini beğendi. Gurur, kibir, haset, bu üç şey onu lanetlendirdi.

¹⁵ Bakara, 2/34.

Kibri; kendisi ateşten halk edilmişti, ben ateşten halk edildim (Hazreti Âdem topraktandı) ateş topraktan kıymetlidir, ben ona secde yapmam, diye kendini üstün, büyük gördü.

Gururu; ilmiyle çok âlim ve ameli vardı, bunlarla kendine bir gurur getirdi, kurumlandı, övündü.

Hasedi de ben bu kadar ilmim var ve ateşten halk edildim. Benim maddem hem kıymetli hem de bu kadar ilmim var. Ben dururken Âdem'i niye yeryüzüne halife gönderiyor, diye kıskandı, çekemedi. Hasedi de budur.

Bu üç şey demek ki şeytanın sıfatıdır. Bunlardan korkmak kaçınmak lazımdır.

Ama bunlar insanlarda olmuyor mu? Âlimlerde de bu kibir oluyor. Âlimlerde de bu gurur oluyor. Âlimlerde de bu haset oluyor. Abidlerde de oluyor.

Fakat âlim iki türdür. Âlim-i billah var, bir de âlim-i fasit var. Âlim, fasit olur mu? Olur.

İşte şeytan aleyhiline gibi ilmine güvenenler, ilminden dolayı kendini üstün görenlerdir.

Hâlbuki ilim insanı alçaltması lazım. İlimden mana, Allah'ı bilmek, Allah'ı bulmaktır.

Allah'ı nasıl bileceksin? Allah'ı nasıl bulacaksın?

Allah'ı bilmek şöyledir ki: Seni var eden *O*, senin rızkını veren *O*, senin sıhhatini veren *O*, senin her nimetini veren *O*, her şeyini veren *O*. Sen burada daha neye sahip olabilirsin ki? Neyim var diyebilirsin ki?

Aşk O'nundur, âşık oldur, maşuk ol

Ahir O'ndan O'na varır cümle yol

Burada, aşk da onun diyor.

Âşık, aşk, maşuk; bunun üçü birleşiyor.

Aşıkın maşuktur her kula

Geri kendine isen sarfola.

Demek ki burada ilmiyle amel şudur ki: İlmiyle nefsini ve Rab-bısı'nı bilecek.

Ruhu da *onun*, cesedi de *onun*, aklı da *onun*, sa'yı da *onun*, hepsini veren *odur*.

Cenâb-ı Hakk eğer bir insana fırsat vermese, bir insana kuvvet vermese, bir insana gayret, kudret vermese hareketini neyle yapıyor? İnsan hayır, şerri neyle yapıyor?

Allah'ın vermiş olduğu fırsat, kuvvet, kudret ile yapıyor.

şimdi burada akla gelir ki Allah'ın vermiş olduğu kudret, kuvvetle bir insan şer işliyorsa, daha bu insan niye azap görüyor?

Ama burada bir ayırım var.

Mademki Allah'ın cemel sıfatı var, celal sıfatı varsa; hayır ve şer cemel sıfatının ve celal sıfatının tecellisidir. İnsanların hayır işlemesi de şer işlemesi de celal ve cemel sıfatının tecellisidir. İnsanların Allah'ın rahmetine ulaşması, insanların Allah'ın azabına dçar olması yine celal sıfatının, cemel sıfatının tecellisidir.

Burada bize akıl vermiş, irade vermiş bir de inancımız var. Bu inancımıza göre aklımızı, irademizi Allah'ın emri üzerine kullanmaya gayret edersek işte cemel sıfatına sahip oluyoruz.

Celal sıfatına sahip olanlarsa günah bilmezler, sevap bilmezler, hayır bilmezler, şer bilmezler, amelleri yok, ibadetleri yok, günahları da çoktur.

Bunlar celal sıfatına sahip oluyor. Cenâb-ı Hakk da halk ediyor.

Onlar şer işliyor, şer işlediği için, Allah onlara şer halk ediyor.

Biz hayır işlediğimiz için Allah'a şükür bize hayır halk ediyor. Ama Allah'ın şerre rızası yok. şerri istemeyerekten halk ediyor. Kelâm-ı kibâr bunu ifade ediyor:

Hiç kuluna zulmeder mi Mevlâsı

Kulun çektiği kendi cezası

Allah kuluna zulmetmez. Allah kulunu zulmetmek için halk etmedi.

Cenâb-ı Hakk, "*Halaga 'l- cinne ve 'l-inse illâ liya 'budun*¹⁶" "*Biz insanları, cinleri bizi mabud bilsinler diye halk ettik.*" buyuruyor.

¹⁶ Zariyat, 51/56.

Demek ki Allah bizi mabud bilelim diye halk etmiş, var etmiş. *Onu* mabud bilene Allah zulmetmez, ceza vermez. Ama mabud bilmeyene cezayı veriyor.

İlim bilmektir, amel işlemektir, ihlas da ilmîni amelîni de *ondan* bilmek ve *ona* teslim etmektir. İhlas budur. Yoksa insanlarda ihlas olmazsa, ilim de insanları kurtarmıyor, amel de insanları kurtarmıyor.

Nitekim geçmişte çok abidler helak olmuşlar. İnsanlar çok uzun iki yüz, üç yüz, beş yüz sene yaşıyormuş, bu abidler de helak olmuşlar, yok olmuşlar. Ne için helak olmuşlar? Amel varlığına düşmüşler. Onlar her şeyi kendi kendilerinden bilmişler ve amellerinden dolayı kendilerine bir kibir, gurur olmuş. Ondan sonra helak olmuşlar.

İşte demek ki kibir, gurur, haset şeytanın sıfatlarıdır. Şeytan bu yüzden lanetlendi, Allah'ın huzurundan kovuldu. Kelâm-ı kibârda da şöyle buyrulur:

Yakın olma hased kibre gurura

Düşün ne götüreceksin kubûra

Kuburdan mana malumunuz kabirdir. Kibre, hasede, gurura yaklaşma, diyor. Bunlar şeytanın sıfatlarıdır. Bunlar sende olursa kabre sen ne götüreceksin? Azaptan başka bir şey götüremezsin.

İnancımıza göre kabirde ölmekle yok olmuyoruz. Kabirde insanların bir yaşantısı vardır. Muhakkak kabre inanmak da haktır. Kabir azabına da inanmak haktır, imandandır.

Ama orası kazanç yeri değil ki. Oradaki yiyeceğini, içeceğini; kazancını, sermayesini buradan kazanıp götürüyor. Kazanç yeri burasıdır.

Düşün ne götüreceksin kubûra

Hasede, kibre, gurura yakın olduysan; sen kabre ne götüreceksin? Bir şey götüremezsin.

Ne yüz ile varacaksın huzura

İşte kibrinden, gururundan, hasedinden dolayı şeytan aleyhilla-ne Allah'ın huzurundan kovuldu. Sen de kovulmuş olursun. Sen daha huzura nasıl çıkacaksın?

Allah'a şükür, elhamdülillah, çok şükür, bin şükür, nihayetsiz şükürler olsun.

İlim çok iyidir. Kimler için?

İlmiyle amil olan âlimler tabii üstündür. Ama bir insan ilmiyle amil olmazsa, âlim gönüllü olursa o zaman demek ki bir insan cahil olur. İlmiyle âlim olanlar âlim gönüllü olanlardan daha üstün oluyor.

Yalnız âlimlerin üstünlüğü nerededir? Âlim olur, cahil gönüllü olursa o üstündür çok kıymetlidir. Yoksa âlim olur cahil gönüllü olmazsa, yani kendinde ilim varlığı olursa, hakir olur.

Çünkü Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “Her kim ki Allah için alçalırsa biz onu yükseltiriz. Her kim ki tekebbür sahibi olursa onu hakir yaparız.”¹⁷

Hakir demek yoksul, düşkün yaparız. Kimleri? Tekebbür sahibi olanları, kibirli olanları, kendini beğenenleri hakir yaparız, buyuruyor.

Kimi yükseltiriz? Her kim ki Allah için alçalırsa, onu yükseltiriz. Onun için kelâm-ı kibârda geçer ki:

*Firak-ı yâr ile ah u enin ol
Ayaklar altında zîr ü zemin ol
Sözünde sadıku'l-vadu'l emin ol
Muhabbet güllerin görmek dilersen
Hakkikat meyvesin dermek dilersen*

Firak-ı yârdan mana; firak ayrılık, yâr Allah'tır. Allah'tan ayrılıp gelen nedir? Ruh gelmiştir. Bu cisim değil, cismi Cenâb-ı Hakk topraktan halk etmiştir. Ruhun bir firakı var. Ne mutlu bunu bilenleredir. Onun için buyuruyor ki:

*Bu ten kuşu heva ile heveste
Murg-u canım feryat eyler kafeste*

¹⁷ Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis Şerif) 397.

Bu da çok önemli bir kelâmdır. Çok manalı bir kelâmdır. Ten kuşu ise bu cesettir. Bu ceset, bu nefis heva ile heves peşinde. Heva demek, boş olan tutulmayan arzularıdır. Bunu zaten biliyoruz, anlıyoruz.

Buradaki cemaat, herkes bir yaş yaşamış. Az yaşamış, çok yaşamış, bir ömür yaşamış. On beş yaş zaten sabâvettir. On beş yaşından sonra da mükellef oluyor.

Peki, bu insan on beş yaşından bu yana yaşamış, çok isyan etmiş. Nefsin arzularına uymuş, gayrimeşru yemiş, içmiş. Kitaba sünnete uymayarakтан yemiş, içmiş, gezmiş, tozmuş, çok yaşamış, zevk sefa sürmüş. Fakat bunlardan ne elde etmiş? Bunları görmek istese göremez, tutmak istese tutamaz.

Bir de amel işleyenler de amellerini aslında tutamazlar göremezler.

Bu ten kuşu heva ile heveste

Murg-u canım feryat eyler kafeste

Ten kuşu, nefis daima dünya arzuları peşindedir.

Ama ruhta böyle bir arzu yoktur. Ruhta bir tane bir arzu var. O da Allah'tan gelmiş Allah'a gitmek ister. Tek bir arzusu budur.

Bu insan nefsin arzularını yerine getirdiği müddetçe, nefsin isteklerini yaptığı müddetçe ruhun arzusunu yerine getiremiyor. Ruhun arzusunu yerine getiremiyorsa, ruh o zaman firakta, ağlamakta oluyor. Diyor ki:

—Yahu insaf et. Allah beni halk etti, sana getirdi, yerleştirdi. Sen de adalet et. Sen bana hıyanetlik mi edersin? Sen bana azap mı edersin? Sen yiyorsun, içiyorsun, bu günahları yapıyorsun ama Cenâb-ı Hakk bana azap edecek. Cenâb-ı Hakk beni bir cisimle kaldıracak. Sen de benimle beraber azap göreceksin.

Bu ten kuşu heva ile heveste

Murg-u canım feryat eyler kafeste

İşte bu ten kuşu nefistir. Nefsin daima heva olan boş olan arzular peşindedir. Ama nefis bu boş olan arzular peşinde olduğu müddetçe ruh arzusuna ulaşamıyor. Ruh firakta, ağlamakta kalıyor.

O zaman demek ki biz inananlardan isek bizim varlığımız ruh iledir.

Ceset de var ama ceset âriyettir. Bugün var yarın yok, ceset yok olacaktır. Ceset maddedir ama ruh madde değildir, Ruh manadır. Mana olduğu için ruhu kurtarmak lazım, ruha acımak lazım, ruhun arzularını yerine getirmek lazım.

İşte bu da dünyada oluyor. Ruhun arzusu da bu dünyada yerine geliyor.

İnsanlarda ruh-u hayvanî var, ruh-u sultanî var. Allah korusun ameli olmazsa bir insanın, ruh-ı hayvanî sıfatında kalıyor. Hep bütün ölenlerin, inananın inanmayanın, ameli olanın olmayanların ruhları bir gün cisimle kalkacak, o ruh dirilecek.

Cenâb-ı Hakk onu ruh-u hayvanî, hayvan sıfatında bir cisimle ruhunu kaldıracak, “*Îlâ cehenneme zümera*¹⁸” “*gideceği yer cehennemdir.*”

Dünyaya geldim gitmeye

İlm ile hilm'e yetmeye

İlimden mana; Allah'ı, Rabbısı'nı bilmektir. Hilmden mana Rabbısı'na itaat edip güzelleşip, ruhunu kurtarmaktır. İşte bu ruh-ı sultanî sahibi olmaktır.

Ruh-ı sultanî sahibi olmak, ruhunu sultan makamına ulaştırmak için bir de insanlarda ruh-ı revanî vardır.

İnsanlardaki ruhun üç makamı vardır: ruh-ı revanî, ruh-ı sultanî, ruh-ı nuranî.

Bir de nefsin de yedi makamı vardır. Bu nefis yedi makama ulaşmadıktan sonra ruh da ruh-ı nuranî makamına ulaşamıyor.

Ancak burada ruhun bu üç makamından evvel nefsin dört makamı vardır. Nefis bu dört makamına ulaştınca, ancak ruhu birinci makamına ulaştırıyor.

Nefsin dördüncü makamı hangisi? Nefs-i mutmainne.

¹⁸ Zümer, 39/71.

Nefs-i emmare bir, nefs-i levvame iki, nefs-i mülhime üç, nefs-i mutmainne dört.

Bu dört makama nefis ulaşmadıktan sonra ruh, ruh-i revanî makamına ulaşamıyor.

Ondan sonra ruh bu sefer nefisle beraber terakki ediyor. Zaten nefis arınıyor. Nefis o zaman ruha dost oluyor, ruha yâr oluyor, muhalefet etmiyor.

Hâlbuki nefis; cismimiz, bu cisimle ruhumuzun arasında öyle bir zıddiyet var ki bunlar anlaşamıyorlar.

İşte bu nasıl oluyor? Bu nefsin arzuları ruhun arzusuna ters düşüyor. Nefis diyor ki şuraya gidelim. Ruh diyor ki yok oraya gitmeyelim, kalk buraya gidelim.

Ancak nefis bu dördüncü makama, nefs-i mutmainneye ulaştıktan sonra o zaman ruh ile anlaşması oluyor. Ruh ile beraber o zaman terakki ediyor.

Nefs-i mutmainne ne demektir? Mutmain tatmin, doymuş olan nefis demektir.

Cenâb-ı Hakk “*Elâ bizikrillahi tatmeinnül kulüb*¹⁹” “*Ancak sizin kalbinizi zikrullah doyurur.*” ayet-i kerimesinde buyuruyor.

Daha da başka zikir ayetleri çoktur. “*Kıyamen ve kuuden ve alâ cunûbihim*²⁰” bu da zikir ayetidir. “*Beni ayakta, otururken, yatar-ken, yerken, içerken alırken, verirken zikredin.*”

“*Âmenûzkurûllâhe zikran kesîrâ*²¹” “*Beni çok zikredin.*” Kesir, çok; rakam vermiyor, çok zikredin, buyuruyor.

Evet, işte: “*Elâ bizikrillahi tatmeinnül kulüb*” Ancak sizin kalbinizi zikrullah doyurur. Başka bir şeyle kalbiniz doymaz.

Öyleyse kalp de bir kaptır. Bir kapta boşluk olursa oraya çok şeyler atılır. Herkes oraya bir şey atabilir. Ama bir maddeyle o kap dolarsa, daha oraya başka bir şey girmez.

¹⁹ Ra’d, 13/28.

²⁰ Âl-i İmran, 3/191.

²¹ Ahzap, 33/41.

İşte Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: sizin kalbiniz ancak zikrullah ile mutmain olur, zikrullah doyurur. Başka bir şey doyurmaz.

O zaman zikrullah ile doyan ve zikrullah ile dolan bir kalbe daha ne girebilir ki? Hiçbir şey giremez.

Canım zikrullah ile kalp dolduysa, bizim yememiz var, içmemiz var, bilhassa ibadetimiz var. Bunları biz düşünmeyelim mi?

Her şey en evvel kalbe geliyor. Bunları düşünmeyecek miyiz? Düşüneceğiz tabii. Ama Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Ricelün la tülhîhim ticeratün ve lâ bey’un an zikrillah*²²”

Bu ayet-i kerimede buyuruyor ki: “*Benim öyle kullarım var ki onların ticaretleri zikirlerine mâni olmaz.*” Yerler beni zikrederler, içerler beni zikrederler, alırlar zikrederler, verirler zikrederler. Bin bir meşakkat karşısında yine beni zikrederler.

Bu kimler içindir? İşte nefis-i mutmainneye dâhil olanlar içindir. Çünkü onlarda daha gaflet kalmıyor. İşte o zaman nefis-i mutmainneye dâhil olan bir kimse noksan sıfattan kurtarıyor.

Noksan sıfat bizdedir. Noksanlığı sadece günah-ı kebaire anlamayalım. Bizdeki noksanlık aslında gaflettir. Gafil yememiz, gafil içmemiz, gafil yürümemizdir.

Bir insan gafletle yürüdüğü zaman, adımlarını gafil atsa o da bir noksanlıktır. Bir insan da gafletle almış olduğu teneffüste noksanlıktır. Ama insan gafletten ne zaman kurtuluyor? Bütün her nefesinden nasıl ayık oluyor?

“*Men arafe nefsehu fekad arafe rabbehu*²³” emri fermanı var. Nefsini bilen Rabbısı’nı bildi, nefesinden ayık oldu. Arif demek, ayık demektir. Nefesinden ayık olan Rabbısı’ndan ayık oldu.

Ama bu ayıklık şöyledir ki hiçbir nefesini alırken verirken boşa geçirmezse, arif odur.

Bizdeki noksanlıklar nelerdir? Bunlar yine gafletten doğuyor. İşte Kitap’a, sünnete uymayan sözlerimiz, işlerimiz değil mi? Bunlar bizdeki gafletler, noksanlıklar, kusurlar, günahlar.

²² Nur, 24/37.

²³ el-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2/262.

Velilerdeki noksanlık neymiş? Ancak noksan sıfattan beri olan Cenâb-ı Hazreti Allah'tır. Velilerdeki noksanlık yirmi dört saatin içerisinde tek bir saat nefesini gafletle alıyorsa veya gafil oluyorsa onlardaki noksanlık buymuş.

Onlar, o zaman ne yapıyorlardı? Biz avam olduğumuz halde bizi çok ağlatacak, çok inletecek bir günah işlediğimiz zaman ağlıyoruz, inliyoruz, yalvarıyoruz değil mi?

Onlar tek bir nefesini zayi ettiklerinde bizden daha çok ağlıyorlar. Onlar bizden daha çok müteessir oluyorlar.

Nitekim bu tasavvuf kitaplarında yazılıdır. Alaeddin Gücdüvani Hazretleri, Nakşibendi Efendimiz'in halifelerindendir. Alaeddin isminde iki halifesi vardır: Alaeddin Attar ve Alaeddin Gücdüvani.

Alaeddin Gücdüvani Hazretleri diyor ki:

— Ben kendimi bildikten sonra...

İnsan kendisini nasıl bilir? Sekiz on yaşında ancak kendisini bilir.

Velilerde bir kesbî vardır, bir de vehbî vardır. Kesbî olanlar, umumiyetle balığ olduktan sonra kendileri çalışmışlar. İlimlerini, amellerini, ihlaslarını birleştirmişler. Şeriatı, tarikatı yaşamışlar, hakikate ulaşmış veli olmuşlardır.

Hakkikate ulaşamayan veli olamaz. Hakkikate ulaşmak için tarikat lazım. Tarikatsız hakikate geçilmiyor. Nitekim bu kadar geçmiş büyük velileri düşündüğümüz zaman bunların hepsinin meşayihî var, tarikatı var. Tarikatsız hiçbir tanesi veli olamamışlar.

Onun için şeriat, tarikat, hakikat, marifet var. Cenâb-ı Hakk'ın insanlara bahsettiği bir nimettir.

Evvel şeriat geliyor, şeriattan sonra tarikat, tarikattan sonra hakikat, hakikatten sonra marifet geliyor. Şeriatı tamam olmayan bir defa tarikata geçemiyor.

Tarikatı da tamamıyla anlayıp yaşamazsa hakikate geçemiyor. Hakkikatten de marifete geçiliyor.

Bütün güruh-u evliya hakikate geçmedikten sonra veli olamaz, tarikatsız da hakikate geçilmez.

Ama güruh-ı evliyanın içinden seçilenlerden, marifete geçenler oluyor, daha da ileri gidiyorlar. Evet, marifetullah neymiş, bakın:

Bil Őariat emr  nehyi bilmek için ey gönül

Hem tarikat rah-ı Hakk'a gelmek imiş ey gönül

Marifetullah Hakk ile meşgul olmak imiş ey gönül

Marifet, hak ile meşgul olmakmış. Allah'ın böyle marifete ulaşmış kulları vardır. Onların işte, ticaretleri zikirlerine mâni olmaz.

Nakşibendi Efendimiz, Hacc'a gittiği zaman, tabii Buhara'dan yolları Bağdat'tan geçiyor. Bağdat çok eski büyük Őehiridir. Bağdat'ta böyle bir çarşıdan geçerken bakmış ki bir mağazada on sekiz yaŐlarında bir genç çalıŐıyor, yüzünde böyle nur-i Muhammedi parlıyor.

Tabii, onlar insan sarrafıdır. İnsanı gördükleri zaman bilirler, ölçerler, tartarlar. Nasıl bir insan olduğunu bilirler. Onlar kalp tasarrufuyla kalplere nazar ederler.

Onu böyle nurlu görünce kalbini kalbiyle meşgul etmiş. Bakmış ki gencin başında mağazada çok kalabalık var. Kimisi mal, fiyat soruyor, kimisi para veriyor, kimisi mal seçiyor, beğeniyor. Her birisine ayrı ayrı cevaplar veriyor. Öyle bir başında büyük kalabalık, çok büyük bir meŐgale içerisindeymiŐ. Bakmış o genç hiç Allah'ı unutmuyor. Allah'ı hiçbir saniye, bir nefes Allah'tan gafil olmuyor, onu öyle görmüş.

Hicaz'a gitmiş, Beytullah'ı tavaf etmiş. Tavaf yedi Őavttır, yedi Őavt bir tavaf sayılıyor. Her dolanmaya bir Őavt deniliyor. Yedi defa dolandıktan sonra Beytullah'ın kapısında Mültezime denen dua yeri vardır. Bu vacip olan bir amel oluyor. Makam-ı İbrahim'de namaz kılınıyor. O da bir vacip olan bir ameldir. Ama bunlar yedi defa tavaf edildikten sonra yapılıyor. Tavaftan sonra Mültezime'de dua yapmak, Makam-ı İbrahim'de namaz kılmak vacip oluyor.

Nakşibendi Efendimiz bir cemaatle tavaf yapmışlar. Mültezime'de dua yapıyormuŐlar. Mültezime'de duada seksen beş yaŐın-

daki bir ihtiyara bakmış ki, Allah'tan dünyalık istiyor. Ona da acıyor.

Dönüp geldikten sonra diyor ki:

— İki kimse içimi sızlattı. İki kimseye özüm, içim yandı. Birisi on sekiz yaşındaki bir genç elli bin filürü liralık hasılat yaptı. Başında büyük kalabalıkla muhataptı. Allah'ı hiç unutmadı. O genç yaşta öyle bir kemale ulaştığına çok gıpta ettim. Birisi de seksen beş yaşında, Beytullah'ı tavaf ettik, Mültezime de duasında Allah'tan dünyalık istiyor. Ondaki olan cehalete, gaflete de acıyaraktan içim yandı, diyor.

Evet, işte Nakşibendi Efendimiz'in halifelerinden Alaeddin Gücdüvani Hazretleri buyuruyor ki:

— Ben de kendimi bildikten sonra bir kuş gagasını suya batırıp çıkarıncaya kadar Allah'ı unutmadım. Hiç gaflet halinde bulunmadım.

Bizim silsilemizde okunan Ubeydullah Ahrar Hazretleri, nispetimiz ondan gelir. O da buyuruyor ki:

— Ben yedi yaşında okula gidiyordum. Bir gün okula giderken çamurdan geçeyim derken pabucumu çamur tuttu.

Yani ayakkabısı çamurda kalmış.

— Pabucumu almak için döndüm ki çamurdan alınmıyor, pa-
buçla meşgul olurken bir boşluk oldu. Yani Allah'ın zikrinde bir boşluk oldu.

O arada pabucuyla meşgul olurken Allah'ı zikredememiş, unutmuş.

— Pabucu aldıktan sonra bir ayıldım. Baktım ki orada bir amca çift sürüyor. Kendi nefsim dedi ki bu amca bu kadar zahmetli iş görüyor, Allah'ı unutmuyor, sen bir pabucu çamurdan almakla niçin Allah'ı unuttun.

Kendi kendini dövüyor, elini tabanıyla kendine vuruyor. Fakat diyor:

— Ben on iki yaşıma girinceye kadar, zannediyordum ki bu insanlar Allah'ı hiç kimse unutmuyor. On iki yaşıma girdikten sonra

anladım ki insanlarda bir gaflet var, Allah'ı unutmuşlar. Ancak bu hâl bendeymiş.

Bunlara tabii Cenâb-ı Hakk doğuştan veriyor. Ama umumiyetle veli olmak için, hakikate ulaşmak için sa'y lazım, çalışmak lazım.

Hakkikate ne ile ulaşılır? Şeriat, tarikatla ulaşılır. Onun için tarikatsız olmaz. Şeriatsız da olmaz.

Bir defa şeriatsız olmaz ki. Şeriatsız tarikatlar varsa bunlar zındıklıktır. Bunlar hak yolunda eşkıyalar, vurgunculardır.

Niçin böyledir? Biz de tarikatlıyız, ben de meşayihim diyor. Benim de tarikatım var, ders veririm diyor. Hâlbuki talibi bırakmıyor ki gitsin bir hakiki meşayihi bulsun da tam manasıyla Allah'a itaat etmiş, Allah'ın emrini yerine getirmiş olsun, orada yol alsın, terakki etsin.

Bunlarda namaz yok. İcabında helal, haram bilmiyorlar. Bu zamanımızda böyleleri var, Allah bunlardan Müslümanlar'ı korusun.

Sakın her Mürşide varma hazer kıl

Görürsen anda noksan-ı şeriat

Kelâm-ı kibârda böyle buyuruyor.

Sakın her Mürşide yani her Mürşidim diyene varma, hazer kıl diyor. Ondan kork, sakın. Eğer onun şeriatında noksanlık görüyorsan ona Mürşit de deme, ona yanaşma. Bir de buyuruyor ki:

Her Mürşide gönül verme

Yolunu sarpa uğratar

Bunlara gудde-i tarik deniliyor. Yani şeriatsız olan tarikatlar varsa, meşayihler varsa, bunlar gудde-i tariktir. Yani Müslümanlar'ın yolunu kesenler, gitme. Çünkü Allah'a ilimle gidilir. Allah'a ibadetle gidilir. İlim bildiriyor, amel yaklaşıyor.

Cenâb-ı Hakk: “*Kulum bana nafile ibadetle yaklaşır.*²⁴” buyuruyor. Nafile ibadeti insan yaparsa sevabı çoktur, yapmazsa günahı

²⁴ Buhari, Rikak 38.

yoktur. Ama farz olan beş vakit namazının sadece bir vakit namazını kılsa, ona tarikatta değil şeriatta da yeri yoktur.

Hâlbuki tarikat, şeriatin üstüdür. Şeriati tamam olacak ki tarikata ayak basabilsin.

Tarikat şeriatin takva yönüdür, fetva yönü değildir.

Cenâb-ı Hakk ne buyuruyor: “*Muttaki olun.*”²⁵ muttaki olan kurtulur; muttaki olmayan kurtulamaz. Sizin en çok muttaki olanınız, en çok Allah’tan korkandır.

Zahirde Allah’ı göremiyoruz ki Allah’tan korkalım. Allah’tan korkmak şudur ki Allah’ın emirlerine harfiyen yerine getirmektir. Allah’tan korkmak, Allah’ın yasaklarını harfiyen terk etmektir. Allah’tan korkmak budur.

Şimdi bizim zamanımızda bu takvayı arayacak olursak, takvayı bulamayız. Çünkü takva zamanı değil, takva yaşanmıyor.

Niçin takva yaşanmıyor? Helal haram, günah sevap, hayır şer birbirine karışmış. Seçmek, yaşamak mümkün değil. Ama burada takva havftir.

Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Herkes bildiğinin âlimi. Herkes bildiği ile amel ederse biz Azimü’ş-şan bilmediklerini ona öğretiriz.*”²⁶

Burada bizim için önemli olan budur. Bu da bir Allah’ın emridir. Bu bildiklerimiz nedir? Cenâb-ı Hakk’ın bize öğretecekleri ne olur?

Bildiklerimizin anlamı şudur ki: On tane gûnahtan bir tanesini biliyorsun. Bir tane gûnahtan kaçınırsak o dokuz tanesini sorar öğreniriz. O bir tane gûnahtan kaçınmazsak dokuz tanesini daha sormayız, öğrenmeyiz.

Mesela amellerin, hayırların on tane sevabın bir tanesini biliyorsun. O bir taneyi işlersek dokuz tanesini soracağız, öğreneceğiz. Bunun bir anlamı budur.

²⁵ Bakara 2/2, Duhan, 44/51.

²⁶ Camiül-ülüm ve’l Hikem, c. 1, s. 342.

Bunun bir anlamı da mademki Cenâb-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de Hazreti Musa Kelimullâh'a: “*Ve allemnahu min ledünnâ ilmâ*²⁷” buyurmuş “*Ya Kelim'im sen o ilimden bir harf bilmiyorsun.*” Onun için Yunus Emre de:

*Yunus Emre bunda mana var dedi
Bir kâmil Mürşide sen de var dedi
Hazreti Musa'ya Hızır'a var dedi
Bir kâmil Mürşide varmazsan olmaz*

*Kadılar, mollalar cümle geldiler
Kitaplarını ellerine aldılar
Sen bu ilmi nerden aldın dediler
Bir kâmil Mürşide varmasan olmaz*

Evet, ilim ikidir: Bir tarikat, tasavvuf ilmi; bir de şeriat ilmi vardır. Şeriat ilmi satırdadır. Tarikat ilmi, tasavvuf ilmi kalptedir. Bu ilim kalpte doğuyor.

Kalpte bunu ne doğdurur? İlim olacak, amel olacak, bir de ihlas olacak. Bir de insanların kalbinde Allah aşkı olacak. Kalpte o ilmi doğduran Allah sevgisi, Allah aşkıdır.

Yunus Emre'nin medrese ilmi yoktur. Ona Allah öyle bir ilim vermiş ki:

*Kadılar, mollalar cümle geldiler
Kitaplarını ellerine aldılar*

Mollalar, kitaplarıyla gelmişler ve soru sormaya gelmişler. Hepsini öyle hapsedmiş ve onlar da demişler ki:

— Sendeki olan ilim bizim kitaplarımızda yok. Sen bu ilmi nerden aldın?

O da demiş ki:

— Bir kâmil Mürşide varın, siz de bu ilmi elde edersiniz.

²⁷ Kehf, 18/65.

Nitekim bunlar olmamış mı? Mevlâna Hazretleri meydanda öyle değil mi? Şems onu gelmiş, irşat etmiş. İlminden geçirmiş, irşat etmiş. O çok büyük âlimi ne yapmış? Onu bir çocuk gibi yapmış. Manevi gücüyle onu yatırmış, kaldırmış, koşturmuş. Bütün halkın gözünden düşürmek için, ilmimi kırmak için, ilminden geçirmek için yaptırmadığı kalmamış.

Peygamber gelseydi Mevlâna gelirdi, diyecek kadar ilmiyle halka sevilmiş, övülmüş ve itibar kazanmış bir Mevlâna'ya bu sefer halk ne demiş? Mevlâna kâfir oldu, demişler. Nerden geldi bu derviş, soytarı? Bizim hocamızı imandan çıkardı, kâfir etti, demişler. İşte ilim de bir varlıktır, bundan geçmek lazımdır.

İlim çok güzeldir, çok kıymetlidir. Niye kıymetli olmasın? Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Sizin bileninizle bilmeyeniniz bir değilsiniz.*²⁸” Bilenler bilmeyenlerden farklıdır.

Bilenler bilmeyenlerden farklıysa, nasıl ki zahir ulemâ avamdan farklıysa, bâtın ulemâ da zahir ulemâdan farklıdır.

Onun için âlimlerde bir esrar var âlim olmayanlar bilmezler. Velilerde bir esrar var, âlimler de onu bilmezler. Nebilerde bir esrar var, veliler de onu bilmezler.

Onun için ilim çok kıymetlidir. İlim insanı bir noktaya kadar, bir makama kadar götürüyor. O ilim olmazsa oraya gidemez.

İşte o ilim şeriatın sonudur, tarikatın başlangıcıdır.

Şeriat da Allah'ın emridir, bilinecek tabii. Ama ilim denilince bir de tasavvuf ilmi vardır. Bu zahir ilim dört daldır, dörde ayrılır. Bunlar: Tefsir ilmi, Hadis ilmi, Kelâm ilmi, Fıkıh ilmidir.

Tasavvuf bu dört ilimden sadece fıkıh ilminden bir dal istiyor, mecbur olacak diyor. Kelâm ilmimi, Tefsir ilmimi, Hadis ilmimi olsa da olmasa da önemli, zaruri değil diyor.

İşte nasıl ki âlim olmak insanlara farz-ı ayn değil, farz-ı kifayedir. Ama her Müslüman ibadetini, amelini yapacak kadar bilecek. İbadetini yapacak kadar ilim onun için farz-ı ayndır.

²⁸ Zümer, 39/9.

İŖte bu fıkıh ilminin içinde alacağımız abdest, kılacağımız namaz, tutacağımız oruç bunları bileceğiz. Bunlardan haberimiz olacak, bunları ğreneceğiz. Bu farz-ı ayndır bunu tasavvuf istiyor. Bu olduktan sonra tamamdır.

Bir insanın lednn ilmini, kalp ilmini elde etmesi için evvela bu zahir, satır ilmini geemedikten kaybetmedikten sonra onu bulamıyor. Ondan geemedikten sonra onu elde edemiyor.

Onun için insanlarda satır ilmi var, sadr ilmi vardır. Satır ilmi kâğıtta yazılı olandır. Satır ilmi medreseden, hocadan öğrenilir.

Sadr ilmi ise kalp ilmidir. Kalp ilmi hocadan ve satırdan okunmaz. Bu ancak Allah aŖkıdır. Allah aŖkına dar olacak. Bu kalp ilminin hocası Hazreti Allah'tır, müzakerecisi Hazreti Resulullah'tır.

Peygamber Efendimiz'in zahir ilmini bütün ashab-ı görüyor. Zahir ilmi, Ŗriatı Kur'an'ı görüyor. Ama bütün ilmini kimseye bildirmedir. Ne buyuruyor: "*Rabbim benim göğsüme ne doğdurduysa ben onu yâr-ı garım Ebu Bekir'in göğsüne aktardım.*"²⁹

İŖte tasavvuf ilmi budur, tarikat ilmi budur.

Allah'a Ŗkr, ok Ŗkr, bin Ŗkr. Biz böyle olur muyuz? Oluruz. Olamaz mıyız? Olamayız. alıŖalım, olalım. "*Et-tevfik-i mes-sa'y*" buyrulmuŖ.

Çünkü insanların yaratılıŖında bir tefrika yok ancak burada bir tefrika varsa, inanmak (ya da) inanmamaktır.

Cenâb-ı Hakk ilm-i ezeli de ruhları halk etmiŖ: "*Elestü birabbiküm*"³⁰ İnanan ruhlar "*belâ*" demiŖler. Bu "*belâ*" diyen ruhlar içerisinde nebiler de veliler de hepsi mevcuttur. Dünyaya onlar inanmıŖ olarak gelmiŖler.

Yalnız Cenâb-ı Hakk, nebileri nebi olarak getirmiŖ. Fakat veliler, veli olarak gelmemiŖ. Veliler dünyaya geldikten sonra kendi ilimleri, amelleri, ihlasları ile seilmiŖler. Kendi sa'yaları, alıŖmalarıyla seilmiŖler, veli olmuŖlar.

²⁹ Mevsûa etrâfi'l Hadis, XI, 156.

³⁰ Araf, 7/172.

Hâlbuki bir veli olmak, bir âleme mukabildir.

Hâlbuki bir veli olmak, gönül sahibi olmaktır.

Bir insan gönül sahibiyse gönlü açılandır. Gönlü açılan şudur ki hiçbir mekâna sığmayan Allah, onun kalbine sığıyor. Hadis-i kudsi “*Ma vesiani semai vela arzı velakinne vesiani kalbü abdiyyel mü'min*³¹” buyuruyor. “*Ben yerlere, göklere sığmam ama mü'min kululumun kalbine sığarım.*”

İşte biz de mü'miniz, Evliyaullah da bir mü'min, o da Müslüman zümresinden. Maneviyatta bir milyon avam, veli olmayan insanın vücudunu birleştirsele Evliyaullah'ın bir gıcı parmağı kadar olamaz. Buna inanmak lazım.

Niçin? Onun kalbi Beyt-i Celil'dir. İşte hakikatte Beytullah zaten insanların kalbidir. Hangi kalbe Cenâb-ı Hakk nüzul ederse, tecelli ederse onun kalbi Beyt-i Celil olur.

Mesela çok sevdiğin bir kimse var. Senin de bir evin var. En evvel o evini donatıp sonra onu davet edeceksin. Peşinde dolanacaksın, gel evime diyeceksin ki gelsin, peşinde dolaşmazsan gelmez.

Onun için Cenâb-ı Hakk Hazreti Davud aleyhisselama: “*Ya Davud; kalbini, evini temizle ki geleyim.*” demiş.

Hâlbuki Cenâb-ı Hakk eve sığar mı? Cenâb-ı Hakk: “*Hiçbir mekâna sığmam, mü'min kululumun kalbine sığarım.*” buyurmuş. O kalp temizlenecek, arınacak, bezenecek, süslenecek ki nüzul etsin. Kelâm-ı kibârda buyruluyor ki:

Kılalım zarı Hakkı edelim çok münacatı

Zârımız kime olur? Allah'a olur. Bir kul Allah'a olan kusurlarını eksiklerini önüne alır:

— Ya Rabbi ben sana kulluğumu yapamıyorum.

Deyip ağlarsa ve O'na münacatını yaparsa tabii ki Allah onun münacatını kabul edecektir.

³¹ Alusi Ruh'ul Me'ani, XX, 101.

*Klalm zrlik Hakk'a edelim çok mnacat
Delilimiz Muhammed'dir kabul etmez mi hct
Gönül Őhrin müzeyyen kl gözet daim kulbt*

Gönül Őhrini müzeyyen kl. Müzeyyen; süslemek, bezemek demektir.

Ne ile gönül süslenir, bezenir? Zikrullah ile.

Zikrullahsz kalp süslü değildir, bezeli değildir, temiz değildir. Zikrullah olmayan bir kalp mlevvestir, pistir.

Gönül Őhrin müzeyyen kl gözet daim kulbt

Kalp demek gönül demektir. Bunu kafiyeye getirmek için iki kelmde ifade etmiş.

Gönül Őhrini müzeyyen temizle ki, o kalbini temizle ki kalbine geleni grebilesin diyor. Ne gelecek Şimdi?

*Gönül Őhrin müzeyyen kl gözet daim kulbt
Gelir sana Hda'dan çok büyük mihman seher vakti*

Seher vaktinde büyük bir mihman, büyük bir misafir gelir. Ne-reye? Kalbine gelir.

Ama kalbini bir defa temizle, ssle, beze ki oraya o büyük misafir gelsin.

O büyük misafir nedir? O büyük misafir Allah'tır. O büyük misafir Allah'ın nurudur.

Allah'ın u nuru var. Allah'ı hangi ismi ile zikrediyorsan O'nun nuru, esma nuru senin kalbinde tecelli edecektir.

O esma nuru kalbinde tecelli edince daha orada bir Şey bırakmaz, hepsini atar. O zaman kalbin müzeyyen olur. O zaman kalbin temiz olur. O zaman kalbin Allah'ın beyti olur, evi olur.

Ya işte o zaman Cenâb-ı Hakk "Mü'min kulunun kalbine sğarım." buyuruyor. Allah ancak böyle bir mü'min kulunun kalbine geliyor, sğiyor.

**“Bu mal sende emanettir,
işin cümle hıyanettir”**

(Abdurrahim Reyhan Hazretleri, nazım ile gazel okuyor ve açıklıyor.)

*Tealallah ne hûb ziba yaratmış kâmil insanı
“Nefahtü fihi min ruhi” deminde kılmış ihsanı
Cihan-ı bivefa içre esir-i nefis olup kaldın
Ne cevher ma’denindensin düşün ey canımın canı*

Allahu Teâlâ ne güzel bir surette kâmil insanı yaratmış, diyor. Çünkü Cenâb-ı Hakk “Biz insanı güzel de halk ettik.”¹ buyuruyor. Ama o güzel insanlar, kâmil yetişen insanlardır.

Cenâb-ı Hakk “Nefahtü fihi min ruhi”² ayet-i kerimesinde “Biz Hazreti Âdem’i topraktan halk ettik, kendi ruhumuzdan ruh üfledik.” buyuruyor. İnsanlarda da bu ruh vardır. Fakat bu ruhu kemale ulaştırmak lazımdır.

Cihan-ı bivefa içre...

Bu fani cihanda niçin nefsanî arzularına tâbi oldun, nefsine kul oldun? Niye dünyaya esir oldun? Diyor:

Ne cevher ma’denindensin...

Cenâb-ı Hakk seni çok kıymetli halk etmişti, bu kıymetinle beraber bu süflü dünyaya niye aldanyorsun?

*Cihan-ı bivefa içre esir-i nefis olup kaldın
Ne cevher ma’denindensin düşün ey canımın canı
Beşer dilberlerinden bir güzel saydına gelmişin
Seni sayd eyledi dünya unuttun ahd-i misakı*

¹ Tin, 95/4-5.

² Sad, 38/72.

Diyor ki sen bu dünyaya bir av avlamaya geldin. Nasıl bir ava geldin? Beşer dilberlerinden bir güzel avlamaya geldin. Ama sen dünyaya av oldun, diyor.

Niçin dünyaya av oldun? Senin ahd-i misakın var, onu unuttun onun için dünyaya av oldun.

Sen o ahd-i misakı unutmaysaydın, o ahd-i misakın, o sözün üzerinde dursaydın, senin bu dünyada bir avın vardı. Yani beşeriyetinden kurtaracaktın, kemal sıfatla sıfatlaşacaktın.

Beşer dilberlerinden bir güzel saydına...

Şikâr; av almaya geldin. Sen ahd-i misakının üzerinde dursaydın, Allah'a vermiş olduğun sözün üzerinde dursaydın, avı alıp bu güzelliği elde edecektin.

Veyahut da bu beşer dilberlerinden bir güzel ise Evliyaullah'ın velayetidir. Yani o av bir meşayih bulmaktır. Bir meşayih tanımadır, bir Evliyaullah'ı bilmektir. Ama bir insan Evliyaullah'ı bilemezse dünyaya muhakkak av olur.

Çünkü ne için? Cenâb-ı Hakk Evliyaullah'ı bir vasıta etmiştir. Ancak müridin gönlünden masıvayı çıkaran Evliyaullah'tır. Çünkü başka bir kelâmından bu anlaşılıyor:

Masivanin illetinden pâk edip bu gönlümü

Kıl tarik-i Nakşibend'in hadimi Allah için

Demek ki insanların gönlünden masıva neyle çıkıyormuş? Nakşibendî tarikatına girmek, orada hizmet görmekle çıkıyormuş. Sonra bir de buyuruyor ki:

Gönlümün put hanesinden hubb-ı dünya nakşını

Bir de buyuruluyor ki “Bir insan kalbinde neyi beslerse, neyi severse, neyi tutarsa, onun mabududur.” Bir insan eğer hakikaten kalbini masıvadan temizlemezse paklamazsa puthanedir.

Gönlümün puthanesinden hubb-ı dünya nakşını

Pute-i aşkında yaktı nârına perva gibi

Senin de gönlünde bir mabudun var, diyor. Senin gönlündeki mabudundan bir sevgi, bir aşk ver ki nasıl kelebek ateşe vurur ken-

disini yakarsa, o aşk kalpte tecelli ettiğinde bütün orada ne varsa, putları, hep yakar, giderir, siler, diyor.

Bunlardan anlaşılıyor ki, dünyaya gelmekle beşer dilberlerinden bir güzel saydına gelmiştin. Bu dünyaya bir av avlamaya geldin. Bu “*Beşer dilberlerinden bir güzel...*” bir meşayihî tanımaktır, bulmaktır. O meşayihînin mahiyetinde kendisinin ahlâk-ı zemimelelerini bütün vücuttan atıp da ahlâk-ı hamideleri elde etmektir. Güzellikten, şikârdan mana bunu elde etmektir.

Sen ahd-i misakı unuttun, dünya seni şikâr etti. “*Seni sayd eylemiştir dünya...*” seni dünya avladı, dünyaya av oldun, diyor.

*Uyan gaflet meyinden kalk bu derdin çaresine bak
Kemendi boğazına tak ara bul kâmil insanı*

Diyor ki bu gaflet uykusundan uyan. Bu gaflet uykusunda olan kimdir? Hadis-i şerifte buyuruyor, “*İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar.*”³ Ne demektir? Eğer insanlar Allah’ı zikretmiyorsa, Allah’ı hatırlamıyorsa gaflet uykusundadır.

Nasıl ki zahirde bir insan uyursa, uyuduğu zaman hiçbir kâr sahibi olamaz. Mesela insanın gideceği uzun bir yolculuk olsa, tek bir vasıtayla oraya gidecekse ve başka vasıtası yoksa. Uyuyup kalır, o vasıtayı kaçırırsa o yola gidebilir mi? Daha o yola gidemez, o yolculuğu da yapamaz. İnsanları gaflet böyle ma’nevî yolcuktan geri koyuyor. O zaman:

Uyan gaflet meyinden kalk bu derdin çaresine bak

Bu derdin çaresi; seni Cenâb-ı Hakk bu dünyaya noksan sıfatla getirdi, bu noksan sıfatını burada tamamla. Yunus Emre ne buyurmuş?

*Taptuk’un tapusunda kul olduk kapusunda
Yunus miskin çiğ idik piştik elhamdülillah*

Taptuk’un kapısına geldiğimde çiğ idim, ham idim. Bu kapıda piştim, olgunlaştım, diyor.

³ İhya-yı Ulumiddin, c. 8, s. 260.

İşte insanlar da bu dünyaya Peygamberler hariç ham olarak gelmiştir. Fakat insanlar bu hamlığını gideriyorsa, onlar ne oluyorlar? İnsanlardan seçiliyorlar, farklı oluyorlar. Yani veli oluyorlar.

Veli olunca ne oluyor? Varis-i Enbiya oluyor.

Peygamberler'in varisleri oluyor. Peygamberler'in nurunu taşıyorlar. Peygamberler'in yetkisi onlarda var, salahiyetliler. Onlara verilen bir sınır var. Sınır dâhilinde Peygamberler kadar yetkili oluyorlar. Halkı irşat etmede, halka ışık tutmada, uyarmada yetkili oluyorlar.

Kemendi boğazına tak...

Burada kemendi boğazına tak demek, hoş aşikârdan kemendi, bir ipi boynuna bağla, tak değildir. Bu kementle bağlanmak nedir? Cenâb-ı Hakk: “*Ve sabiru ve rabitu vettekullahe lealleküm tüflihun*”⁴ buyuruyor. “*Allah'ın ipine sarılın, Allah'ın ipine bağlanın, Allah'ın ipine kenetlenin.*”

Bu nedir? Bu Evliyaullah'a sevgiyle bağlanmaktır. Bütün meşayih sevenler ancak böyle bir ma'nevî bir bağla bağlanmış oluyor.

Kemendi boğazına tak ara bul kâmil insanı

Yani bir ip tak boynuna, iple oraya git bağlan. Bu ip sevgidir, muhabbettir, meşayih sevmektir.

Bu mal sende emanettir için cümle hıyanettir

Kamu nefse siyanettir ne çok sevdiğin bu boş hanı

Bu mal sende emanettir: Bütün duyguların, elin, gözün, ayağın, kulağın hatta bütün azaların sana emanettir. Malın da sana emanettir, aile efradın da sana emanettir. Bunlar hep sana emanettir.

Bu mal sende emanettir için cümle hıyanettir

Sen bunlara hıyanetlik ediyorsun. Hâlbuki bakın zahir şeriatta bugün ulemânın bize bildirdikleri nedir? Münafiğın üç alameti var. Peygamber Efendimiz buyurmuş hadisinde. “*Münafiğın üç alameti*

⁴ Al-i İmran, 3/200.

var⁵: Bir tanesi, emanete hıyanetlik” Ona verilen bir emaneti hıfz etmemek, onu muhafaza etmemek, hıyanetlik etmek.

“*İkincisi vaadinden hulf etmek*” Yani vermiş olduğu sözün üzerinde durmamak, caymak.

“*Üçüncüsü yalan söylemek. Yalanını da inandırmak için yemin etmek*” Bu üç şey, bu üç sıfat kimde varsa münafıktır. Bunların üçü münafıkların sıfatıdır.

Hâlbuki eğer bir insan ahd-i misakındaki Allah’a vermiş olduğu sözünü yerine getirmese üçünü de bulunduruyor.

Birincisi emanet: Ben sana kulluk edeceğim. Sana kulluk etmekten maksat Cenâb-ı Hakk’ın bize vermiş olduğu emanetleri hıfz etmek, muhafaza etmek. Bu emanet nedir? Göz vermiş, bu göz ile harama bakmayın. Kulak vermiş, kulak ile haram yasak bir şeyi dinlemeyin.

Zaten ikinci bir hadiste Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor: “*Allah’a ve ahirete iman eden hayır söylesin, hayır söyleyemezse sussun.*”⁶ Dil vermiş, dille hayır konuşacaksın; konuşamazsan susacaksın.

Demek ki hayır konuşmazsan, vaiz u nasihat dinlemezsen, bu gözünle haramlara bakarsan sakınmazsan, yasak olan şeyleri dinlersen, gıybet edersen, malayani konuşursan eğer ne oluyor? Ayağınla böyle bunların tatbik edilen yerlere gidersen, elinle yine bunlara uzanırsan ne oluyor? Emanete hıyanetlik etmiş oluyorsun.

Bir de Allah’a vermiş olduğun vadin var. Buraya geldin yapmadınsa vaadini yine tutmuyorsun.

Bir de yalan söylüyorsun, yapacağım deyip yapmıyorsun. Yine bunlar ne oluyor?

Bu mal sende emanettir işin daim hıyanettir

Kamu nefse siyanettir ne çok sevdi bu boş hanı

⁵ Buhârî, İmân 24; Müslim, İmân, 107-108.

⁶ Tirmizi, Kıyamet, 51, (2502).

Diyor ki bu dünyayı sevdiğin için nefsin bu suretlerle, yalanlarla seni oyalıyor, aldatıyor. Bu mecazlarla, batıl Şeylerle, suretlerle seni aldatıyor. Hâlbuki dünyaya ahireti sevesin, ahireti kazanasın diye geldin.

*Bulup bir Mürşidi kâmil zn ol Şeyhe teslim et
Gulam olup kapısında bırak Şöhret ile Şanı*

Diyor ki kurtuluş için bir Mürşidi kâmil bul. O Şeyh bilendir. Ona sen kendini teslim et. O neyi bilir?

Senin nimetini sana bildirir. Senin senliğini sana bildirir.

Bu nedir? Bu ancak “*Bir insan nefisini hakke’l-yakîn bilmezse Rabbisı’rı da hakke’l-yakîn bilemez.*”⁷ Nefesinden arif olmazsa Rabbisı’rıden arif olamaz. Onun için muhakkak ki bir insan:

Okuruz ders-i “areften Hızr”ın olduk mahremi

Veyahut da,

*“Men aref” sırrına vakıf olmuşum
Nefsim ile hem Rabbim’i bilmişim
Mutmainne kal’asına girmiŐim*

İnsanların “*Men aref*” sırrına vakıf olması için, Allah’tan ayık olması için her nefesinde ayık olacaktı. Hiçbir nefesini gaflette geirmeyecekmiŐ.

Bulup bir Mürşid-i kâmil...

Yani yetişmiş bir kâmil mkemmil Mürşit bulursan, seni de yetiştirir.

O, irşat, Şad olmuş, seni de Şad edecektir. MrŐitten mana budur.

O, kemale ulaŐmiŐ, seni de kemale ulaŐtıracak. Mürşid-i kâmil-den mana budur.

O Şeyhe özünü teslim et. Sen maksadını, gayeni bilemezsin. Ona özünü teslim et ki o sana bildirsin.

⁷ el-Aclunî, Keşfu’l-Hafâ, 2/262.

Gulam olup kapısında bırak şöhret ile şanı

(...)

Hakkikat erleri çoktur bu gülzâr-ı cihan içre

Muhammed Pîr-i Sami 'dir kamunun şah-ı merdanı

Benim şeyhim pîrim şahım kamunun şah-ı merdanı

(...)

Kusurum çok diye Salih ayağın kesme bâbindan

Ulüv-i himmeti boldur tamam eyler O noksanı

Diyor ki ne kadar kusurun çok ise, noksanın çok ise ayağını bu kapıdan kesme. Ama bu kusur, noksan iki kısımdır: Biri var ki tamamıyla ilimden, amelden, ibadetten ayrılmış; daima kusur işliyor, günah işliyor, günaha bölünmüş. Bu şeriat anlamında, zahir anlamda kusur işliyor.

Fakat bir de var ki tarikatta bir mürit her amelini iradesi lehine yapıyor. Yaptığı bu amelleri bir taraftan “*ben yapamadım, şeyhim gibi yapamadım, şeyhime layık yapamadım*” veyahut da “*ihlâs ile yapamadım bunun hakikatini yapamadım*” diye daima kendi eksikliğini, kendi kusurunu görür.

Bir taraftan olsa bile tarikatta bu mürit mücadelededir. Nasıl mücadelededir? Nefs-i emmareden levvameye geçince müridin çok bunalıtlı, sıkıntılı çok değişik halleri vardır.

Levvamede cihadı ekber vardır. Bununla ilgili Peygamber Efendimiz'in hadisi var: “*Nefs ile mücadele cihadı ekberdir, büyük cihattır.*”⁸

Ama bir insanın cihad-ı ekberi, nefs-i levvamede oluyor; nefs-i emmaredede değil. Nefs-i emmare zaten küfür sıfatıdır. Yani insan hayrı, şerri, günahı, sevabı, helali, haramı ayırıyor tatbik ediyorsa nefs-i levvameye geçiyor. Nefs-i levvamede onun büyük cihadı vardır.

Orada ister ki nefs-i mülhimeye geçsin. Bir taraftan da emmare onu çekiyor. İkisinin arasında onu mülhime de çekiyor, onu emma-

⁸ Vesail'uş Şia, c. 11, s. 122.

re de çekiyor. Emmareye düşerse yine küfür sıfatına düşecek. Ml-himeye geçerse biraz daha küfürden uzaklaşacaktır. En büyük mücadele levvamededir. Müridin en etin, çok müşkül halidir.

İşte bu hâlinde, mücadelede eksikleri olabilir. O levvame hâlinde mürit nefesine yenildiği zaman bir şehit sevabı alıyor. Nefsini yendiği zaman da bir gazi sevabı alıyor.

Niçin? Çünkü mürit orada kll iradeye bağlanmıştır. Kll iradeye bağlanınca bir eksikliği bilerek işlemez. Aşıkr bir şey işlemez. Belki bilmeyerekten, yanılardan, belki de hâkim olamayaraktan bir eksiklik onda olur.

Fakat o eksikliğini sonradan anlar. O eksikliğinden dolayı onda öyle bir ah u enin, onda öyle bir sızılıtlı olur ki o zaman, öyle hızlı yol alır. Karakuş varmış, o çok yüksekte gezer böyle yeri teccs edermiş. Bir av gördüğü zaman onu kaybetmemek için öyle bir gürültüyle gj diye iniyormuş. Mürit o halinde öyle hızlanaraktan gidiyormuş, yol alıyormuş.

İşte bu levvame halinde böyle çok noksanlıkları olduğu zaman ne yapar?

Kusurum çok diye Salih ayağın kesme bbından

Senin ne kadar çok kusurun var ama yine onun kapısından ayağını kesme, git oraya, diyor. Onun himmeti boldur. “*Ulvvi himmeti*” yani ulvî yüksek himmeti vardır, bol himmeti vardır. Noksanlarını tamamlar.

(...)

Onun için Allah feyzinizi, nurunuzu arttırsın, Allah muhabbetinizi arttırsın. Muhabbetse Allah sevgisidir.

Allah’a iman, ahirete, meleklere, kitaplara, Resullere “*Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi*”⁹ fermanına, “*Vel bas badel mev*” öldükten sonra dirilmeye hep inanmak, imandır. Bunların birisine insan inanmasa imanı sağlam olmuyor, imanı tam olmuyor.

⁹ Amentü Duası.

Bu mevsimde şimdi kış var, soğuk var, kar var. Bir insanın binada yaşaması için o binanın altı cihetinin de mevcut olması lazımdır.

Mesela en evvel taban lazımdır. Taban olmasa insan nerede oturacak, nerede yatacak? Tavan olmasa kardan, soğuktan ne koruyacak?

O dört duvarın bir tanesi olmasa yine soğuktan veyahut da herhangi bir canavardan, hırsızdan, düşmandan bizi ne koruyacak?

Amentü'nün altı şartı vardır, bir binanın altı ciheti gibidir. Nasıl ki bir binanın altı cihetinden bir tanesi eksik olsa orası bina sayılmaz, orası bir emniyet yeri sayılmaz ve orası insanı muhafaza etmez. İman da böyledir.

İmanın altı şartı var işte *Amentü billahi*, Allah'a inanmak ve *me-laiketihi*, meleklerine inanmak. Meleklerine nasıl inanacağız?

Allah'a nasıl inanacağız? Allah birdir, vardır. Şeriki, naziri, ortağı, benzeri yoktur. Noksan sıfatlardan beridir; aciz, nakıs değildir. Mekândan münezzehtir. Onu nerede çağırırsan orada hazır ve nazırdır. Allah'a böyle inanmak lazımdır. Allah'a iman böyledir. Doğmamıştır, doğurmamıştır. Onun yemek, içmek, uyumak veya yorulmak, usanmak, bir şeye gücü yetmemek, acziyeti yoktur. Cenâb-ı Hakk hakkında böyle şeyler düşünülmez, düşünmeyeceğiz.

O Halik'tır; bütün bilinen bilinmeyen, görünen görünmeyen her şeyi halk etmiştir. Bilinenlerden çok bilinmeyenler var, görünenlerden çok görünmeyenler var. Bunların hepsini halk eden Allah'tır, var eden Allah'tır.

Meleklerle nasıl inanacağız? İnsanlar meleklerle nasıl inanacak? Melekler de vardır. Cenâb-ı Hakk melekleri nurdan halk etmiştir. Onlar nurdur, onların cisimleri nurdur.

Nur ayandır, nurun olmaz gölgesi

Yani nur cisim değildir. Ancak cisimler vardır ama bir noksan sıfatlardan teşekkül eden cisimler var, bir de noksan sıfatlardan berî olanlar vardır.

İşte Cenâb-ı Hakk da melekleri noksan sıfatlardan berî olarak halk etmiş. Nasıl bunlar noksan sıfatlardan berî oluyorlar? Onlarda dişilik, erkeklik yoktur. Onlarda bir defa kocalma, ihtiyarlama yoktur. Onlarda bir defa hastalanma, yorulma yoktur. Onlarda bir defa usanma, uyku, yeme, içme yoktur. Onların elbiseleri eskimez, üstleri de kirlenmez. Meleklerle de böyle inanmak lazım.

Cenâb-ı Hakk onları halk etmiş, bir emri olmuş. Mesela onlara secde emretmiş, rükû emretmiş. Ta ki meleklerin halkiyatı insanlardan çok daha evveldir.

O halkiyatından ta ki kıyamete kadar onlarda ölüm de yoktur. İlkinden halk edilmiş, kıyamete kadar Cenâb-ı Hakk onlara ne emretmiş? Rükû emretmiş. Rükûda onlar “*Sübhone rabbiyel azim*” bu tespihi yapıyorlar.

Biz rükûda on dakika durabiliriz, on beş dakika en fazla bir saat dururuz. Bir saatten sonra rükûda duramayız, o yana, bu yana devriliriz. Meleklerle böyle inanmak lazımdır.

Mevlid-i Şerifin mealinde Peygamber Efendimiz’in Mi-raç’ından bahseden beytinde ne buyuruyor?

Her kaçan kim bu namazı kılalar

Cümle gök ehl-i sevâbi bulalar

Peygamber Efendimiz semavatta, arş-ı âlâdaki melekleri gördü. Bir kısmını rükûda gördü. “*Sübhone rabbiyel azim*” tespih ediyorlar. Bir kısmını secdede gördü. “*Sübhone rabbiyel ala*” tespih ediyor. Bir kısmını kıyamda gördü. Bir kısmını tahiyatta gördü. Meleklerin bu tespihleri, amelleri Peygamber Efendimiz’in hoşuna gitti. Cenâb-ı Hakk da bunları ümmetine bahşetti.

Bir insan demek ki namaz kıldığı zaman bütün gökteki meleklerin amellerinin hepsini işlemiş oluyor.

Meleklerle de böyle inanmak lazım, Cenâb-ı Hakk melekleri nurdan halk etmiştir.

“*Ve melaikehi ve kütübihî*” kitaplarına da inanmak lazım. Cenâb-ı Hakk, 104 semavi kitap inmiştir. Bunların 4’ü büyük kitap 100’ü suhuttur. Bunlar kimlere inmiş?

Hazreti Âdem'den 10 suhuf ile başlıyor. Hazreti Âdem cennet-ten atıldığı, dünyaya indiği zaman, rivayete göre iki yüz, üç yüz sene ağlayıp sızlayıp günahı bağışlandıktan sonra Cenâb-ı Hakk ona 10 suhuf gönderdi. Bu onun amel kitabı oldu.

Bu on suhufun sonra Şit aleyhisselama 50 suhuf, İdris aleyhisselama 30 suhuf indi.

Ama Şit aleyhisselama 50 suhuf gelince bu sefer Hazreti Âdem'in o 10 suhufunun hükmünü kaldırdı. Çünkü her sonra gelen suhuf bir evvelkinin hükmünü kaldırıyor, hükmü iptal oluyor. Şit aleyhisselama 50 suhuf indikten sonra 30 suhuf İdris aleyhisselama geldi. O da öbürlerini kaldırdı.

İbrahim aleyhisselama gelen 10 suhuf da bu sefer diğerlerinin hükmünü kaldırdı. Ta ki Tevrat ininceye kadar İbrahim aleyhisselama'nın 10 suhufuyla amel edildi. İbrahim aleyhisselama inen 10 suhufu Tevrat ininceye kadar amel edildi. Tevrat indikten sonra onların da hükmü kalktı.

Zebur'da ibadet yeri yokmuş. Zebur Tevrat'ın hükmünü kaldırmadı. Fakat İncil geldikten sonra Tevrat'ın hükmünü kaldırdı. Kur'an-ı Kerim geldi, hepsinin hükmünü kaldırdı. Bunların hepsinin hükmü iptal oldu.

Evet, bu kitaplara da inanacağız. Hak kitaplardır, Allah'tan insanlara inmiştir. Yüz dört kitap inmiştir fakat her nebinin dini kitabı onun zamanında idi. Fakat Peygamberimiz'den sonra Peygamber gelmediği için, Kur'an-ı Kerimden sonra kitap inmediği için Peygamberimiz'in dini de bakî, kitabı da kıyamete kadar bakîdir. Öbür kitaplar feshedildi.

Bunların asılları da yoktur. İncil de olsa Tevrat da olsa tahrip olmuşlar, aslı yoktur. Aslı olsaydı bile yine İslâm sayılmaz. Bunlar ehl-i küfürdür, batıldır, inkârcıdır.

Onun için zamanımızda bunlara kâfir, bir de gayrimüslim deniliyor. Kâfir başka, gayrimüslim başka mıdır? Başka da sayılmaz, her ikisi de ehl-i cehennemdir.

Mademki Kur'an'a inanmamış ehl-i kitap olsa ne olur? Mademki Kur'an'a inanmamış, onun kitabı kendisini kurtarmadıktan

sonra onlara Müslüman denilir mi? Mademki Peygamberimiz’e, İslâm’a inanmamış o da kâfirdir.

Cenâb-ı Hakk Peygamber Efendimiz’e ne buyuruyor? “*El yev-me ekmeltü leküm dineküm*¹⁰” ayet-i kerimesi var.

Bu ayet Peygamber Efendimiz’in son haccında geldi. Bu ayet-i kerimeyi ashabına Peygamber Efendimiz ifade edince, aktarınca ashap anlayışta ikiye bölündü.

Cenâb-ı Hakk “*Sizin için dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslâmiyet’i beğendim.*” diyor.

Dininde eksiklik kalmadı, senin dinini tamamladım, ayetini Peygamber Efendimiz ashabına duyurunca ashaptan ağlayanlar da oldu, sevenenler de oldu.

Sevinenler dediler ki: Artık daha bizim dinimize zeval yoktur. Bu din şarktan garba hükmedecek, yürüyecek.

Ama ağlayanlar niye ağladı? Dediler ki: Madem din tamamlandıysa Peygamber’in vazifesi bitmiştir. O dünyadan gidecek, göçecek.

İşte Allah’a iman, ahirete iman, kitaplara iman, Resuller’e iman, Peygamberler’e iman var.

Kur’an-ı Kerim’de 28 Peygamber’in ismi zikrediliyor fakat üçü ihtilâflıdır. Bu 28 Peygamber’i bilmek bir Müslüman’a vacip oluyor.

Aslında ulemâ 124 bin Peygamber’in dünyadan gelip geçtiğini rivayet ediyor. Fakat 28 Peygamber’in mevzuları, mucizeleri veya hut da maceraları zikrediliyor.

Peygamberler, Allah tarafından gelmiş. Cenâb-ı Hakk Peygamberler’i seçkin olarak halk etmiş, dünyaya getirmiş. Peygamberler’den maada (başka) bütün insanlar bir seviye üzerine gelmişlerdir. Peygamberler seçkin olarak gelmişlerdir.

¹⁰ Maide, 5/3.

Ne için Peygamberler gelmişler? İşte Halik'ı mahlûka, kullarına tanıtmak için gelmişler. Cenâb-ı Hakk: “*Halaktul cinne vel inse illa li ya 'budun.*”¹¹ buyuruyor. “*Biz insanları, cinleri halk ettik ki bizi mabut bilsinler.*”

Mabudumuzu kullara tanıtan Peygamberler olmuş. Kulu da Allah'a ubudiyet ettiren, sapık yollardan kurtarıp Rabbı'sı'na yönelten, Rabbı'sı'na itaat ettiren Peygamberler olmuş. İnsanları dalaletten hidayete sevk edip kurtaran Peygamberler olmuş.

Peygamberler'in olmadığı zamanlarda veliler bunu yapmışlardır.

Eğer Peygamberler'in olmadığı zamanlarda veliler bu görevi yapmasalardı, Peygamberler'in gelmediği bu boşluk zamanlarda olan insanlar Cenâb-ı Hakk'tan hak dava ederlerdi.

—Ya Rabbi sen bize Peygamber göndermedin. Biz Peygamber'i görüp inansaydık, biz de sana itaat ederdik, derlerdi.

Onun için öyle olmuş ki Peygamberler'in üçü, dördü, beşi bir asırda yaşamış. Öyle olmuş ki iki yüz sene, üç yüz sene, beş yüz sene, altı yüz sene Peygamber gelmemiş. Hazreti İsa'yla Peygamberimiz'in arasında altı yüz küsur sene var.

Benî İsrail'in velileri çok meşhurlardır. Ama ne kadar meşhur ne kadar hünerli, marifetli olursa olsunlar Peygamber Efendimiz'in “*Benim ümmetimin velileri Benî İsrail'in Peygamberleri'nin derecesindedir.*”¹² diye hadis-i şerifi var.

Benî İsrail'in velilerinden Asaf bin Belhiye'nin (Berahyâ) hünerine, marifetine bir bakın. Kur'an-ı Kerim'de bir hakikat, Cenâb-ı Hakk Kur'an'da bize bildiriyor. Asaf bin Belkiye, Süleyman aleyhisselamın baş veziri ve halasının da oğluymuş. Belkis'in köşkünü bir göz çırpıda, böyle yumup açıncaya kadar getirdi.

Süleyman aleyhisselam rüzgârlarla gezermiş dünyayı seyredermiş, devir edermiş. Bir kuşu varmış, kuşuna biner gezermiş.

¹¹ Zariyat, 51/56.

¹² Keşfü'l Hafâ.

Cenâb-ı Hakk rüzgârları da onun emrine vermişti. Havada, karada, denizde ne kadar canlı varsa hepsini Cenâb-ı Hakk onun emrine vermişti.

Rüzgâr köşkünü havada tutuyor. Ne tarafa işaret ediyorsa köşkünü o tarafa götürüyordu. Böyle iken Belkıs'ın şehrini görememişti, rastlamamıştı.

Belkıs'ın şehri bulundu, onu dine İslâm'a davet etti. Belkıs daha Müslüman olmadan bundan bir mucize beklerken, sordu:

— Belkıs'ın köşkünü kim buraya getirecek?

Buyurmasında ifritlerden diyen oldu ki:

— Bir saatte getiririm.

— Sen otur, daha tez getiren var mı?

— Yarım saatte getiririm.

Diyen oldu cinlerden, ifritlerden, perilerden.

— Sen dur daha tez getiren?

Ahiri bir tanesi dedi ki:

— Efendim, sen makamından aşağı inersin yerine çıkana kadar getiririm.

Mübarek dedi ki:

— Daha tez getiren var mı?

Asaf bin Belkiye sağ tarafında oturuyor, baş veziri. O dedi ki:

— Efendim müsaade edersen sen gözünü yumup açana kadar getiririm.

Ve gözünü yumup açtı ki Belkıs'ın köşkü orada bulundu.

Benî İsrail'in velileri olarak daha da başkaları var. Havariyonlar varmış. Ondan sonra Habib-i Neccar var.

Şemune'l-Gazi, bin ay deve çenesiyle din uğrunda küffarla harp etmiş. Bu beşeriyetin işi mi? Allah'ın ona vermiş olduğu bir kuvvet. Beşeriyetin dışında olan bir güçtür.

Demek ki Cenâb-ı Hakk Peygamberler'i de Halik'ın mahlûkuna; cinleri ve insanları ne için halk edildiğini onlara bildirsin ve onları nimetine ulaştırsın diye göndermiş.

Halkı irşat için, dalaletten, karanlıktan aydınlığa çıkarmak, küfrün karanlıklarından iman aydınlıklarına çıkarmak için onları göndermiş. Onlar seçkin gelmişler.

Peygamberler'in de varisleri velilerdir. Peygamberler'in gelmediği zamanlarda velileri irşat etmiş.

Musa Kelimullah'ın zamanında kardeşi Harun aleyhisselam da Peygamber'di. Şuayb aleyhisselam amaydı, asayı ondan aldı. O da bir Peygamber'di. Mesela İbrahim aleyhisselam zamanında Lut aleyhisselam, Hud aleyhisselam vardı.

Ama bir asır, üç asır, beş asır Peygamber gelmeyen zamanlar da olmuş. Bu zamanlarda insanlara bu görevi kim yapmış? Veliler. Yani halkın içinden müsavi gelen yetişenler, seçilenler yapmış.

Ama Peygamberler müsavi değillerdir. Cenâb-ı Hakk Peygamberler'i halkiyatında seçkin, dünyaya gelişleri de farklı olmuş. Peygamberler'in haricinde bütün insanlar bir seviye üzerine dünyaya gelmişlerdir. Kelâm-ı kibârda buyuruyor:

Hâk ü bâd ü âb u âteş bünyadım

İnsanda dört ecza var. Bu vücut dört maddeden, eczadan teşekkül etmiş: Su, ateş, hava, toprak var.

Hâk, toprak; bad, rüzgâr; âb, su; ateş de zaten Türkçe.

Hâk ü bâd ü âb u âteş bünyadım

Bundan bina kurulmuş bir vücudum, diyor.

Suret-i beşerde âdemdir adım

Bilmem cinnî miyem yoksa div-zadım

Aslımdan bir haber veren yok bana

Onun için Peygamberler hariç bütün insanların dünyaya gelişleri bir seviye üzerindedir. Küfrülerin çocukları baliğ olmadan, mükellef olmadan ölüyorlar. Nereye gidiyorlar? Cennete gidiyorlar.

Ne için cennete gidiyorlar? Onlar cenneti kazananların gılmanı, hizmetçisi oluyor.

İnsanlar mükellef olduktan sonra küfrülerinki olsun, Müslümanlarınki olsun, yetmiş iki buçuk milletinki hangisi olursa olsun on

beş yaşına girdikten sonra seviyesinde durmuyor. Bu seviyenin ya üstüne çıkıp gidiyor ya da altına iniyor.

Ayet-i kerime’de öyle: “*İnsanlar ulvîdir, insanlar süflüdür.*¹³” Peygamber Efendimiz buyuruyor: “*Ulvînin manası gökleri aşar, melekleri geçersiniz.*” Niye bu insan gökleri aşıyor melekleri geçiyor? Cenâb-ı Hakk insanı noksan sıfat halk etmiş, melekleri nurdan halk etmiş.

Meleklerde halkiyatta bir seviye var, insanlarda da halkiyatta bir seviye var. Meleklerde de bir seviye var ki melekler seviyelerini aşmıyorlar. Onlarda terakki yok, tenzilat yok. Ama insanlarda terakki var, tenzilat var. İşte insan terakki ediyorsa meleklerden üstün oluyor.

Cenâb-ı Hakk melekleri sıfat nurundan halk etmiştir. O nurun içi dışı onunla beraber. O nurun üstüne de çıkmıyor, altına da inmiyorlar, müsaviler.

Ama insanlar esma nurundan geçiyor, sıfat nurundan geçiyor. Zat nuruna ulaşınca insanlar melekleri çok geçiyorlar. Meleklerin seviyesi neyse belki bu seviyenin zahir yüz misli katına çıkıyorlar.

Peygamber Efendimiz Miraç yaptığı Cebrail aleyhisselam bir merciye kadar gidiyor oradan sonra:

— Ben gidemem ya Resulullah. Benim yerim burası, buradan daha ileriye gidemiyorum.

Oradan oraya Peygamber Efendimiz daha ne kadar gitti. Altı vasıtayla daha gitti. Onların her birisi bir makamda kaldılar.

Onun için bunlara böyle inanmak lazım. Peygamberler’e inanmak lazımdır. Peygamberler olmadığı zaman da Peygamberler’in görevini Mürşitler, varis-i enbiya olan veliler yapmışlar. Benî İsrail’in velileri, ümmet-i Muhammedin velileri yapmışlar.

Fakat ümmet-i Muhammedin velileri Benî İsrail’in velilerinden yetkilidir. Çünkü Peygamber Efendimiz’in hadisi var: “*Benim üm-*

¹³ Tin, 95/4-5.

metimin velileri Benî İsrail'in Peygamberleri'nin (velileri değil) derecesindedir."

Peygamber Efendimiz'in nübüvveti vardı, velayeti vardı. Nübüvvetinin varisi var, velayetinin varisi var.

Nübüvvetinin varisi, zahir âlimlerdir. Satırdan ayet, hadis okurlar. Onların manalarına aşınalar. Onları vaiz, nasihat ederler. Halka Allah'ın bütün yasaklarını emirlerini bildirirler. Günahı, sevabı, hayrı, şerri, helali, haramı bildirirler. Bunlar nübüvvetinin varisidir. Bunların ellerinde Kur'an var, hadis var.

Ama bir de velayetinin varisi vardır ki bunlar satırdan konuşmazlar. Bunlar sadırdan, kalplerinden konuşurlar. Satır başka, sadr başkadır. Satır, kâğıt üzerinde olan yazıdır. Sadr, insanların göğüs kafesinin içindeki kalbidir.

Peygamber Efendimiz gelen Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini bütün sûre sûre, ayet ayet geldikçe ümmetine okuyordu, açıklıyordu ve bunları öğrenin diyordu.

Ama Sıddık-ı Ekber Efendimiz'e özel bir sohbeti vardı. Hiç kimsenin bilmediği, hiç kimsenin olmadığı zaman ona sohbet yapıyormuş.

Nasıl bir sohbet yapıyormuş? Onu bilemeyiz. Yalnız buyuruyor ki: *"Allah benim sadrıma ne aktardıysa ben de yâr-ı garım Ebu Bekir'in sadrına aktardım."*¹⁴ Bundan sahabe habersiz, bilmiyorlar.

İşte velayet yolu budur, tarikat budur.

Şeriat var, tarikat var. Şeriat zahir, tarikat bâtıdır.

İşte Peygamber Efendimiz gelen vahiyleri hadisleri, hadis-i kudsilere, hadis-i şerifleri hep ümmetine aktarıyordu.

Ne buyuruyor bir kudsi hadisinde? *"Allah benim sadrıma, gönüme ne verdiyse ne aktardıysa ben de onu yâr-ı garım Ebu Bekir'in sadrına aktardım."* buyuruyor. Bundan hiçbir sahabe malumatlı değildi.

¹⁴ Mevsûa etrâfi'l Hadis, XI, 156.

Sıddık-ı Ekber Efendimiz'e sohbeti özel yaparmış. Dört yâr-ı Hülefa-i Raşidin'den herhangi bir tanesi gelseymiş sohbeti değişiyormuş. Sıddık-ı Ekber Efendimiz'e olan sohbeti değişiyormuş. Çünkü onlar anlayamıyormuş, kaldıramıyorlarmış.

Onun için efendim, Peygamberler'e de inanmak böyledir. Yani Peygamberler'e insan inanır da velilere inanmazsa olmaz.

Seyyid Sıbgatullah Arvasi Evliyaullah'tan, tasavvuf kitabında öyle yazıyor. Diyor ki: *"Bu zamanın insanlarından tarikati, meşayihî, evliyayı inkâr edenler eğer vakti saadette olsaydı, onlar nübüvete de inanmazlardı."*

Çünkü Cenâb-ı Hakk: *"Ve lekad kerremna Benî Âdem'e"¹⁵* bu-yuruyor. Keremeti, evliyayı inkâr etmek küfürdür.

Allah hayrı şerri halk eder *"Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi"* fermanı gereği buna inanmak lazım. Fakat Allah'ın hayra rızası var, şerre rızası yoktur.

Cüz'î iradeyi, İrade-yi cüz'iyeyi elimize vermiş. Bir de bize akıl vermiş. Bizim için zararlı nedir bilelim, yararlı nedir onu da bilelim. Zararlıdan korunalım, yararlıyı elde edelim. Cenâb-ı Hakk delilerden hiçbir şey sormayacak. Allah'ın teklifat-ı ilahiye, Allah'ın emri-nehyi, akli olanlaradır.

Cenâb-ı Hakk, akılı bin bir esma nurundan halk etmiş. Allah'ın indinde akıldan kıymetli bir mahlûk yoktur, onu insanlara bahşetmiş. İşte insanlar bu akıyla yükseliyor. İnsanlar maddiyatta da bu akıyla her şeyi icat ediyor.

Ama akıl iki kısımdır: Akl-ı maad, akl-ı maaş.

Bu denli ilme malik iken İblis

Âdem'in ilmin bilmedi o telbis

İblis aleyhiline çok akıllı ama akl-ı maaş, Âdem aleyhisselam ise akl-ı maad sahibiydi.

¹⁵ İsra, 17/70.

Ama her insanda akl-ı maad var, akl-ı maaş vardır. Akl-ı maaş ile maddiyatı, maddi ihtiyaçlarını gidermek için kullanır. Akl-ı maad ile ahireti düşünüp ahireti kazanmak için kullanır.

Onun için Cenâb-ı Hakk “*Dünyaya da çalışın, ahirete de çalışın.*”¹⁶ buyuruyor. Bir insan ahirete çalışmaz sadece dünyaya çalışırsa akl-ı maadını kullanmış olur mu? İblis aleyhiline gibi çok akıllı ama işte:

*Bu denli ilme malik iken İblis
Senin ilmimi bilmedi o telbîs*

Allah’a şükür her inanan akl-ı maad, akl-ı maaş bu iki akıllı da kullanabiliyor. Fakat iman olmayanlar o akl-ı maadı çorlamışlar, kapatmışlar, mühürlemişler. Sadece akl-ı maaşlarını kullanıyorlar. Buna İblis şeytanî akıl deniliyor.

Cenâb-ı Hakk bize akıllı vermiş. Kullanırsa kendi lehine olur, kullanmazsa kendi aleyhine olur. Maddi kârını, zararını bilen akıllıdır; bilmeyen delidir. Mademki maddi kârını, zararını biliyor akıllıdır, akl-ı maadını da kullanması gerekir. İnsan ma’nevî kârını, zararını da bilecek, bilmekle mükelleftir.

Cenâb-ı Hakk, irade-yi cüz’iyeyi elimize vermiş: “*Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi*” Akıl vermiş, aklınızla bu iki yolu seç, ayır demiş.

İki yolun birisi saadet, selamet yolu; diğeri de şekavet yoludur. İradeyi de vermiş ki aklınla seçtiğin bu iki yolun hayrına git.

Yani bu saadet yolunu bitirirsen çok büyük nimete mazhar olacaksın. Ama şekavet yolunu bitirirsen çok büyük azaba düşer olacaksın, bunu bildirmiş.

İradeyi de vermiş ki bunun hangisinden gidersen git. Cenâb-ı Hakk, -hâşâ- zulümden münezzehtir, müberradır.

*Hiç kuluna zulmeder mi Mevlası
Kulun çektiği kendi cezası*

¹⁶ Camiü’s Sağir, 2/12, 1201.

Ama Cenâb-ı Hakk yine kulunu esirgeyicidir, yine kayırcı, yine koruyandır.

(...)

Evet, çalışkan olmamız gerekiyor, ciddi olmamız gerekiyor. Mademki Allah'a inandık, şeriata inandık, inanıyoruz. Şeriat nedir? Allah'ın emri, Kitap'ın emridir. Cenâb-ı Hakk, Kitap'ta ne buyuruyorsa şeriat odur.

Az da bilsek bildiğimiz kadar ama tam inanalım tam. Tam inanmak için tatbikatını yapmak lazım. İnsan tatbikatını yapmazsa tam inanmış olmaz.

O zaman tereddüt, olur mu olmaz mı gibi bir şey oluyor. Bu olur, vardır, haktır diyecek ki orada terakki etsin.

Mesela şimdi biz böyle bir cemaatiz ama her şahsın burada aile efradı var, teyzesi var, babası var, eşi var, dostu var. Bunlar inandı, inancını yaşamak istiyor. Sadece kendisinin yaşamasından ne çıkar? İster ki oğlu da yaşasın, kardeşi de yaşasın, hanımını da bunları yaşasın. Onların inancını yaşamasını ister, yaşamasalar bile onlar için üzülecektir. Üzülmezse o zaman demek ki cihadını yapmıyor. İnsan cihat yapar, insanlar için cihat farzdır.

İnsan eliyle bir şeye mâni olamazsa diliyle, diliyle olamazsa bu sefer kalbiyle onu istemeyecek. Yasak olan bir şey yapılıyor, onu eliyle men edecek. Edemiyorsa, gücü yetmiyorsa diliyle; diliyle de gücü yetmiyorsa bu sefer kalbiyle razı olmayacak.

Bu Şeyh Efendimiz'in emridir, buyurdu ki:

—Ümmetin, bu insanların öyle bir zamanı gelecek ki kıyametin sonuna doğru, (belki şimdi bu zaman gelmiştir) birisi günah işleyecek, o günaha rıza göstermeyen bir kimse olursa, derse oğlum yapma bu günahdır, rıza göstermese o zamanın evliyası olacak, o zamanın velisi olacakmış.

Çünkü ne yapsın, daha gücü yetmiyor, eliyle diliyle men edemiyor. Diliyle söylese tenkit edilecek, kabul edilmeyecek. Bu sefer de gönüllüyle rıza göstermeyecek. Yani onu iyi, hoş görmeyecek, onu iyi yapıyor demeyecek.

Onun için cihat şeriatımızda, tarikatımızda vardır. Ama şeriatta cihat dini, imanı korumak, İslâm'ı müdafaa etmek içindir.

Vatana muhabbet de imandandır, vatani İslâm uğrunda muhafaza etmektir. Bir de var ki toprak için, mevki için, makam için sandalye için olan değil. İslâm için, İslâm'ın vatani için, İslâmların yaşadığı bir toprak için cihat farzdır. Şeriatımızda da bu var. Bu cihat neyle oluyor? Elle, dille, kalple oluyor.

**“Allah aşkı
kulun Miraç vasıtasıdır”**

4.10.1996 / İncek

*Bir kimseye kim yâr ola tevfik-i hidâyet
İrfan ile derya oluben kalbi coşar da
Gönlünde tulû' eyler anın aşk u muhabbet
Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde
Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de*

*Bu girye-i nâlânıma kıl merhamet ey şâh
Pek güç bulunur sen gibi bir ârif-i billah
Öğmüş de yaratmış seni Ol Hazret-i Allah
Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde
Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de*

*Bir yerde ki gül yoktur o gülşâneye varmam
Hem sohbet-i pîr olmadığı haneye varmam
Aşk ehlinin ahvâlini pervaneye sormam
Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde
Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de*

Gösterme bana sensiz yeri ey Hazret-i Mevlâ
 Bir yerde ki sen varsın o yer hep bana me'vâ
 Aşkını vezîr eyledi gör hüsnünü Leylâ
 Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
 Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve serde
 Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de

Ey zühd ile veren bana tebşîre-i cennet
 Biz münkir-i Mevlâ değiliz nâra ne minnet
 Âşık olanın maksûdu matlûbesi rü'yet
 Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
 Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde
 Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de

Kim şeyhini Hakk bilmedi Hakk'ı dahi bilmez
 Yok eylemeyen varını maksûduna ermez
 Sâmî gibi bir âşık-ı Yazdan ele girmez
 Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
 Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde
 Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de

Allah aşkını, muhabbetini arttırsın. Allah şerefini, makamını yüceltsin. Allah ilmini, bilgini arttırsın. Amenna ve soddakna âşıkların ciğeri yanar. Âşıkların dünyada ciğeri yanar ama ahirette onların ciğeri yanmaz. Başında diyor ki:

Bir kimseye yâr ola tevfik-i hidayet

Resûlullah Efendimiz bize öyle buyurmuş. Cenâb-ı Hakk: “Habibim, ben hidayet etmediğim müddetçe şefaât edemezsin.”¹ buyu-

¹ Kasas, 28/56.

ruyor. Burada hidayet esasında insana iman nasip etmesidir. Eğer bir kulunu inanlardan halk etmişse ona hidayet olmuştur. Yalnız onu zayı etmesin, onun kıymetini bilsin, onun çok büyük bir nimet olduğunu bilsin. Kıymetini takdir ederse kârını da elde edebilir.

Kârı nedir? Kemaldır. Kemal nedir? Olgunlaşmak.

Malumunuz sebze olsun, meyve olsun olgunlaşıyorsa tadını alıyor, şeklini alıyor, rengini alıyor. Olgunlaşmıyorsa ne tadını alıyor ne şeklini alıyor ne de rengini alıyor.

İnsanlarda da olgunlaşmanın tadı var, şekli var, rengi var. Tabii bu insanlarda olan tat, şekil, renk görünmez.

Ancak görünen ne olur? İnsanlara eğer zararı olmazsa, bu gayrimslimlerde de var, ehlişmiş görünür. Ama zararlı insanlar da var.

Mevlana'nın buyruğu nasıldır? "*Mecusi isen de gel, Hristiyan isen gel, putperest isen de gel. Bin defa tövbe ettin, tvbeni bozduysa da gel.*" En sonunda da ne diyor? "*Ne olursan ol, yine gel.*"

Böyle demiş ama insanları İslâm'a seslemiştir (davet etmiştir). Mevlana'nın bu sözünü bütün dünya devletleri, ecnebler de kabul leniyorlar. Ama bunlar yanlış tasavvur ediyorlar. Ne olarak görüyorlar? Mevlâna insanlığa seslenmiş diyorlar. Ama insanın da ne olduğunu bilmezler. Onlar ancak insan hakları var ya. İnsan haklarına tecavüz etmeyene insan diyorlar. İnsanlık bu mudur?

Yalnız sadece insan hakları mı var? Kul hakkı da var. Allah'a karşı olan görevi var. Akrabaya olan hak, görevi vardır.

İnsanın ilmi olacak, ameli olacak, ibadeti olacak, fikri olacak, zikri olacak.

şimdiki insanların gafleti zaten budur. Cenâb-ı Hakk: "*İnsanları halk ettik ki bizi mabut bilsinler, bize itaat etsinler.*"² buyuruyor. Bize şkretsınler, bizi fikretsınler, bizi zikretsınler, buyuruyor.

² Zariyat, 51/56.

İnsan; Allah'a şükretmezse, Allah'ı fikretmezse, Allah'ı zikretmezse, o insan sayılmaz. Ama onlar insanlara zararlı değilse, insanlara yararlıysa insanlık budur, diyorlar.

Ancak onlar olsa olsa ehlileşmiş bir hayvan gibidir. Mesela bir ayıyı düşündüğümüz zaman -affedersiniz- veya bir canavarı yırtıcı hayvanı düşündüğümüz zaman, onu küçükten alıyorlar, büyütüyorlar, ehlileştiriyorlar. Onun zararlı tarafı gidiyor. Daha kimseye zarar vermiyor ama o hayvanlığını kaybetti mi? Hayır, ayı yine ayıdır, kurt yine kurttur, canavar yine canavardır. Yalnız ehlileşmiştir.

İşte onlar insana zararsız olursa insanlara zarar vermezse insanlık bundan ibarettir, diyorlar. Ama hayvanların da zararlı tarafı gidiyor, hayvanlığı değişiyor mu? Değişmez.

Ancak Allah: “Biz insanları halk ettik bizi mabut bilsinler, bize itaat etsinler.” “Biz gizli bir hazineydik. Aşikâr olmak için insanları, cinleri halk ettik.”³, buyuruyor. Bir de ne vardır?

Dünyaya geldim gitmeye

İlim ile hilm'e yetmeye

Aşk ile can seyretmeye

Ben in ü anı neyelerem

Türkçe bunlar, anlaşılıyor. Kapalı kelâm değiller. Fakat burada anlaşılmayan rumuzlu olan tarafı neresidir?

Aşk ile can seyretmeye

Burası rumuzlu olan tarafıdır. Bu rumuzlu kelâmları bize açıklıyorlar. Zaten büyüklerimizin bu rumuzu bilmeleri, açıklamaları bizi buraya topladı. Yoksa camiler, hocalar var; vaizleri, nasihatleri var; medrese ilimleri var. Ama bu kelâmlarda bunlardan hiçbirisi yok.

³ Fususül Hikem Trc. c. 1, s. 43.

Peygamberimiz: “*Din nasihat, din nasihat, din nasihat.*”⁴ buyuyor. Ama nasihat ikidir. Vaizdir, sohbetir.

Vaiz insanları irşat etmiyor. Vaiz insanları ancak uslulaştırıyor, ehlileştiriyor. Kötü ahlklarından vazgeçirmeye çalışıyor. Tabii insan yine kötü ahlklarından geçemiyor. Kötü ahlklarından vazgeçse tabii insanlardan seçiliyor.

Esasen insan tasavvufa girmezse, olgunlaşamaz. Kâmil bir insan olamaz. Kâmil bir insan olmak için hakikate ulaşacak. Hakikate ulaşmak için de tarikatı olacak. Bir de marifet vardır. Ama her hakikati olanlar marifete ulaşamıyorlar.

Ama her hakikate ulaşan insan kâmil insandır. Kâmil insanlardan seçilen ancak marifete ulaşıyor. Onlar da seçilenlerden daha seçilmiş, kâmil olanlardan seilmiştir.

Kmillerin de kâmil-i mkemmil olur. Bir kâmil var bir de kâmil-i mkemmil var.

Kâmil yetişmiştir. Kâmil mkemmil hem yetişmiş hem yetiştirme kabiliyeti var. Kâmil yetişmiş ama yetiştirici değil. Yetişip yetiştiren ile yetişip yetiştiremeyenler çok farklıdır. Aralarında dağlar kadar fark var.

Dünyaya geldim gitmeye

İlim ile hilm’e yetmeye

Allah bize akıl vermiş. Bir de inancımız da var. Kfirler, ahirete inanmayanlar için sadece maddiyat var, her şey maddedir. Onlar yok olunca daha da var olacağına inanmıyorlar. Her inanan, öbür âleme inanan bunları kabullenmesi lazımdır.

Dünyaya geldim gitmeye

Niye gelmiş? Nereye gidiyor?

İlim ile hilm’e yetmeye

İlimden mana nedir? İlimden mana Allah’ı bilmek, Allah’a itaat etmektir.

⁴ Buhari, İman, 42.

Hilmden mana nedir? Kim Rabbısı'nı bildi, Rabbısı'na itaat etti, güzelleşti, insan oldu.

Allah: *“Biz insanı halk ettik, bizi mabut bilsinler.”* buyuruyorsa kim Rabbısı'nı biliyor? Bilmekten maksat, itaat etmektir. Kim Rabbısı'nı biliyor, kim Rabbısı'na itaat ediyorsa o seçiliyor, o güzelleşiyor.

Çünkü eğer bir insan Rabbısı'nı bilirse, Rabbısı'na itaat ederse insan ancak odur. Bilmezse, itaat etmezse o insan sayılmıyor. Mademki Allah bu insanları, bilinmesi için halk etmişse, Rabbısı'nı bilecekler.

Şimdi burada bilmeyenler, ahirette bilecekler. Ama ahirette bilmelerinde daha kurtuluş yoktur. Dünyada ancak bilmeleri kurtuluşdur. Çünkü Cenâb-ı Hakk, –hâşâ- vaadinden hulf etmez. Vaadi üzerinde yalan, hilaf asla olmaz.

Mademki Cenâb-ı Hakk: *“Bu insanları bizi bilsinler diye halk ettik.”* buyuruyorsa, bilmek mecburiyeti vardır. Şimdi Allah'ı tanımayanlar, bu bilmeyenler nedir? Bilecekler sonunda.

Ey zühd ile veren bana tebşîre-i cennet

Biz münkir-i Mevlâ değiliz nâra ne minnet

Bu cennet için ibadet edenlere, amel işleyenlere diyor ki: Ey züht ve takva sahibi olan niçin beni cennet ile müjdeliyorsun? Ben cennet için ibadetimi yapmıyorum. Tebşîr, müjdedir. Niye beni cehennem ile korkutuyorsun? Ben münkir-i Mevlâ değilim, Allah'ı inkâr edenlerden değilim. Cehennem ancak Allah'ı inkâr edenlerin içindir. Ama bir de:

Âşık olanın maksûdu matlûbesi rü'yet

Âşık, Allah'ı sevendir. Allah'ı seven kimdir? Mal, evlat, makam, mevki, ilim, amel bunların hepsinden geçendir. Onda daha Allah'tan başka hiçbir arzusu kalmaz.

Dünyada evlattan çok sevimli bir şey var mıdır? Evlattan da geçecek. Allah sevgisi karşısında o sevgiyi de yok edecek. Evlat sevilmez mi? Bu bana emanettir, diye sevilir. Emanete de hıyanetlik etmek olmaz. Allah'ın emridir: *“Emanete hıyanetlik yapmayın.”*⁵

⁵ Müsned, 5/323.

Niçin böyle buyrulmuş? “*Küllüküm râin ve küllüküm mes’ülün*”⁶ emri şerifi var. “*Herkes güttüğü sürünün çobanıdır, mesulüdür.*” Onun için bir hane reisi hanımından da mesul, çocuğundan da mesul, mâlından da mesul, her şeyinden mesuldür.

Onun üzerinde hepsinin bir hakkı vardır. Hepsinin hakkını vermek, hepsinin hakkını ödemek lazımdır.

Hepsinin hakkını ancak Allah’a itaat etmek ile öder. Allah’ı hepsinden daha çok sevecek ki ödeyebilsin.

Cenâb-ı Hakk: “*İnnemâ emvâlukum ve evlâdukum fitne*”⁷ buyuyor. “*Sizin o çok sevdiğiniz mallarınız evlatlarınız fitnedir.*” O mâl evlat kadar sevilmez. Her şeyden fazla sevilen evlada da fitne demiş. Niye buyurmuş? Çünkü en fazla sevillecek Allah’tır.

Allah sevgisi, evlat sevgisi dâhil bütün sevgilerin üzerine çıkacak. Hepsinden de fazla sevillecek Allah’tır.

Sevilenler de Allah için sevillecek. Evladını mı seviyorsun? Sende emanettir, emanete saygı lazımdır. Emaneti sevmek de lazımdır.

Zaten sevilirse saygı gösterilir. Sevilmezse saygı gösterilmez.

İşte burada seviliyor ama saygı gösterilmiyor.

Saygı gösteriliyor ama sevilmiyor.

Görün nice mahbûb-ı Hûda var bu beşerde

Mahbûb-ı Hûda nedir? Mahbûb güzel anlamına geliyor. Hûda zaten Allah’ın ismidir. Bu beşeriyette yani insanların içerisinde Allah’ın güzelleri var, diyor.

Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde

Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde

Seydâ-yı cihan; seydâ demek, bizde seyyid deniliyor. O şarkî Kürt ıstılahınca meşayihlere, büyüklere seydâ deniliyor.

⁶ Riyazüs Salihin, 654.

⁷ Tegabun, 64/15.

*Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde
Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde*

Seni hayırda da seviyorum, senden bana zarar da gelse seviyorum, kâr da gelse seviyorum.

Bu hayır ve şerrin anlamı şudur: “*Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi*”⁸ emri fermanı vardır. Hayır da Cenâb-ı Allah’tan, şer de Cenâb-ı Allah’tandır.

Bir insan sevdiğini Allah için sevmişse, o sevse de onu sevecek, o dövse de onu sevecek. Ondan kâr da gelse sevecek, zarar da gelse sevecek ki o zaman sevmiş olduğu anlaşılın.

Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de

Âşıkça ciğeri yanacak, yanmadan pişmeden olmaz. Onun için dünyada âşıkların ciğeri yanar, pişer, kebab olur. Başka bir kelâm da diyor ki:

*Yürek kanı şarâb oldu ciğer yandı kebâb oldu
Gönül şehri harâb oldu seni arayı arayı*

Bir de buyuruyor ki:

*Seni ben bilirem ey can ne cevher ma'denindensin
Anasır saye-banıdır gezersin zîr u bâlâyı*

Diyor ki ben seni ne cevher madeninden olduğunu, sende ne kadar bir kuvvet olduğunu biliyorum. Zîr u bâlâ; zemini de gezersin, yüksekleri de, semayı da gezersin. Anasır da senin saye-banıdır.

Saye-ban nedir? Saye-banın bir anlamı da çadırıdır. Anasır, senin vücudundaki bir çadır, bir örtüdür. Neyi örtmüş? Ruhunu örtmüş.

Herkeste bir ruh var ama büyüklerin ruhu terakki etmiş, yükselmiştir.

Şeriatı var, tarikatı var, hakikati var, marifeti var. Bunları yaşamış ve bu dört vasıtayı bilmiş. Bu dört noktayı yaşayıp yolunu bitirmiş.

⁸ Amentü Duası.

Allah'tan insanlar gelmiş, Allah'a giderler. Allah'tan iki vasıta ile gelmiş. Bir cisminin gelişi var bir de ruhunun gelişi var. Cisminin gelişine annesi, babası vasıta olmuş. Annenin babanın evlenmesi ile Allah o cesedi yaratmış halk etmiş.

Bir annenin çocuğu dört aylık oluncaya kadar bu cesette can yok. Dört aylıktan sonra Allah ona ruh üflüyor. Allah'tan geliş ikidir. Aslında biri görünen ve bilinendir, öbürü görünmüyor ama biliniyor. Görünmeyen bir Şeye de herkes inanmıyor.

Mesela Allah da görünmüyor, inananlar da göremiyor. İnanmayanlar da zaten inanmıyor. Onun için sadece görünen, bilinen hangisidir? Allah'tan geldik. Nasıl geldik? Bir vasıta ile geldik. Vasıta kimdir? Annemiz, babamız görünen bilinen bunlardır.

Allah'a gidilir. Nasıl gidilir? Her len Allah'a mı gidiyor? Hayır. O zaman kâfirler de Allah'ı hiç tanımayanlar da hep ölüyorlar. Onlar Allah'a mı gidiyorlar?

Allah ulvîdir. Allah'ın nr var, nru var. Nrnı kazanan Allah'a gitmez, Allah'ın gadabına dar oluyor, karanlıklara düşüyor, derinliklere iniyor.

Aslında Kitap'ın, Kur'an'ın, ayetlerin bildirdiğine göre gelişimiz de ikidir, gidişimiz de ikidir.

Gelişimiz ikidir, Allah cesedi topraktan halk etmiş. İnananı inanmayanı, delisi akıllısı, âlimi cahili, zengini fakiri hepsini topraktan halk edilmiştir, bu ceset maddedir.

Ama maddelerin kıymetlisi var, kıymetsizi var. Bir madenden çıkan maddeleri düşündüğümüz zaman altın da bir maden, kömür de bir madendir. Altının kömüre karşı ne kadar çok bir kıymeti vardır.

İnsanlar da ya altın gibi cennetin ziyneti olacak, ya da kömür gibi cehennemın ateşi olacaktır.

Allah'tan bu iki gelişi avam, ilmi olmayan bilemez. Sadece bir gelişi bilirler. İşte Ahmet'ten Mehmet'ten doğdu. Artık büyüdü, itaat etsin, isyan etsin neyse; öldü, gitti.

Âlim olanlar tabii bilirler. “*Bilen ile bilmeyen onun için farklı*”⁹ oluyor ki. Âlim olan Allah’tan sadece bu cesedin gelişi değil, ruhun da gelişini de biliyor. Ona göre ruhun da kıymetini bilebiliyor.

Ruh çok kıymetli ama -affedersiniz- necis, pisliğin içine düşmüş. O pisliğin içerisinde onun kıymeti bilinir mi? Pislikten kurtulacak, temizlenecek, o zaman da *o* kıymetini taşıyın. Pisliğin içerisinde kalırsa *o* kıymetini taşımaz.

Bu cesedin diyecekler ki ten mezbeleliği değil mi? Ten mezbeleliği göbekten aşağıdır.

İnsanlarda kutsal makamlar var. Bu kutsal makamlar inanmayanlarda da var ama onlarınki çorlanmış, iyice battal olmuştur.

Evet, Allah’tan geliş ikidir. Allah’a gidiş de ikidir. Allah’tan bu iki geliş zengini fakiri, delisi akıllısı, inanan inanmayan hepsi yapıyor. Bu iki gidişi de hepsi yapamıyor. İnsan ölmeye Allah’a gitmez. Nereye gider? Allah’ın gadabına, Allah’ın azabına, cehenneme gider.

Cennete giden Allah’a gider çünkü Allah cenneti kazananlara cemalini gösterecek. Nurunu onlara gösterecek ama hepsine değil.

Cennette de hepsi müsavi değil. Mesela cennetin süsü püsü var, köşkü var, zevk sefa var. Zevki sefayı isteyenlere onu verecek. Onun için buyurmuş ki,

Sofular cennette kaldı âşıklar didara erdi

Sofu kimdir? Sofu çok amel işleyendir. Çok amel işleyenler cennette kaldılar. Fakat;

Âşıklar didara erdi

Âşıklar didara, Allah’ın cemaline ulaştılar. Onlar cennetten geçiyorlar. Cennetten geçmeyen Allah’ın cemalini göremez.

Çünkü burada insanlar ameli bir var ki cennet için yapıyor, bir de var ki cehennem korkusuyla yapıyor. Cennet arzusu ile yapanla-

⁹ Ra’d, 13/19.

ra Allah'ın cenneti haktır. Cennet öyle ki Cenâb-ı Hakk bize kelâmlarında methediyor, tabii haktır.

Cehennem de haktır. Bizi cehennem de korkutuyor, bu da haktır. Öyleyse işte o zaman kitabım Kur'an'dır diye sahip çıkanlar Allah'ın gadabından, cehennemden korkarak günah işlemez. Kimisi de Allah'ın cennetini isteyerekten amel işler. Ama kelâm-ı kibârda ne dedi?

Ey zühd ile veren bana tebşîre-i cennet

Biz münkir-i Mevlâ değiliz nâra ne minnet

Ey zühdü anlatan, kürsüye çıkıp da elini masaya vuran hoca, niye cenneti bana methediyorsun? Ben cennet için kulluğu yapmıyorum. Niye beni cehennemle korkutuyorsun? Ben Allah'a münkir değilim, Allah'ı inkâr edenlerden değilim.

Ben Allah'ı seviyorum, âşıkça öyledir. Allah'ı ne için seviyorum? Bana cemalini göstersiz. Cemalini göstersiz de cehennemine koysun.

Tabii Allah'ın cemalini göreni cehennem yakar mı? Niye Nemrut, koca İbrahim aleyhisselâmı yakamadı?

Evet, Allah'a gidiş de ikidir. Bir var ki cismen gidiş, zengini fakiri, delisi akıllısı, inananı gider. Toprağa cesedini koyuyorlar. Ama bu cesedi toprak eritiyor, yiyor.

Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Küllü şey'in yerciû ila aslihi*¹⁰” “*Her şey aslına rücu edecek.*” Bu cesedin aslı cinsi topraktır, toprağa gidiyor.

Fakat her şey aslına rücu edecekse, ruhun da gelmiş olduğu bir yer var. Orayı bilmek lazımdır. Orası için çırpınmak lazım ki oraya gidebilsin. Allah'tan gelmişiz Allah'a gitmek için çırpınacağız, çaba sarf edeceğiz.

Allah'a gitmek için insan bütün arzularından geçecek. Dünya, ahiret, bütün cennet arzusu, hepsinden geçecek.

¹⁰ Kelâmı Kibar.

Bir defa dünyayı terk etmeyenler, dünyadan geçmeyenler ahireti kazanamaz, bir kere bu mümkün değildir.

Çünkü dünya var, ahiret var. Bunların ikisi de âlemdir. Dünya da bir âlem, ahiret de bir âlemdir.

Bu insanlar dünyadan geçiyorlar ama ahiretten geçmek yoktur, ahirette kalıyorlar. Ama dünyaya ne diye gelmişler?

Dünyaya geldim gitmeye

İlim ile hilm'e yetmeye

Aşk ile can seyretmeye

İnsanlar dünyaya gitmek için gelmiş. İlim, hilm sahibi olmak için gelmiş.

İlim Allah'ı bilmektir. Allah'ı bilen, Allah'a itaat eden güzelleşiyor. Hilm, güzel sahibi oluyor.

Ama aşk ile can seyretmek var.

Allah aşkı kulun Miraç vasıtasıdır.

Peygamber Efendimiz Miraç'a bir vasıta ile gitti. Ne ile gitti? Bir Burak deve ile gitti. Cebrail cennetten Burak, deveyi getirdi onunla gitti. Burak ile bir makama kadar gitti. Orada Burak da Cebrail de kaldı, daha gidemediler. Ama Resulullah daha çok gitti. Fakat bunu kelâm-ı kibâr nasıl açıklıyor:

Çok çektim ise iftirâk

Firak ayrılıktır. Çok çektim bu firak'tan, ayrılıktan. Bu dünyaya gelmişsin elli yıl, altmış yıl yaşamışsan, bu çok değildir. Burada yüz yaş yaşamışsan, yine azınlık vardır, çok, bu değildir.

Çok çektim ise iftirâk

Kalmadı gönlümde merak

Çok ayrılıkta kaldıysam benim için ayrılık büyük bir merak idi. Bu ayrılıktan kurtuldum. Ne ayrılıktan kurtarmış?

Çok çektim ise iftirâk

Kalmadı gönlümde merak

Aşkım bana oldu Burâk

Aşkım benim Burak'ım oldu. Aşk bana Burak yaptırdı. Beni Miraç göklere yükseltti, diyor

O yüce Allah, o ulvî Allah'a ykseleceksin ki ona gidebilesin.

Aşka düşmeyen ulaşmaz. Allah'tan gelir, Allah'a gidemez.

Ancak insan neyle yükseliyor? İşte bu yükselmeye, iki, üç, dört vasıta var.

şeriat, tarikat, hakikat, marifettir.

şeriat senin kara vasıtandır. İnsanların yolculuğunda, kara yolculuğu da vardır. Deniz yolculuğu da vardır. Hava yolculuğu da vardır.

İnsan görevlerini yapacak ki en evvel karadan yürüyecek.

Ondan sonra denizi geçmek için bir gemiye binecek.

Bu sefer önünde bir dağ var, delemiyor, aşamıyor. Onu aşmak için bir uçak lazım. Gemiden sonra uçak yolculuğu var.

Evet, efendiler, nimetin büyüğü duruyorsa, Allah nimetin büyüğünü de bizim için, kulu için halk etmiştir.

Allah'ın kula en büyük nimeti hangisidir? Ruyetullah, cemalini gösterecek.

Bu en büyük nimet cennet değil ama cennetten geilmeyince bu nimet elde edilmiyor. Onu da Ruyetullah'ı gören cennetten geçiyor. Onun için:

Sofular cennette kaldı aşıklar didara erdi

Didar, Allah'ın cemalini görmektir. Cennette birden başlıyor, yüze kadar dereceleri var. Bu dereceler hep birbirinden farklıdır.

Cehennemde de birden yüze kadar derece var. Bunlar da hep birbirinden farklıdır. Cehennemdeki dereceler azap ağırlığı, çoğunluğundadır. Ama bu cennetteki dereceler nimet farklılığı, büyüklüğü, makam mevki farklılığıdır.

Hlasası Mrşsiz olmuyor. Onun için insanlar hakikate Mrşsiz geçemiyorlar.

Tarikat demek, bir Mürşide gidip hizmet etmektir.

Bir Mürşidi tanımak, bir Mürşide gönül vermektir. Bir Mürşidi sevmek, bir Mürşidi saymaktır. Onun duasını almaktır. Tarikat bu demektir. Niçin bakın:

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Adüvler yıktılar seddi ne yatarsın gafil insân

Demek ki şeyh-i kâmilî tanımayan, gafil sayılıyor.

Gafilin bir anlamı da uykuda demektir. Gelenden gidenden, yıkılmış dökülmüş, zarar etmiş kâr etmiş hiçbir şeyden haberi yoktur.

Nasıl bir insan uyuduğu zaman kârlarından da zararlarından da haberi olmaz. Zaten uyuyan insan kâr edemez.

Kâr bir hareketle, tetemmeyle, çabalamaıyla olur. Neyse bir mesnet üzerine bir çalışması, çabalaması olacak ki kazansın.

Uyuyan adam çalışamaz, çabalayamaz, hareketi olmaz bir kârî da olmaz. Ayık zamanlarında yapmış olduğu kâr da uykudayken gidebilir. Zararını bilir mi? Bilemez.

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Şeyh ne demektir? Kâmil ne demektir?

Şeyh; bilen, ışık manasındadır.

Bilgili insanlar ışıklı, aydın olur. Bilgisi olmayanlar da karanlıkta, cahil olur.

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Kâmil ne demektir?

Bildiğiyle amel ederse kemal sahibi oluyor.

İnsan biliyor ama bildiğini tatbik etmiyor. Kemal sahibi değildir. O zaman bilecek, bildiğini de tatbik edecek ki kemal sahibi olsun.

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Adüvler yıktılar seddi ne yatarsın gafil insân

Ey insan, sen bir Evliyaullah'ın, şeyh-i kâmilin himmetine muhtaçsın. Eğer onun himmeti sana ulaşmazsa, senin adüvler seddini evini yıkarlar, öldürürler, asarlar, keserler.

Ama Evliyaullah'ın himmeti sana öyle bir set olur ki ona hiçbir top tüfek kr etmez. Ona hiç kimse bir Şey yapamaz.

Şimdi başka bir kelm ile bu iyice aydınlanır, anlaşılır. Burada da ne diyor:

"Men aref" sırrına vkf olmuşam

Nefsime ile hem Rabbim'i bilmişem

Mutmainne kalasına girmişem

Gayet de bir metin hisarımız var

Mutmainne kalesinde çok metin, çok kuvvetli bir hisar içerisindeyiz.

İnsanlar mutmainne kalesine, nefis-i mutmainneye nasıl ulaŐabilirler? MrŐsitsiz, tarikatsız, zikirsiz ulaşılmaz.

Muhakkak ve muhakkak ki insanlar ilim ile amel ile ibadet ile mutmainne kapısına kadar giderler ama içeri giremezler.

Mutmain ne demektir? Nefsinden emin olacak. Nefsinden ona daha hiç zarar gelmeyecek.

Diyeceksin ki: *"Ya benim nefsimden bana zarar gelmiyor"*. Geliyor, ama bilmiyorsun. Eğer sen: *"Benim krım olsun da onun zararı olursa olsun."* diye düŐünürsen işte senin nefsinden en büyük zarar geliyor.

Ne zaman dersen ki: *"Zarar da bana gelsin, hastalık da bana gelsin, ben dvleyim, svleyim de bunlara bir Şey olmasın"*. *"KomŐuma veyahut da Müslüman'a veyahut da akrabama veyahut da ihvan kardeŐime gelen hep bana gelsin"* dersen eğer işte o zaman mutmainne kalesinden eminsin. Nefisten başka türlü emin olamazsın.

Çünkü Resulullah da: *"Vallahi mümin olamaz. Vallahi mümin olamaz, Vallahi mümin olamaz."*¹¹ üç defa buyuruyor mu?

— Kim ya Resulullah?

— KomŐusu açken tok yatandır.

¹¹ Buhari, Kitabl Edeb, 29.

— Kim ya Resulullah?

— Kendi kârında komşusunun, başkasının zararını isteyendir.

Evet, biz anlayamıyoruz, bilemiyoruz. Bilmiş olsak, anlamış olsak, hep bir vücut oluruz. Bir vücuduz böyle.

Bu insanlar hep bir vücuttur.

Ama diyeceksin ki bir insan kâfir ile nasıl bir vücut olacak?

Benim senin çok temiz yerlerim de var, çok pis yerlerim de var. Çok âdi yerlerin de var, sana ait.

Bu nedir? Nefsin çok âdidir. Onu çok âdi göreceksin. Ruhun da çok ulvîdir.

Ama nefsini âdi görmezsen, ruhun ulvî olamaz.

İnsan zahirde alçalmayınca, zahir, cismen alçalmayınca ruhen yükselmez.

Emir böyledir: “*Her kim ki Allah için alçalırsa...*”. Ama bu Allah için olacak. Bunu bir sanat edinmeyeceksin, desinler diye olmayacak. Bundan da bir menfaat maddiyat elde etmek için değil. Şöhret olsun, meth edilesin, sevilesin diye olmayacak.

Cenâb-ı Hakk “*Her kim ki Allah için alçalırsa biz onu yükseltiriz. Her kim ki tekebbür sahibi olursa, onu da hakir, yoksul ederiz.*¹²” buyuruyor.

Öyleyse şimdi bu kelâm-ı kibârda:

Firak-ı yâr ile ah u enin ol

Ah u enin nedir? Ağla, sızla. Yârdan maksat çok sevilen.

Niye sevicecek? Yardım geliyor.

Nasıl bir yardım geliyor? Hoş, dünyada senin evin yokmuş da ev mi alıyor? Tarlan yokmuş, tarla mı alıyor? Seni işe mi almış? İşte sana para mı vermiş? Bunlar yardım değildir.

Yardım seni nârdan kurtarandır.

¹² Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis Şerif) 397.

Ama nâr sadece ateşte yanmak mıdır? Seni firaktan, ayrılık ateşinden kurtarandır.

İnsan çok sevdiğinden, canından fazla sevdiğinden ayrılırsa onun ateşten daha şiddetli bir azabı vardır.

(...)

Mecnun'un Leyla ile bir hadisesi var, olmuştur. Kelâm-ı kibârlarda bu çok geçer. Mecnun bir Leyla'ya âşık olmuş. Ama nasıl âşık olmuş ona ki bütün yemesi de onun sevgisi olmuş, içmesi de onun sevgisi, uykusu da onun sevgisi olmuş. Yemiyor, içmiyor, yumuyor.

Böyle dağlarda “*Leyla, Leyla*” diye ağlamış durmuş. Sonunda ne olmuş? Leyla'nın aşkı onu ihata etmiş. Mecnun kendisini yok etmiş, kendisini kaybetmiş, Leyla görünmüş. Kendini de Leyla görmüş. Eşyayı taşları ağaçları kuşları hep Leyla görmüş. Böyle hareketsiz kalmış, kuşlar onun başında hep yuva yapmışlar.

Mecnûn'u görün n'etti Leylâ'daki âh ile

Ferhâd da Şîrîn için gör neyledi dağ ile

Her birisi bağlandı bir âhenîn bağ ile

Bağ denince (ahu) avlanıyor.

Av insanlara açlıkta gerekir. Avın helalliği vardır, haramlığı da vardır. Bir insanın yiyeceği, içeceği, giyeceği var, bir ihtiyacı yoksa avlanması haram değilse de, takvaca helal de değildir. Av kime helaldir? Yiyecek bir şeyi yoktur. Mesela evinde çoluğu çocuğu var yıllar geçiyor et alıp, parası yok yediremiyor. Ayrıca onun bir de açlığı da var. Çoluğu çocuğu açlıktan kurtarmak için, eti tatsınlar mahzun olmasınlar diye, gider avı avlar getirir. Bunlara müsaade edilmiş yoksa insanın hali vakti yerinde, etini alabiliyorsa onlara yasaktır.

Mecnûn'u görün n'etti Leylâ'daki âh ile

Ferhâd da Şîrîn için gör neyledi dağ ile

Her birisi bağlandı bir âhenîn bağ ile

Sen seni âşık sanma bir beyhude âh ile

Var etti özün anlar ol nûr-ı İlâh ile

*Gör âşıkı ol mâhî şakkeyledi parmağı
Teşneleri kandırdı parmakları ırmağı
Âşıkları yandırdı gül veçhiyle yanağı
Sen seni âşık sanma bir beyhude âh ile
Var etti özün anlar ol nûr-ı İlâh ile*

Resulullah Efendimiz ay'ı parmağı ile işaret etti, şakketti¹³. Ay böylece Kâbe'yi tavaf etti. Resulullah Efendimiz'in koynunda yeniden bütünleşti, nübüvvetini tasdik etti. Kalktı, yerine gitti. Ay doğmuyordu, karanlık oldu. Buna inanmayan Müslüman olamaz, küfre gider çünkü ayet ile sabittir.

Teşneleri kandırdı parmakları ırmağı

Peygamberimiz'in 10 el parmağı çeşme olmuş parmaklardan su akmış. Teşneleri su ile doldurmuş. Susuzluktan helak oluyorlar, hayvanları ve kendileri daha susuzluktan yürümüyorlar, hareket de yapamıyorlar.

*Gör neyledi pervane bir şem-i çerâğ ile
Bülbül düşüp efgâna bir gonca-i zâğ ile
Her birisi bend oldu bir türlü duzâğı ile
Sen seni âşık sanma bir beyhude âh ile
Var etti özün anlar ol nûr-ı İlâh ile*

Demek ki bizimkisi bir beyhude âh, bizimkisi aşk diyoruz ama bir zaman aşk bizim varlığımızı yok edecek. Şimdi bu şuradan anlaşılıyor:

*İlahi bir aşk ver bana kandalığım bilmeyeyim
Aç basiret eynini, senden başka görmeyeyim*

Bana öyle bir aşk ver ki ben kendimi bilmeyeyim, nerede olduğumu da bilmeyeyim. Maneviyat gözümü de aç ki senden başkasını da görmeyeyim, diyor. Basiret dediği ma'nevî gözdür.

¹³ Kamer, 54/1.

Nimetimiz büyük, kıymetini bilelim de artsın, bilmezsek elimizden alırlar.

Onun için acınacak Şey Şudur: bakıyorsun bidayetinde muhabbeti var, bir aşk onu sarmış, çok güzel. İnsanlar onun aşkına gıpta ediyorlar. Bir zaman sonra günün birinde bakmıŐsın ki o aşkı snmŐ kalmamış. Ama bu snme ikidir. Biri olmasın da biri olsun.

Bir snme var ki o aşkı içerisine sindiriyor, hazmediyor.

Bir snme de var ki kaybediyor. Allah: *“Ben kuluma bir nimet veririm.”* Bizim için en büyük nimet budur. O kıymetini bilirse büyütürüm. Bilmezse elinden alırım, diyor.

Şimdi bazı cezbelilerin sonu gelmiyor. Çünkü onlar ifratına gidiyorlar. Her Şeyin ifratında afet oluyor. Afet, yani yok oluyor. Ama bunun ifratı nedir? Cezbeye çok kıymet veriyor. Çok ondan kendisine bir gurur duyuyor. O cezbeye çok rağbet veriyor.

Cezbeye düşen kendisi vermesin, başkası versin. Cezbeden geçmek lazımdır. Cezbeyi sindirmek lazımdır. Cezbeli insan cezbeden geçemezse kalbi büyümez. Cezbeyi sindiremeyen bir insanın kalbi büyümüyor. Çünkü ona fazla geliyor.

Bak Şu bardağın içindeki suyun bir ağırlığı var. AĞırlığından bir damla fazla koysan o su taŐacak. EĞer senin koyacak suyun bolsa, bardağını deĐiŐtir, büyüğünü al. Ona suyu daha çok koyarsın. Küçük bardağa suyu çok koyarsan taŐar. TaŐırırsan bunun bir sahibi var, razı olmuyor ki onu zayı edersin, senden alır.

Sahibi kimdir?

Bil emânettir muhabbet sana Mevlâ’dan gelir

Doğru Mecnûn oldun ise bil ki Leylâ’dan gelir

“Küntü kenz”in mebdeidir arş-ı ’ldan gelir

Bu muhabbet sana emanettir, Allah’tan gelir. Doğru Mecnun isen, Leyla’dan gelir.

Burada Mecnun’dan mana müridin meŐayıha olan sevgisidir. Mecnun Mrittir, Leyla’dan mana da meşayıhtir.

Mecnun; Leyla’yı çok sevmiş, Allah’a ulaşmış. Sen de Şeyh Efendin’i çok seversen, Allah’a ulaşmaz mısın? Mecnun; on para-

lık kızı sevdi, -Allah hanımları akılda, dinde ve mirasta eksik halk etmiş-, Allah'a ulaşmış.

Küntü kenz'in mebbeidir

Burada “*Küntü kenzin mahfiyyen*” “*Biz bir gizli hazine idik.*” Bu insanlar, cinler kim için halk edildi? Kim için aşikâr oldu?

Pes Muhammeddir bu varlığa sebeb

Bütün aşkın da, bütün ilmin de, bütün merhametin de, adaletin de hepsinin membaı Hazreti Resulullah'tır.

Meşayih ondan alıyor, bize veriyor. Ama meşayih birebir Resulullah Efendimiz'den almaz, Şeyh Efendisi'nden alır. Şeyh Efendisi onun Şeyh Efendisi'nden, o da kendi Şeyh Efendisi'nden alır, böyle Resulullah a kadar gider.

Mübarek Paşam Hazretleri, köstekli saatini tutarak öyle buyurdu: “*Bu saat Resulullah Efendimiz, bu halka da senin Mürşidin. Bu zincir lokmaları da silsilemiz. Hep birbirlerine ulamalıdır. Şimdi bu halkaya dokundun mu bak bu saat oynar.*”

Bu halkaya dokunmazsan saat oynamaz. Bu halkaya gelecek olan bir ısı veyahut da ışık, cereyan birbirine temas eden şeylerden her yere geçiyor.

**“Bir insan tarikati anlar yaşarsa
Allah’ın nurlarına ulaşır”**

2.3.1995 / Almanya

Allah razı olsun. Cümleten hoş geldiniz, sefa geldiniz, sefa getirdiniz. Bu insanların hepsi, bilenler de bilmeyenler de Allah’ın kuludur. Beş vakit namazda okuyoruz “*Elhamdülillahi Rabbil Âlemin*”¹ âlemlerin Rabbısı’na hamd ediyoruz, teşekkür ediyoruz.

Âlemlerin Rabbısı olunca kâfirler de dâhil, ins, cin, melek, isim cisim taşıyan hepsi onun içinde oluyor. Tabii Cenâb-ı Hakk, insanları her şeyden üstün, her şeyden kıymetli halk etmiş.

Fakat Cenâb-ı Hakk’ın halk etmiş olduğu bu insan eğer insanlığı bilirse, insanlığına ulaşırsa üstündür. İnsanlığını bilmezse, insanlığına ulaşamazsa kaybeder ve bu sefer insan çok aşağıdır.

Şimdi insan olmak için; Cenâb-ı Hakk: “*Biz Kur’an’ı insanlara gönderdik.*”² buyuruyor, bir defa Kur’an’a inanmak, sımsıkı sarılmak mecburiyeti var. İnsan olmak için: “*Biz Peygamberler’i insanlara gönderdik*” Peygamber’i tanımak, ona sevgiyle saygıyla sarılmak var.

Cenâb-ı Hakk: “*Biz insanı çok kıymetli halk ettik.*”³ buyuruyor. “*O çok kıymetli halk etmiş olduğumuz insanı cehennemine esfel-i safilinine düşürürüz.*”⁴ Cehenneme inandık, cennete de inandık. Eğer cennete, cehenneme, ahirete inanmazsak biz de Müslüman sayılamayız.

¹ Fatıha, 1/2.

² İsrâ, 17/105.

³ Tin, 95/4.

⁴ Tin, 95/5.

Ne olur? Ebedî cehennemde kalırız, hiç kurtuluşu yoktur. Ama Allah'a ahirete inanmamız, cennete cehenneme inanmamız sadece bununla da olmuyor. Allah'a inandıysak, bize Kitap göndermiş, Kitap'ta yasakları var, emirleri var, bunları tutmak mecburiyeti var.

Peygamber göndermiş ve Peygamber'e tâbi olmak mecburiyeti var. Cenâb-ı Hakk'ın emri var: "*Habibim bana itaat eden sana tâbi olsun, sana tâbi olmayan bana itaat etmiş değildir.*"⁵

İtaat Kur'an'dır, tâbi olmak da sünnettir.

Zaten Kitapsız, sünnet insanı kurtarmaz. Çok Kitap ehli var ama ehl-i sünnet de şimdi azdır. İnşallah biz hem ehl-i kitabız hem de ehl-i sünnetiz.

Onun için işte Rabbi'l-Âlemin, Rabbi'l-Müslimin değil. Sadece Müslümanlar'ın Rabbi değil kâfirlerin de Rabbi'dir. Fakat onlar bilsinler, bilmesinler bir gün olacak, onlar da bilecekler.

Mademki Allah bu insanları bilinmesi için halk etmişse ve bu insanlar da Rabbisı'nı bilmek için dünyaya gelmişse burada bilmeyenler orada bilecekler.

İkinci namazından sonra okuduğumuz aşırde "*ve yekûlul kafîru ya leyteni küntü tûraba*"⁶ "*Azabı gören kâfirler, ya Rabbi sen bizi dünya âleminde toprak halk etseydin de bu azabı görmeseydik.*" diye o zaman Allah'ı tanıyacaklar.

Çünkü tanımak mecburiyeti var. Mademki Allah "*ve ma halak-tul cinne vel inse illa li ya'budun*"⁷ buyuruyor. "*Biz insanları cinle-ri halk ettik, bizi mabud bilsinler, itaat etsinler.*"

Demek ki burada bilmek bizim kurtuluşumuzdur. Burada bilmeyenler ahirette kurtulamaz. Bilecekler ama daha orada kurtulamazlar.

⁵ Al-i İmran ,3/31.

⁶ Nebe, 78/40.

⁷ Zariyat, 51/56.

Şu hâlde Allah bizi Müslüman halk etti ki çok gece gündüz şükretmemiz lazım. Böyle yemeye, içmeye, gezmeye, tozmaya gelmedik, bunlar bizi aldatır.

Kendimizi bilelim, Rabbimiz’i bilelim, O’na olan kulluk görevini yapalım, onun nimetine ulaşalım diye geldik.

Cenâb-ı Hakk bu kadar sayısız nimetler halk etmiş. Dünyada, ahirette, zahirde, bâtında, görünen, görünmeyen ne kadar isim cisim taşıyan nimetler var ise, deryada, karada, havada, Allah’ın nimetlerinin sayısı yoktur.

Cenâb-ı Hakk zaten öyle buyuruyor, hâşâ vaadinde hulf olmaz, *“Biz kulumuz için sayısız nimet halk ettik.”*⁸

Demek ki bu nimetlerin bir sayısı olsaydı, sadece bilinenler ve görünenler olurdu, ona rakam bulurlardı. Şimdi bilgisayarlar var, büyük hesapları yapıyorlar. Ama bu bilgisayarlar değil, bir milyon bilgisayar bir araya gelse Allah’ın halk etmiş olduğu nimetlerin hesabını yapamaz.

Bunlar nedir? İsim, cisim taşıyan ne varsa kulları için nimettir. Bunlar insanlara hizmet görüyor.

Yerdekiler, yerden ne çıkıyorsa, neler yerden alınıyorsa, insanlar yararlanıyor. Denizden insanlar yararlanıyor. Denizdeki bu balıkları insanlar et olarak yiyip yararlanıyor. Sonra bu kadar hayvanat var, bunlar işe koşuluyor, etleri yeniliyor, sütleri içiliyor, insanlar yararlanıyor.

Bizim için en zararlı olan hayvan da bize hizmet görüyor. Hiç olmazsa, o zararlı hayvan olmasaydı yararlı hayvanın kıymetini bilemezdik. Bu zararlıdır, bu da yararlıdır diye bilemezdik, onu elde edemezdik.

Demek ki bunları insanlar için halk etmiş. Cenâb-ı Hakk insanı kim için halk etmiş? Zatı için halk etmiş. Bu kadar sayısız nimetleri kulum için halk ettim, kulumu zatımı mabut bilip itaat etsinler diye halk ettim, buyuruyor. Bundaki anlam insanlar nimetlerden faydalansınlar, Rabbisi’na kulluk etsinler.

⁸ Fususül Hikem Trc. s. 238.

Allah'ın ibadete ihtiyacı mı var? Yok, hayır.

Bütün insanlar, cinler, melekler hepsi Allah'a itaat etseler Allah'ı bir kazanç sahibi edemezler, bir kâr sahibi edemezler.

Bütün insanlar, cinler, hepsi Allah'a isyan etseler, Allah'a bir zarar veremezler. Onun için kelâm-ı kibârda:

Hiç kuluna zulmeder mi Mevlâsı

Kulun çektiği kendi cezası

Onun için kendi kendimize zulmetmeyelim, kendi kendimize gadretmeyelim. Bu fırsat ele geçmez, bir defa dünyaya geldik, bir daha gelemeyiz. Bu gençlik bir daha ele geçmez. İnsan bir defa gençlikten geçiyor, bir daha gençliğe dönemiyor. İnsan ahireti de gençlikte kazanıyor, dünyayı da gençlikte kazanıyor.

Hep dünyayı düşünmeyelim, hep dünyayı kazanmayalım, hep dünyayla uğraşmayalım. Dünyayı biz ahiret için kazanacağız, ahiret için harcayacağız.

Bu da nedir? Bu da ameldir. Allah'ın emri: “*Dünyaya da çalışın ahirete de çalışın.*”⁹ buyuruyor.

Burada emir çifttir. Dünyaya çalışmak ticarettir, ahirete çalışmak ibadettir.

Bugün Almanya'dasınız, onların ibadeti var mı? Yok, hep ticaretle meşguller. Onlar maddiyattan başka bir şey bilmiyorlar. Maddiyatta onlar için bir sorun yoktur. Ama biz onlara yerinmeyeceğiz. Allah korusun biz onlara havf vermeyeceğiz, onlara uymayacağız.

Çünkü Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Hangi kavme kendinizi teşbih ettiyseniz onlarla haşrolursunuz, onlarla kalkarsınız.*”¹⁰ Yani bu da nedir? Teşbihdir, hangi kavme kendinizi benzetirseniz.

Maalesef şimdi Müslümanlar Almanya'yı, Avrupalıları söylerler, böyleler diye onları güya iyi görüyorlar. Neyi iyi görecekler

⁹ Camiu's Sağır 2/12, 1201.

¹⁰ Ebû Davûd, 4031.

yahu? Bunlar bir defa Müslüman değiller. İmanı olmayan bir insan, Müslüman olamaz, insan da olamıyor. Allah'a ahirete inanmayan insan sayılmıyor.

Allah: *“Biz insanları halk ettik bizi mabud bilsinler”* buyuruyor. İşte bilmeyen insan sayılmıyor. Yalnız bunlar şöyledir: Ehillenmiş bir hayvandır.

Bazı zararlı hayvanlar var ki, mesela bir ayı, bir yırtıcı hayvan, onları küçükken tutuyorlar getiriyorlar, ehlileştiriyorlar, zararlı tarafları gidiyor. İnsanlara daha zarar vermiyor. Şimdi bu hayvan ayılığını, tilkiliğini, kurtluğunu değiştirdi mi? Değişmedi, değişmez.

İnsanlarda hayvanî sıfat var, beşerî sıfat var, melekî sıfat var. Bu ceset üçünün de perdesidir. Ama bu perde bir gün yırtılacak.

Bu da nedir? Ölümdür. Ölünce bu perde yırtılacak, o perdenin arkasındaki neyse meydana çıkacak.

Hayvanî sıfat kimdedir? İşte günah, sevap, helal, haram bilmeyen, ameli olmayan, hep dünyayı düşünendedir. Bu insan hayvanî sıfattadır.

Eğer insan olsa Yaradan'ını bilecek. Bu insan Yaradan'ını bilmek için halk edilmiş. Yaradan'ına itaat etsin diye bu insan halk edilmiş. Biz Kur'an'ı hâşa hayvanlara gönderdik demiyor. Cenâb-ı Hakk: *“Biz Kur'an'ı insanlara, cinlere gönderdik.”* buyuruyor.

Demek ki bu ceset bir perdedir. Neyin perdesidir? Ruhun perdesidir.

Ruh bu cesette değil midir? İnsanlarda ruh-ı hayvanî, ruh-ı sultanî, ruh-ı nuranî vardır. Bunlar ruhun makamlarıdır.

Ruh-ı hayvanî, eğer bir insanın şeriatı olmazsa bu sıfatta kalır.

Şeriat, Allah'ın emirleridir. Kitap, sünnet, icma, kıyastır.

Bunlar şer'i hükümlerdir. Kitap Kur'an, sünnet Hazreti Resulullah, icma orada birleşmektir. Kıyas-ı fukaha da ulemâ bu kadar göz nurları dökmüşler, sabahlara kadar çalışmışlar, kitaplar yazmışlar, bizi aydınlatmışlar. Bunlar insanda olmazsa, edille-yi şeriyeyi yaşamazsa, hayvanî sıfatta kalır.

Bir de nedir? Farz, vacip, sünnet, müstehab. Bunlar insanda olmazsa yine hayvanî sıfatta kalır.

Hayvanî sıfatta kalınca ne olur? Hayvan suretinde gider. Şimdi bu ceset bir perdedir, onu göstermiyor.

Şimdi üç tane perdeyi düşünelim. Her şey misalle anlaşılıyor. Üç tane siyah kalın perde var. Üçünün de arkasında ne var biliyoruz. Birinde köpek var -affedersiniz- birinde de insan var, birinde de insandan daha güzel bir kimse var. Yani insanlarda olmayan bir özellik, bir güzellik olan birisi var. Bunların üçü de biliniyor. Ama siyah kalın perde göstermiyor.

O perdeler kalkınca köpek de meydana çıktı, insan da meydana çıktı, o insandan çok güzel, çok kıymetli olan birisi de meydana çıktı.

Hayvanî sıfatta olan kimdir? Günahı, sevabı, helali, haramı, hayrı, şerri bilmeyendir. Bir de Cenâb-ı Hakk: “*Hangi kavme kendinizi benzetiyorsanız onlarla haşrolursunuz.*” Bakın buna da dikkat edin.

Beri taraftan da Cenâb-ı Hakk “*Sadıklarla olun.*”¹¹ buyuruyor. Sadık olanlar kimler?

İnananların Allah’a bir vaadi, sözü var. İnanmayanların, kâfirlerin vaadi yok.

Ne zaman olmuş? Ruhlar halk edildiği zaman. Bu ruhlar halk edildiği zaman, Allah’a söz vermişler.

Cenâb-ı Hakk’ın kullarına bir emri olmuş: “*Elestü bi rabbi-küm.*”¹² “*Ben sizin Rabbiniz değil miyim?*” diye emri olmuş. Orada Müslümanlar, Allah’a ahirete inananlar “*belâ*” demişler, kâfirler bunu dememiş.

İşte bu “*belâ*”nın üzerinde duranlar sadıktır. O da ancak bu dünyada tamamıyla Allah’ın emirlerini tutup yasaklarından kaçanlar sadıktır. Allah bunlarla beraber olun, buyuruyor. Sadıklarla

¹¹ Tevbe, 9/119.

¹² Araf, 7/172.

beraber olun ve Peygamberimiz buyuruyor ki: “*Dünyada kimi sevdiyseniz ahirette de onunla beraber olursunuz.*”¹³

Şimdi bu insanlar bir defa dünyaya gelmiş, bir daha gelmezler. Eğer onun inancı var, inancını yaşıyorsa hayvan değildir; insandır. O, insan olarak kalkacak. Ceset çürüyor, ruh kalkacak, ruh dirilecek.

Zaten bu ceset yok iken ruh var mıydı? Vardı.

Neredeydi? Bilinmiyor.

Ne zamandan beri vardı? Bilinmiyor.

Allah bu ruhları ezelden halk etmiş, kendisi biliyor, kimseye bildirmemiş.

Bu ruhlar nerelerde kalmış? O da bilinmiyor.

Allah’tan hafv duymak, korkmak lazım. Zaten “*hikmetlerin başı Allah korkusudur.*”¹⁴. Bütün keyfiyetlerin başı Allah korkusudur. Allah: “*Muttaki olun*”¹⁵ muttaki olan kurtulacak, muttaki olmayan kurtulamaz, buyuruyor. Takva demek iyice şeriatın en incisini yaşamak, hülâsasını yaşamaktır. En ufak şeylerden korkmak, kaçmaktır.

Allah, dört şeyi dört şeyin içerisinde gizlemiştir, efendiler.

İnsanlar içerisinde, iyi insanların, velilerini gizlemiştir. Veliler varis-i enbiyadır. Peygamberler’in olmadığı zamanlarda, Peygamberler’in görevini veliler görmüşlerdir. Velilerin görevi, halkı sapık yollardan doğru yola yöneltmektir.

Bular ruhu musaffadır

Bunlar kimdir? Velilerdir.

Bular ruhu musaffadır ki “Cem-ül Cem”e varmışlar,

Cemiden farka gelmişler vekil-i Mustafa’dır pir

¹³ Müslim, Birr, 165.

¹⁴ Taberani.

¹⁵ Bakara, 2/2, Duhan, 44/51.

Pirler, Mürşitler Peygamber Efendimiz'in vekilidir. Zaten emirler de var, Peygamberimiz *“Benim ümmetimin velileri Benî İsrail Peygamberleri derecesindedir.”*¹⁶ buyurmuyor mu? *“Benim ümmetimin âlimleri benim varislerimdir.”*¹⁷ buyurmuyor mu?

Şimdi bu ikinci secdeyi yapmış mıyız, yapmamış mıyız? Onu bilmiyoruz. Bundan da korkmak, havf duymak lazım. Onun havfını burada çekeceğiz.

Bu ikinci secdeyi yapmak için amel gerekiyor. Peygamber Efendimiz: *“Amel imanın muhafazasıdır.”* buyuruyor. Ameli olan imanını muhafaza eder.

Fakat bir de insanlarda Allah korusun varlık var, benlik var. Çok amel işleyenler de amel varlığına düşmüşler.

Neden düşmüşler? Amellerine güvenmişler. Ben ameli işledim, artık azaptan kurtuldum. Allah'ın cennetini kazandım diyenler de helak olmuşlar.

Burada da bir hadis-i şerif var: *“Kişi ameliyle cennete giremez; kişi Allah'ın fazl u tevfiği, kişinin mertliği kişiyi cennete sokar.”*¹⁸

Allah bir defa cennetini kuluna bahşedecek, verecek. Kimlere bahşedecek? Mertlere.

Yalnız burada kurtuluş nedir?

“Ameli güzel işle, işlememiş gibi bil.”

Allah'ın bu kadar sana vermiş olduğu nimetler var, vücut sağlığı var, rızıklar var. Senin ömrün boyunca yapmış olduğun ameller acaba senin içeceğin bu bir bardak suyu öder mi? Ödemez.

Senin hayatın bu bir bardak suya bağlıdır.

Harun Reşit, Abbasiler'in beşinci halifesidir. Emevi Devleti yıkıldı. Hazreti Abbas'ın oğulları veya torunları Emeviler'in kalesi Mervan'ın tahtının altında zindanda hapisti. Bunları oradan çıkardı,

¹⁶ Keşfü'l Hafâ.

¹⁷ Camiu's Sağir, 1/384.

¹⁸ Buhari, Rikak,18; Müslim, Münafikin, 71-73.

onu da İslâm halifesi seçtiler. Ama Harun Reşit o kadar saltanata düşkün, o kadar da dikte bir padişahmış. Halkın halini pek sormaz, kendisi saltanatına zevkine düşmüş, hiç halkın zârından, intizârından haberi yokmuş.

Fakat âlimlere de bir hürmeti varmış. Âlimlerden bir tanesi demiş ki:

— Ben padişahımla görüşmek istiyorum.

Padişahı göstermemişler, kimseyi ziyaretçi kabul etmiyor, demişler.

— Sen padişaha, halifeye git filanca âlim seninle görüşmek istiyor, deyin.

Padişah da:

— Müsaidim gelsin, demiş.

Hâl hatır ettikten sonra âlim şöyle diyor:

— Ya halife-yi müminin, ey yeryüzünün halifesi, sen düşün ki o kadar susuzsun (bu hikâyeye takvimin dalında yazılıydı) ama bir bardak su da yok ve bulunmuyor. Bir bardak su eline geçerse ölümden kurtulacaksın, eline geçmezse öleceksin. Yalnız bir bardak su bulunmuş, o da çok pahalıdır. Sana diyorlar ki saltanatını ver ki bu suyu verelim. Verir misin?

— Elbette veririm, can her şeyden kıymetlidir, demiş.

— Şimdi bir bardak suyu içtin, bu sefer de bunu çıkaracaksın, ama çıkaramıyorsun. Bu sefer de çıkaramazsan öleceksin. Deseler ki saltanatını ver ki o vücudunda olan suyu çıkarabilesin. Verir misin?

— Elbette veririm, demiş.

— Ey halife, bir bardak suya değmeyen bu saltana niye bu kadar kıymet veriyorsun?

O zaman Padişah bundan etkilenmiş, çok değişmiş. Saltanatından zevkinden vazgeçmiş.

Evet, efendiler bizim bütün ibadetlerimiz, amellerimiz bir bardak suyun karşılığını ödeyemez.

Ahmed Bican Hazretleri'nin kitabında yazar: Zamanında abidin bir tanesi, eski insanlar çok yaşıyorlarmış, iki yüz sene çölde ibadet yapmış. Hiç dünya ticaretine elini sürmemiş, hep ibadet etmiş. Ne yiyip ne içmiş diyeceksiniz. Onlar için inananın gıdası “*zikrul-lah*”tır. Ruhun gıdasını verdikten sonra nefsin gıdası olsun olmasın bakmazlar. Salih Baba Divanı'nda geçer:

Dâireyiz hem kudümüz cismimiz neydir bizim

Aşk u sevdadır gıdamız bağırmız meydır bizim

Virdimiz ism-i celâl'dir kalbimiz "Hay"dır bizim

Zikrimiz ihfâ-durur esrâr-ı Kur'ân bizdedir

Zikrimiz ihfa, yani gizlidir. Kur'an'daki esrar ne biliyor musunuz? Cenâb-ı Hakk: “*Nahnu akrabu*”¹⁹ buyuruyor. Kur'an'daki sır budur. Bu sırrı bilenler o zaman Allah'ı hiç unutmayacak. Cenâb-ı Hakk: “*Ben sana şah damarından yakınum.*” buyuruyor. Şah damarı insanların kalbinde merkezi bir damardır. Vücuda dağılan üç yüz altmış altı damar orada birleşiyor, başı orasıdır. Cenâb-ı Hakk, ben ondan daha yakınum, diyor.

İşte, bunu bilen kimdir? Allah'ı hiç unutmayandır. Yerken, içerken, alırken, verirken, yatarken, kalkarken, gezerken Allah'ı hiç unutmayacağız.

Zaten Allah buyuruyor “*Ricâlun lâ tulhîhim ticâretün ve lâ bey'un an zikrillâh.*”²⁰ “Benim öyle kullarım var ki onların ticaretleri zikirlerine mâni olmaz.” Hem ticaretlerini yaparlar hem zikirlerini yaparlar.

Bu ona babasından miras mı kaldı? Hayır.

Çarşıdan mı satın almış? Hayır.

O çarşıda satılsaydı zenginler gider alırlardı. Babadan miras kalmış olsa bütün velilerin oğulları veli olurdu, âlimlerin oğulları da âlim olurdu.

¹⁹ Kaf, 50/16.

²⁰ Nur, 24/37.

Cenâb-ı Hakk “*Kıyâmen ve ku’ûden ve âlâ cunûbihim*²¹” “*Ayakta zikredin, otururken, yerken, alırken, verirken, yatarken zikredin.*” Bir defa emir var, biz bunu yapamıyoruz.

Adam çalışmış, bütün virdini sa’yını yapmış, yapa yapa bu sefer de ne olmuş? O nimeti elde etmiş.

Bu sefer yiyor, Allah’ı unutmuyor, içiyor Allah’ı unutmuyor, yatıyor Allah’ı unutmuyor, kalkıyor Allah’ı unutmuyor, konuşuyor Allah’ı unutmuyor, Allah’ı hiç unutmuyor. Zahirî lisanı senle benle konuşuyor ama kalbi Allah ile konuşuyor.

Nasıl konuşuyor? Kalbi Allah, Allah, Allah zikreder.

İşte o abit ne yapmış? Çölde iki yüz sene ibadet yapmış, gönlüne gelmiş. Demiş ki;

— Benim iki yüz senelik ibadetim var, cenneti kazandım.

Nefis bunu gönlüne getirmiş, nefis arzusudur. Zaten cenneti kazanabilmek için o kadar amel, ibadet işlemiş. Allah’ın hoşuna gitmemiş. Allah onu imtihan için bir melek göndermiş. Filanca şehirde bir abid kulum var. İki yüz senelik ameliyle cenneti kazandım diye onda bir eminlik oldu. Onun dişine bir ağrı verdim. Diş ağrısından daha amel işleyemiyor. O çölde kumlarda yerde yuvarlanıyor, ağlıyor, bağılıyor. Onun iki yüz senelik amelini almadıktan sonra onu diş ağrısından kurtarma.

Bu melek her bir sıfata girer, insan suretinde, doktor kıyafetinde abidin karşısına geçiyor, selam veriyor. Abit selamı bile almıyor, ağlıyor, yuvarlanıyor kumlarda ortalığı cırmaklıyor.

— Ya abit, niye böyle yapıyorsun, diyor.

Abit bakıyor ki adamın kıyafetinden doktor olduğunu anlıyor.

— Sen doktor musun?

— Evet

— Ne doktoru?

²¹ Al-i İmran. 3/191.

— Diş doktoruyum, diyor.

— Bana bu diş ağrısı böyle yaptırıyor. Bu dişimi al da beni kurtar.

— Bedava diş çekmem, paran var mı? Dişini çekeyim ama ne vereceksin?

— Benim param yok.

— Senin paradan daha kıymetli olan amelin var, ben ona da razıyım.

— Peki, amelimden vereyim.

— Ne kadar amelin var?

Pazarlığa tutuşuyorlar.

— İki yüz sene amelim var.

— Peki, o iki yüz senelik amelini ver ki ben seni kurtarayım.

— Aman Doktor Bey, bu olmaz, iki yüz senelik amele bir diş ağrısına verilir mi?

— Rıza pazarlığı, istersen ver, istersen verme.

Bırakmış gidiyor. Doktor hakikaten ciddi bıraktı, gidiyor. Ama hiç durağı yok, nizahı yarıyor, yerleri çırmaklıyor. Bağırılmış:

— Doktor Bey gel gitme. Gel bu iki yüz senelik ameli bölelim, kardeş payı olsun. Yüzünü sana vereyim, yüzünü de bana bırak, yeter ki bu dişimi al.

— Yok, hayır efendim, olmaz. Bir senesinden vazgeçmem, iki yüz senesini vereceksin.

Yine çekmiş gitmiş, o da bağırılmış:

— Doktor Bey, gel.

Bakmış ki, imansız gidecek.

— Bu iki yüz senelik ameli vereyim de Allah bana bundan sonra ne ömür verirse yine ibadet yaparım.

Demiş, razı olmuş. Dişini çekmiş, avucuna koymuş.

— Ben meleğim, meleğin amele ihtiyaçı yoktur. Sen iki yüz senelik ibadetle cennete giderim dedin. Rabbim’in hoşuna gitmedi. Beni gönderdi, iki yüz senelik ameline karşılık senin bu dişini çekip kurtarayım. Senin iki yüz senelik amelin bir basit dişini ödüyor. Cennete sen neyle gidiyorsun?

Bunlar kitaplara yazılmıştır. Bunlara inanıp itikat etmek lazımdır. İki yüz seneden daha da fazla ibadet yapan abitler imansız gitmişler.

şimdi burada tabii amelsiz de olmaz. Bak ne diyorlar?

“Ameli güzel işle, işlememiş gibi ol.”

Fakat insanları amel varlığı da helak etmiş, eder de.

Allah’ın karşısına varlıkla çıkılmaz.

Allah’ın karşısına yoklukla çıkılır.

Bu tarikat yokluk yoludur, varlık yolu değildir.

Tarikata, tasavvufa girmeyen varlıktan kurtulamaz.

Varlık dağın delmeyen

Ağlar iken gülmeyen

şeyhini hak bilmeyen

Düşer hüsrana saki

Cenâb-ı Hakk: “İnsanlar hüsrandadır.²²” diyor. Kimler hüsrandadır? şeyhini hak bilmeyen zarara uğrar. Çünkü;

Varlık dağın delmeyen

Sen bir yolcusun ama önüne böyle bir Ağrı Dağı geldi. Senin arzun, isteğin, nimetin dağın arkasındadır. Dağı delemiyorsun, aşamıyorsun. O dağın delinmesi lazım ki, dağı geçip de o nimete ulaşabilesin. Ama delemiyorsun, aşamıyorsun.

²² Asr, 103/2.

Varlık dağın delmeyen

Ağlar iken gülmeyen

Şeyhini hak bilmeyen

Düşer hüsrana saki

Şeyhini hak bilmeyenler hüsrana, zarara uğrarlar. Nitekim uğramışlar.

Evet, efendiler bir kelâm söyleniyor, hadis-i şeriftir. Bizim Hacı Bayram, deli Bayram'ı tanıyorsunuz, bugün namazdan sonra hocaya demiş ki: “*Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır.*” Bu söz tamam da yekten hocaya söylenir mi?

Evet, bu hadistir, doğrudur, fakat yanlış anlaşılmasın. Şeyhi olmayanları şeytan evvelden kandırmış yine de kandırabilir. Şeyhi olmayanları şeytan kandırabiliyor. Çünkü onları amel varlığına düşürüyor. Allah'ın karşısına varlık ile çıkılmaz.

Resulullah Efendimiz, bu tarikatın sahibidir. Bu tarikatın anasıdır. Bu mahviyetin, yokluğun anası *odur*.

Peygamber Efendimiz'in nurunu halk etti, o nurundan bütün bizleri halk etti.

Ebul ervahtır *o*, ruhların anasıdır *o*.

Resulullah Efendimiz Miraç'a gitti. Miraç'ı haktır, inanmayan küfre gider.

Nereye Allah ile Allah'a ulaştı.

Gel Habibim sana âşık olmuşum

Cenâb-ı Hakk buyuruyor:

Gece gündüz durmayıp istediğin

Peygamberimiz gece gündüz durmayıp istiyormuş. Daha yeni evliyen evini bırakıp gidiyor. Halktan kaçıyor, gidiyor. Hirâ Mağarası'na yüksek bir dağ olan Nur Dağı'na gidiyor. Öyle bir yere gitmiş ki her insan onun gittiği yere geçemiyor.

O da peki niye oraya gitmiş? Hiç kulağına bir ses gelmesin, gözüne hiçbir hareket görünmesin. Kulağına bir sineğin vızıltısı dahi gelmesin. Gözüne hiçbir canlı hareketli bir şey görünmesin ki, Allah'a yönelmiş, gözü gönlü oraya kaymasın.

Ondan sonra Cebrail geldi. Cebrail'in inmesiyle zahir şeriatta her ne kadar vahiy geldiyse de fakat maneviyatta ruh-ı musaffa deyince, Allah'ın sıfat nuruna ulaştı.

Cebrail'in inmesiyle Allah'ın sıfat nuru Peygamber Efendimiz'de tecelli etti. Peygamber Efendimiz'e Allah'ın sıfat nuru Cebrail ile ulaştı. Cebrail yirmi beş yaşındaki bir delikanlı suretinde ona görünmüş, ayan olmuş. Peygamberimiz bayılmış.

Onun için Miraç'a beraber delil oldu, gittiler. Cebrail'in makamına kadar birlikte gittiler. Ondan sonra Cebrail daha gidemedi, orada durdu. Peygamber Efendimiz daha çok gitti. İşte tarikattaki mana budur.

Bir insan, tarikati anlar yaşarsa Allah'ın nurlarına ulaşır.

Evvela esma nuruna ulaşır. Bu tarikatsız olmaz, Mürşitsiz olmaz.

Ondan sonra sıfat nuruna ulaşır, yine Mürşitsiz olmaz.

Ondan sonra zat nuruna ulaşır, yine Mürşitsiz olmaz. Onun için:

Varlık dağın delmeyen

Ağlar iken gülmeyen

Şeyhini hak bilmeyen

Düşer hüsrana saki

O da diyor ki:

Varlığım dağımı deldi açtı vuslat râhını

Râh yoldur, vuslat ulaşmaktır.

Neye ulaşacak? Ruhun geldiği bir yer var, ruh oraya ulaşacak.

Ama önünde dağlar var. İşte bu dağlar senin varlığındır, benliğindir.

Bu amel varlığı olur, asalet varlığı olur, ondan sonra mal varlığı olur, güzellik daha da başka marifet, maharet olur.

Varlık demek; kendini beğenmek, gurur, kibir sahibi olmaktır. Bunların hepsi şeytanın sıfatlarıdır.

Varlığım dağına deldi açtı vuslat râhını

Gideceğimiz yolun üzerinde bir dağ vardı, o dağı deldi, yolum açıldı, gittim. Vuslata ulaştım, gideceğim yere ulaştım.

Evliyaullah bir vasıtaadır. Allah'a vasıtaadır.

Her ne kadar zahir ulemâ Allah ile kul arasına vasıta girmez, derlerse de vasıtasız da kul Allah'a gidemez.

Onlar te'vil edilecek yeri tefsir ederler. Tefsir edilecek yeri te'vil ediyorlar. Yani yanlış yorum yapıyorlar, yanlış anlayışı insanlara aktarıyorlar.

Allah ile kulun arasında vasıta olmaz. Vasıtasız da kul Allah'a gidemez. Bu kul vasıtasız gelmedi ki vasıtasız gitsin. Düşünelim insanların aklı var, bir de aklı idraki var.

Evet, şeriat aklen değil naklendir ama Allah'ı aklen bulanlar çok olmuş, bulurlar da.

Düşünelim, biz geldik dünyaya ama nasıl geldik? Yani bu vücudumuz gökten mi düştü? Veyahut bir böcek miyiz, topraktan mı, delikten mi çıktık? Veyahut bir ot gibi yerden mi bittik? Bak hepimizin annesi babası var. Annemiz babamız vasıta olmuş, bizi buraya getirmiş.

Öyleyse insan bir vasıtayla gelmiştir, vasıtayla gider. Vasıtasız gelmiş ise vasıtasız gider. Vasıta annemiz babamız olmuş, ne yapmış bize? Anne baba hakkı ne kadar ağırdır. Bize iyiliği şu olmuş:

Bizi ulvî âlemden süflî âleme indirmiş.

Ama meşayih süfli âlemden ulvî âleme çıkarıyor.

Cânım feda olsun Resûlullâh'a

Bizi kabûl etti âlî dergâha

Emr eyledi şeyhim Muhammed Şâh'a

Çıkardı zulmetten bedrâya bizi

Karanlıktan aydınlığa çıkarttı, diyor.

Onun için bir Müslüman'a muhakkak Mürşit şarttır.

Mürşitsiz müşkül hallolmaz.

“Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır.” hadis-i şerif var ama bu herkese söylenmez. Yekten senin Şeyhin yoksa sen şeytana uyarısın denilmez. Bunun anlamı nedir? Geçmişte Şeyhi olmayanları şeytan aldatmıştır. Sen de eğer amel varlığına, ilim varlığına düşersen seni de aldatır.

Evet, bu yol, -tasavvuf yolu- mahviyet yoludur.

Tasavvufa, tarikata girmeyen mahviyete düşemez.

Yani alçalamaz, alçalamayınca da yükselemez.

Gurur, kibir, haset, kin bunlardan kurtulamaz. Ne kadar âlim de olsa, ne kadar abit de olsa yine az da olsa onlarda olur.

Bugün bu kadar amel işleyen, defalarca Hacc yapmış olanlar var. Ama ona bir zarar verdiğin zaman seni affetmiyor. Onda az da olsa bir kibir var. Kimseye zarar vermiyor, kimseye zararı dokunmuyor ama kimsenin zararına da dayanamıyor.

Hâlbuki insan kimseyi incitmeyecek, incinmeyecek de.

Kâmil insan budur. İncitmeyecek, incinmeyecek.

Her inanan eğer Allah'ın azabından korkarsa bu incitmeyi yapmayacak. Kulu incitmek, kulun hakkına tecavüz etmekte kurtuluş olmaz diyerek kimseyi incitmeyebilir. Fakat bir de incinmemek var.

Eğer bir kimseye incindiysen, onu affedemiyorsan işte kin budur.

Hâlbuki Cenâb-ı Hakk'ın af sıfatı var. Ne buyuruyor: “*Ben affediciyim, affetmeyi de severim.*”²³

Onun için bunlar insan için zarardır. İnsanlarda zarar da müsavi değildir, büyüğü var, küçüğü var. Günahın da büyüğü var, küçüğü var.

²³ Tirmizî, Deavât, 89.

Evet, beş vakit namazını kılıyor, nafîle namazlar kılıyor, nafîle hacılar yapıyor fakat yine de gadabı var, yine de kini var, affedemiyor. Gadaplandığı zaman her şeyi vuruyor, kırıyor, çalıyor.

Ondan sonra kibri var. Hacı olduğu halde, hoca olduğu halde kendini kibirli yüksek görüyor. Gururu var, haseti de var.

Ancak bunlardan insan Mürşitsiz temizlenemez. Çünkü az da olsa bunlar insanda vardır.

Kin, kibir, haset öyle bir şey ki bu yazılarda olan azgın çalılara benzer. Bu çalıyı vurursun, kırarsın, sökersin ama bir damarı kalır, o damarından yine büyür. Onun damarını, kökünden sökmek lazım ki o daha büyümesin.

Evet, efendiler, Allah’a şükür, çok şükür, bin şükür. Allah bu nimeti bize nasip etmiş. Ama bunun kıymetini bileceğiz. Cenâb-ı Hakk: “*Kuluma vermiş olduğum nimetin kıymetini bilirse nimetini artırırım, büyütürüm; bilmezse elinden alırım.*”²⁴

İşte bundan korkmak lazımdır. Mevlâna Hazretleri buyuruyor ki: “*Cenâb-ı Hakk kıyamet günü bütün insanları affetse, bir kişiye azap edeceğim diye cehenneme koysa, korkarım ki o azabı bana yapar. Bütün insanları cehennemde yaksa, bir kişiyi cennete koyarım, dese umarım ki beni kor.*”

Ümitsiz olmak da yok, eminlik de yok. “*Beyne'l hayf ve'r recâ*”²⁵, arasında olacağız. İşte Allah’tan çok korkacağız, Allah’a çok yalvarıcı olup sığınacağız. Bu da Cenâb-ı Hakk: “*Bana sığın.*” buyuruyor.

Biz Allah’a nasıl sığınacağız? Cenâb-ı Hakk aslında: “*Her halinizde sığın.*”²⁶ buyuruyor. Ama biz her hâlimizde sığınamıyoruz.

²⁴ İbrahim, 14/7.

²⁵ Nevevî, Riyazü's-Salihîn Tercümesi, I, 479.

²⁶ Yunus, 10/22.

Biz var günlerimizde, sağ günlerimizde, neşeli günlerimizde Allah'ı unutuyoruz. Bir hastamız olduğu zaman, bir zarar gördüğümüz zaman, bir kaza gördüğümüzde, bir işkence olduğu zaman Allah'a sığmıyoruz.

Allah'a şükür yine olsun. Bu da menfaatten hl değildir.

Ama Allah: "*Her halinizde sığının.*" buyuruyor. Yani sağlığınızda da hastalığınızda da varlığınızda da yokluğunuzda da sefali gününüzde de cefali gününüzde de sığının. İşte bunu yapamıyoruz. İnsanlardan seçılmemiz için oyle yapmaya çalışalım.

İnsanlar da tabii seçiliyor. Seilenlerden de seçiliyor, seçilenlerden de seçiliyor.

Mesela avam var, ulemâ var. Bir defa ulemâ, avamdan seilmiştir. Veliler, âlimlerden sekindir. Nebiler, velilerden sekindir.

Bunlar neyle seçildiler? şeriat, tarikat, hakikat, marifet ile seçilmişler. Allah insanlara bunu bahşetmiştir.

şeriat ne yapıyor? Kfr, imanı ayırıyor.

Tarikat da imanlılardan ayrılıyor.

Hakkikat de onlardan ayrılıyor.

Bugün mecliste parlamento var. Bunlar halktan seçiliyor, oraya gidiyorlar. Hepsi mebus olarak gittiler. Fakat orada bir de bakanlar var, mebuslardan seçiliyor. Bir de başbakan var, o da bakanlardan seçiliyor. Bir de Cumhuriyet reisi var, o daha da seçiliyor.

Bu seçkinlik sahabe de olmuş. Hazreti Resulullah'ın bir defa yüzünü görmüş geçmiş olan sahabe de.

Ama bir de Hazreti Resulullah Efendimiz'in ilk tebliğinde Müslüman olmuş ta ölene kadar küfre karşı malıyla, canıyla çatışmış bütün mrnce Resulullah'tan ayrılmamış olan var. Bu da sahabe de. şimdi bunlar bir midir?

Resulullah'ın bir defa yüzünü gören sahabe ise onlardan seçilen Ensar'dır. Neden? Hazreti Resulullah'a yardımcı oldular. Kfrden kurtaran Allah ama kurtarıcı oldular.

Resulullah'a inananlar çok zulüm görüyorlardı. Kfrdekiler dediler "*Bize gelin, bu zulmü çekmeyin*". Bunlar ne yaptılar? En-

sar'dan seçkin olanlar kızını, hanımını, kardeşini, eşini bırakıp gittiler.

Muhacirundan daha fazla seçkin olanlar *aşere-i mübeşşere*'dir. Cennetle müjdelenmiş on kişidir. Onlardan seçkin olan kim oluyor? Hulefa-i Raşidin, dört halife oluyor. Onların da seçkini kimdir? Ebubekir Sıddık Hazretleri, bire düşüyor. Bu seçilme teke düşüyor.

Bunların delilleri nedir? Cenâb-ı Hakk Peygamber Efendimiz'e vahiyle bildiriyor: "*İki kişiden biri (Ebubekir) olarak yurdundan çıkardıklarında.*"²⁷ buyuruyor. Onu hicrete arkadaşı veren Allah'tır.

Ondan sonra delili nedir? Ne buyuruluyor: "*Peygamberler hariç bütün ehl-i imanın imanını terazinin bir gözüne koysalar, yâr-ı gar Ebubekir'in imanı hepsini tartarsalar, hepsinden ağır gelir.*"²⁸

Sonra bir hadis-i şerifte: "*Rabbim benim sadrım ne doldursa gönlüme ben de onun kalbine aktardım.*"²⁹ buyuruyor.

İşte bizim yolumuz Sıddık yoludur. Şimdi tarikat sonradan oldu diyenler yalan söylüyorlar.

Tarikatı, Peygamber Efendimiz, Sıddık Ekber Efendimizle hicret yaparken mağarada vermiştir. Bundan ulemânın haberi var, bütün kitaplarda yazar: "*Ya yâr-ı gârim Ebubekir, ağzını yum, dişini dişin üzerine koy, dilini üst damağınla birleştir, kalbinden 'La ilahe illallah' de.*"

Zaten bunu önceden demişti, zaten '*La İlahe illallah*' demese Hazreti Resullullah'a inanmazdı. En evvel inanan o oldu.

İşte Hazreti Resullullah'a ilk inanması onun nübüvvetine, şeria-tınadır.

Ama mağaradaki bu emir üzerine zikre başladı tarikatı da budur.

²⁷ Tevbe, 9/40.

²⁸ Sultan Veled Maarif.

²⁹ Mevsûa etrâfi'l Hadis, XI, 156.

Tarikat sonradan icat olmuş diyenler yalan söylüyorlar. Tarikat yok diyenlerin, Allah korusun tarikatı inkâr edenlerin kurtuluşu olmaz. Tarikat haktr.

Çünkü Resullulah Efendimiz'in velayeti var, nübüvveti var. Nübüvveti aşıkârdır. Peygamberliğinin, nübüvvetinin delili vahiy geldi. Allah Cebrail'le aşıkâr emirler gönderdi.

Fakat Allah'ın Peygamberimiz'e Cebrailsiz, harfsiz, savtsız bildirdikleri var. İşte tarikat budur, velayeti budur.

**“Tarikatın şartları:
Muhabbet, İhlas, Adap, Teslim’dir”**

15.12.1989 / Demetevler

Bir insan nefs-i mutmainneye dâhil olunca zahiri halk ile bâtını Hakk ile olur. Allah’ı istese de unutamaz. Cenâb-ı Hakk’ın emirleri var: “Kıyamen ve kuûden ve âlâ cunûbihim¹” “Amenüzkürullahe zikran kesira²” Beni çok zikredin, ayakta, yatarken, otururken, gezerken, alırken, verirken, çok zikredin buyuruyor.

Demek ki “Allah kuluna gücünün yetmediği bir şeyi emretmemiştir.”³ Allah bunu emretmişse, kul bu nimete malik oluyor. Kulun sa’yı, Allah’ın da tevfiği iledir.

Burada kulun sa’yı ile Allah’ın tevfiğini birleştiren ne olur? Ancak kulun ihlasi olur. Bu ihlas tarikatta çok önemlidir.

Tarikatın şartları: muhabbet, ihlas, adap, teslimdir. Bunlar tari-katın temelleri, esaslarıdır. Bunlar olmazsa insan hakikate ulaşamaz.

Tarikattan hakikate geçiliyorsa, tarikatın esasları muhabbet, ihlas, adap, teslim kime olur? Meşayihe.

Mürit Meşayihini, Şeyhini sevecek, muhabbet budur. Mevcut sevgisini arttıra arttıra, kendi nefsinden, canından fazla severse; muhakkak o zaman muhabbeti celp eder, tamamlar. O zaman onun kalbinde muhabbet tamamlanır.

¹ Al-i İmran, 3/191.

² Ahzab, 33/41.

³ Bakara, 2/286.

Zaten bunların delilleri vardır. Peygamber Efendimiz, Ömer (r.a) Hazretleri'ne öyle emretti:

— Ya Ömer, bize karşı senin sevgi derecen nedir? Ne kadar bizi sevebiliyorsun?

O da buyurmuş ki:

— Ya Resulullah, seni nefsimden maada her şeyden çok seviyorum.

— Ya Ömer senin imanın kemali bulmamış. Bizi nefsimden fazla seveceksin, buyuruyor.

Bu Hazreti Resulullah'ın emridir. Dört büyük sahabe seçkin sahabelerdir, cennetle tebşir edilmişlerdir. Onlarda öyle bir gayret, öyle bir idrak, öyle bir azim var ki, Hazreti Resulullah nasıl öyle buyuruyorsa onun gönlünde o sevgi birden coşuyor. Ne diyor?

— Ya Resulullah, şimdi seni nefsimden fazla seviyorum.

— Tamam, Ya Ömer şimdi senin imanın kemali buldu.

Bu böyle ise:

Bulam dersen eğer ayn-ı imanı

Çalış ki olasın şeyhinde fani

Sana senden yakın olanı tanı

Kelâm-ı kibârda böyle buyurulmuşsa bunun esası gidip oraya dayanıyor. Meşayih da varis-i enbiyadır. Peygamber Efendimiz'in ashâbı ona öyleyseler, varis-i enbiya olan meşayihî tanıyanlar, bilenler, ona tâbi olanların da öyle olması gerekir.

Tarikatın şartları: muhabbet, ihlas, adap ve teslim ile dörttür. Muhabbet Meşayihe olan sevgidir, onu çoğaltacak. Eğer canından fazla severse, muhabbeti tamam olur. İşte onun kalbi dolar, kalbi mutmain olur.

Çünkü Meşayihden gafil olan Allah'tan da gafil oluyor. Meşayihî unutmayan, Allah'ı da unutmuyor. Meşayihî seven Allah'ı seviyor. Meşayihî sevemeyen Allah'ı sevemiyor.

Mâsivânın illetinden pâk edip bu gönlümü

Kıl tarik-ı Nakşibend'in hadimi Allah için

Mâsivânın illeti insanın kalbinden nasıl çıkarmış?

Ancak Nakşibendi tarikatında (hadim; hizmet) hizmet görürsen çıkarmış; ama hizmete kabul edilecek, alınacak ki hadimi olsun. Her geleni onlar kabul ederler.

Mevlâna ne buyurmuş? "*Ne olursan ol gel.*"

Yeter ki o istiğfar ettiğin, elinden tuttuğun zaman "*Kabul ettim.*" kelimesi var ya, o "*kabul*" kelimesinin üzerinde dursun.

"*Kabul*" üzerinde durması; bu tarikatın dört aleti olan muhabbet, ihlas, adap, teslimi yaşaması ve elde etmesiyle nimeti tamam oluyor.

O zaman nefs-i mutmainneye de dâhil olursun. Raziye makamına da gidersin. Marziye makamına da Safiye makamına kadar gidebilirsin. Nefs-i mutmainne, velayetin başlangıcıdır. Ondan sonra Raziye, Marziye, Safiye makamları vardır.

Raziye, Marziye makamında ne oluyor?

Mürit tamamen terk-i can oluyor, canından da geçiyor.

Cenâb-ı Hakk: "*Kulum ver beni de al beni. Benim vermiş olduğum canı bana ver ki beni alsın.*" diyor. Allah'ın vermiş olduğu candan Allah için geçiyor. Raziye, Marziye makamında bu olurmuş. Kelâmda öyle:

Bu nefsin "raziye marziye" eyle

Alıp dost iline kurbâna gel gel

İşte tarikatın şartları, esasları, bu dört aleti vardır. Zahir şeriatta, cesetle edille-i şeriye var. Edille-i şerriye olmasa ceset hayvanî sıfattan kurtaramıyor, beşerî sığata geçemiyor.

Tarikat da olmasa beşerî sığattan meleki sığata geçemiyor. Meleki sığata geçmek için de işte tarikatın bu dört şartı vardır: muhabbet, ihlas, adap, teslim.

Muhabbet, Meşayihini sevecek.

İhlas, onu büyük görecektir. Ne kadar büyük görebilirse o kadar sevebilir.

Bunlar birbirlerine düğmeli, kancalı, irtibatlıdır, takviye ediyorlar. Onu büyük görebilmek için de onun bâtınına inanmak lazım.

Bu sefer adap geliyor. Adap; Evliyaullah'ın zahirini, bâtını bir bilmektir. Evliyaullah'ın zahirini bâtını bir biliyorsa, tarikatın da adabını elde etmiş olur.

O zaman adabı elde edince, ihlası da elde etti. İhlası elde edince, muhabbeti de elde etti.

Fakat bir de teslimiyet var. Teslimiyet de hepsinin daha büyüğü ve hepsinin içerisinde.

*Sermaye bu yolda heman teslim olup şeyhe inan
Sıdk ile Allah'a dayan gör olmaz mı ihsan sana*

Teslimiyet de diğer kelâmda:

*Hazret-i Pîrim delilimdir Halilimdir benim
Dil sarayı ravza-i beyt-i celilimdir benim
Ana teslim ettiğim nefis-i zelilimdir benim
İnkıyâd ettim bıçağa uymuşam İsmâil'e*

İsmail aleyhisselam, nasıl babasına teslim oldu rıza gösterdi ve bıçağına boynunu uzattı, ona verdiyse, mürit de böyle teslim olursa:

Dil sarayı razva-i beyt-i celilimdir benim

Dil sarayı neresidir? Evliyaullah'ın kalbidir. Evliyaullah'ın kalbi beyt-i celildir.

Nasıl ki insanlar Beytullah'ı ziyaret ediyorlar. Bir amel işliyorlar, zahirde bütün günahlarından kurtuluyorlar. Beraat ediyorlar, değil mi?

Bir insan da eğer Evliyaullah'ın gönlüne girerse bu sefer de onun ma'nevî bir Haccı olur. Buyuruyor ki:

Haccü'l-ekber eylerim bassan efendim bir ayağ

Haccü'l-ekber neymiş? Arife ile Cuma birleşiyorsa Haccü'l-ekber oluyor. Bu otuz üç senede bir dolanıp geliyor.

Haccü'l-ekber eylerim bassan efendim bir ayağ

Bir ayak bassan denilince bu zahiren cismiyle basması değildir. Bu insanların kalbinde rabita nurunun tecelli etmesidir.

İnsanlar bir Meşayihinin gönlüne girdiyse eğer maksuduna ulaştı, maksudunu buldu, maksudunu bildi.

Çünkü Evliyaullah'ın, meşayihin cesedi ravza-i mutahhara imiş. Kalbi de Allah'ın eviymiş. Allah'ın o emri olan evi değil, Zatı olan eviymiş.

Hakkikatte Beytullah insanların kalbidir.

Kâbe inşâ-yı Halil'dir sendedir beyt-i Celil

Bunlar hilaf değil hep ayetle hadisle delilleri vardır. Fakat yine akıl bunu alamıyor.

Cenâb-ı Hakk kudsî hadisinde: “*Lâ yese'unî erdî ve lâ semâi ve lâkin yese'unî kalbü abdil mü'minî*” ” *Ben göklere yerlere, arşa kürse, levhe kaleme hiçbir yere sığmam. Ama mümin kululumun kalbine sığarım*” buyuruyor.

Bu hadisi biliyoruz, ulemâlar gözümüzün önünde, hocalar da bize bunu söylüyorlar. Fakat hoca da bunu anlayamıyor.

Hoca bunu niye anlayamıyor? Diyor ki bir Müslüman Allah'ı kalbinden unutmazsa, zikrederse evi olur. Hoca böyle diyor, ama bu mümkün müdür? Mümkündür ama bu Allah'ı hiç unutmayan içindir.

İnsan Allah'ı hiç unutmazsa, zikreder, zikreder ne olur sonunda? Mecnûn da Leyla Leyla diye diye sonunda Mecnûn da oldu “*Leyla*”.

Muhakkak ki insanlar Allah'ı zikrede zikrede kalbinde Cenâb-ı Hakk'ın esma nuru tecelli eder.

Bin bir esma birbirinden seçildi

Buyuruyor.

Gönülden perde-i hicâb açıldı

⁴ Alusi Ruh'ul Meani, XX.101.

Mesela:

Bir seherde murg-ı canım uyandı

Vahdet illerini seyrân eyledi

Vahdet illeri ne demektir? Allah'ın varlığını, Allah'ın azametini seyrediyor. Yani kulun vasıl-ı illallah olmasıdır.

Allah'a vasıl olmaktır. Zaten bunu bilmeyeceksek neyimiz var. Ruhumuz Allah'tan gelmiştir, Allah'a gider. Ama bu ruh nasıl gider?

Bir seherde murg-ı canım uyandı

Buradaki seherden anlam şudur. Seher vakitlerinde Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti yağmurlar gibi arza iniyormuş. O seherlerde ibadet yapan, ayık olan o rahmeti cezbediyor. Onun için tarikat ehlinin Nakşilerin bir kelâmıdır.

Her geceyi Kadir bil

Her gördüğün Hızır bil

Fırsatı ganimet bil

Bunlar birer cümledir.

Her geceyi kadir bil

Cenâb-ı Hakk “*İnnâ enzelnâhü fî leyletilkadr⁵*” sûre-yi celile-sinde “*Bin aydan hayırlı olan bir Kadir Gecesi*” diyor. Kadir Gecesi'ni bize bildiriyor. Ama zamanı kesin verilmeyen bu Kadir Gecesi'ni görenler var mı? Vardır. Sadece yılda bir defa Kadir Gecesi'ni ihya etmekle bunu göremez. Kimler görür? Her kim ki bir senenin hiçbir gününü geçirmeden hepsini Kadir Gecesi gibi ihya ederse o görür, o bulur, ona rastlar. Onun için:

Her geceyi Kadir bil

Her gördüğün Hızır bil

Fırsatı ganimet bil

⁵ Kadr, 97/1.

Evet, efendiler, bir de teslimiyet vardır ki mürit Meşayih'e bir alet gibi teslim olacak. Hocanın elindeki bir cenaze gibi veya bir cansız bir alet gibi meşayihine teslim olacak. Haktır amenna.

Sermaye bu yolda heman teslim olup şeyhe inan

Bu yolun sermayesi şeyhe inanıp teslim olmakmış.

Sıdk ile Allah'a dayan

Çünkü Evliyaullah, Hakk kapısıdır.

Sıdk ile Allah'a dayan

Gör olmaz mı ihsan sana

Teslimiyet de şuymuş ki: Beni şeyhim yedirir, şeyhim içirir, şeyhim konuşturur, şeyhim yatırır, şeyhim kaldırır, şeyhim yürütür. Böyle olduysan eğer teslimiyeti de elde ettin.

Teslimiyeti elde ettiysen, adabı da zaten elde ettin, ihlası da elde ettin, muhabbeti de elde ettin. O zaman ne olur?

Dört şahın hükmüyle döner cihandır

İşte dört şahıtan murat muhabbet, ihlas, adap ve teslimiyettir.

Dört şahın hükmüyle döner cihandır

O zaman beşeriyetten melekî sığfata geçtin.

Yani, sen şeyhinde var oldun, şeyhin de sende var oldu.

Hâlbuki şeyhin varlığı kimindir? Resulullah'ın.

Resulullah'ın varlığı kimindir? Allah'ın.

Ama bu çok çetindir. Cenâb-ı Hakk'ın kolay getirdiğine kolaydır. Allah'ın çetin getirdiğine de çetindir. Bunlar iradeyle, çalışmakla, ilimle, amelle elde edilmez.

Ancak iradeyle, çalışmakla, ilimle, amelle insanlar hayvanî sıfattan kendisini kurtarabilir. Beşerî sığfata geçer.

Beşerî sıfattan melekî sığfata geçmek için hak olan bir tarikata gireceksin. Kâmil ve mükemmil bir Mürşide teslim olacaksın ki bunları elde edebilesin. O zaman hakikate geçersin.

Şeriat, tarikat, hakikat, marifet buyruluyor. Allah bu dört nimeti insanlara bahşetmiş Ama sadece şeriatla olmuyor. Fakat şeriatla

başlıyor. Bir insanın şeriatı olmazsa tarikatı olmaz, hakikate de geçemez.

Kabiliyet bizde olmazsa Meşayih neylesin

İster ise Mürşidi olsun Muhammed Hazreti

“*Allâhümme salli alâseyyidina Muhammed*” Kabiliyet müridin kalbidir. Diyor ki bir insanın kalbi temiz olmazsa, onun şeyh efendisi, Peygamber Efendimiz de olsa ondan bir şey istifade edemez, bir şey kazanamaz.

Bu kalbi temizleyen ne oluyor? Kalbi temizlemek için beyitlerde ne diyor?

Mâsivânın illetinden pâk edip bu gönlüümü

Bir başka beyitte:

Put-perest olmuş bu dil imlâya gelmez ne çâre

Bu putperestlikten kim kurtarır? Bu kalbimizdeki putları ne kırar, ne atar?

Meşayih, rabıta, Meşayih sevgisi.

İşte muhabbet, sevmektir. İhlas büyük görmektir. Büyük gören sever. Ne kadar büyük görebilirse görsün. Bunlar tarikatın şartlarıdır.

Senin merbut olduğun bir Mürşidin var. Onu vaktin kutbu bil. Kutbuysa tamam, kutbu olmasa da sen vaktin kutbu bil ki vaktin kutbundan istifade edersin. Vaktin kutbundan sen feyiz alırsın. Meşayihini vaktin kutbu bilmezsen olmaz.

Çünkü Meşayihler “*cem ’ül-cem*” dir. Onlar bir yerden birleşmişler, toplanmışlar. Onlar birbirlerinin eksikliklerini tamamlıyorlar.

Sen bir Meşayihe inanın teslim olduysan ona vaktin kutbudur dediysen, amenna o vaktin kutbudur, hiç eksik değil. Çünkü o vaktin kutbu da senin şeyhinin şeklinde, suretinde gelir sana muamelesini yapar. Bu herkes için geçerlidir.

Gerçi Allah’a şükür bunun bir de denemesi vardır. Şöyle ki; Seyyid Sıbgatullahi Arvasî Hazretleri mübarek gavs diye tanınmış, zamanın gavsıymış. Molla Halid Oleki isminde bir tane çok büyük

âlim varmış. Doğuda, şarkta âlimler çok olur, bu hepsinden daha çok âlimmiş. demiş ki:

— Seyyid Sıbgatullah'ın zahir ilmi yoktur, bu insanları niye başına toplamış. Bu insanları aldatıyor, kandırıyor. Ben ona gidip ağır dinî, tasavvufa ait meseleler sorayım da insanlardaki olan itibarını, kıymetini kırayım.

On tane çok ağır tasavvufa ait soru hazırlıyor ve onun huzuruna gidiyor. Daha hemen o soracağı soruları sormadan onun aklından sorular alınıyor, gönlünden siliniyor, unutuyor.

Ama Seyyid Sıbgatullahi Arvasî Hazretleri onun unutmış olduğu hem sorularını hem cevabını söylemeye başlıyor. Birini söylüyor, diyor ki bu tesadüftür; sonra ikincisini söylüyor, tesadüftür. Dördüncüsünü, beşincisini söylüyor, daha tesadüf diyemiyor. Diyor ki ne tesadüf bu, ayaklarına kapanıyor. Kendisini ona teslim ediyor, hocalığından da vazgeçiyor.

Hâlbuki çok talebeleri var, molla yetiştiriyor, onlara icazet verecek. Onlara ben bundan vazgeçtim, bırakın gidin diyor. Ben buldum bulacağımı, diyor. Artık ona hizmet etmeye başlıyor.

Seyyid Sıbgatullahi Arvasî Hazretleri'nin cemaatinde çok âlimler varmış. Cemaatin içerisinde çok hocalar varmış. Fakat Halid Oleki'yi namaza geçiriyormuş.

Bir gün gönlüne gelmiş ki:

— Buna gavs diyorlar ama gavslar insanların bilgisini elinden almış. Hakkikaten gavs ise ben namaza geçiyorum. Benim de bilgimi alsın.

Namazı kıldırılmaya geçmiş. Fatıha'yı değil Subhaneke'yi bile okuyamamış. İklemiş, düşünmüş, olmamış. Gavs arkasındaymış, gavsı çekmiş yanına, o namaza devam etmiş. Tamamen gavs olduğuna tatmin olmuş.

Burada efendiler, silsileyi okuduğumuzda gavs-ı azam geçiyor. Bakın şeyh efendilerimizin bizim büyüklerimizin isimleri hep kutup, gavs geçiyor. Zaten öyledir, bütün kutuplar, gavslar Nakşî tarikatından ve bizim koldan gelmişler.

Burada bizim Şeyh Efendimiz de zamanın kutbudur. Silsilede buyuruyor: “Őeyh’l ekber, kutbu’l-aktab”

Nimetimiz büyük kıymetini bilelim ki Allah arttırsın. Nimetimizin byklg başta Müslüman olmamız. Allah bizi Müslüman halk etmiş. Ondan sonra Peygamber Efendimiz’e, iki cihanın güneŐi, iki cihanın serveri, Mahbûb-ı Rabbi’l-âlemin olan Habibi’ne bizi mmet etmiş.

Bir de bize varis-i enbiyâ olan Meşayihleri sevdirmiŐ. Nimetinin en byg de budur. Bir de ayriyeten de bu kadar tarikatlar var, hepsi haktır. Bize Nakşi tarikatını nasip etmiş.

Bu kadar evliya var. Veliler “cem’l-cem”dir. Velilerin cem’l-cem olması neye benzer? Askeriyedeki rütbeli paŐaları düşünelim. TuŐgeneralden baŐlayıp ta generale kadar paŐaları düşünün. Onların hepsi rütbeli paŐadır.

Ama bu cehr zikir yapanların rütbeleri sivildir. Nahiye mdrlgnden baŐlarmıŐ, kaza kaymakamı, vilayet valisi diye gidiyor.

Ama bizim Nakşi tarikatı, askeriyedir. Erden başlıyor mareŐale kadar gidiyor. Tarikata giren bir kişi er oluyor. Artık onun kabiliyetine, çalıŐmasına göre ona makam, rütbe veriliyor. OnbaŐı, avuŐ, stavuşlar, astsubaylar, subaylar, generaller gidiyor.

Kutbu’l-aktab ve Gavs ikisi aynı değilse de, Gavs da bir tane oluyor. Kutbu’l-aktab da bir tane oluyor. Kutbu’l-aktab bir rütbe daha üstündür. Yani kutbu’l-aktab, cumhur reisi; gavsu’l-azam da baŐvekil. Birer tanedir, iki tane desen olmaz.

Ama kutbu’l-irŐatlar çoktur. Kutbu’l-irŐatlar da bakanlar gibidir. Evliyalar da o mecliste toplamış olan parlamento gibidir. Halkın içerisinden seçilmiş vekiller parlamentoya gitmiş. Beş yüz, altı yüz tane parlamenter olmuş. Onların içinden bakanlar seçilmiş, BaŐvekil seçilmiş, Cumhur reisi seçilmiş. Gavsul azam bir tanedir. Kutbu’l-aktab bir tanedir. Kutbu’l-irŐatlar çoktur. Kutbu’l-irşat olmayanların diğerleri de irşat memurudur.

Evliyaullah huzur-ı Resulullah’ta haftada iki defa toplanırlar. Mübarek Paşam söylerdi. Evvelden haftada bir defa toplanıyorlar-

mış. Perşembe günü öğle namazını herkes olduğu yerde muhitinde kılar, onların ruhları ravza-yi mutahharaya gidermiş. Cuma'yı orada kılar, orada emir alır, dağılırlarmış.

Şimdi bu Cumhuriyet'ten sonra haftada iki defa toplanılıyor. Bir de Pazartesi günü toplanıyorlar. Pazar günü gidiyorlar, pazartesi günü dağılıyorlar.

Onun için hatmeyi haftanın bir günü yapacak olursak Perşembe akşamı, iki gün yapacak olursak Pazar gününü Pazartesi'ye bağlayan akşamı da yapılması eftaldir.

(...)

Şeriat, tarikat, hakikat, marifet buyruluyor.

Ten ile âbım turâba nâr ile bâdım hevâ

Canımı cânâna verdim aradan çıktı sivâ

Nokta-i sırrım semâ "Rahman ale'l-arşistivâ"

Cenâb-ı Hakk'ın arştan gelen bize üflemiş olduğu bir ruh var. Bu da Allah'a giderse:

Canımı cânâna verdim aradan çıktı sivâ

Nokta-i sırrım semâ "Rahman ale'l-arşistivâ"

Kabz için bir ihtiyâcım kalmadı Azrail'e

Diyor ki ben vücudumda olan suyu, toprağı verdim toprağa. Havayı, ateşi de verdim havaya.

Allah'ın vermiş olduğu bir can da gitti geldiği yere. "Rahman ale'l-arşistivâ"⁶ gerçi ârş-ı âlâdan gelen herkesin ruhu ârş-ı âlâya gitmez. Şeriatı, tarikatı, hakikati, marifeti olanın ruhu gider.

Böyle olunca insan o zaman "Mutu kable ente mutu"⁷ sırrına mazhar olur. Cenâb-ı Hakk "Ölmeden evvel ölin." diye bir emri var.

⁶ Taha, 20/5.

⁷ Ömer Dağıstani, Fetvalar, s. 149.

Biz biliyoruz ki doğduk, öleceğiz. Ama bu ölmeden evvel bir ölüm var, bizim için Allah emrediyor. Onu elde eden ne yapıyor?

O zaman daha onun Azrail'e de ihtiyacı kalmıyor. Azrail onun canını alamıyor. Azrail dirinin canını alır. Ölünün canını nereden alacak? O canını canana vermiş.

Canımı cânâna verdim aradan çıktı sivâ

Nokta-i sırrım semâ "Rahman ale'l-arşistivâ"

Kabz için bir ihtiyâcım kalmadı Azrail'e

Bir de şunu söyleyeyim:

Okuruz ders-i aref'ten Hızr'ın olduk mahremi

Hızır kimdir? Meşayih. Herkesin Hızır'ı onun Meşayihidir.

Okuruz ders-i aref'ten Hızr'ın olduk mahremi

Ders-i araf: “*Men arafe nefsehu fakad arafe rabbehu*⁸” emri fermanında “*Nefsini bilen Rabbısı'nı bildi, nefesinden ayık olan Rabbısı'ndan ayık oldu.*” buyuruyor.

Nefsini bilen kim oluyor? Nefesinden ayık olan kim oluyor? Meşayihin himmetine uğrayan, Evliyaullah'ın uhdesinden geçen oluyor. Onun varlığında, onun çarklarında yoğrulanan oluyor. Onun ma'nevî çarkları var, fabrikası var. Onun fabrikasında imal edilen oluyor.

Nasıl ki o ham, pis deriler var ya. Mesela kurdun, ayının, tilkinin, başka murdar olmuş merkebin, köpeğin de derileri ne oluyor? Bunlar dabak oluyor, temizleniyor. Bunlar dabak görünce, dabak aletiyle, sanatıyla ıslah ediliyor, tebdil ediliyor.

Ne oluyor derilere? Onun sertliği de gidiyor, pisliği de gidiyor, çirkinliği de gidiyor.

İşte Evliyaullah'ın çarkından geçenler de böyledir. Evliyaullah'ın çarkından geçmeyen ham deri gibidir.

⁸ Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nufüs, s. 527.

Onun çarkından geçen, onun fabrikasından çıkan ne oluyor? İslah oluyor. Onun rengi de değişiyor, güzel oluyor. Kokusu da pisliği de gidiyor. Sertliği de gidiyor, çirkinliği de gidiyor.

Okuruz ders-i aref'ten Hızr'ın olduk mahremi

Bülbülü bâğ-ı hakikat güllerinin şebnemi

Nurumuz nûr-ı Muhammed nefhamız Âdem demi

Hem-demiyiz Sûr'a hacet kalmadı İsrâfil'e

Diyor ki İsrâfil sûr üfürecek hep canlılar, sadece insanlar değil, gökteki, karadaki, denizdeki melek ins cin deryadaki balıklar bütün toprakta yaşayanlar böcekler hepsi ne olacak? Hepsi yok olacaktır.

Kıyamette en son kalanlar İsrâfil aleyhisselam sûra üfürünce yok olduğu gibi gökler de yıkılacak. Arz da birbirine karışacak, o yüksek dağlar böyle bütün bulgur kazanı gibi kaynayıp böyle denizler hep birbirine karışacak.

Bu karada olanlar, havadaki o bütün gezegenler dökülüp hep kararıp yere dökülecek. Ziyasıyla dünyayı, yerleri aydınlatan ay, güneş, yıldızlar hep yere dökülecek. Ne zaman? İsrâfil aleyhisselam sûra üfürünce.

İşte İsrâfil aleyhisselam sûra üfürmesinde bu kadar yetkili olan canları alan Azrail var ya o da yok olacak. Mikail de yok olacak, Cebrail de yok olacak, hepsi yok olacak.

Cenâb-ı Hakk ondan sonra İsrâfil aleyhisselam en sonunda ona “öl” diyecek o da ölecek.

Sonra Cenâb-ı Hakk en evvel İsrâfil'i halk edecek. İsrâfil bir sûr daha üfleyecek. Böyle yerden otlar biter gibi herkes bitecek.

Kimler? Sadece insanlarla cinler. Diğer melekler, hayvanlar, karadaki, denizdeki havadaki canlılar değil sadece insanlar ile cinler dirilecek.

Diyor ki ona da ihtiyacım kalmadı.

Hem-demiyiz Sûr'a hacet kalmadı İsrâfil'e

Kim bunlar? İşte yetişmiş olan insanlar. Onlar hakkında Cenâb-ı Hakk bak buyuruyor ki: “Biz insanı kıymetli halk ettik. Biz insanı

*büyük halk ettik. Biz insanı güzel halk ettik” “Lekad halaknel insa-
ne fi ahseni takvim⁹”*

Cenâb-ı Hakk insanı ne kadar kıymetli halk etmiş?

Allah’ın zatından sonra insandan daha kıymetli bir şey yok.

Hangi insan kıymetlidir?

Allah’ın zatından gelen ruhu Allah’ın zatına kim ulaştırıyorsa o insan hem kıymetli, hem büyük, hem de güzeldir. Bu da işte şeriat-sız tarikatsız olmaz. Şeriatı, tarikatı olan hakikate geçiyor.

---

⁹ Tin, 95/4.

**“Her irade sahibi mecazdadır,
her irade sahibi taklittedir”**

Teveccüh Sohbeti, Amasya

Gâhî şecerden söyler ol gâhî hacerden söyler ol

Gâhî beşerden söyler ol bir mantık-ı bürhândır

Kur’ân-ı Kerim’de bir ayet vardır, “*Tespîh etmeyen hiçbir varlık yoktur.*”¹ Sizin o cansız gördüğünüz taşlar da beni zikrederler, buyuruyor. Onun için burada hacir taş, şecer de ağaç’tır. Cenâb-ı Hakk ağacı da konuşturur, taşı da konuşturur, beşeri de konuşturur.

Burada hacir Hazreti İsa’nın taşı, şecer de Hazreti Musa’nın asasıdır. Söyleyene bakma söyletene bak diye bir kelâm var, büyüklüklerin kelâm-ı kibârıdır. Dîvan’da geçer,

Söyleyen Salih’dir amma söyleten Sami’durur

Bulmak istersen birader böyle bir sultan ara

Bir kelâm daha var.

Ateş-i aşkınla yandır Salih’i

Şarab-ı lebinle kandır Salih’i

Taklid’den tahkike dönder Salih’i

Afv eyle hizmette noksanımız var

Taklitten tahkike döndür buyruluyor ya burada taklit mecaz, tahkik hakikattir. Ama mecaz hakikate köprüdür, mecazdan hakikate geçiliyor.

¹ İsra, 17/44.

Buradaki anlam Şudur: Her irade sahibi mecazdadır, her irade sahibi taklittedir. İnsanlar iradesini kullanacak, iradesini sarf edecek ki mecazdan hakikate geÇsin. İradesini kullanacak ki taklitten tahkike geÇsin.

Fakat taklit demek hicvedenlerin, alay edenlerin taklidi değildir, Allah korusun. Bizim taklidimiz insibahtır. Yani biz de büyüklerimiz gibi yapmaya çalışıyoruz, bizim taklidimiz budur.

Burada kll iradeyle yapılan her Şeye karşı cüz’i iradeyle yapılan taklittir. Kll iradeden tecelli eden her Şeye karşı cüz’i iradeyle yapılan mecazdır.

“*Amenzkrullahe zikran kesira*²” ayet-i kerimesine musannık buyuruyorlar ki bu mptedinin lisan zikridir. Müptedi irade sahibidir, onda sayı var, adet vardır. Müptedi ne kadar zikrederse etsin onda adet, sayı vardır. Sabahtan kalkıyor akŐama kadar bütün gün zikrediyor, yine sayı var, adet var. Ama kesir manası mptedide tecelli etmiyor.

Kesirin zahir manasında Cenâb-ı Hakk çok zikredin buyuruyor, sayı, adet, rakam vermiyor. Ama bir irade sahibi ne kadar zikir yaparsa yapsın onda sayı, rakam vardır. Kll iradeye geÇince onda daha sayı rakam kalmıyor.

İnsanların kll iradeye geŐmesi için bir defa kalp âlemi açılıyor. Sultani zikir orada meydana geliyor. Bu sefer onda ne oluyor? İnsanların kalbinde Cenâb-ı Hakk mükevvenatta ne halk etmişse hepsi mevcut oluyor. Onların hepsi cana geliyor, hepsi harekete geliyor.

Onun için Evliyaullah bir nefesinde bütün mahlûkatın nefesinin adedince zikir yaparmış. Ondaki esrar budur. O’nda kalp âlemi açılmıştır.

İnsanın kalp âlemi açılınca büyük varlık oluyor. Bu varlıkların hepsini içerisine alıyor. Bu kinatta, mükevvenatta ne varsa hepsi onun kalbinde mevcuttur.

² Ahzab, 33/41.

“*Senurihim âyâtinâ fil âfâkı ve fi enfusihim hattâ yetebeyene lehum ennehul hakk*”³ ayet-i kerimesi insanların kalbinin büyüklüğü hakkında varit olmuş, inzal olmuştur.

Tabii ki insanın kalbi açılırsa bu sefer de bir ağacın çekirdeği patlayıp içindeki hakikatini meydana çıkarıyor. Şimdi o ağacın çekirdeği içerisinde bu ağacın kökü, gövdesi, dalları, yaprakları, meyvesi hepsi mevcuttur. Ama çekirdeğin içerisinde bunlar görünmüyor. Ama o çekirdek patlayınca, büyüyünce, onun erbabı da hizmet görünce, maharetini meydana koyuyor.

Muhakkak Cenâb-ı Hakk kalpte de böyle bir maharet halk etmiştir. Ama bu kalbi açan kimdir? Kalbi Nurullah,

Türlü nimetler verir layık değilsem de ben

Gönderir mîmârını tez tez bu dil-i vîrânıma

Mimar imar edendir. Dil-i viran kalbidir.

Yani harap olmuş, mülevves olmuş, kirlenmiş, paslanmış kalbini ne yapıyor? Tez gelip imar ediyor. Nedir bu? Rabîta nurudur. Çünkü kalbi imar eden rabîta nurudur.

Evliyaullah'ta iki nur var: zahir ve bâtın, rabîta nuru, velayet nurudur. Rabîta nuru zahir görünüşü, zahir cismidir. Onda zahirde görünen ahlâkı veyahut da hareketleridir.

Onun için biz rabîta ile zahirini hayal ediyoruz. Bundaki maksadımız onu unutmayalım. Hayal olursa insan unutmaz.

Nakşibendi Efendimiz'in emri: “*Bizi taklit edin ki unutmayasınız.*” Bu amel, bu teveccüh Nakşibendi Efendimiz'in amelidir. Ama biz işte taklit ediyoruz. Allah'a şükür, taklitten tahkike geçeceğiz.

Ne yapacağız? Biz de onlar gibi yapmaya çalışacağız. Yapa, yapa, ahiri neyse bundan tahkik, hakikat doğacaktır. Doğmamasının imkânı yoktur.

³ Fussilet, 41/53.

İşte Evliyaullah'ta iki nur vardır: rabita nuru ve velayet nurudur. Rabita nuru görünen zahiri tarafıdır. Zaten zahiri hep halk ile ama velayet nuru, bâtın tarafı Hakk iledir. O da bize bir hizmet görüyor.

Zaten bize hizmet gören, esas bizi nimetimize ulaştıran O'nun maneviyatıdır. Zahir tarafı değil bâtın tarafıdır. Zahir tarafını ancak örnek, delil yapıyoruz.

Ama ruhumuzu imar eden, kalbimizi imar eden ve ruhumuzu iktidara getirip de kalbe oturturan o'dur. Kalp vücudun padişahı, payitahtıdır.

Oraya oturturan kim oluyor? Evliyaullah.

Allah'a şükür bunu bilmiyoruz ama inanıyoruz. Bunu göremiyoruz ama gönlümüzden inanıyoruz. Biz bunun ne zaman farkına varırız? Biz ne zaman velayet sınıfına geçsek, o zaman onun farkına yeteriz. Farkına yeteriz biliriz ama bildiremeyiz, görürüz ama gösteremeyiz.

İşte demek ki bize lazım olan rabita nurudur, biz rabıtayı daima zahirimizde hayal yapmamız lazımdır. Nasıl olur?

Çay içiyorsun sanki rabitanla içersin. Meşayih, şeyh efendinin çay içtiğini gördüysen sen onun çay içmesine kendini benzet. Yemek yediğini gördüysen kendini ona benzet. Namaz kıldığını gördüysen ona kendini benzet. Yürüdüğünü, artık neyini gördüysen zahirde hepsini ona insibah taklit et. O'nun gibi yapmaya çalışmaktır.

Bir de yemek yediğin zaman, sanki şeyh efendinin sofrasında yemek yiyorsun diye hayal et. Su içiyorsun şeyh efendinin sofrasında, huzurunda, yanında içiyorsun. Bunlar işte Rabita-i Nakşî Hayaldir. İnsan hayalden nakşa geçer, hayal olmasa nakşa geçemez.

Mecnun Leyla, Leyla, dedi hep hayaldi, sonradan nakşa geçti. Kendisi de oldu Leyla. Mecnun da Leyla oldu. Kendisini artık Leyla görüyor. Bütün eşyayı artık Leyla görüyor. Leyla'dan başka bir şey görmüyor. Hâlbuki evvelde Leyla'nın bir sevgisi gönlünde vardı, hayali gözünde onu hayal ediyordu. Hep onu düşünüyordu,

hep onunla gönlünü meşgul ediyordu. Ama sonradan ne oldu? Bak-
tı ki hep eşya ona Leyla oldu. Sadece insanlar değil ağaçlar, kuşlar
ne kadar cisim varsa ona Leyla oldu.

Bil emânettir muhabbet sana Mevlâ'dan gelir

Doğru Mecnun oldun ise bil ki Leyla'dan gelir

Burada doğru Mecnun olmak; Mecnun'un Leyla'ya olan sevgisi
kadar senin de şeyh efendine sevgin olsa hemen sen nimetine ula-
şırsın. O seni nimetine ulaştırır. Buradaki nimet nedir? Fenafişşeyh
oldun mu, nimetine ulaştın, demektir.

Çünkü Allah'a vasıta Evliyaullah'tır, başka bir şey olamaz.

Yani sen bir yere gideceksin, vasıtasız gidemiyorsun. Bir vasıta
gerekir, değil mi? Vasıtayı bulduysan vasıtaya binersin. Vasıtaya
kadar yürüyeceksin, vasıtaya kadar sa'yını yapacaksın. Vasıtaya
bindikten sonra seni götürür.

Mesela senin bir deniz yolculuğun var. Deniz her yerde olmu-
yor. Sen bir kara topraklarında yaşıyorsun. Bir yolculuk ile denize
kadar yürüyeceksin, sonra denizi geçeceksin. Vapura binene kadar
hareketini yapacaksın. Vapura bindikten sonra daha seni vapur
götürecek. Senin daha vapurda bir hareket yapmanın hiçbir kıymeti
olmaz. Vapurun üzerinde yürümek yol için hiçbir fayda ifade et-
mez.

İşte bu da ancak Allah'tan gelen ruhun Allah'a gitmesi için bir
Evliyaullah'ın uhdesinden geçmek lazımdır. Bir Evliyaullah'ın
varlığında varlığını yok etmek, harcamak lazımdır.

Bunun için “*Ve kûnû meas sadıkîyn*”⁴ “*Sadıklarımınla beraber
olun.*” emri fermanında iki mana vardır. Kur'an-ı Kerim'in zahir
manası var, bâtın manası var, bir de hakikat manası vardır. Hakikat
manasını biz bilmeyiz ama veliler bâtın manasını bilir. Zahir mana-
sını da ulemâ bilir.

⁴ Tevbe, 9/119.

Onun için âlimlerde bir esrar var ki avam, âlim olmayanlar bilemezler. Çünkü onlarda bir ilim sıfatı vardır. Onun için Cenâb-ı Hakk'ın: “*Bileniniz ile bilmeyeniniz bir değilsiniz, bilen bilmeyenden farklıdır.*”⁵ diye emri vardır. Bilen bilmeyenden farklıysa her ilmin mâ-fevkinde bir ilim vardır. Her ilmin mâ-fevki malumdan demek ki farklıdır.

Onun için âlimlerde bir esrar var ki âlim olmayanlar, o esrarı bilemiyorlar. Fakat velilerde bir esrar var ki âlimler onu bilemiyorlar. Niçin?

Âlim, ulemâ sadece satırdan okuyor. Kâğıtta yazılı olanı okuyor ama veli öyle değildir. Veliler kâğıtta olanı, kalbinden okuyor. *Onun* kalbinden ilim doğuyor.

Sadeddin Kaşgarî Hazretleri'nin çok âlim bir müridi varmış, dini mecmualar yazıyor. Bir gün de Mesnevi okuyormuş ona öyle buyurmuş:

— Mevlana ne yapıyorsun, demiş.

Mevlâna ismi sadece Mevlana Celaleddin Rumi'ye mahsus değildir. Her asırda, dünya üzerinde en ileri gelen bir âlimin, ilmiyle onun emsali, eşi yoksa ona Mevlâna ismi verilmiş.

Misal Mevlâna Abdurrahman-ı Cami var. Mevlâna Yakub-u Çerhî, Nakşibendi Efendimiz'in halifelerindendir. O kadar yetiştirmiş olduğu ve çok medh ü sena ettiği halifeleri var iken onlara Mevlâna ismi verilmemiş. Onlara Havace Alaeddin, Havace Bahaeddin, Havace Seyfeddin isimleri verilmiş. Fakat Yakub-u Çerhî Hazretleri'ne Mevlâna Yakub-u Çerhî ismi verilmiş. Çünkü o da asrın en büyük âlimiymiş.

İşte Mesnevi dört kitaba tercümedir. Müridini Mesnevi'yi okurken rastlamış da:

— Nedir elindeki, demiş.

— Efendim, Mesnevi'yi mütalaa yapıyorum.

⁵ Ra'd, 13/19.

— Canım Mevlâna Alaeddin, Mesnevi’yi okumakla sen bir şey anlayamazsın. Çalış ki Mesnevi’de olan mânalar senin kalbinden doğsun.

Demek ki kalp ilmi budur, bâtın ilmi budur, ledünnî ilmi budur.

Bir zahir satır ilmi var, bir de sadır ilmi var. Sadır ilmi kalpten doğan, ilhamîdir. Cenâb-ı Hakk onun kalbine doğduruyor.

Bir kimseye ki yâr ola tevîk-i hidâyet

İrfan ile derya oluben kalbi çoşar da

Gönlünde tulû' eyler anın aşk u muhabbet

Görün nice mahbûb-ı Huda var bu beşerde

Mahbûb-ı Huda; Allah’ın mahbûbu. Mahbûb güzel, Allah’ın güzelleri var. Nerede var? Bu beşer, insanların içerisinde.

Neyle güzel olmuş? Güzeli bulmuş, güzel olmuş. Sen de güzel olmak istiyorsan güzeli bulacaksın.

Buradaki güzellik insanlar noksanını tamamıyla ikmal etmektir. Noksan sıfatından kurtarmaktır. Kemal sıfatlara muttasıl olmaktır. Yani beşeriyetten de geçmektir. Ta ki yetmiş dokuz ahlâk-ı hamideyi elde etmektir.

Bunlar tarikatsız olmuyor, bunlar Mürşitsiz olmuyor. İşte Allah’a şükür bizim bir tarikatımız var.

Tarikattan mana Allah’a giden bir yoldur.

Fakat bu yolda bir delil lazımdır. Delilsiz olur mu? Olmaz. Onun için:

Delil eyle O zat-ı Evliyayı

Buyurmuş.

Yunus Emre Hazretleri de:

Bin kez okur isen aktan karayı

Bir kâmil Mürşide varmasan olmaz

Demiş, eğer Mürşitsiz olsaydı, Mevlâna irşat olurdu. Mevlânalar, her asırda gelen müceddidlerdir. Birinci olarak âlim olanlar ilimleriyle kemale ulaşırlardı. Ama ulaşamamışlar, yine bir Mürşide ihtiyaç duymuşlar.

Çünkü ancak ruhun bir mürebbisi vardır. Ruhu bir yetiştiren vardır. Ruha bir tahsil yaptırان vardır.

Zahirde bir insan mektebe gitmezse bir tahsil yapabilir mi? Yapamaz. Medreseye gitmezse yine bir tahsil yapabilir mi? Yapamaz.

Öyleyse ruhun da bir tahsili vardır. Ruha da bir tahsil yaptırان vardır. Çünkü buna inanmak lazım, Peygamber Efendimiz “*Benim mrebbim Rabbim.*”⁶ buyurmuş.

Rabbısı *onu* neyle eğitmiş. Rabbısı *ona* kitap mı açmış? Hoca gibi karşısına alıp cesedini mi okutmuş? Yok.

Mektep mi görmüş, medrese mi görmüş? Hayır.

Evet, mürebbisi Rabbısı’dır.

Cenâb-ı Hakk, Peygamber Efendimiz’in ruhunu halk ettikten sonra bin sene karşısına almış *ona* tahsil yaptırmış. Bundaki tahsil odur, mrebbim demek odur.

İşte bir müridin de bir Müslümanın da ruhunun tahsil yapması için böyle bir mürebbiye ihtiyaçı vardır.

Onun için Evliyaullah’ın iki nuru vardır. Zahir, rabita nuru var. Bâtın, velayet nuru var.

Zahir görünen tarafı, bâtın da görünmeyen tarafıdır. Hâlbuki zahirde onun bir cismi vardır. Ama onun cisminin içerisinde bir cisim vardır. O cisim bu dünyalara sığmaz. Öyleyse bakın:

zn bir pire teslim et mücavir ol kapısında

Veyahut da mdavim ol kapısında:

Meşayihden murad şahım mürebbi kâmil olmaktır

Diyor ki sen de kâmil olmak istersen bir mürebbiye ihtiyaın var. İnsan kâmil olmazsa çiğ, olgunlaşmamış ham bir meyve gibidir, ham bir sebze gibidir. Düşündüğün zaman ham bir meyve, ham bir sebze yeniyor mu? Yenmez. Onun rengi başka, tadı başka, şekli başkadır.

⁶ Tirmizi, Menakil, 1; Müsned, 4. Bab, s. 66.

Bunlar olgunlaştıktan sonra, değdikten sonra, kemâle ulaştıktan sonra, rengi değişiyor, tadı değişiyor, şekli değişiyor. Onu kemâle ulaştıran ne oluyor? Su, hava, güneştir. Güneşsiz bir meyve kemâle ulaşmaz. Susuz bir meyve kemâle ulaşmaz. Havasız bir meyve kemâle ulaşmaz.

Toprak ne yapıyor? Bitiriyor. Ama onu yetiştiren, kemâle getiren ne oluyor? Su, hava bir de güneştir. Bunlar olmasa bir meyve büyümmez de yetişmez de kemâle de ulaşmaz.

Burada tohum muhakkak ki toprağa ekilecektir. Güneş, hava, su yetiştiriyor ama toprağa bir tohum ekilmesi lazımdır. Ekilmezse güneş, su, hava neyi yetiştirecek?

Öyleyse bizde su da var, güneş de var, toprak da var, hava da var. İşte burada bizim vücudumuzu bir toprak olduğunu kabul edersek Evliyaullah o tohumu ekiyor.

Teveccühte insanların kalbine zikir tohumu ekiliyor. Kelâm-ı kibâr da şöyle:

Teveccüh olunca her bir ihvana

Mürde kalblerimiz gelirler cana

Mürde kalp ne oluyor? Ölü kalpler teveccühte dirilir, diyor.

Ölü kalp, yani susuz, havasız veya güneşsiz olan bir çöl gibidir. Orada bir şey bitmez.

İşte bize lazım olan nedir? Bize lazım olan Evliyaullah'ın velayetine inanacağız.

Sermaye bu yolda heman

Teslim olup şeyhe inan

Sıdk ile Allah'a dayan

Gör olmaz mı ihsan sana

Evliyaullah'ın velayetine inanacağız. Zahirini de kendimize örnek yapacağız.

Çünkü zahir rabıta nuru, nefsi terbiye yapıyor, ıslah ediyor.

Velayet nuru da ruhu zindandan, zulmetten kurtarıyor.

Ona bir anne çocuğuna nasıl hizmet görüyorsa, öyle bir hizmet ile onu büyütüyor. Ondan sonra meşayih ona tahsil yaptırıyor. Ruhun da üç tahsili var: ilk tahsil, orta tahsil, fakülte tahsilidir. Ruha böyle tahsil yaptırıyor.

Onun için buyuruyorlar ki tarikattan söz söylemek, sohbet etmek kimin hakkıdır?

Zahirini düveli halk yani bütün dünya üzerindeki insanlara arz ettikleri zaman onda bir noksanlık bulamazlarsa, bâtınını melekût âlemine, semâvattaki meleklerle arz ettikleri zaman onlar da bir şey bulamazlarsa, tarikattan söz söylemek, sohbet onun hakkıdır. Sohbet ise zuhurattır.

Okuruz ders-i "aref'ten Hızr"ın olduk mahremi

Bülbülü bağ-ı hakikat güllerinin şebnemi

Nurumuz nur-ı Muhammed nefhamız Âdem demi

Hem demiyiz Sur'a hacet kalmadı İsrâfil'e

Kelâmlar buyrulmuş.

Ten ile âbım turâba nâr ile bâdım hevâ

Canımı canana verdim aradan çıktı siva

Nokta-i sırrım sema "Rahman ale'l-arşistivâ"

Kabz için bir ihtiyâcım kalmadı Azrail'e

Cenâb-ı Hakk'ın melaik-i mukarrebini var. Meleklerin büyüklelerinden Azrail var. Onları da bir görevli halk etmiş. Azrail bütün ruhları alıyor. Niye böyle diyor?

Kabz için bir ihtiyacım kalmadı Azrail'e

Onun hakkıdır niye? Cenâb-ı Hakk: "Mûtû kable ente mûtû"⁷ "Ölmeden evvel ölüň." buyuruyor. Demek ki ölmeden evvel bir ölüm var. Cesedi yok olmuyor ama varlığı yok oluyor.

⁷ Ömer Dağıstani, Fetvalar, s.149.

Onun cesedi onun için bir alet olmuş. Nasıl ki İbrahim aleyhis-selam: “*Beni Rabbim yedirir, Rabbim içirir, Rabbim yatırır, Rabbim kaldıır, Rabbim konuşturur, Rabbim yürütür.*”⁸ demiş.

Eğer bir insan da varlığından kurtulursa, o da alet oluyor. Onun da mürebbisiyle bizde evvela fenafışşeyh olmak vardır. Fenafışşeyh olunca seni de şeyhin yediriyor, şeyhin içiriyor. Sen o zaman farkına yeteceksin.

Ne zaman ki fenafışşeyh olursan, varlığın şeyhin varlığında yok olursa, meşayihin varlığı sende tecelli ederse o zaman sen farkına yetersin.

Bakarsın ki seni şeyhin yediriyor, şeyhin içiriyor, şeyhin yatırıyor, şeyhin kaldırıyor, şeyhin yürütüyor, şeyhin konuşturuyor. Sen de oldun bir alet. Ama o safhaya gelinceye kadar, bir cüz’î iraden var, onu sarf edeceksin.

İşte zahirde bu cüz’î irademiz nedir?

Bizim için Rabıta-yı Nakş-i Hayal’dir.

Rabıta-yı Nakş-i Hayal, mecazımız; Rabıta-yı Nakş-i Hayal, taklidimizdir.

Onun için Nakşibendi Efendimiz: “*Beni taklit edin.*” buyurmuş. “*Beni taklit edin ki unutmayasınız. Beni unutursanız benden ayrı düşersiniz. Beni unutmazsanız ben sizinle beraberim.*”

Bu yol onun yolu, bu tarikat onun tarikatı, bu ameller onun amelidir.

“*Beni taklit edin ki unutmayasınız.*” Onun için buyuruyor ki:

Ateş-i aşkınla yandır Salih’i

Ne demektir? “*Yandır*” demekten maksat, senin öyle bir sevgini bana ver ki kalbimden her şeyi atsın.

Nasıl ki ateşe atılan cisimler yanar, yok olur. Ateşe atılmayan cisimler yanmaz, yok olmaz. Öyleyse insanların kalbinde, bizim kalbimizde de cisimlerimiz var. Ateşe atılırsa:

⁸ Şuara, 26/79.

*Erit cismin çıkar zubûrlarını
Sadef ol lü'lü-i mercana gel gel*

Beyitin başı nedir?

*Yeter ey murg-ı can gülşane gel gel
Gül açıldı baharistana gel gel*

İşte baharistan burasıdır. Burada güller açılıyor. Tarikatımızdaki bu amellerde, teveccühümüzde, hatmemizde, sohbetlerimizde açılıyor.

*Açılmış mekteb-i aşkın kapısı
Okuyup ilm ile irfana gel gel
Bu nefsin “raziye marziyye” eyle
Alıp dost iline kurbana gel gel*

Canım bunlar görünmeyen şeylerdir. Ama insanlarda bunlar yaşıyor. Kim ki Raziye, Marziyye makamına ulaştıysa, işte o zaman canından da geçti.

Ne yaptı? Dosta canını feda etti. İşte “*Mûtû kable ente mûtû*” sırrına mazhar oldu, ölmeden evvel öldü.

*Dil ile göz kulak kapılarını
Kapayıp sohbet-i canana gel gel*

Bunlar da bizim tarikatımızdaki hatmemizde, teveccühümüzde, sohbetlerimizde olur.

Şimdi sen gözünü nasıl kapatmışsın? Kulağını nasıl kapatmışsın? Buraya sohbe gelmişsin, sohbet dinliyorsun. Bu sohbetten, bu cemiyetten, bu meclisten, bu nimetten mahrum olmamak için gelmişsin.

Onlar gözlerini kapatmamışlar, onlar kulaklarını tıkamamışlar, onlar dillerini lâl etmemişler. Peygamberimiz ne buyuruyor: “*Allah'a ahirete iman eden hayır konuşsun, hayır konuşamazsa sussun.*”⁹

⁹ Tirmizi, Kıyamet, 51.

Buraya geldiniz, susmuşsunuz, burada bir tanesi konuşur. Bir tanesi konuştuğu zaman kim konuşur? Siz konuşuyorsunuz. Sizin cezbiniz, sizin çekişiniz, sizin arzunuz konuşuyor. Konuşanı da bir konuşuran var.

İşte demek ki bize lazım olan zahiri, rabita nurudur. Rabita nuruna biz çok önem vereceğiz.

Rabita nuru hayaldir, her işimizde alacağımızda vereceğimizde, otururken, kalkarken, girerken, çıkarken daima rabitamızı unutmayacağız. “*Bismillah destur*”u bırakmayacağız. *Bismillah destur*, *Bismillah destur*, diyeceğiz.

Daraldığımız zaman da “*Bismillah meded*” diyeceğiz. Eğer *Bismillah desturumuz* olmazsa daraldığımız zaman *Bismillah meded* dersek o ma’nevî el bize ulaşmaz.

Her zaman *Bismillah destur* dersek, biz sıkıldığımızda *Bismillah meded* dediğimiz zaman o ma’nevî el bize ulaşır.

O ma’nevî el nedir? Evliyaullah’ın bâtın elidir.

Çünkü Evliyaullah’ta bâtın eli var, bâtın kulağı var, bâtın gözü var, bâtın dili var, bâtın ayağı var.

Bu bâtın ayağı olunca, Nakşibendi Efendimiz Hazretleri, Hava-ce Abdulhalık Gücdüvani Hazretleri tayy-i mekân yapmış, onlarda aşikâr görülmüş.

Bazıları aşikâr görülmüş. Niye görülmüş? Bu nimetin var olduğunun bilinmesi için bazen aşikâr etmişler, herkes için değil.

Aslında Cenâb-ı Hakk Peygamberler’e mucizeyi vacip kılmış. Velilere kerameti gizlenmesini de farz kılmış.

Fakat bazen tasarruflarını o kadar aşikâr etmişler ki ma’nevî gücünü göstermişler. Nizameddin Hamuş Hazretleri, Sadeddin-i Kaşgarî Hazretleri’ni halife çıkarıp irşat ettiği zaman diyor ki:

— Ya Sadeddin, Cenâb-ı Hakk’tan tecelli eden celal sıfatını ben muhafaza edemedim, gizleyemedim, bunu kullandım. Bunun nedametini, mahcubiyetini dünyada da ahirette de çekerim. Sen sakın ha celal sıfatını tecelli ettiği zaman kullanma.

O da on beş gün kendi ailesinden de kendisini gizliyor. Evinin karanlık bir köşesine siyah bir perde asıyor, perdenin arkasına giriyor ve diyor ki:

— Sakın beni görmeden, bana ne lazımsa verin, ben elimle alırım. Benim gözüm size dokunmasın ve siz de beni görmeyin.

Niye böyle oluyor? Yalnız hâl var, makam var.

Cebrail ilk gelişinde Peygamber Efendimiz bayıldı. İkinci gelişinde bayılmadı ama bayılır gibi oldu. çnc gelişinde biraz daha ona alıştı, sonra onun huzurunda sen ile ben gibi oldu. İşte demek ki insanlarda ilk tecelli eden bir hâle alışıncaya kadar hayli bir zamanı var.

Sadeddin Kaşgarî işte on beş gün kendimi evimde ailemden, çocuklarımdan hep gizledim. Çünkü onlar yanıma gelse onlara baksam düşüp ölecekler, diyor.

Nizameddin Hamuş Hazretleri, kimin hakkında celalleniyoşsa bir p alıyor dört cızı ile yere kabir iziyormuş. O insan nerede olursa olsun düşüp lyormuş.

Mritlerinden bir tanesi varmış, çok seviyormuş. Onun babası da Kaşgar vilayetinin kdisiyymiş. Bir gün Nizameddin Hamuş Hazretleri'nin oğullarına iftira etmişler. Onları tutuklamak istemişler, ele gememişler, kaçmışlar. Padişah daa ihtiyar babaları Nizameddin Hamuş'u tutuklayın demiş.

Ama daha evvelce o müridi çarşıda bir gün telaşeli görmüş. Bakmış ki çok telaşeli, öyle bir heyecanlıymış.

— Nedir sendeki bu heyecan.

— Efendim, babam can veriyor. Padişahın kdisidir.

Mübarek birkaç dakika böyle ayakta göz yummuş, bir rabıta yapmış. Ondan sonra koltuğunu kaldırmış:

— Git onu zımmıma aldım, daha lmez. Kendi hayatımdan hayat verdim ona, demiş.

O inanmış artık o heyecandan vazgeçmiş. Hâlbuki babasının cenaze masrafını görmeye gidiyormuş. Bakmış ki ölecek babası dirilmış, kalkmış. Yirmi sene daha yaşıyor.

Yirmi seneden sonra bu Nizamettin Hamuş Hazretleri'nin mübarek oğullarına iftira ediyorlar, suç isnat ediyorlar. Onları tutuklamak isterken onlar kaçıyorlar ele girmiyorlar. Babalarını tutup götürüyorlar. İhtiyar kendisi de zayıfmış. Onu götürünce şimdi diyor ki:

— Nasıl olsa bu padişahın kâdısı bizim ihvanımızın babasıdır. Ben ona yirmi senedir hayatımdan hayat vermişim. Velayetime almışım yaşatıyorum. O beni müdafaa eder.

Böyle umuyormuş çünkü onu suçsuz götürüyorlar. Padişah'ın sarayında huzura varmış. Padişah gelmiş yanından geçmiş, Padişah'a kalkıp kıyam etmemiş. Padişah daha da sinirlenmiş, yerine oturmuş:

— Getirin şu dervişi.

O ihtiyar halinde zayıfmış, ayakta tutmuşlar. Buna itâle etmiş, çirkin sözler söylemiş.

Şimdi o da umuyor ki kâdı karşısında onu müdafaa eder. Görevliymiş beklemiş ki:

— Padişahım niçin bu ihtiyara sen böyle yapıyorsun, bunun ne suçu var? Suçlu oğulları, oğullarını bulalım.

Desin, hakkıyla onu müdafaa etmemiş.

Padişah buna itâle etmiş. Neticede Padişah'a demiş ki:

— Padişahım, senin bu kadar itâlene karşı müsaade eder misin bir çift sözüm var, söyleyeyim.

— Söyle, demiş.

O zaman padişahın yüzüne karşı parmağını kaldırmış,

— Padişahım, ben Müslümanım inandıysan bırak, inanmadıysan elinden geleni işle. Ben Müslümanım, beni niye itham ediyorsun, inanmıyorsan istersen as, istersen kes, elinden geleni işle, demiş.

Öyle dedikten sonra padişahın vücudunu bir titreme, zıngıltı almış. Felaket olur gibi sarayı da sallanmaya başlamış.

Ona velayetini göstermiş, onun azametinden, hiddetinden padişahın dudağı patlamış. Padişah da demiş:

— Bırakın bu dervişi, suçu yok, bırakın gitsin.

Oradan çıkarken kâdının oğlu, o müridi rast gelmiş. Demiş ki:

— Ben senin hatırın için kendi hayatımdan senin babana hayat verdim. Velayetime aldım, yirmi senedir yaşıyor. O beni padişahın huzurunda haklıyken müdafaa etmedi. Aha ben onu zımnımdan bırakıyorum.

Deyip koltuğunu kaldırıyor. O kâdı olduğu yerde hemen canını, ruhunu teslim ediyor.

Ondan sonra mürit o kadar inanıyor ki hiç daha gidip babasına bakmadan dört tane adam buluyor. Bir tane kilim alıp babasını arasına koyup defnediyor.

Onun için efendiler, amenna ve saddakna, Evliyaullah'ta celâl sıfatı da vardır, cemâl sıfatı da vardır. Fakat bazıları celâl sıfatını kullanmışlardır. Bunlar çok azınlıktadır.

Mesela Nizamettin Hamuş Hazretleri, Hace-i Ahrar Hazretleri'ni veli olmadan daha genç müritlik zamanında ma'nevî güreşte yıkılmış. Ama Hace-i Hazretleri mübarek celâl sıfatını kullanmamış.

Muhammed Parisa Hazretleri onda tam manasıyla kemalât mevcut olduğu halde hiç kerametini göstermemiş.

Mesela Hazreti Ömer (ra) Hazretleri'nin bütün ulemânın beyanı, çok sahih rivayetlerle anlatılan, ıraktaki ordu komutanı Sariye'ye hitap etmesi ve ona görünmesi var.

— Ya Sariye, ile'l-cebel!

Diyor, Sariye Hazreti Ömer'in el işaretini görüyor, sesini de işitiyor.

Sonra bir de Rum Kralı'ndan bir elçi gelmiş. Hazreti Ömer'in parmakları çamurluymuş duvar yapıyormuş. Rum kralının elçisi demiş ki:

— İşte, kralın istekleri bunlar.

— Git o kralınıza söyle, yerinde otursun; parmaklarımı tutar, onun gözlerini çıkarırım.

Oradan o çamurlu parmakları gitmiş, Rum Kralı'nın gözlerine batmış, gözlerini çıkarmış.

Evet, veliler “*cem'ül-cem*”dir, hepsinde bu yetki vardır ama birçokları bunu kullanmazlar. Bunun da sebebi şudur ki: Velilerde Hazreti Ömer meşrepli olanlar var, Hazreti Ebubekir meşrepli olanlar var, Hazreti Musa meşrepli olanlar var, Hazreti İsa meşrepli olanlar var.

Bir de göl meşrepli, derya meşrepli olanlar var. Bir göle bir şeye atıldığı zaman onu bulandırır. Ama deryaya ne atsan deryayı bulandırmaz, her şeyi hazmeder. Onun için böyle mülayim İsevî meşrepli olanlar, Ebubekir meşrepli olanlar, derya meşrepli olanlar, kimseye kahr yapmazlar.

Eğer hayattaysa ne yaparlarsa yapınlar fark etmez, ona bir zarar gelmez, affederler. Türbesini de yaksan yine affederler. Ama bazı göl meşrepli olanların türbelerinde, makamlarında herhangi bir şeriata aykırı, usulsüz, terbiyesiz bir şey işlense ona hemen bir tokat vururlar. İşte İsevî meşrebi olanlar vurmazlar. Musevî meşrebi olanlar vururlar.

İşte velayete böyle inanmak lazımdır. Demek ki bizim meşayihlerimiz sadece zahirdeki görünen tarafı değil, onların bir de görünmeyen tarafı var. Onların görünmeyen tarafında çok büyük yetkiler, çok büyük maharetler, çok büyük hünerler var. Bizim bilemediğimiz, göremediğimiz maharetleri var.

Onlar ruhumuza ne yapıyorlar? Bir anne çocuğunu besler gibi besliyorlar. Bir anne çocuğunu büyütür gibi büyütüyorlar. Bir anne çocuğuna meme veriyor gibi feyiz memesi verirler, geliştirir, büyütürler.

Ta ki ne zamana kadar? İnsan nefsini bilinceye kadardır. Bunun belirtisi, görüntüsü nasıl olur, biz bilemeyiz. Bizde yetmiş dokuz ahlâk-ı zemime var, yetmiş dokuz ahlâk-ı hamide var.

Bu yetmiş dokuz ahlâk-ı zemime nefsin sıfatları, teşkilatlarıdır. Her bir ahlâk üzerinde bir teşkilat olur.

Bir de yetmiş dokuz ahlâk-ı hamide var, ruhun sıfatlarıdır. Ama bütün ahlâk-ı zemimeler, zaman zaman, tedricen tedricen ahlâk-ı hamidelerin üstünde hâkimdir. Onun için kelâm-ı kibârda:

Erit cismin çıkar zubûrlarını

Sadef ol lü'lü'-i mercâna gel gel

Ama neyle cismini eritecek, zubûrlarını çıkaracak? Zubûrlar işte ahlâk-ı zemimelerdir.

Bu nefsin "raziye marziyye" eyle

Alıp dost iline kurbâna gel gel

Dil ile göz kulak kapularını

Kapayıp sohbet-i cânâna gel gel

Demek ki bu zubûrlar neyle çıkıyor? Bu ahlâk-ı zemimeler neyle atılıyor? Bunların başı neyle kesiliyor?

Ahlâk-ı zemimelerin başı kesilip ona aşî da yapılıyor. Bir yanbanî ağaç nasıl meyvesini vermediğinde, erbabı onun başını keser. Kökü aynı ama onun başını keser ve ona aşî yapar. Ondan sonra meyvesini verir.

Söğütte hiç biter mi tatlı elma

Yarılıp, sarılıp aşılanmayınca

Kişi kendiliğinden veli olur mu

Sövülüp dövülüp taşlanmayınca

Onun için ahlâk-ı zemimeler tedricen tedricen, zaman zaman ahlâk-ı hamidelere değişir. Bu müridin sa'yına, almış olduğu himmete bakar.

Bizim bu teveccühümüzde kalplere zikir tohumu ekilirmiş. En azından bu büyük ikramıdır. Zikir tohumu ekilince senin kalbin uyanıyor, diriliyor.

Diri kalp hangisidir? Allah'ı yerken içerken, alırken verirken, gezerken, çalışırken hiç unutmayan kalptir.

Teveccüh olunca her bir ihvana

Mürde kalblerimiz gelirler cana

En azından sen buraya inanıp geldiysen bu büyük bir nimettir. Bir kelâm daha var:

Haber verir hakikat illerinden

Sana çok tuhfeler ihsan eder şeyh

Seni hayvan iken insân eder şeyh

Gönüller şehrine mihmân eder şeyh

Mevlana'nın kelâmında “*Ne olursan ol gel.*” diyor.

Bir insan isyan etmiş, bütün günahları her melaneti işlemiş, hiç namaz kılmamış, ibadeti yok, isyanı çok, o günah işlediği müddetçe hayvanî sıfattadır. Mesela diyelim ki ayı, tilki, kurt, maymun sıfatındadır. Aslında bu insanlarda nefsin dört şekli vardır: yılan şekli, kertenkele şekli, kedi şekli, köpek şekli.

Bu hayvanî sıfatlar ne oluyor? Meşayih, insanı hayvanî sıfattan beşerî sığata çeviriyor. İşte bizim tarikatımızda meşayihin huzurunda seni bir istiğfar yapmakla, ahd-i misakını tazelemekle, bir boy abdesti almakla, tövbe namazı kılmakla hayvanî sıfattan kurtarıyorlar.

Hayvanî sıfattan kurtuldun da beşerî sığatta mısın? Ahlâk-i hamideleri elde edemedin, hatta sende ahlâk-ı zemimeler var. Bunlar ne ile izale olur? Bunlar görmüş olduğun hizmet, almış olduğun himmet ile olur.

Bu da artık senin hizmetine göre, almış olduğun himmete göre dir. Mesela buraya teveccühümüze insanlar gelmiştir. İşte, burada o ölü kalpleri dirilen de olur.

Bu teveccühte o muzır olan hâlleri, ahlâk-ı zemimelerinden doğan ahlâk-ı zemimelerin etkisinde olan bu muhalif hâlleri kesilir, atılır.

Bir hasta insan doktora gittiği zaman doktor onda birkaç tane hastalık bulur. Ama hepsini birden tedavi edemez. Der ki sende şu var, şu var, ama şimdi sana en zararlı olan budur. Bunu önce alalım, ondan kurtul sonra öbürünü alalım, daha sonra da öbürünü alalım, der.

İŖte bu teveccühe inanarak geldiyseniz en azından sizin için o muzır hllerinizden, ahlâk-ı zemimelerinizin en fazla zararlı olanından sizi kurtaracaklar. Bir de burada insanlar ma'nevî tedavi görüyor. Burada insanlar ruhu tedavi görüyor.

Ehl-i aŖkın derdinin dermanı vuslattır begim

Sen benim derdime derman olamazsın ey hekm

Diyor ki ehl-i aŖkın bir derdi var. Onun derdi ayrılıktır. Eğer ayrılıktan kurtulur, sevdiğine ulaŖırsa iyileŖir. Oyleyse hekimler, doktorlar, vereceğiniz ilaç, tedavi beni bu deritten kurtarmaz. Bunlar beni *ona* ulaŖtırmaz, ben *ona* ulaŖırsam benim derdimin dermanı olur.

Ehl-i aŖkın derdimin dermanı vuslattır begim

Ayrılık ruhumuzun geliŖidir.

Vuslat da ruhumuzun gidiŖidir.

Cenâb-ı Hakk: “*Allah'tan geldiniz, Allah'a gideceksiniz.*”¹⁰ bu-yuruyor. Allah'tan gelen ruhtur, Allah'a giden ruhtur. Ceset Allah'tan gelmedi. Cenâb-ı Hakk, cesedi topraktan halk etti, yine ceset toprağa gidiyor.

Ceset toprakta yok oluyor, ruh da yok olur mu hiç? O zaman “*Vel ba'su ba'del mevt*”¹¹ amentnn bir Ŗartına inanmıŖ değiliz. İnanmazsak bizim daha amellerimiz, ibadetlerimiz, namazımız bizi kurtarmaz.

Demek ki Allah'tan gelen ruhtur, Allah'a gidecek ruhtur. Ruhların hepsi Allah'tan gelmiŖtir, ruhların hepsi Allah'a gitmezler.

Madem ruhlar Allah'tan geldi, Allah'a gidecekse burada insanlara Ŗeriat, tarikat, hakikat, marifet var.

Cenâb-ı Hakk niçin bunu insanlara emretmiŖ, bahŖetmiŖ? Ŗeriatı, tarikatı, hakikatı, marifeti olan insanın ruhu Allah'a gider.

¹⁰ Bakara, 2/156.

¹¹ Amentü Dusı.

Şeriatı olmayanın ruhu bir defa hayvanî sıfattadır. İşte nefsin dört şekli var: yılan, kertenkele, kedi, köpek. Bunlar bizim kutsal makamlarımızı istila etmişler.

İnsanlarda kutsal makamlar var. Bunlar nelerdir? Kalp, ruh, sır, hafi, ahva.

Kalp nerededir? Yeri belli kalbin bir cismi, vücudu da var.

Ruhun vücudu yoktur, varsa da görünmüyor. Ruhun, sırrın, hafinin, ahvanın cismi görünmüyor. Makamları var ama vücutları görünmüyor.

Kalbin zahirde bir vücudu var. Mesela güvercin yumurtası kadar bir et parçasıdır. Cenâb-ı Hakk onda neler, ne maharetler halk etmiş? Onun bir cismi var. Ama ruhun cismi yok, varsa da bilinmiyor, görünmüyor. Tabii var, olmaz olur mu? Ama görünmüyor, bilinmiyor.

Sırrın da insanda bir makamı, bir mahalli var. O da bilinse de görünmüyor.

Hafi yine öyledir. Havf Allah'a olan havf, korku demektir. Ama bizim anladığımız, bildiğimiz gibi değildir. Cenâb-ı Hakk: "*Elâ inne evlîyâ allâhi lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn.*"¹² buyuyor. Onlarda bir havf varmış ama onu bilemiyoruz, anlayamıyoruz. Bütün insanların Allah'a olan havfî toplansa onların havfinin yanında deryadaki bir katre gibi kalır.

Kalp nerededir? Sol memenin dört parmak aşağısındadır. Onun cismi, vücudu da var.

Ruh nerededir? Makamı sağ memenin dört parmak aşağısındadır, makamı orası ama vücudu görünmüyor.

Mesela nasıl bir rüzgârın gücü var, kuvveti var ama vücudu yoktur. Bir hararetin, sıcaklığın gücü var, kuvveti var ama vücudu yoktur.

¹² Yunus, 10/62.

İnsanlarda bir de sır denilen bir makam var. O da sol memenin dört parmak üzerindedir.

İnsanlarda letaif makamlarından bir de hafi denilen bir makam vardır. İnsanlardaki kıymet, kutsiyet zaten bunlardadır.

Eğer insanlar bu makamları düşmanlardan, muhaliflerden, nef-sinden kurtarırsa o zaman büyük insan oluyor, kıymetli insan oluyor. İnsanlar bu makamları kurtarmakla, elde etmekle büyük insan oluyor.

Ahva nerededir? Bu göğüstedir. İnsanın vücudu göğüsten yukarı o zaman bir mihrap şeklini alıyor.

İnsanların kalp gözü neredeymiş? Bu iki kaşının arasındadır. Kalp gözü bu iki kaşın arasından açılıyormuş. O kalp gözü açılınca zaten oradan bütün sırlar, bütün var olup da görünmeyenler, ona görünüyor.

Ondan sonra beşerî aklın alamadığı, idrak edemediği esrarlar, bütün sırlar ona görünür. Ama hepsinde değil, kabiliyeti miktarınca görünür.

Bunlar ne ile olur?

Bunlar tarikatsız olmaz. Bu kutsal makamları ancak bu gibi ameller, hatmeler, sohbetler, teveccühler ile insanlar bu nimetleri elde ediyor.

Letaifi insanlara niçin çektiriyorlar?

Letaif insan altı azada çekiyor. Altı yerde virdini çekiyor. Nerede?

Sol memenin dört parmak aşağısında olan kalbin üzerinde çekiyor.

Sağ memenin dört parmak aşağısında olan ruhun üzerinde çekiyor.

Ondan sonra sol memenin dört parmak yukarısında olan sırrın üzerinde çekiyor.

Ondan sonra geçiyor sağ memenin dört parmak yukarısında olan hafinin üzerinde çekiyor.

Ondan sonra geçiyor göğsünde ahva üzerinde çekiyor.

Sonra en yüksek yer iki kaşı arasında kalp gözü üzerinde çekiyor. Burada letaif çekenler böyle tesbih çekiyorlar.

Niye buralarda çektiyorlar?

İşte bu nefis kertenkele şeklindeyse, yılan şeklindeyse, köpek şeklindeyse, kedi şeklindeyse; sağ arka ayağını basmış koymuş senin kalbinin üzerine. Arka sol ayağını da ruhun üzerine basmış.

Ön sağ ayağını da sırrın üzerine basmış, ön sol ayağını da hafinin üzerine basmış.

Göğsünü de vermiş göğse, başını da koymuş bu iki kaşının arasına. Bu makamları kapatmış, buraları çorlamış, buraları körlemiştir.

Bunlardan ancak tarikatla, zikirle, fikirle, Mürşitle, meşayihle görmüş olduğun hizmetle, meşayihden almış olduğun himmetle sen kurtulursun, kurtarırısın.

Bunlardan nefsi nasıl kurtarıyorsun? İşte senin yapmış olduğun evrat, hizmet onun nefsinin ayaklarına çekiç gibi vuruyor. Vura vura onun ayaklarını kaydırıyor. Nasıl bir insan buzdan kayarsa, o da bu makamlardan kayınca göbekten aşağıya iniyor.

Nefis ölmez, nefis ıslah olur, ıslahı da işte budur.

Bu kutsal makamlardan çekilir, aşağıya iner. Ruha der ki gel buralar senin makamın, buralar senin hakkındır, benim değil. Ben ancak bundan sonra sana hizmet edeceğim, senin hizmetçin olacağım.

Ancak bu tarikattan hakikate geçince olur. Velilerde böyle sırlar, esrarlar, makamlar, nimetler vardır. Biz bunlara inanacağız.

Ama biz de çalışırsak olur, yani velilerin maddesi ayrı mı? Velilerin Rabbisi ayrı mı, velilerin babası ayrı mı?

Bütün insanların inanan inanmayan Halik'ı bir, maddesi birdir. Nebisi de velisi de avamı da hepsinin maddesi, Halik'ı birdir. Maddesi birdir, Cenâb-ı Hakk topraktan halk etmiştir. Ondandır babası birdir, bu insanlar Hazreti Âdem'den halk edilmiştir.

O inanmayanlar, maymunlardan geldim diyenler, tam tersini konuşuyorlar. Onlar Kitap'a inanmıyorlar, Allah'a inanmıyorlar ki bu insanlar Hazreti Âdem'den geldi desinler.

Cenâb-ı Hakk Peygamberler’i Peygamber olarak dünyaya seçkin getirmiş, Nebi olarak getirmiş. Veliler de Peygamber değil ama kendi zamanlarında, kendilerine tevdi edilen görev karşılığında Nebiler gibi yetkililerdir.

Nebiler ne yapmışlar? Halkı delaletten hidayete sevk etmişler, cehaletin karanlıklarından kurtarmışlar.

Veliler de bunu yapıyorlar. Veliler zaten bunu yapmasaydı Cenâb-ı Hakk, Peygamberler’in gelmedikleri zamandaki insanları gadir etmemiş mi olurdu. Şimdi biz Peygamber’i görmedik, ya Rabbi biz Peygamberi’n zamanına ulaşıyaydık, biz de ondaki mucizeleri gözümüzle görseydik, biz de inanırdık demekle bir hak sahibi mi olurdu.

Ama veliler olduğu için biz hak sahibi değiliz, olamayız. Çünkü Peygamber Efendimiz, “*El ulemâ veresetül enbiya*¹³” “*Benim ümmetimin âlimleri, velileri benim varislerimdir.*” buyuruyor. Peygamber Efendimiz: “*Benim ümmetimin velileri Benî İsrail Peygamberleri’nin derecesindedir.*¹⁴” buyuruyor.

Benî İsrail Peygamberleri insanlara ne yapmış? İnsanları irşat etmiş.

Bu zamanın velileri de insanları irşat ediyor. Bu şimdi bir irşat değil midir? Bak sizi küfürden, bütün melanetlerden almış.

Şimdi melanet işleyenlere bakacak olursanız, eğer bunu sen kendinden bilersen aldanırsın.

“*Sevilen sevdirmedikten sonra seven sevemez.*”

Cenâb-ı Hakk: “*Ben hidayet etmediğime sen şefaata edemezsin.*¹⁵” diye buyuruyor.

Ama tarikata girmek de bir hidayettir. Meşayih tanımak da bir hidayettir. Meşayih sevmek de bir hidayettir. Bunlar hidayetsiz olmaz.

¹³ Tirmizî, No: 2682; Ebû Dâvûd, No: 3641.

¹⁴ Keşfü’l Hafâ.

¹⁵ Kasas, 28/56.

Niçin bir meşayihî bir belde de tanıyanlar var, tanımayanlar var. Tanımayanlar münkir oluyorlar, inkâr ediyorlar. Tanıyanlar da tasdik ediyorlar, ikrar ediyorlar.

Ama meşayihî inkâr küfürdür; Peygamber'e inanmamış, meşayihîe inanmamış aynıdır.

Minah isminde bir tasavvuf kitabı vardır. Büyüklerimizden Seyyid Sıbgatullah Arvasî Hazretleri'nin sohbetleri, kelâmlarıdır. Ne buyuruyor? “*Bu zamanda tarikatı meşayihî inkâr eden insanlar vakti saadette olsalardı Hazreti Peygamber'e de inanmazlardı.*” Nitekim gün gibi aşikâr görüyordu, ama inanmayanlar oldu.

Onun için efendiler demek ki bu nimetler ancak tarikatla meşayihle elde edilir.

İşte nefsin bir de yılan şekli var ki o yılan şekli daha muzırdır. O da bir kat dolanmada memelerin altında kalp ile ruhu kapatmış. İkinci dolanmada göğsün ve sol memelerin üzerine sır ve ahvayı kapatmış. O da yine göğsünü koymuş, başını da yine iki kaşın arasına koymuş. Ama iki kat dolanıyor.

İşte nefsin melametleri bunlardır. Nefsin böyle bize zararları vardır. Ancak nefsinden kurtaran:

*Hazret-i Pîrim delîlimdir Halîlimdir benim
Dil sarayı ravza-i beyt-i celîlimdir benim
Ana teslim ettiğim nefs-i zelîlimdir benim
İnkıyâd ettim bıçağa uyumuşam İsmâil'e*

Burada ne mânâlar var. İbrahim aleyhisselamdan oğlu İsmail aleyhisselamı keserken ellerini bağıladı.

— Baba ellerimi çöz, ben hiç çabalamayacağım. Hiç karşı gelmeyeceğim, rahatça görevini işle, dedi.

Bak teslim oldu, sen de böyle ol, diyor.

Hazret-i Pîrim delîlimdir Halîlimdir benim

Sen de meşayihîe öyle teslim olursan o da ne yapar? Muhakkak sende de olur.

Menem Salih Őeci'âne

Girip aşk ile meydâne

Getirdim koŐu kurbâne

İsmail aleyhisselama koŐ gelmiş, onu kesmiş kurtulmuş.

Getirdim koŐu kurbâne

Diyor ki benim nefsimi koŐ gibi kesilmeye sana getirdim, ben teslim oldum, diyor.

İsmail aleyhisselama koŐ geldi, nasıl kurtulduysa ben de teslim oldum. Sen de beni nefsimden kurtardn, diyor.

İŞte bunlar ancak meşayihle inanmakla teslim olmakla ve hizmet görmekle himmet almakla oluyor. Evliyaullah'ın meşayihin zahir nuru, bütün nuru vardır.

Biz bunlar ifade ediyoruz ama bunların sözünü söylüyoruz, özünü bilmiyoruz. Ama bir Şeyin z olmasa zaten sözü de olmazdı. Her söylenen sözü dinlemekle onlar anlarlar mı? Bilirler mi? Bilemezler, anlayamazlar.

Bize lazım olan Rabta-y Nakşi Hayal'dir.

Rabta-y Nakşi Hayal, meşayihimizin zahirde nesini gördüysek daima onu taklit edeceğiz. Tabii onda bir hareket var. Bizde de bir hareket var. Her hareketlerimizi onun hareketine benzeteceğiz. Rabta-y Hayal, onun hareketi gibi yapmak ve o hareketi yaparken onu hatrlamaktır.

Bu hayal neticede vara vara ne oluyor? Nakşa geÇiyor.

Bir meleke, bir sıfat sende meydana geliyor. O zaman taklidin tahkik oluyor. Mecazn o zaman hakikat oluyor.

O zaman sen de ne oluyorsun? Sen de bir veli oluyorsun. Muhakkak ki bir insan fenafŐeyh olunca velayete ayak basyor. Yani avam snfndan, veli snfna geÇiyor.

FenafŐeyh velayetin birinci basamağıdır. Daha fenafilresul var. Ruhun ikinci makamdır. İnsanlarda ruhun üç makam var: velayet makam, nübüvvet makam, zat makamdır. Bunlar ruh- revan makam, ruh- sultanî makam, ruh- nuranî makamdır.

Velayet makamında ruh fenafı şeyh oluyor. Şeyhinde fani oluyor. Şeyhi onun vasıtası oluyor. Şeyhi onu Resulullah'a, Allah'a götürecek. Onun için bak:

Efendim sultanım ruhu revanım

Vermezem terkini bin kan olursa

Ne mümkün ayrılmaz çıksa da cânım

**“Biz velilerimizi yeŖil kubbemiz altında gizledik,
onları bizden baŖka kimse bilmez”**

14.12.1988 / Burdur

Biz de bir aletiz, bize de syletirlerse söyleriz. Bizim ilmimiz, bilgimiz yoktur, Allah’a sığınırım. Ama söyleyene bakma, syletene bak demiŖler.

Syletendir söyleten.

Bahr-ı aŖkın katresi ol sohbet-i Mevlâ ile

Allah bizi tek ehl-i aŖktan etsin.

Katreler deryâ olur cem’iyyet-i kübrâ ile

Bir kelâm daha vardır ki;

Gâhî Ŗecerden söyler ol gâhî hacerden söyler ol

Gâhî beŖerden söyler ol bir mantuk-ı brhândır

Ağacı konuŖturan Allah, taŖı konuŖturan Allah, bir mü’min kimseyi de konuŖturur, amenna. Çünkü bu izah ile mümkün olmuyor.

Bilen demez, diyen bilmez.

Geçmeyenler bilmez çarh-ı çenberi

İçmeyenler bilmez âb-ı Kevseri

Tarikatsiz olmuyor, MrŖitsiz olmuyor. Yunus Emre’nin bu yurduğu gibi:

Niceleri gittiler MrŖit arayı

Arayanlar buldu derde devayı

Bin kez okur isen aktan karayı

Bir kâmil MrŖide varmasan olmaz

Bin sene medrese ilmi okusan, yine bir Mürşide ihtiyacın var, diyor. Çünkü ilim ikidir: satır ilmi var, sadır ilmi var.

Sadeddin Kaşgarî Hazretleri mübarek evlad-ı Resul'den, Fatma evlatlarındandır. Otuz iki tane de insan irşat etmiş, hilafet vermiş, elinde şeceresi varmış.

Otuz iki tane halifesinin içerisinde Mevlâna Alâeddin varmış, çok âlimmiş, mecmualar yazıyormuş. Bir bahar mevsiminde mecmua, kitap yazmış. Dini mecmuayı bitirmek üzereymiş. İlkbahar mevsimi, ortalık yeşermiş böyle bir cazibesi varmış. Kitabı bitirmeye az kalmış ki gönlü kırlara çıkmak gezmek istemiş. Kitabını bitirdikten sonra kıra çıkmış gölge bir yere çökmüş.

Şeyh Efendi de tekkenin, dergâhın önünden geçmiş giderken, Şeyh Efendi'nin gidip elini öpmüş. Şeyh Efendi'ye mecmua yazıyordum, bitirdim gibi bir şey lisana getirmemiş. Ama şeyhi kalbindekini hemen okumuş. Demiş ki:

— Mevlâna Alâeddin?

— Efendim.

— Mecmua mı yazıyorsun?

— Evet.

— Amel işlemek ister isen Allah ile meşgul ol sana yeter. Amel işlemek istemiyorsan ne için mecmua yazıyorsun.

Bir de buyurmuş ki:

— Mevlâna Alâeddin kıra gezmeye mi gidiyorsun?

— Evet.

— Eğer kırı gezmekten zevk alıyor isen sen Allah'tan gafilsin. Allah'tan gafil değil isen daha niye kırı gezmeye gidiyorsun?

Bu da nedir?

Eğer âşık isen yâre

Sakın aldanma ağyare

Düş İbrahim gibi nâre

O gülşende yanar olmaz

İnsanlar her arzuyu içinden atacak, Allah'tan başka bir arzusu olmayacak ki yre sahip olsun veya yre açık olsun.

Cenâb-ı Hakk'ın bir emrinde buyuruyor: “*Beni sevin, sevdiklerimi sevin, kullarıma sevdirin.*”¹ Allah sevgisinin vücudumuzdan tecelli etmesi için, ehl-i aşktan olmak için onun da bir kapısı vardır. Cenâb-ı Hakk her maksada bir kapı tayin etmiştir. Her maksadın kapısını bilip, kapısından istemek lazımdır. Celali Baba ehl-i dilden açık, oyle buyuruyor:

Metahından alan gelsin derin deryadan almışam

Derin derya ilimdir. Bu ilim ikidir: satır ilmi, sadır ilmi. Kitap ilmi bir de kalp ilmidir. Bu kalp ilmi bir noktadır ama ilmin merkezidir.

Bir noktada pinhân imiş

Gr neyledi bu aşk bana

Ol can içinde can imiş

Gr neyledi bu aşk bana

Bu aşk nerededir? O ilim bir noktadır. Hazreti Ali Efendimiz oyle buyuruyor: “*İlim bir noktadır, cahiller onu çoğalttı onu.*” Hâşâ, estağfurullah yanlış anlaşılmasın, ama Hazreti Ali Efendimiz'in bir emri daha var ki: “*Ben görmediğim Allah'a secde etmem.*” buyuruyor.

Beyazıdı Bestami Hazretleri de “*Fi cbbeti masivallah*” demiş, Hallac-ı Mansur da “*Enel Hakk*” demiş.

Ondan sonra Muhyittin İbni Arabi Hazretleri ayağını yere vurmuş: “*Taptığınız tanrı ayağımın altındadır.*” demiş.

Bunlar hep bir hakikatten bahsetmişler ama onları anlayamamışlar.

Peygamber Efendimiz, Hazreti Ali hakkında ne buyuruyor? “*Ene medinetü'l-ilm ve Aliyyn bbuh*” “*İlmin şehri benim kapısı Ali'dir.*”

¹ Al-i İmran, 3/31.

Sadeddin Kaşgari Hazretleri'nin halifesi Mevlâna Alaeddin Mesnevi okuyormuş. Mesnevi dört Kitap'ı tercümedir. Dört Kitap'ın manası Mesnevi'de mevcutmuş.

Mevlâna Celaleddin Rumi Mesnevi'yi tasavvufa girdikten sonra yani satırdan almış olduğu ilimle yazmamış. Şems'ten sonra "Hamdım, piştım, yandım." buyuruyor. Şems'ten sonra âşka dūçar olmuş. Şems onu ilminden geçirmiş, irşat etmiş.

Mevlâna Alaeddin Mesnevi'yi okuyormuş. Sadeddin Kaşgari Hazretleri bakmış ki bir kitap elinde var.

— Nedir o, Mevlâna Alaeddin?

— Efendim, Mesnevi'yi okuyorum, mütalaa ediyorum.

— Canım o Mesnevi'yi sen okumakla bir şey anlayamazsın. Öyle çalış ki o Mesnevi'de olan mânaları senin kalbinden doğsun.

Demek insanlarda satır ilmi var, bir de kalp ilmi var.

Satır ilminin hocası var, medresesi vardır. İnsan bir kültür ilmini hocaya, medreseye gitmese veya okullara, mekteplere gitmese nereden elde edecektir.

Bu kalp ilminin de bir hocası vardır. Onun da bir medresesi vardır.

*Harfi savtı olmayan bir şehre basmayıp kadem
"Alleme'l-esmâ"rumûzun bilmeyen dervîş midir
Varını yağmaya verip İbrahim Edhem gibi
Arayıp Hızr-ı zamânı bulmayan dervîş midir*

Hamd olsun şükrolsun. Ruhlar tanışmıştır, ruhlar beraberdir.

"İbadillahis salihin"² Allah sizi de bizi de salih kullarından etsin. Beş vakit namazda birbirimizi yâd edelim, birbirimize duâ edelim. Bu şerr'en, zahir şeriatta böyledir.

Bir de var ki tarikatta bir meşayihin müritleri isterse dünyanın yüzüne serpilse onların ruhları beraberdir.

² Tahiyat Duası.

Bir tavuk nasıl civcivlerini kanadının altına alıyorsa, Evliyaullah da nerde müridi varsa, hepsini kanadının altına alıyor.

Cenâb-ı Hakk Evliyaullah'ı zamandan, mekândan kurtarmıştır. Evliyaullah Allah'ın sıfatı, Allah'ın ahlâkı ile Peygamber'in sıfatı, Peygamber'in ahlâkı ile sıfatlanmıştır.

Tasavvuf kelâmıdır: “*Bir yerde isen her yerdesin.*” Evliyaullah da birliğe dâhil olduğu için her yer onun için birdir. Hiç yakınlık uzaklık yoktur.

“*Bir yerde isen her yerdesin. Her yerde isen bir yerde değilsin.*”

Bilinmez âlemin sırrı nihândır

Dört şâhın hükmüyle döner cihândır

Ârif olanlara özge seyrândır

Kâmile her eşya olmuş bir evrâd

Kelâm-ı kibârlar hep ayete, hadise temas ediyorlar. Bunlar ayet, hadis mealidir.

Kâmile her eşya olmuş bir evrâd

Peygamber Efendimiz: “*Sizin o cansız gördüğünüz cematlar beni zikreder.*”³ buyuruyor.

Ârif olanlara özge seyrandır

Ariflerin de bu eşyada ayrı bir seyri var. Koltuğu koltuk olarak görmüyorlar, halıyı halı olarak görmüyorlar.

Arif için bütün bu eşya bir hakikat aynası olmuştur.

Çünkü kendisi hakikate geçtiği için her şeyin hakikatine malik olmuştur. Tarikatsız hakikate geçilemez ki her şeyin hakikatine malik olabilsin.

Ben Hazreti Şeyhim gibi mir'atımı buldum

Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde buyuruyor ki: “*Şeytan benim suretime giremez.*”⁴ Bir de “*Biz mir'atullahız.*” buyuruyor.

³ İsra, 17/44.

⁴ Buhâri, Kitâbu't-Ta'bir, 10; Müslim.

Mir'at-ı Muhammed'den Allah görünür daim

Bu Mevlid'de de okuyor:

Zâtıma mir'at edindim zâtını,

Bile yazdım adım ile adını

Cenâb-ı Hakk, Peygamber Efendimiz'in nurunu halk etti, zatını mir'at etti, onda zatını seyretti.

Ebu Cehil –lanetullah-, Peygamber Efendimiz'in karşısına geçmiş kendisine yaramaz sıfatları saymış. Sıddık Ekber Efendimiz ise methetmiş. Ebu Cehil -hâşâ estağfurullah-, kötü sıfatları saydıkça, Peygamberimiz de hepsine “*saddakna, doğru söylüyorsun*” demiş. Sıddık Ekber Efendimiz’e de “*saddakna, doğru söylüyorsun*” demiş. Sahabe sormuşlar:

— Ya Resûlullah, Ebu Cehil sana o kadar kötü sıfatları saydıkça sen doğru söylüyorsun, diye tasdik ettin. Yâr-ı gârın Ebubekir de seni methetti, onu da tasdik ettin. Biz bu sırrı, esrarı anlayamadık.

Peygamberimiz: “*Biz Mir'atullahız, Hakk aynasıyız. Ebu Cehil kendi sıfatını gördü, kendi sıfatlarını bana saydı.*” buyurmuş.

Aynanın karşısına kim geçerse kendisini görür. Ayna kendi cismini göstermez, ayna ancak karşısındaki cisimleri gösterir.

İnsan anasını zıddiyetini değiştiriyor ise hakikat aynası oluyor.

Yunus aleyhisselam balığın karnında “*Lâ ilâhe illâ ente subhâneke innî küntü minezzâlimîn*⁵” zikrini yapa yapa otuz dokuz gün sonra balığın gövdesi cam oldu. Kara bulut gibi dağ gibi toprak parçaları gibi balığın gövdesi cam oldu denizi seyrediyor. Kelâm-ı kibârda var:

Mekânım batn-ı hût oldu

Demek ki tasavvuf ehli bunu derûnunda yaşıyor.

Mekânım batn-ı hût oldu memâtım lâ-yemût oldu

Muhâfiz ankebût oldu ben oldum gâr-ı dervîşân

⁵ Enbiya, 21/87.

Yunus oldum balığın karnında, balık yuttu beni orada yok oldum, öldüm, diyor. Ondan sonra balığın karnından çıktım, dirildim.

Bu nedir? Ruhun gelip bu cesede, berzaha girmesidir. Bu berzah âlemine inmesidir.

Gökte uçar iken indirdin meni

Vadî-i virana kondurdun meni

Vahşî hayvanlara döndürdün meni

Evet, evvelki buyurmasında:

Mekânım batn-ı hût oldu memâtım lâ-yemût oldu

Muhâfız ankebût oldu...

Peygamber Efendimiz mağaraya girdiler, muhâfız ankebût, örümcek mağaranın girişini ördü. Düşmanlar geldiler, buraya kimse girmemiş diye koydu gittiler. Ama o ankebût, örümcek ağı onlardan kurtardı.

Evliyaullah'ın duâsı da işte böyle düşmanlarına karşı bir örümcek ağı gibi örer kurtarır. Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Öyle bir ağızla dua edin ki günah işlememiş olsun.*”

Bu kelâm-ı kibârlar ayete hadise tekabül ederler. Bunu ulemâ, musannik araştırıyor. Bu günah işlemeyen kimin ağzıdır?

Evliyaullah'ın ağzıdır, diyorlar. Kelâm-ı kibâr bunu nasıl ifade ediyor:

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Adüvler yıktılar seddi ne yatarsın gafil insân

Şeyhi olmayan, tarikatı olmayan gafil sayılıyor. Bir kelâm-ı kibâr vardır ki bunlar biraz ağırdır ama inşallah ağzımıza geldi. Tabii inanmasaydınız gelmezdi.

Ariflerin kıyameti dâimdir

Kulûbu hep mâsivâdan sâimdir

Biz gaflette isek pîrim kâimdir

Bunların kalbi masivadan sâimlidir. Bir insan oruç tuttuğu zaman ağzına bir şey alır mı? Almaz orucu kaçar.

Onların kalpleri de masivadan oruçludur, onların kalplerine mâsivadan herhangi bir şey gelse bu sâimleri bozular. Bir insan sâimi bozunca cezalanıyor.

Evliyaullah -itimât edin-, bir nefesini gafil olsa verse onun için büyük bir suçmuş. O zaman boy abdesti alıyormuş, ağlıyormuş. Bir insan bir nefesini zayı ederse, ömrü boyunca ağlasa onu daha ödeyemez. Çünkü bizim için mühim olan nefestir.

Neden mühim olan nefestir? “*Men arafe nefsehu fakad arafe rabbehu*”⁶ “*Nefsini bilen Rabbı’sı’nı bildi, nefesinden ayık olan Rabbı’sı’ndan ayık oldu.*” emri fermanı var.

Cenâb-ı Hakk’ın bin bir ismi var. Bin bir isminin içerisinde seçilmiş doksan dokuz esma-yı hüsnâ var. Bir de lafza-ı Celal var.

Cenâb-ı Hakk’ın, bin bir ismi sıfatlarına mahsus, ait olan isimlerdir. Ama zatına mahsus isim: lafza-ı Celal, Allah’tır.

Fakat buna musannık tasavvuf âlimi nasıl yorum yapıyor? Buyuruyor ki “*elif*”, “*lâm*”, Allah’ı tarife işarettir. *Lâm*’ın üzerindeki müşeddid, tekrar *lâm* uzatması tarifte mübalağaya işarettir. Ama esas Cenâb-ı Hakk’ın gaybiyetteki görünmeyen, zâtına mahsus olan isim: o “*ha*”dır. Lafza-ı Celal’in ahiresindeki “*ha*”dır.

O da işte bir nefes, “*ha*” ile girer “*ha*” ile çıkar. Bütün mahlûkatta bu caridir. Onsuz hiçbir şeyde hayat yoktur. İnsanlar bunu gerek bilsinler gerek bilmesinler.

İşte bilenler ayık oluyor, bilmeyenler gafil oluyor.

Bilenler ayık oluyor, nasıl oluyor? Cenâb-ı Hakk: “*Nahnu akrabu*”⁷ “*Kulum ben sana şah damarından daha yakınum.*” bilenler böyledir.

Bilmeyenler nasıl oluyor? Peygamberimiz buyuruyor ki: “*Kul ile Allah’ın arasında yetmiş bin perde var. Her perdenin kalınlığı yer ile gök arası kadar.*”⁸ Bir kelâmında:

⁶ Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nufûs, s. 527.

⁷ Kaf, 50/16.

⁸ Ramiz’ul Ehadis, Hadis no: 4156.

*Abd i Hakk beyninde yüz bin hicap var
Her hicapta yüz bin sual cevap var
Burada inceden ince hesap var*

Buradaki inceden ince hesap ne olabilir?

Cenâb-ı Hakk: “*Kulum ben sana Şah damarından yakınum.*” buyuruyor. Resûlullah: “*Sen Allah’tan çok uzaksın.*” diyor. Buradaki ince hesabı ara bul. Bu uzaklık nedir, bu yakınlık nedir?

*Bulam dersen eğer ayn-ı imnı
alıŐ ki olasın Şeyhinde fnı
Sana senden yakın olanı tanı
Hakkikat gllerin görmek dilersen
Marifet meyvesin dermek dilersen*

Hakkikate, marifete ulaşmak istiyorsan, alıŐ ki Şeyhinde fani olasın o zaman sana senden yakın olanı tanırsın, diyor.

Eğer sen fani olmazsan tanıyamazsın, çünkü “*Talibin kemali yoklukta imiş, varlıkta değilmiş.*”

Cenâb-ı Hakk: “*Velekad kerremna Benı ˆdeme*⁹” ayet-i kerime-sinde buyuruyor: “*Biz kerameti insanlara verdik.*”

Ama tasavvuf bu kerameti, kemâlat olarak kabul etmiyor. Kemlat “*mahviyet*”tir, yokluktur, diyor.

Keramet de bir varlıktır, ondan da geçmek lazımdır.

Cüneyd-i Bağdadı Hazretleri’nin zamanında vaktin padişahı, mübareği duymuş. Cüneyd-i Bağdadı büyük bir ulemâ, evlad-ı Resul’denmiŐ ve bir tarikat reisiymiŐ. Ziyaretine gitmek istemiş, vezirine demiş ki:

— Vezir yabandan, haŐarattan yabani bir hayvan tut. Onu bir gizli kaba koyup götürelim. Ona Şeyh, veli diyorlar. Onu bir dene-yelim, bakalım, veli midir, değil midir?

⁹ İsra, 17/70.

Vezir adamlarını göndermiş, bir kertenkele yavrusunu tutturmuş. Küçük kertenkele, yılanı benziyor, bir kutunun içine koydurmuş. Padişah bunu cebine koymuş, veziriyle beraber gitmişler.

Cüneyd-i Bağdadî Hazretleri'ne padişah geliyor demişler. O zamanın padişahları da “*Ulu'l-emr*¹⁰” emrine göre olan padişahlardanmış. Cüneyd-i Bağdadî'yi ziyaret etmiş, görüşmüşler, oturmuşlar, hâl hatır ettikten sonra padişah diyor ki:

— Efendim, sizi bize büyük bir veli olarak tanıttılar, ziyaretinize geldik. Ama bizim de sizin büyük bir veli olduğunuza tatmin olmamız için size bir hediye getirdik.

Deyip cebinden kutuyu çıkarıyor.

— Bu kutunun içindeki hediyeyi bilerseniz biz de sizin veli olduğunuza inanacağız. Biz de tatmin olacağız, mutmain olacağız.

İbrahim aleyhisselam da böyle:

— Ya Rabbi ben inanıyorum ki sen bu insanları öldürüp dirilteceksin ama nasıl dirilirler bana bir alamet göster, gözümle göreyim, demiş.

Cenâb-ı Hakk o zaman İbrahim aleyhisselama emretmiş, dört büyük kuşun başını kesmiş. O kuşların başlarını birbirine uzak olan dağların üzerine götürmüş, koymuş. Cenâb-ı Hakk'ın emri üzerine, kuşların gövdelerini dibekte dövmüş, macun etmiş, birbirine katmış. Ondan sonra demiş ki: “*Ya İbrahim kuşları çağır, koşarak sana gelecekler.*¹¹” Kuşlara isimleri ile seslendiği zaman o macun olan etler böyle ayıklanıyor, bir şey kaynar gibi çabalayıp ayıklanıyor, canlanıyor. Her kuşun etine ayrı ayrı tüyleri takılıyor, kemikleri bütünleniyor. İskeletleri tamam oluyor, başları geliyor, takılıyor uçup gidiyorlar. Bunu görünce secdeye kapanıyor.

İşte padişahta da diyor ki:

¹⁰ Nisâ, 4/59.

¹¹ Bakara, 2/260.

— Sizi bize büyük bir veli olarak tanıttılar. Biz de inanmamız, tatmin olmamız için size bir hediye getirdik efendim. Bunun içinde size getirdiğimiz hediyeyi bilir misiniz?

Mübarek de diyor ki:

— Padişahım bizi öyle şeylerle meşgul etmeyin. Biz onu bil-meyi şu dervişe verdik. Bak oğlum onun içindeki nedir?

Orada üç günlük bir müridi varmış. O da bir murakabe yapıyor, rabıta yapıyor. Gözlerini, üç beş dakika yumuyor ve açıyor.

— Efendim, âlemi mülkü keşf-i gûzar ettim, dünyayı dolandım. Bir kertenkeleyi gördüm ki, yavrusunu kaybetmiş yana yana ağlıyor, arıyor. Umarım ki bu kutunun içindeki o yavrudur, demiş.

Onun için burada: “*Keramet kemâlat değil, kemâlat mahviyet-tir.*” Tasavvufta en büyük âmel tevazuyu kabul etmiştir. Cenâb-ı Hakk “*Her kim ki Allah için alçalırsa biz onu yükseltiriz.*”¹² buyuruyor.

Tevazu fetheder Fettah bâbını

Açılmayan kapıları tevazu açar.

Gidilmeyen makamlara tevazu götürür.

İnsanların manen, ruhun makamlarıdır. Yanlış anlamayın, sizin tevazunuz sizi kaymakam iken vali etmez beyim. Ama o tevazunu yerine göre, adamına göre yaparsanız, o ruhunuz kaymakam da olur, vali de olur, paşa da olur, general de olur. Mühim olan da budur.

Dünyanın kaymakamlığı, dünyanın generalliği dünyada kalıyor. Maneviyat paşası olmak lazımdır.

İbrahim Ethem Hazretleri, Belh padişahı iken padişahlığını bırakmış gitmiş. Yedi sene gidip bir şeyhe hizmet etmiş. Nasıl hizmet etmiş? Sirtında dağdan odun çekmiş. İbrahim Ethem’in meşhurdur risalesi, kitapta yazılısı vardır. Kelâm-ı kibârda da geçer:

Varını yağmaya verip İbrahim Edhem gibi

Arayıp Hızr-ı zamânı bulmayan dervîş midir

¹² Hikmet Goncaları Trc. (500 Hadis Şerif) 397.

Dervişin anlamı her şeyden geçmiş, Allah’a ulaşmış Allah’la beraber kalmış. Sadece dünyadan değil ahiretten de geçmiş.

Dervişin anlamı; terk-i dünya, terk-i ukba, terk-i cisim, terk-i can olmuş.

Selçuklular zamanında vaktin padişahı Mevlana’dan bir şeyh istemiş. Mevlâna sıradan bir mürit göndermiş. Hüsametdin Çelebi Hazretleri de demiş ki:

— Efendim, sizden şeyh istediler, ama bir mürit gönderdin.

Hüsametdin’i çok seviyormuş.

— Hüsametdin’im şeyh istediler. Derviş isteselerdi ya sen giderdin ya da ben. Şeyh istediler gönderdik.

Varını yağmaya verip İbrahim Edhem gibi

Arayıp Hızr-ı zamânı bulmayan derviş midir

İbrahim Ethem’in Osmanlı baskısı ile okuduğum şu risalesi var: Genç bir padişahken ava çok meraklıymış. On kişi mahiyetindeki-lerle beraber ava çıkmışlar. Gezmişler, dolaşmışlar, av alamamışlar, yorulmuşlar, acıkmışlar. Azıkları varmış, getirin şu azığı beraber yiyelim demiş. On kişi böyle halka olmuş, azıklarının ortaya koymuşlar. Yerlerken, tepeden bir karga inmiş, bir parça ekmek kapmış, kaçmış. Padişah ve diğerlerinin dikkatini çekmiş. “*Bu on kişinin ortasından bu ekmeği bu karga alamaz. Bu cesaretle bir hikmet vardır.*” diye düşünmüşler. Padişah çok akıllıymış. “*Takip edin bu kargayı. Bunda bir sır, esrar var.*” demiş.

On kişi ormanı taramaya başlamışlar, kargayı arıyorlar. Bir tanesi kafasına kadar ağaca sarılı bir adam görmüş. Bu karga götürmüş olduğu ekmeği gagası ile tutmuş, o adama yediyor. Bunu görünce, diğer arkadaşlarını çağırıyor. “*Gelin ben buldum.*” demiş. On kişi toplanmış padişah da oraya gelmiş. Bu tablo karşısında padişahta öyle bir ayılma olmuş ki padişahta dünya zevki, safası hiçbir şey kalmamış. Tabii hepsi taaccüp etmişler ama padişah çok duygulanmış. Öyle duygulanmış ki o anda padişahlığı, saltanatı, gençliği, hepsi gönlünden çıkmış. Gelip geçer bunlar demiş.

Cenâb-ı Hakk bir ağaca bağlı kulunun rızkını bir karga ile götürüp ağzına yediyorsa, bu saltanatın bu kadar kalabalığın, karsam-

banın ne önemi var, demiş. Nefret etmiş, çıkmış gitmiş. Bir kelâm-ı kibâr var:

Bu anâsır flkesini Hızırma deldireli

Nefret-i dünyâ kazandım cennet-i me'vâ gibi

Hazreti Musa ile Hızır aleyhisselamın deniz yolculuğunda Hızır aleyhisselam gemiyi kırıyor, deliyor. Hazreti Musa Kelimullah niye kırıyorsun diye itiraz ediyor, muhalefet ediyor. Zahirde Hazreti Musa'nın da bir şeriatı var, Tevrat'ı var, ona bakıyor ki bu suçtur. Gemiyi deldiğinde, geminin içerisinde o kadar insan suya gark olacak, gemi batacak. Zahiren böyle görünüyor.

Bu anâsır flkesini Hızırma deldireli

Demek ki buradan anlaşılıyor ki bir insan tasavvufa girmedikten sonra, bir meşayihî tanımadıktan onun anasırı, vücudu gözünden düşmez.

Nefret-i dünyâ kazandım cennet-i me'vâ gibi

Ancak bir insan dünyanın nefretini kazanması için, dünyadan soğuması için, dünyayı içinden atması için ne lazımdır?

Bir meşayih lazım ki, insanın vücudu bir flkedir, vücudu bir gemidir, meşayih o gemiyi delse, onun gözünden düşürsün. Burada gemi senin vücudun, içindeki de dünya veya senin nefs-i emmaren.

Bu anâsır flkesini Hızırma deldireli

Nefret-i dünyâ kazandım cennet-i me'vâ gibi

Bu kelâm-ı kibâr da bir ayete dayanıyor. Hazreti Musa Kelimullah ile Hazreti Hızır aleyhisselamın hadisesine dayanıyor.

İşte İbrahim Ethem Hazretleri'nin gönlünde öyle bir nefret doğuyor. Hiç onlara duyurmuyor. Avdan dönüyorlar, sarayına geliyor. Artık gece yarısı vakti hiç evine hanımına sezdirmeden yatağından sıyrılıp, çıkıp gidiyor. Nereye gittiğii bilinmiyor, kimseye de söylemiyor, kayboluyor. İbrahim Ethem daha yok, arıyorlar, tarıyorlar, soruyorlar. Halk da ondan memnunmuş, çok da akıllı, yiğrek cevval bir padişahmış, arıyorlar, bulamıyorlar.

Yedi sene hiç bulunmuyor. Bir meşayihe gidip hizmet gördükten, oradan irşat olduktan sonra onun da tabii belli bir mekânı olmuş. Halk başına toplanmış. O da başlamış halkı irşat ediyor. Halkı delaletten kurtarıp hidayete sevk ediyor.

Bu sefer duyuluyor, yeri belli oluyor. Adamları bunu götürmek için geliyor. Hem de gitmezse cebri götürecekler, bu niyetle geliyorlar.

Fatih Sultan Mehmet’i babası on dört yaşında onu padişah tayin etti. Balkan harplerinde Fatih baktı ki zorlanacak babası İkinci Murad’a mektup yazıyor: “*Sen padişahsan, ordunun başına gel, ben pâdişahsam emrediyorum, geleceksin.*” Bu yazıyı görünce babası bakıyor ki kurtuluş yok gitmese de zorla götürecekler, kal-kıp gidiyor.

Şimdi burada İbrahim Ethem’i cebri götürecekler. Bir derya kenarında onu buluyorlar. Bir abası, pardüsesi üzerinde doksan tane yaması varmış. Yamanın üzerine yama vurmuş. Pardüsesinin üzerine iğne elinde bir yama dikiyormuş. Bu vaziyette bulmuşlar. Demişler:

— Hadi, seni götüreceğiz.

— Bırakın yakamı, çirkefe dünyaya daha beni bulaştırmayın, ben daha gelmem.

Geleceksin, gelmem, götüreceğiz, gelmem, anlamış ki bunu cebri götürecekler. Onlara kendisini aşikâr etmeye, velayetini göstermeye mecbur kalmış. Onlara bir keramet gösterince korksunlar da cebri etmesinler, demiş.

İğnesini deryaya atıyor, diyor ki:

— Bu iğnemi bulup deryadan getirirseniz ben gelirim.

Bunlar aciz kalıyor. Deryada iğne bulunur mu, insanların işi midir? Diyorlar ki:

— Sen zaten gelmeyecektin, sen bunu bize şart koşsan da yine seni götüreceğiz, diyorlar.

Ne diyor?

— Siz iğneyi bulamadınız, getiremediniz. Bakın benim iğnem nasıl şimdi gelecek, izleyin.

Deryaya bir sesleniyor.

— Ey balık, Allah’ın izniyle benim iğnemi getir.

Bir balık iğne ağzında başını çıkarmış uzatıyor, onu görüyorlar, iğneyi alıyor. Diyor ki:

— Gidin ben Belh padişahı iken size insanlara emrediyordum. Şimdi maneviyat padişahı oldum, balıklar da benim emrimi tutuyorlar. Daha da gitmem, diyor.

*Harfi savtı olmayan bir şehre basmayıp kadem
“Alleme'l-esmâ”rumûzun bilmeyen dervîş midir
Varını yağmaya verip İbrahim Edhem gibi
Arayıp Hızr-ı zamânı bulmayan dervîş midir*

Buradaki “Alleme'l-esmâ” rumuzu Fatıha Suresi’dir.

Cenâb-ı Hakk, Kur’an-ı Kerim’in bütün mânalarını Fatıha sure-si içine derç etmiştir.

Fatıha’yı da Bismillah’ın içine derç etmiştir.

Bismillah’ın manasını da bir noktaya derç etmiştir.

O bir nokta da Allah’ı “*hakke'l-yakîn*” bilmekmiş.

O da Allah aşk ile biliniyor, bulunuyor.

Bulanlar aşk ile bulmuştur. Fakat insanlar bu aşkı nereden alıyor? İşte Celali Baba ne buyurmuş:

*Meta’ımdan alan gelsin
Derin deryadan almışam
Bugün aşkın pazarıdır
Veren Mevlâmdan almışam*

Meta satılan bir şeydir. Mesela, bir köylü müstahsil tarlasında, bahçesinde portakalını, pancarını, pamuğunu ne yapıyor? Satıyor veyahut bir sanatkâr imal ediyor, eşyasını götürüp pazarlıyor, satıyor. Meta herkese satılık olan bir malıdır.

*Meta’ımdan alan gelsin
Derin deryadan almışam*

Derin derya da ilimdir, fakat bu ilim kalp ilmidir.

*Bugün aşkın pazarıdır
Veren Mevlâmdan almışam*

İşte, o bir nokta da Evliyaullah'ın yüzü “*Sebu'l-Mesânî*”dir.

*“Sebu'l-Mesânî”dir yüzü nutk-ı Mesihâ'dır sözü
Nûr-ı Muhammed'dir özü ol nefha-i Rahmânî'dir*

“*Sebu'l-Mesânî*”yi başka bir kelâmı da diyor:

*Vechinde yazılmış Seb'ul Mesânî
“İnnâ fetahnâ”dan verir nişânı
Âfitâb-ı hüsnün yandırır cânı*

Bir de buyuruyor ki:

Vechinde yedi ayet Fatiha'ya işaret

İşte o bir nokta;

“Sebu'l-Mesânî”dir yüzü nutk-ı Mesihâ'dır sözü

Eyliyaullah'ın yüzü “*Sebu'l-Mesânî*”, Fatiha Suresi'dir. Nutk-ı Mesihâ Hazret İsa'nın nefesidir. Hazreti İsa'nın nutku, kelâmları veya nefesleri nasıl ölüleri kaldırıyor, diriltiyorsa, diyor.

İşte Mevlana'nın şu kelâmı onu ifade ediyor:

*Yek nazar eylese Arif-i billah
Aslı kemhareyi mücevher eyler*

Bu adetullah olarak hiçbir Evliyaullah'ın kara taşı mücevher, altın yaptığı cari olmamıştır. Ama bu kelâmı da, Evliyaullah kararmış taşlar gibi olan kalpleri mücevher altın gibi yapar, o yetki verilmiştir, diyor.

*Teveccüh olunca her bir ihvana
Mürde kalblerimiz gelirler cana*

Evliyaullah ölü kalpleri diriltir. Mademki Peygamber Efendimiz “*Benim ümmetimin velileri Benî İsrail Peygamberleri derecesindedir.*”¹³ buyurmuşsa o yetki vardır.

¹³ Keşfü'l Hafâ.

Beni İsrail'in Peygamberleri'nin derecesi nedir? Hazreti İsa ne yapmış? Peygamberler'e mucize aşikâr olmuş, velilerin kerameti harikuladeleri gizlenmiştir.

Hazreti İsa ölü bir cesede üfürmüş onu diriltmiş veyahut kalk demiş, o ceset kalkmış, dirilmiş. Evliyaullah'ın nefesi de Evliyaullah'ın eli de ölü kalpleri diriliyor.

Bir ölü kalbin dirilmesi bin değil, bir milyon cesedin dirilmesinden daha önemlidir. Çünkü kalbi dirilen, kalbi açılan bir insan "nokta-yı kübra" oluyor, büyük insan oluyor. O insan bir âleme mukabil oluyor.

Vechinde yazılmış Seb'ul Mesâni

"İnnâ fetahnâ"dan verir nişânı

"İnna fetahna"¹⁴ suresi gelince Peygamber Efendimiz çok mesut oldu, sevindi. Kur'an-ı Kerim sure sure, ayet ayet yirmi üç sende geldi ama en çok Peygamber Efendimiz'i mesut eden, sevindiren "İnna fetahna" suresi oldu.

Hem de büyüklerimiz dua ettikleri zaman bunu zikrediyorlar. "Ya Rabbi inna fetahna suresinde Habibin hakkında buyurmuş olduğun ferman hürmetine" diye duada zikrederler.

Peygamber Efendimiz'i niye o sure sevindirmiş? Mekke'yi kurtaracak diye mi? Mekke'de doğdu, kendi şehrini alacak diye mi? Değil.

Eğer bu sevinme o olsaydı, Mekke'yi aldıktan sonra Mekke'de kalırdı, Medine'ye dönmezdi. Mekke'yi kurtaracak diye sevinmedi. Beytullah'ı putlardan temizleyecek, Beytullah'ı puthanelikten kurtaracak diye sevindi.

Vechinde yazılmış Seb'ul Mesâni

"İnnâ fetahnâ"dan verir nişânı

Yani bir insan bir Hakk talibi de Evliyaullah'ın vechini okuyabilirse; ama zahir vechini değil, onun bâtin yüzü var, bâtin yüzünü

¹⁴ Fetih, 48/1.

okursa onun da gönlü fetih olur. Gönlündeki putlar hep çıkar, dökülür, atılır, kırılır.

İşte buyuruluyor ki: “*Kalbinizde neyi beslerseniz o sizin mabudunuzdur.*” Ancak kalpteki putları silen, kıran, atan, çıkaran ne olur? Evliyaullah vasıtası ile onun kalbinde tecelli edecek Peygamber, Allah aşkıdır.

Onun için Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Beni sevin, sevdiklerimi sevin, kullarıma sevdirin.*”¹⁵

Onun için Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “*Sadıklarımınla olun.*”¹⁶ Sadıklarımınla olun ayetinden musannık iki mana çıkarıyor. Mananın birisi olan zahir şeriata göre: İlmiyle amel olan bir âlimle dost olun, samimi olun ki cehaletten kurtulursunuz.

Her şeyi Cenâb-ı Hakk zıddiyetle halk etmiştir. İnsan bir âlimi severse, daha cahili sevemez. Çünkü bir âlim rüçhan gibi bir aydınlıktır. Bu lambaları söndürürsen karanlık olur. Yani âlime karşı cahil karanlıktır, cahile karşı âlim de aydınlıktır, ışıktır. Bir insan karanlıktan hoşlanır mı? Karanlık onu sıkır.

Onun için ilmiyle amel olan bir âlimle teşrik-i mesainiz olsun. Ondan bilmediklerinizi öğrenirsiniz, cehaletin karanlığından kurtulursunuz, buyuruluyor.

Fakat bunun bir manası da sadık Evliyaullah’tır, onlarla dost olun.

Tasavvuf âlimleri bunun misalini şöyle getiriyorlar. Ab u kilden, suyla topraktan halk edilmiş bir ceset, ab u kilden, suyla topraktan yapılmış olan Beytullah’a yönelmezse hiçbir ibadeti kabul olmaz. Bu da namazın şartlarından biri kibleye yönelmektir.

Fakat insanların kalbi de gönül Kâbesine yönelmedikçe matlubunu elde edemez. İnsan maksuduna ulaşamaz. İnsan gönül Kâbesine yönelecek.

¹⁵ Al-i İmran, 3/31.

¹⁶ Tevbe, 9/119.

Gönül Kâbesi neresidir? Evliyaullah'ın kalbidir. Cenâb-ı Hakk "Hiçbir yere sığmayan Allah Evliyaullah'ın kalbine sığıyor.¹⁷" Cenâb-ı Hakk Evliyaullah'ın kalbinde azametini izhar ediyor.

"Allah'u nurun" nuru

Sende kılmış zuhuru

Cismin tecellî Tûru

Evliyahullah'ın cismi tecelli turudur.

Tabii ki bu insanlar hayvanî sıfatta, beşerî sıfatta, melekî sıfattalar. Hayvanî sıfattakiler kimler? Kl ehli, ibadeti olmayan, ameli olmayanlardır. Fakat bu zahirde görünen cismi onu perdelemiş, örtü olmuştur. Bir kelâm buyuruyor ki:

r-anâsır perdesini zâtına kılmış nikâb

Akl-ı küll senden ibaret nefha-i lî-cenâb

Sendedir sırr-ı emânet ey kulb-ı fitb

"Alleme'l-esmâ" ya mazhar olduğun bilmez miyem

İşte siz limsiniz, bunun tarifini daha iyi bilirsiniz.

r-anâsır perdesini zatına...

Bu r-anâsır nedir? İnsanların cahilinde de liminde de bu dört perde hayvanî sıfatlarını gizlemiş onun hayvanlığını göstermiyor. Dört madde nedir? Su, ateş, hava, topraktır. Bu cesedi Allah bunlardan halk etmiştir. İnsan cesedi dört maddeden var olmuş, zuhur etmiş, kurulmuş bir bina gibidir. Dört madde ile var olmuş, dört madde ile yaşıyor.

r-anâsır perdesini zâtına kılmış nikâb

Bu dört perde hayvanî sıfatta olanı da gizlemiş göstermiyor. Beşerî sıfatta olanı da gizlemiş göstermiyor. Keml sıfata geçeni de gizlemiş göstermiyor.

¹⁷ Alusi Ruh'ul Me'ani, XX, 101.

Ama insanların kalp gözü açıldığı zaman bu sıfatları görüyor. Bunlardan kimi beşerî sıfatta, kimi melekî sıfata geçmiş, kimi hayvanî sıfatta kalmış, görüyor.

Bu hayvanî sıfat kalanları nasıl görecek? Ayı, tilki, kurt, maymun, yılan, kertenkele, köpek böyle bunları görecek.

Diğeri beşerî sıfata geçmişse de beşer olarak görünür.

Biri de melekî sıfata geçmişse, ondan bahis yoktur. Çünkü Evliyaullah'ın ma'nevî vücudundan hiç bahis yoktur. Neden?

Cenâb-ı Hakk işte “*Biz velilerimizi yeşil kubbemiz altında gizledik, onları bizden başka kimse bilmez.*”¹⁸ buyuruyor.

İşte bu dört anasır insanları gizlemiştir.

Çâr-anâsır perdesini zâtına kılmış nikâb

Nikâb örtüdür. Dört örtüyle insan örtülmüş.

Akl-ı küll senden ibaret nefha-i âli-cenâb

“*Akl-ı küll*” kimdir?

“*Akl-ı cüz*” beşeriyettir. “*Akl-ı küll*” beşeriyette olamaz. Onun için Cenâb-ı Hakk “*Düşünen aklı biz oluruz.*”¹⁹, buyuruyor.

Akl-ı küll senden ibaret nefha-i âli-cenâb

Sendedir sırr-ı emânet ey kulüb-ı âfitâb

Sendedir sırr-ı emânet, kulüb-ı âfitâb ne demektir? Peygamber Efendimiz'in varisine bu emanet sendedir, diyor.

Bular rûh-ı musaffadır ki "cem 'ül-cem"e varmışlar

Cem'den farka gelmişler vekil-i Mustafâ'dır pîr

Buradaki anlam da şu oluyor: Şüphe yok ki Evliyaullah varis-i enbiyadır. Peygamber Efendimiz'in nuru ta zerreden kübraya eşya-yı ihya etmiştir. Peygamber Efendimiz dünyadan gitti diye nuru da gitti mi? Ay güneş ziyasını nereden alıyor? Bütün bu nebatat, hayvanat bütün insanlar neyle yaşıyorlar?

¹⁸ Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nufüs, s. 309.

¹⁹ Buhari, Rikak, 38.

Cenâb-ı Hakk Peygamber Efendimiz'in nurunu halk etti. Bütün mahlûkatı, kâinatı, mükevvenatı da onun nurundan halk etti. Mevlid'de okunmuyor mu?

Hakk Teâla çün yarattı Âdemi

Kıldı Âdemle müzeyyen âlemi

Mustafa nurunu alnında kodu

Peygamber Efendimiz gelinceye kadar bütün Peygamberler onun nurunu taşıdılar. Onların hepsinden bu nur geçti. Yalnız burada bir sır, esrar var. Bazı asırlarda Peygamberler'in üçü beşi bir arada yaşamıştır. Bu nur hangisinde varmış? Hazreti Musa ondan sonra Harun aleyhisselam, o da Hazreti Şuayb'den asayı aldı. Hazreti İbrahim, Hazreti Nuh, Salih Peygamber bunların hangisindeydi bu nur?

Bazı asırlarda on tane, on beş tane Peygamber gelmiş. Çünkü yüz yirmi dört bin Peygamber gelmiş, geçmiştir. Bunların hangisindeydi? Hepsini ihata etmiştir. Ancak Peygamber Efendimiz dünyaya gelince tamamı kendisinde zuhur etmiştir. Bütün Peygamberler'e Allah tarafından verilen, ihsanın mükâfatın hepsi Peygamber Efendimiz'e verilmiştir. Bütün Peygamberler'in mucizeleri Peygamber Efendimiz'de cem olmuştur. Peygamber Efendimiz'den sonra, Peygamber Efendimiz'in bu nuru kıyamete kadar bakidir.

Zemîn ü asumanın nuru sensin yâ Resûlallah

Bak zemîn ü asumanın nuru sensin,

Zuhuratın mukaddemdir melâik ins ü cinden hem

Meleklerden, insten, cinden mukaddemdir, evvel halk edildi, diyor.

Zuhuratın mukaddemdir melâik ins ü cinden hem

Zemîn ü asumanın nuru sensin yâ Resûlallah

Cemî-i enbiyâ cümle sana hep ümmet oldular

Hüviyyet babının miftâhı sensin yâ Resûlallah

Peygamber Efendimiz'in Peygamberler'e şefaati vardır. Onu ifade ediyor.

*Cemî-i enbiyâ cümle sana hep ümmet oldular
Hüviyyet babının miftâhı sensin yâ Resûlallah*

Bütün ulemânın beyanı Peygamber Efendimiz Peygamberler'e de şefaât edecektir. Onlar da Peygamber Efendimiz'e ümmet olmayı istediler. Niçin istediler? Onlar da şefaatine mazhar olmak istediler.

Cenâb-ı Hakk'ın gazabı ilahisi ilk tecelli etmesinde, zuhurunda Peygamberler'in üzerinde bir havf, korku olacak ve birinci şefaati onlara olacak. Onlar da *nefsim nefsim* diyecek, Peygamber Efendimiz onlara hüviyyet verecek. Allah'tan dileyecek evvela Peygamberler'in üzerinde olan havf kalkacak.

*Cemî-i enbiyâ cümle sana hep ümmet oldular
Hüviyyet babının miftâhı sensin yâ Resûlallah
Çü doğdun Mekke'de kıldın Medîne şehrine hicret
Kamu ebrârın îmânî çü sensin yâ Resûlallah*

Kamu ebrârın îmânî; Allah'a bütün ibadet edenlerin meleklerin de dâhil imanı sensin, diyor.

Dahi hem âlem-i a'mâda iken cümle esmalar

Cenâb-ı Hakk'ın bin bir ismi değil, bütün eşyada olan isimleri bütün varlıkları canlı veya cansız hepsini Cenâb-ı Hakk "kün" emriyle var etti. Bunlar âlem-i a'ma, görünmeyen bir âlemdeydi.

Zuhuri âlem-i a'yânı sensin yâ Resûlallah

Bu âlemlerin zuhur olması, aşikâr olması, meydana gelmesine yine sebep sensin, diyor. Amenna ve saddakna.

Cenâb-ı Hakk'ın halkiyatı üçe ayrılıyor: cemadat, nebatat, mahlûkat.

Cemadat yer cismidir. Bunlar da bilinenlerden çok bilinmeyenler, görünenlerden çok görünmeyenler vardır. Yerin altında neler var? Yerin üstünde dağlarda neler var? Görünenlerden çok görünmeyenler, bilinenlerden çok bilinmeyenler vardır. İbrahim Hakkı Hazretleri'nin Marifetname'sinde küreyi ölçmüş, ne ile ölçmüştür? Hasankale'den dışarı çıkmamış. Bunlar şimdi de ölçülüyor, aletlerle, vasıtalarla ölçülüyor aynı onun dediği gibi çıkıyor.

Nebatat bitkilerdir, bunların da bilinenlerden çok bilinmeyenler, görünenlerden çok görünmeyenler vardır. Onun için:

Bilinmez âlemin sırrı nihandır

Dört Şahın hükmüyle döner cihandır

Dört Şahın burada zahirdeki anlamı Şudur: edille-yi Şeriye; Kitap, Sünnet, İcma, Kıyas'tır. Cihan, edille-yi Şeriye, bu dört Şahın hükmüyle döner. Bir insanda edille-yi Şeriye olmazsa, hayvanî sıfattan beşeri sifata dönmez, geçmez, çevrilmez, diyor.

Bir de insanlara dört Őahtan murat: Muhabbet, İhlas, Adab, Teslimdir.

Dört Őahtan murat: Farz, Vacip, Sünnet, Mstehabtır.

Bir de dört Őahtan murat burada: Şeriat, Tarikat, Hakkikat, Marifet'tir.

Tasavvufa, tarikata gelince işte dört Şah muhabbet, ihlas, adab, teslim'dir. Bunlarsız insan da dönemiyor, evrilmiyor.

Şeriatla insan beşerî sifata döndü, kendisini Şeriatı yaŐamakla kurtardı. Kendisini hayvanî sifattan kurtardı, beşerî sifata geçti. Ama beşerî sifattan meleki sifata geçmek için tarikat lazım. O da işte muhabbet, ihlas, adab, teslimle olur.

**“Tarikatta olmazsa
bir insan terakki edemez”**

31.3.1989 / Demetevler

Eriş kalb-i selim içre huzura

Seni mahv et erem dersen sürûra

Ölümden evvel öl gel gir kubura

“Mutu kalbe ente mutu¹” “Ölümden evvel ölü” sırrına mazhar olursak, sefaya sürura ulaşır, ondan sonra da huzurlu olursunuz.

Zaten “Her kim ki tedbir-i kaydındadır bil fiil cehennemdedir, her kim ki Cenâb-ı Hakk’ın takdir-i mütalaasındadır bir fiil cennettedir.”

O zaman kalb-i selim neyle olunuyor? Allah’a teslim tevekkül olmaktadır.

Allah’ı zikreden, Allah’ı anan kalp tabii ki kalb-i selimdir. Allah’ı anmayan, Allah’ı zikretmeyen kalbin sahibi de selim değildir.

Çünkü insanlara gelen bütün zahmeti kalp duyuyor. Vücudunda olan ağrı, sızı, yara, bere veyahut da yürek oynatması, üzüntüsü, sıkıntısı neyse zahirde bunların zahmetini kalp çekiyor, kalp duyuyor.

Sefayı da kalp duyuyor, cefayı da kalp duyuyor.

Ancak bir insan kalbini Allah’a verirse, onu Allah ile meşgul ederse oraya daha başka bir şey gelmez ve giremez. Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki: “Biz insanlarda bir tane kalp halk ettik, iki tane halk

¹ Ömer Dağıstani. Fetvalar, s. 149.

*etmedik*² ki birine dünyayı koysun birisine de bizi koysun. Eğer kalbine dünyayı koymuşsa biz orada olmayız.

İnsan dünyayı düşündüğü, dünyayı istediği, dünyayı sevdiği zaman ehl-i dünya oluyor. O zaman da ehl-i nâr oluyor.

Bir de ehl-i ahiret var. Ehl-i ahiret ehl-i dünyaya karşı haktır. Ahireti düşünmek, ahireti kazanmak için sa'y etmek tabii Allah'ın emridir.

Fakat ehl-i huzur ise başkadır. Ehl-i huzur, dünyayı da ahireti de gönlünden çıkarmıştır.

Dünyayı koy, ũkbayı koy

Var ol kuru davayı koy

Dünyayı düşünmek de ahireti düşünmek de kuru davadır, diyor. Fakat yanlış anlaşılmasın, ahireti düşünmek huzur sahibine göre kuru davadır. Yoksa ahireti ehl-i dünyaya karşı düşünmek ve ahirete çalışmak haktır.

Onun için insanlar kalbini daima Allah ile meşgul ederse o kalp selimdir, o kalp huzurludur. Çünkü Cenâbı Hakk bizi onu tanıyalım, ona ibadet edelim, onu zikredelim diye halk etti

İnsanların tarikattaki terakkisi ne ile oluyor?

Tarikatta olmazsa bir insan terakki edemez. Terakki ruhun yk-selmesidir.

Bu terakkiye vesile ũ vasıta ũ şart vardır: şükür, fikir, zikirdir.

Bir de insanlar hâli, fiili, ameliyle terakki ediyor.

Bir de insanlar daima vudu' (abdestli olmak), lokmada ihtiyat, hıfz-ı nispet ile terakki ediyor. Bunlar hep birbirini takviye ediyor.

Cenâb-ı Hakk bizi Müslüman halk etmiş buna çok şkredeceğiz. Hatta her bir nimetin bir şükrü vardır. Her azanın bir şükrü vardır. Dilin şükrü, zekâtı olan hayır söylemektir.

Her azanın şükrü vardır ama bu her bir aza için şükrolsun demekle kâfi değildir. Bütün azaları yasaklardan korumaktır.

² Ahzab, 33/4.

Mesela gözünü, dilini, kulağını, elini, ayağını hatta kalbini yasaklardan koruyacak ki bunların şükürünü eda etmiş olsun. Onun için:

Söz ile bir kalbe doğmaz ledünni

Bütün azaları dil olmayınca

Ledünni demek kalp ilmidir. İnsanların kalbinde söz ile ledünni ilmi doğmaz, diyor. Niye doğmazmış?

Bütün azaları dil olmayınca

Burada iki anlam vardır. Birinci manası zahir şeriatımıza göre bütün azaları yasaklardan korumaktır. Bütün azaları, kalbi de Allah'a yöneltmektir.

Bir de bunun diğer anlamı vardır. İnsanlarda kalp âlemi açılmasıdır.

İnsanlar bütün azalarını Allah'a yönelterek ibadetle, itaatle Allah'ın makbuliyetini kazanıyor, Allah'a yaklaşıyor. Bütün azalarını Allah'a itaat ettirmek, onları yasaklardan korumaktır. Bir de kalbi muhafaza etmek Allah ile meşgul etmektir.

Ama insanlar kalbini sürekli Allah ile meşgul edince ne oluyor? Cenâb-ı Hakk'ın azameti, zât nuru onun kalbinde tecelli ediyor, kalbi büyüyor. Ne zaman ki kalp âlemi açılıyorsa onda ledünni ilmi doğuyor.

Nefs-i emmarenin bilinmez fendi

Gönül şehri bahr-i Nil olmayınca

İnsanlar o zaman nefsini bilirmiş, nefsinden o zaman korunabilmiş.

Biz şimdi nefsimizi bilemiyoruz. Nefis diyoruz ama nedir bu nefis? Nefis bizim cesedimiz, bütün isteklerimiz arzularımız.

Eğer Allah'ın isteklerine bizim isteklerimiz arzularımız ters geliyorsa işte bunlar nefsin arzularıdır.

Allah'ın bize göre isteklerine karşı nefsin istekleri arzularını da Cenâb-ı Hakk halk etmiş.

Fakat Cenâbı Hakk'ın bize emirleri var. Nefsin arzularından bu emirlerine ters düşenler var. Nefsin arzularından meşru olanı gayrimeşru olanı var.

Yasak olanlar gayrimeşrudur. Yasak olanlar insanlara ne yapar? Allah göstermesin, nefs-i emmareden geçirmez, hayvanî sıfattan insanı kurtarmaz.

Bir de yasak olan arzuları terk etmiş ama helal olan arzuları da var. Bunlar da insanların terakkisine mânidir.

Niçin? Mesela riyazet tarikatları var. Kendi nefsin için istediğini Müslüman kardeşin için de isteyeceksin. Kendi nefsin için istemediğini onun için de istemeyeceksin.

Mesela bir işten kâr kazanıyorsun. Maddi ibadetini de yapıp kazanıyorsun. Ama öbürü kazanmıyor. Onun için bir şey istiyor musun, onu hiç düşünüyor musun? Diyor musun ki *ben bugün bu kadar kazandım, öbür arkadaşıım hiç kazanmadı. Ben kazancımın yarısını da ona vereyim. Gelen müşteriye benim kazancım bugünlük yeter, git o efendiden al* diyor muyuz?

Sonra her istediğimizi giyiyoruz, her istediğimizi yiyoruz. İnsanların arzu ederekten yemesi, arzu ederekten giymesi de nispetine, terakkisine manidir.

Evliyaullah'tan Malik bin Dinar varmış. Sahabe evlatlarındanmış, sahabe değil de sahabeyi gören Tabiin'den. Zamanının kâmil bir insanı, velisiymiş. Tabii onu bilenler var, bilmeyenler var. Onun nefsi incir istemiş, almamış, yedirmemiş. Ama ondan bu arzu gitmiyor, nefis istiyor. Kırk sene bu arzusu böyle devam ediyor ve bu arzu gittikçe çoğalıyor. O kadar zorlamış ki artık nefesine hitap ediyor:

— Ey zalim, sen kırk senedir benim yakamı tuttu, bırakmıyorsun. İlla incir incir diyorsun. Alayım da ye bakalım ne olacak, demiş.

İncir satan manava, bakkala gitmiş. Parası yok, tokyasını çıkarmış:

— Şu tokyayı al da buna göre ne düşerse incir ver, üç tane mi beş tane mi, demiş.

Bakkal ne yapmış? Tokyayı almış terslemiş, bunu tenkit etmiş:

— Paran yoksa yeme. Tokya ile incir mi alınır?

Tenkit etmiş, azarlamış, terliği de üstüne atmış. O bakkalın karşısında olan bir dükkân sahibi bunu görmüş. Fakat o terliği atan tenkit eden bakkal onu bilmiyor, tanımıyor. Ama karşısındaki dükkân sahibi Malik bin Dinar'ın evliya olduğunu biliyormuş, tanıyormuş.

Malik bin Dinar tenkit edilince o da nefsini suçlayaraktan, kınayaraktan, tenkit ederekten gitmiş. Demiş ki:

— Şimdi hoşuna gitti mi? Neyin arttı, iyi mi oldu, şerefın mi yükseldi? Kırk senedir bana incir incir diyordun. Ahirinde bir tenkit duydun, demiş.

Nefsini suçlayaraktan, kınayaraktan gitmiş. Karşısındaki adam görüyor, bu bakkala geliyor.

— Ne yaptın?

— Ne yaptım ki?

— Niye o adamı tenkit ettin, tokyasını tersledin. Sen hayır yapmaz mısın?

— Tokya ile benden incir istiyor, ben de dedim paran yoksa yeme.

— O benim dükkânıma gelse de dükkânı parasız götürse ben hepsini verirdim.

— Niye verirsin ki?

— Çünkü o Malik bin Dinar.

— Eyvah, bilemedim diyor.

Bir kölesi varmış. Kölesine diyor ki:

— Al şu incirleri götür şu efendiye, kabul ettirirsen ben seni azat edeceğim.

Adam incirleri alıyor. Kölelikten kurtuldum diye sevinerek gidiyor:

— Efendi dur.

— Ne var oğlum?

— Bu incirleri al.

— Yok oğlum, almam.

— Efendi bu incirleri al ki beni kölelikten kurtarrsn. Eğer sen bu incirleri alrsan ağam beni azat edecek, kurtulacağım.

— Oğlum sen kölelikten kurtulacaksn ama ben nefsim köle olacağım. Benim zararım seninkinden daha büyük olur, demiş al-mamış.

şimdi böyle nefsin arzularını terk etmeyince insan terakki edebilirmi?

Yalnız bizim tarikatmız riyazet tarikat değildir. Bizim tarikatmız da daima vd (abdestli olmak), lokmada ihtiyat, bir de hıfz-ı nispet var.

Bir müridin ruhunun terakkisi için daima vd abdestli olacak. şeriatmızda da zaten daima abdestli olmak ibadete hazır yönelmiş demektir.

Mesela abdestli olan bir kimse bir cenaze var, namaz klmyor, abdestli olursa cenazeyi kılar. Ondan bir sevap alır, bir âmel işlemiş olur. Bir yere gitti Kur’an okunuyor, mevlit okunuyor, abdesti varsa hemen oturur, onu dinler. Abdestli olunca herhangi bir âmele hazır demektir. Daima vd abdestli olmak Müslümanın ma’nevî silahdır.

Ondan sonra lokmada ihtiyat vardır. Helal kazanıp helal yiyecek, şpheattan -şüpheli şeylerden de- kaçınacak. Bir şey var biliyor ki helal, bir şeyi de biliyor ki haram. Helali yiyecek, haramı yemeyecek. Bir şey de var ki helal mi haram mı bilmiyor şüphe ediyor. Ondan da kaçınacak, onu yemeyecek.

şimdi bu zamanımızda şpheat değil de haramdan da kaçıp kurtulamyoruz ama haramdan kaçacağız. Haramdan kamazsak o zaman gnahtan korkmuyoruz demektir. Gnahtan da korkmazsak Allah bize gadap eder.

Haramdan kaıyorsak demek ki o zaman gnahtan korkuyoruz. Gnahtan korkunca da Allah bize gadap etmez.

İtimat edin Cenâb-ı Hakk gadabını günahlar içerisinde gizlemiştir. Çok büyük günahlar işleyenler içerisinde onun hafvini çekenler vardır.

Niye günah işliyor, niye hafvini çekiyor? Mesleğinden işinden çevresinden dolayı kendisini gûnahtan kurtaramıyor. Bir memur arkadaşları, çevresi var, kendisini bundan kurtaramıyor.

Abdüssamet Bey isminde bir ihvan kardeşimiz vardı. Erzin-can'da iskân şefi olarak çalışıyordu. Bu valiyle beraber şehirlere köylere birlikte gittiği zaman bunların masasında içki oluyormuş. Bu ne yapmış? Doktordan kendisine bir rapor almış. Mecbur onlarla birlikte toplantıya gidiyor, ona içki getirilince raporu ortaya koyuyor; *“Ben raporluyum içmem.”* diyor.

Ama şeriatla içkiyi kullanan da birdir, masasında bulunan da birdir. Aynı şekilde içkiyi getiren de bir, götüren de bir, imal eden de, satan da hatta içkinin maddesini veren de hep bir hükmünde kabul ediliyor. Ama bu zamana göre oluyor. Şimdi efendi ne yap-sın? Ancak öyle raporla içkiyi içmekten kendisini kurtarıyor fakat masadan da ayrılamıyor.

Demek ki lokmada ihtiyat, sadece haramdan değil mümkün olduğu kadar şüpehattan kaçınmak, helal yemektir. Çünkü büyükle-rimiz *“İbadet on cüz, dokuzu helal lokmadır.”*³ buyurmuşlardır. Yani bütün ibadeti Allah'a olan itâatı on bölüm yapmışlar. Bunla-rın dokuz bölümü helal lokmadır, diye kabul etmişler.

Bir de hıfz-ı nispet var yani talip muhabbetini muhafaza ede-cektir. Muhabbeti muhafaza etmek iki türlüdür: Birisi muhabbetini zamanına göre, tarikatı ve muhabbeti olmayanın yanlarında tarika-tını muhabbetini gizleyecektir.

Derûnun derdini her yerde açma

Var ise gevherin meydana saçma

Ki her suyu hayâttır diye içme

³ Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, III, 107/4062.

Bu kelâm buyrulmuşsa, demek ki bu zamanımızda tarikatı olmayanın yanında tarikattan da bahsetmeyeceğiz. Muhabbetimizi de gizleyeceğiz. Nasıl ki kelâm-ı kibârda:

Kprp kapağını atma derviş

Sabreyle pişip kemale eriş

şimdi bu cezbe her ne kadar ihvanlar arasında oluyor. Ama ihvan olmayan yerlerde diyelim ki camide cezbelenip bağırmayın, böyle bir şey yapmayın. Hiç bu elimizde mi?

Biraz sa'y edeceksiniz, çaba harcayacaksınız. Onunla da mücadele yapacaksınız. Yani gelen cezbeyle de mücadele yapacaksınız. Böyle kendi kendine bırakırsanız tabii patlar gelir. Ama onu anladınız ki size bir muhabbet sardı, ne yapacaksınız? Camide oturursanız kalkar dışarı çıkarırsınız veyahut da etrafınıza bakarsınız burada kimler var acaba diye onunla meşgul olup kendinizi dağıtmaya çalışırsınız. Demek ki hıfz-ı nispette insan muhabbetini gizleyecek hıfz edecek.

İşte bu nispeti muhafaza etmek iki kısım: Biri işte tarikatı olmayanların yanında tarikatını muhabbetini gizleyecektir. Biri de muhabbetine zarar veren şeylerden sakınacaktır. Muhabbeti de rabita sahibi olmaktır. Onun için bir rabita sahibi, bir ehl-i muhabbet bunu nasıl muhafaza edecek? Zaten lokması helal olacak ki nispetini muhafaza etsin, bir de nadanlara muhaliflere karşı muhabbetini gizleyecek. Niye bak buyuruyor ki:

rişin Hakk iledir, Hakk 'tır z

Anların kiblesidir şeyhin yüzü

Kavm-i Nemrudiler istemez bizi

Bakın tarikatı, cezbeyi, meşayihı tenkit edenler kimlerdir? Onlar Nemrut kavmindendir, diyor. Çünkü Hakk'ı inkâr eden ne olur? Münkir olur, inkrcı olur, küfre girer. Ama burada yanlış anlaşılmasın:

rişin Hakk iledir, Hakk 'tır z

Anların kiblesidir şeyhin yüzü

Demek bir müridin iki tane kıblesi vardır. Bir mürit rüyada, ruh masumdur, Beytullah'ı görür kıbleyi koyar da şeyhi ne tarafta ise şeyhinden tarafa namaz kılar, ne olur?

Âb u kilden, sudan topraktan yaratılmış bir ceset, sudan topraktan yapılmış bir Beytullah'a yönelmedikten sonra hiçbir ibadet kabul olur mu? Olmaz, namaz kılıyorsunuz kible şarttır, kıbleye döneceksiniz. Her ibadette insan kıbleye yöneliyor.

Fakat insan gönül Kâbe'sine yönelmedikten sonra maksuduna ulaşmaz. Bizim maksudumuz nedir? “İlahi ente maksudi ve rızake matlubî” “Yarabbi maksadımız sensin senin rızanı isterim.” Maksudumuz Allah'ın rızası, matlubumuz Allah'ın rızasını kazanmaktır. İşte gönül de gönül Kâbe'sine yönelmedikten sonra maksut elde edilmez.

Gönül Kâbe'si nedir? Gönül Kâbesi, Evliyaullah'ın kalbidir.

Kâbe inşâ-yı Halil'dir sendedir beyt-i Celîl

Amenna, işte onun için muhaliflerin yanında rabıtamızı, muhabbetimizi, tarikatımızı gizleyeceğiz. Çünkü bunları gizlemezsek dahlede, alay ederler veya hakaret ederler.

Mürit rabıtasına Mecnun sıfatta olması gerekir.

Bir Leylâ'nın Mecnunuyam canan elinin canıdır

Bir dilberin meftunuyam bu can anın kurbanıdır

Dilber güzel, ona öyle gönül vermişim ki bu can onun kurbanıdır.

Peki, öyle bir güzele gönül vermişsen, canını ona kurban ediyorsan muhaliflere niye söz söylettiriyorsun? Ona ya söylettirmeyeceksin ya konuşurmayacaksın ya da hakkından geleceksin.

Onun için zamanımıza göre muhaliflere karşı muhabbetinizi, rabitanızı gizleyeceksiniz.

Bu işte ne oluyor? Hıfz-ı nispet.

Bir de muhabbetinize nereden zarar geliyorsa ondan da sakınacaksınız. Mesela bir hocanın vaizini dinlemeye gittin. Hoca da tarikata, şeyhe veriyor veriyor, o hocanın vaizini dinleme. Veya herhangi bir dini toplantılara, dini sohbetlere gidiyorsun. Orada

tarikata yine dahlediliyorsa, meşayihe dahlediliyorsa oraya da gitme. Hangi kitap olursa olsun, kitap okuyorsun, o kitabı okuduğunda senin meşayihine olan sevgin azalıyorsa onu da okuma.

Bize yeteri kadar yapacağımız âmeli söylemişler. Salat-ı evvabin namazını kılıyorsun veya başka âmeller işliyorsun. Teheccüd namazını da kılıyorsun veya başka âmeller işliyorsun. Bunları kıldıktan sonra başka âmeller işlemekle yine senin muhabbetin çoğalıyorsa bunları işle; çoğalmıyorsa işleme. Hıfz-ı nispet de budur.

İşte demek ki daima vûdû, lokmada ihtiyat, hıfzı nispet. Bunlarla mürit terakki edecektir.

Bir de şükür, fikir, zikirle mürit terakki edecektir. Şükür nimetleredir, şükür olmazsa nimetimiz artmaz. Cenâb-ı Hakk'ın emri fermanı öyledir: *“Kuluma vermiş olduğum sayısız nimetleri kulum için halk ettim, kulu da zatım için halk ettim.”*⁴

Demek ki kulu zâtı için halk etmişse kulun ne yapması lazımdır? *“Emr-i bil maruf nehy-i anil münker”*⁵ *“Allah'ın emirlerini tutup yasaklarından kaçacak.”* Şükretmek budur.

Sonra tabii şükür de yapacak, şükürün çok çeşitleri vardır. Aslında şükürün anlamı ibadet, itaat da değildir. İbadet, itaatta bir maksat vardır.

Bütün azaların zekâtı var. Dilin zekâtı hayır söylemektir. Kulağın zekâtı hak kelâmı dinlemektir. Gözün zekâtı yasaklardan korunmaktır. Elin zekâtı yine yasaklardan korunmaktır. Tüm azaların zekâtı azaları yasaklardan korunmaktır. İşte azaların şükürü de budur.

Ama esas bizim şükürümüz Allah bizi Müslüman halk etmiş, Allah bizi ehl-i tarik halk etmiştir. Mürşidimiz var buna şükredeceğiz. Bu nimetlerin karşısında milyonlarca şükür etsek yine şükür sayılmaz.

Ancak şükür acziyetimizi bilirse olur. Her kim ki acziyetini bilirse şükre yönelmiş olur.

⁴ Fususül Hikem. Trc. s. 238.

⁵ Al-i İmran, 3/110.

Nakşibendî Efendimiz on iki yaşındaymış. Tabii Nakşibendî Efendimiz daha doğmazdan evvel onun büyük bir insan olduğunu tespit etmişler. Çocukken onda büyük harikuladeler görülmüş. Molla İbrahim isminde ulemâdan birisi varmış. Bu ulemâ da zamanında toplanıp ilm-i din, din bahsine giriyorlarmış. Şükür bahsi için toplanmışlar, şükürden bahsedecekler. Ulemâ toplanmışlar fakat bahislerini bitirememişler, gün tayin etmişler, bir daha toplanalım demişler.

İkinci bir toplanma zamanı gelince Nakşibendî Efendimiz'e, dayısı olan Molla İbrahim demiş ki:

— Ya iki gözümün nuru Muhammed Bahaeddin. Bizim şükür hakkında bir toplantımız var. Daha önce ulemâ toplandı fakat bir karara varamadık, bir daha toplanacağı gelir misin?

— Götürürsen gelirim, demiş.

Yine ulemâ kul şöyle yaparsa şükreder, şu kadar ibadet yaparsa, şükreder, ahlâk-ı hamide sahibi olursa şükreder diye konuşmaya başlamışlar. Molla İbrahim Nakşibendî Efendimiz'i çocuk ama ilim ve kemal sahibi olduğunu biliyor. Onlara karşı sormuş:

— Ya iki gözümün nuru Muhammed Bahaeddin, sen de şükür hakkında bir şey bahseder misin?

Mübarek hiç düşünmeden tereddüt etmeden demiş,

— Şekertüm kefertüm.

Hep ulemâ orada bir tiksinişler, o nasıl bir sözdür: “*Her kim ki şükrettim derse kâfir olur.*” Yani ben şükrettim, şükürümü eda ettim derse kâfir olur. Ulemâ hazmedememiş, anlayamamışlar.

O zaman demiş ki:

— Kul nerede şükür etmek nerededir. Cenâb-ı Hakk, kula sayısız nimet vermiştir. Kulun bütün Allah'a olan ibadeti, itaati en basit ağzında olan otuz iki dışinden bir dışinin karşılığı değildir.

Evliyaullah'tan Ahmed-i Bican Yazıcıoğulları'nın *Envar'ül Âşikin* kitabında yazar. Zamanında eski insanlar iki yüz seneden çok yaşıyorlmuşlar. Âbidin bir tanesi iki yüz sene ömrünü bütün ibadetle geçirmiş. Bir çölde hiç dünyaya karışmıyor, evi yok, işi

yok, hiç bir düşüncesi yok kendini ibadete vermiş. Aklınıza geliyor mu, ne yiyormuş? İnsanlar kendisini ibadete verince onların yemesi de mühim bir şey değil. Cenâb-ı Hakk onların rızkını da veriyor.

İbrahim aleyhisselam mübarek misafirsiz yemek yemezmiş. Misafir geliyorsa yemek yiyor, misafir gelmiyorsa yemiyormuş. Bir gün misafir gelmemiş yememiş, ikinci gün gelmemiş yememiş, üçüncü gün gelmemiş yememiş. Üç gün üst üste böyle oruç tutmuş. Gönlüne gelmiş ki bana üç gündür misafir gelmedi, ben üç gün üst üste oruç tuttum. Acaba benim gibi bir tane daha var mıdır?

O zaman Cenâb-ı Hakk: “*Ya İbrahim sahile doğru git de hikmetlerimi gör.*” diye emretmiş. Bu Altıparmak isimindeki Evliyaulah’ın *Rûh ’ul Beyan* tefsirinde yazar. İbrahim aleyhisselam Cenâb-ı Hakk’ın emri ile bir hafta on gün bir ay neyse gitmiş, çölde bir abide rastlamış. Çölde hiç yeşil ot, canlı hayvan, su hiç bir şey yok. Toprak güneşten yanmış, taşlar kapkara olmuş. Abide selam veriyor. Abid nasıl İbrahim aleyhisselamı görüyorsa secdeye kapanıyor:

— Rabbim’in ihsanına nihayetsiz şükürler olsun. Bugün benim orucumun iftar gününde Rabbim bana bir konuk gönderdi, diyor.

İbrahim aleyhisselamın ameli zaten konuksuz yemek yemiyordu. Üç gün konuksuz, misafirsiz yemek yememişti, orucunu açmadı bir amel olarak bu gözüne görünmüştü. O abid öyle deyince İbrahim aleyhisselamın dikkatini çekiyor, soruyor:

— Sen kaç günde oruç açıyorsun?

— Ben otuz günde oruç açıyorum. Bugün de orucumu açma günüm Rabbim seni bana misafir olarak gönderdi. Bugün otuzuncu günde iftarımın günüdür, diyor.

İbrahim aleyhisselam o zaman Allah’a karşı öyle bir nedamet, öyle bir hacalet, öyle bir sığınma ile yalvarıyor: “*Ya Rabbi ben ne ettim, üç gün oruç tuttum diye sanki çok amel işlediğimi sandım. Bu abid otuz günde bir oruç açıyormuş. Benim amelim buna karşı nedir ki?*” diyor. Allah’a yalvarıyor, sığınıyor, çok duyulanıyor, çok taaccüp ediyor.

Akşam oluyor, abidle iftarlarını açıyorlar. Abid ellerini kaldırıyor, gaibten bir maide, sofrta geliyor. Buharlı gelen yemeği yiyorlar, Őükrediyorlar, sohbet ediyorlar. İbrahim aleyhisselam sabahtan ayrılacakken, o abide soruyor:

— Senden daha üstün bir abid var mı?

— Bu cihete gidersen vardır. O benden çok üstün, iki ayda bir orucunu açar.

Neyse az gidiyor, çok gidiyor onu buluyor. Ona da selam veriyor o da secdeye kapanıyor.

— Rabbim'in ihsanına nihayetsiz Şükürler olsun, bugün iftarımın gününde Rabbim bana konuk gönderdi.

İbrahim aleyhisselam ona da soruyor:

— Kaç günde sen oruç açıyorsun?

— Ben altmış günde oruç açarım. Bugün altmışıncı günüm.

İbrahim aleyhisselam daha çok taaccübü çoğalıyor ve Cenâb-ı Hakk'a karşı mahcubiyeti, hacaleti, sığınması, yalvarması artıyor. Orada akşam oluyor oruçlarını açacaklar. Ne yapıyor abid? Orada bir ahu, geyik varmış, o ahuya bir işaret ediyor, ahu büryan olup pişip geliyor, yiyorlar. Sonra ahunun kemikleri derisi birleşiyor, canlanıyor geviş getirmeye başlıyor. Sohbetleri oluyor, sabah oradan ayrılacakken diyor ki:

— Senden daha üstün abid var mı?

— Var.

— Nerede?

— İşte Şu cihete gideceksin ki denizi bulacaksın (Kızıl Deniz olduğu rivayet ediliyor). Denizin kenarında bir abid var, o doksan günde bir orucunu açar.

Gidip abidi buluyor, selam veriyor. Üçüncü olan bu abid de secdeye kapanıyor.

— Rabbim'in ihsanına nihayetsiz Şükürler olsun. İftarımın gününde bana konuk gönderdi.

— Ya abid sen kaç günde oruç açıyorsun?

— Ben doksan günde açıyorum, bugün iftarımın günüdür.

Onun için kelâm-ı kibârlarda da vardır. İnsanların ruhunun gıdası ibadettir. Ruhunun gıdasını verince bir insanın nefsi nedir ki? Hiçtir. Eskiden öyle insanlar var ki ne yapıyorlarmış? Bir hurma ile yirmi dört saatini geçiriyorlarmış.

Necip Fazıl Kısakürek'in tercüme ettiği Reşahat vardır, onda yazar, Evliyaullah'tan Abdülkerim Yemenî Mekke-i Mükerrme'de mücavir kalıyormuş. Yıllar boyu her gün oruç tutuyor. Sadece senenin haram olan beş gününde oruç tutmuyor. Ramazan Bayramı'nda bir gün oruç haramdır, dört gün de Kurban Bayramı'nda oruç haramdır. Bu günlerde oruç tutmuyor, diğer günler hep oruç tutuyor.

Orucu neyle tutuyormuş? Toprakta çay tabağından biraz farklı bir çanağı varmış. İftar zamanı akşamüstü deriden yapma dağarcığında arpa kırmasından unu varmış. Üç parmağıyla ne alabiliyorsa ne gelirse unu alıyormuş, dördüncü parmağını almaya katmıyormuş. O toprak çanağa zenzemi koyuyormuş, arpa bulmasını ateş ve pişirme olmadan öyle karıştırıp içiyormuş. İftarı sahur da buymuş, daha başka bir şey yok. Bu şekilde yıllarca oruç tutuyormuş.

Bir de iki yüz sene çölde ibadet yapan bir abid varmış. Bunun gönlüne gelmiş ki ben cenneti kazandım artık, bu kadar ibadetim var. Cenâb-ı Hak hemen onun dişine öyle amansız bir ağrı vermiş. Cebrail aleyhisselam'a emrediyor:

— Ya Cebrail'im filanca çölün, filanca yerinde bir abid kulum var, amel varlığına düştü. Git onun iki yüz senelik ibadetini al da onun dişini öyle çek.

Cebrail doktor suretinde gelip abidi buluyor.

— Nedir senin bu hâlin?

Abidin dişini öyle bir ağrı sarmış ki kumlarda yuvarlanıyor, bağırıp dolanıyor.

Abid gözünü açıyor, kıyafetinden tanıyor ki doktor gelmiş.

— Sen doktor musun?

— Evet.

— Diş çeker misin?

— Çekerim.

— Bu dişim çok ağrıyor, durağım yoktur. Aman bu dişimi al da beni kurtar.

— Paran var mı? Parasız diş çekilir mi?

— Param yoktur.

— Senin amelin vardır, paran yoksa amelinden ver, öyle dişini çekeyim.

— Ne kadar vereceğim.

— Ne kadar amelin var?

— İki yüz senelik amelim var.

— Hepsini ver, iki yüz senelik amelini ver ki ben de senin dişini alayım.

— Aman doktor bey yapma, bu kadar da olmaz. İki yüz senelik amelimin elli senesini rızamla vereyim, yalnız bu dişimi al da beni kurtar.

Bunun üzerine doktor yürüyüp gidiyor. Abid bakıyor ki doktor çekmiş gidiyor, dişini çekmeyecek. Peşine bağıyor, aman doktor bey gitme, diyor. Onu tekrar döndürüyor.

— Gel bu dişimi al kardeş payı bölelim. İki yüz senelik amelimin yüzü senin olsun yüzü de benim olsun.

Yine doktor hiç bakmıyor, iltifat etmiyor.

— Hayır, iki yüz senelik amelini vermezsen ben bu diş almam.

Yine yürüyüp gidiyor. Abid düşünüyor: bu diş ağrısı benim imansız gitmeme sebep olacak. Ben bu iki yüz senelik amelini vereyim, bundan kurtulayım da ondan sonra Allah bana ne ömür vermişse yine ibadet yaparım diyor.

— Gel doktor bey razı oldum. İki yüz senelik amelimi senin olsun. Doktor dişini alıp avucuna koyuyor. Diyor ki:

— Ben meleğim, ibadete ihtiyacım yoktur. Sen iki yüz sene ibadetinle cennete gidiyordun, hâlbuki senin iki yüz senelik ibadetin ancak bir dışın ediyor.

İşte Nakşibendî Efendimiz Hazretleri de “*Şekertüm kefertüm*” “*Her kim ki ben şükrettim derse kâfir olur.*” buyurmuş. Kul nerede, şükür etmek nerededir?

Cenâb-ı Hakk, kula bu kadar sayısız nimet vermiş. Vücut sağlığı vermiş. Bir insanın, kulun şükürü en basit olan otuz iki tane dışından bir tanesinin karşılığı değildir.

Demek ki şükür burada acziyettir.

Her kim ki acziyetini bilirse şükre yönelmiş olur.

Neyse yine de şükrolsun diyeceğiz. Çünkü şükür nimetimizi arttıracaktır.

Cenâb-ı Hakk: “*Ben kuluma vermiş olduğum nimetlerin kıymetini bilirse ben onu büyütürüm, yükseltirim.*”⁶ buyuruyor. Bilmezse onun elinden alırım.

Demek ki şükür bizim nimetimizi arttıracaktır. Bizim nimetimizi nasıl arttıracaktır?

Allah bizi Müslüman halk etmiştir. Cenâb-ı Hakk şükredersek bize daha kuvvetli iman verir, daha gayret verir, amelimiz de olur. İnançımız âmelimizle birleşirse bizim için büyük nimet nedir? Cennettir.

Bizim için büyük nimet, artan nimet nedir? Cemâlullah’tır. Allah’ın Cemalullah’ını müşade etmektir. Bunlar şükre dayanıyor.

Müridin terakkisinde ikincisi, fikirdir. “*Festakim kema ümirt*” “*Doğru ol, doğruluktan ayrılmı*” ayet-i kerimesi var. Peygamber Efendimiz’e bu ayeti celile gelmeden evvel mübarek lihye-yi şerifinde hiç ak yokmuş, simsiyah karaymış. Bu ayet-i kerime nazil olup gelince Peygamber Efendimiz’e bir korku, havf düşmüş, üze-

⁶ İbrahim, 14/7.

⁷ Hüd, 11/112.

rine bir ağırlık çökmüş, sakalında ak olmuş. Peygamber Efendimiz kimin korkusunu çekmiş?

Senin benim korkumu çekmiş. Benim ümmetim doğru olamazlar, istikamet üzerine olamazlar diye korkusunu çekmiş.

Öyleyse burada istikametten kaymamamız için bize ne lazımdır? Fikir lazım. Fikir olmazsa bu istikametten kayarız.

Fikirse düşünmek tefekkür etmektir.

Her sözümüzü düşünerekten ve şeriata tatbik ederekten, sünnete, Kitap'a uyuyor mu diye fikrederekten söyleyelim, uymuyorsa söylemeyelim. Ondan sonra her işimizi Kitap'a, sünnete tatbik edelim, uyuyorsa o işi işleyelim, o hareketi işleyelim; uymuyorsa işlemeyelim.

Böyle olmazsa fikretmezsek her rastgeleni konuşursak, her rastgeleni yersek, her rastgelen işi yaparsak muhakkak biz de kayarız, Müslümanlıktan kayarız. Çünkü sünnetlerin yerini bidatler almış. İnsanlar eğer düşünmezse kayar.

Yalnız bid'at-ı hasene, bid'at-ı seyyie vardır. Bid'at-ı hasene; helale doğru olan, sevaba doğru kayandır. Bid'at-ı seyyie ise günah tarafına kayandır.

Bunları insan neyle seçecektir? İşte fikirle, düşünmekle seçektir. Fikir demek tefekkür etmek, düşündürmektir.

Her sözümüzü düşünerekten, şeriatımıza Kitap'a, sünnete tatbik ederekten, tarikatımıza, meşayihimizi kendimizi örnek ederekten söyleyeceğiz. Meşayihimizin böyle konuşur muydu? Biz böyle konuşursak acaba meşayihimizin hoşuna gider mi? Meşayihimiz bu işi yapar mıydı? Biz de yapsak onun hoşuna gider mi?

İşte fikir de budur. Fikir olmazsa istikametten kayarız.

İstikamet nedir? İstikamet Allah'a giden bir caddedir. Ondan kayarsa insan, sağa ve sola patika yollara ayrılıyor. O patika yollarda şeytanlar var. Her patika yolun başında bir şeytan vardır. Eğer insan Allah'a giden o büyük caddeden Kitap ve sünnetten ayrılınca patika yollara düşüyor. Bu patika yollara düşünce dereye, tepeye, batağa gidiyor, eşkiyanın kucağına, canavarın kucağına

gidiyor, anarşiye soyunuyor, yok olup gidiyor. Demek ki fikir de bizi istikametten kaydırmaz.

Bir de zikir vardır. Zikir de Allah'ı unutmuyacağız. Allah'ı unutsak eğer karanlıkta kalıyoruz. Allah'ı unutmazsak eğer aydınlıktayız.

Bugün mesela maddiyatta da aynıdır, karanlıkta olan bir kimse bir kâr sahibi olabilir mi? Karanlıkta olan bir kimse kendisini düşmandan koruyabilir mi? Koruyamaz.

Onun için çok ibret alacağımız yine kitapta yazılı olan bir misal vardır. Cenâb-ı Hakk Süleyman aleyhisselama ne yapmış? Bütün ne varsa ona müsahhar etmiş. Denizdekileri de havadakileri de kuşları, cinleri, perileri hizmetine vermiş. Cenâb-ı Hakk havada, denizde, karada ne kadar canlı varsa, Süleyman aleyhisselam'ın emrine vermiştir. Rüzgârları da onun emrine vermiştir.

Bir özel binek kuşu varmış. Bir gün bu kuşa biniyor. Diyor ki:

— Ya kuş beni semaya yükselt.

Kuş bunu alıp birlikte semaya çıkıyorlar. Havaya çıktıkça yer toparlanıyor. Tabii bir cismin uzaktan büyük parçası görünür, küçüğü görünmez. Kürre-i arzın da su, kara topraklardan çok olduğu için öyle yükseliyorlar ki daha kara toprak parçası görünmüyor. Her taraf su görünüyor. Fakat kuş çıktıkça da yeri gözetliyor. Süleyman aleyhisselam kuşa soruyor:

— Sen kara parçalarını, yeri görüyor musun?

— Görüyorum.

Süleyman aleyhisselamın daima gözü yerde, bakıyor ki daha su da görünmüyor. Çıkıyorlar artık bir duman hâlini aldı, aşağıya bakıyor ve kuşa soruyor:

— Sen yeri görüyor musun?

— Görüyorum.

— Allah Allah.

Süleyman aleyhisselam çıkıyorlar, bir bakıyor ki karanlığa girdiler. Aşağıya bakıyor karanlık, hiç ışık görünmüyor, her taraf karanlık, zulmet mahalline girdiler. Yine kuşa soruyor:

— Sen yeri görüyor musun?

— Görüyorum sultanım.

— Nasıl görüyorsun?

— Tam bizim bu alt istikametimizde bir çiftçi tarlasını sürüyor. Öküzünün de belindeki kemerinin yarısı kara, yarısı alacaktır.

Emrediyor:

— Oraya beni indir.

Kuş doksan derece yapıp oraya iniyor. Süleyman aleyhisselam kuşu tarlanın kenarına koyup çiftçiye doğru gidiyor. Çiftçiyle konuşacak, bu memleket neresidir diye soracak. Çiftçiye doğru giderken bir takırtı sesi geliyor. Çiftçi “ho” diyerek öküzlerini eğleyip tarlanın kıyısına doğru koşuyor. Süleyman aleyhisselam da ona doğru gidiyordu. Çiftçi tarlanın kenarına doğru koşunca çiftçiye takip ediyor. Çiftçi, kuş tuzağa düşmüş onu tuzaktan çıkarmak istiyor.

— Ne yapıyorsun?

— Bu kuşu tuzaktan çıkaracağım.

Süleyman aleyhisselam:

— Bu kuş benim.

— Hayır, ben bu tuzağı çok zahmet çektim kurdum ki buna düşen benim olsun. Senin niye oluyor?

Daha ona bir şey diyemiyor. Diyor ki:

— Ey kuş, sen zulmet mahallinde ben aşağıya baktım karanlık, yukarı baktım karanlık. Sağa sola, her tarafa baktım, bir ışık göremiyordum. Sen yeri gördün, yerde çiftçiyi gördün, çiftçinin öküzünün kemerini gördün. Sen bu tuzağı göremedin mi?

— Affet beni ya Nebiallah. Ben o zulmet mahallinde esma çekiyordum, Allah’ı zikrediyordum. Allah’ın vermiş olduğu nurla görüyordum. Burada Allah’ı unuttum, karanlıkta kaldım. Tuzağı göremedim, tuzağa düştüm.

İşte böyle Allah’tan gafil olanlar daima karanlıktadırlar, zulmettedirler ama Allah’tan ayık olanlar aydınlıktadırlar.

Onun için insanlarda noksanlık gaflettir. Çünkü her noksanlık gafletten doğar.

Demek ki bize lazım olan nedir?

Şükür nimetimizi yükseltecek. Cemalullah'a kadar yükseltene, vasıl edene kadar şükür lazımdır.

Fikir o yoldan, sırat-ı müstakimden bizi kaydırmayacak.

Zikir de bizi o yolda süratli götürecektir. Çünkü Cenâb-ı Hakk: “*Fezkurûnî ezkurkum veşkürü li ve la tekfurun*”⁸ “*Kulum sen beni zikret ki ben de seni zikredegim.*” buyuruyor.

Allah kulunu nasıl zikreder? Hoş, kulum kulum mu der?

Ama kul Allah'ı bin bir ismi ile zikreder.

Allah'ı zikreden kulu da Allah kayırır, esirger, korur, onu muhafaza eder.

Sonra mürit bir de hâli, fiili, ameli ile terakki eder.

Ameli şeriatın ve tarikatındaki ibadetleridir. Şeriattaki Allah'ın emirleri, Kitap'la, sünnetle kaim olan amelleridir.

Fakat tarikatın amelleri nedir? Tarikatın her ameli sünnettir. Tarikatta da almış olduğu hizmetlerdir. Nedir bizim hizmetlerimiz?

Yirmi dört saatte bir defa evrat çekiyoruz. Lafza-i Celâl dersi-miz var. Dersinin adedine göre günde on beş, yirmi dakikalık ders çekiliyor. Letâif çekenlerin dersi bir saattir. Daha da bir buçuk iki saat dersi süren var. Mühim olan burada hizmettir.

Zikr ü fikr ile ibadetle varılmaz bu yola

Hizmetinde da'im ol şeyhin rızasını dile

Hubb-ı lillah âşık ol gönlüne girmeklik ile

Mevlâ'yı fehmeylemektir bil ki nefsinden garaz

Zikr ü fikr ile bu yola varılmaz, diyor. Zaten tasavvuf âlimleri kitapta yazmışlar. “*Mathup azamettedir. Sa'y ile elde edilmez,*

⁸ Bakara, 2/152.

sa'ysız da olmaz.” İnsanların matlubu isteği azamettedir. Bu sa'ysız elde edilmez. Sa'yla da ulaşılmaz.

Bu nasıl olacak? Kulun sa'yıyla Allah'ın fazl u tevfiği birleşecek. “*Et tevfiği mesa'y*” sa'ysız olmuyor.

Burada Allah'ın tevfiği olmazsa kulun sa'yı ne yapabilir?

Allah'ın tevfiği bir meşayihî tanımadır. Bir meşayihî tanıyıp bildiysen eğer Allah'ın tevfiği sana ulaşmıştır.

“*Baba himmet, oğul hizmet*” kelâmı bunu ifade ediyor. Bu kelâmlar birbirini açıyor, birbirini anlaşıyor.

Evliaullah'ın himmeti ne ile oluyormuş? Müridin hizmeti iledir.

Babadan maksat Meşayihîdir. Himmet isteyen ise mürittir. Kelâm-ı kibârda da var:

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Adûlar yıktılar seddin ne yatarsın gafil insan

Demek ki Meşayihî tanımayan gafilmiş, uykudaymış. Uykudaki insan kendisini âdulardan, düşmanlardan koruyamaz. Ama Evliyaullah'ın duası da onun muhafazası oluyor.

Pîrim İskender olup Yecüc seddin bağladı

Görmedim böyle cihangir Sami-i Mevlâ gibi

Bakın ne dedi?

Eğer himmet erişmezse sana bir şeyh-i kâminden

Cenâb-ı Hakk ne buyuruyor? “*Öyle bir ağızla dua edin günah işlememiş olsun.*” Bunu ulemâ araştırıyor. Günah işlemeyen ağız Evliyaullah'ındır, Meşayihîdir.

Sen onu tanı, onu sev, ona sevil, onun duasını al ki nimetine ulaşabilesin. İşte Allah'ın tevfiği budur. Senin de sa'yın olacak tabii. Ama:

Kabiliyet bizde olmazsa meşayih neylesin

İster ise Mürşidi olsun Muhammed Hazreti

Allahümme salli ala seyyidina Muhammed.

Demek ki insanlar hâli, fiili, ameli ile terakki ediyor. Ameliyeti Şeriatı, tarikatıdır.

Fiiliyatı da sözü, tatbikatı, icraatı ve hareketidir. Bunlar kulun eline, iradesine verilmiştir.

Onun için “*Hlinizi düşünmeyin, fiilinizi düşünün.*” buyruluyor.

Hâl nedir? Hâl de senin kalbinde tecelli eden, kalbine gelen iyi niyetler, kötü niyetlerdir.

Kalbinde çok zaman olur ki kabız hali, basit hali vardır. Zaman olur ki kalbinde çok rahat, ferahsın, böyle muhabbetlisin, hiçbir Şeyi dert etmiyorsun. Kimseyi hor görmüyorsun, kimseden incinmiyorsun, herkesi hoş görüyorsun, baĖıŐlıyorsun.

Zaman da geliyor ki içinde bir sıkıntı var. Geçmişte, gelecekte lüzumsuz Şeyler kalbine geliyor, seni sıkıyor. O sıkıntıdan dolayı insanlara karşı bir sertliğin var, insanları hor görüyorsun.

Bunlar işte hâldir. Bunun def’i için ne lazımdır?

“*Gam gelmez dememişler, gam eğlenmez demişler.*”

İnsanların kalbine kabız hâlinde kötü Şeyler geliyor. Sıkıntılar, bunaltılar çeşitli çeşitli düŐünceler geliyor. Sebeplice sebepsiz, bilinen bilinmeyen sikan bir Şeyler var.

Ne geliyorsa kalbine bunları ne yapıyor? EĞer kalbine geleni atıyorsa o zaman onun kalbi bir cari nehir gibidir. Bazı Őehirlerin içerisinden nehir geçer, mesela oruh Bayburt Őehrinin içerisinden geçer. Amasya’nın içerisinden YeŐilirmak geçiyor. İŞte daha başka Őehirlerden nehirler geçiyorlar. O Őehirlerde hiç pislik oluyor mu? Şehrin bütün sokak zibilini, ev zibilini her Şeyini o nehre atıyorlar. Nehri kirlendirebiliyorlar mı? Kirlendiremezler.

İŞte, “*Gam gelmez dememişler, gam eğlenmez demişler.*” EĞer senin kalbine kabız halinde böyle Şeyler geliyorsa bunları at.

Neyle atacaksın? Rabıtayla atacaksın.

Neyle atacaksın? Allah’ı anaraktan, bunları zikirle atacaksın. Salavat-ı Şerife, Estağfurullah, Kelime-i tevhid veyahut da kalbinden *Allah Allah* zikredeceksin. Allah’a sığnacaksın, Peygamber Efendimiz’e sığnacaksın, rabıtana sığnacaksın, bunları atacaksın.

İşte bu cihad-ı ekberdir. Kalbinden eğer bunları atıyorsan senin kalbin cari akan bir nehirdir, kirlenmez. Eğer kalbine geleni tutarsan bir çukura birikmiş bir göl suyu gibidir, kirlenir. Her kimse ne atarsa orada kalır, gitmez. Atıla atıla orada ne olur? O su suluğunu kaybeder, yosunlanır, paslanır, kirlenir berbat mülevves olur. Çünkü kabız hâlinde gaflet geliyor.

İşte demek ki zaman zaman, tedricen tedricen insanlar kabız hâlinde ne yapıyor? Gafleti azaltıyor, küçültüyor. Biri küçülünce birisi büyüyor, biri azalınca biri çoğalıyor. Nasıl ki mevsime göre geceler kısaltıkça gündüzler uzuyor. Mevsime göre gündüzler kısaltıkça geceler uzuyor. Hatta mevsim deyince öyle ülkeler var ki bir saat güneş doğuyor, gündüze düşüyor veya bir saat geceye düşüyor. Öyle ülkeler var ki altı ay hiç güneş doğmuyor veya altı ay hiç gece olmuyor.

Onun için işte kalbî cihadı yapmak lazımdır. Demek ki biz neyle terakki edeceğiz? Hâlimiz, fiilimiz, amelimizle.

Fiiliyatımız, ameliyetimiz irademize, elimize verilmiştir. Bir silah gibi onu kullanacağız.

Ama hâle gelince hâl iradenin dışında kalmıştır. Hâl sahibindedir fakat bunu makam edinceye kadar güzel şeyler de hâldir. Hâl sahibi mesela rüyalar görür, uyku ile uyanıklık arasında bir şeyler görür. Daha başka bir şeyler görür. Efendim, kalbinde çok acayip garaip şeyler tecelli eder. Nurlar, sıfatlar ne bileyim çok şeyler olur, görür. Sonra çok neşeli, keyifli olur bunlar hep nereden geliyor? Basıt hâlimden gelir. Bunlar hâl işte, geliyor, gidiyor.

Bunlar neticede ne oluyor? Hâli, makam oluyor. Makam olunca tamamen kabız halinden kesiliyor, basıt hâliyle tamamen kalıyor. O zaman ârif oluyor.

Ârif kimdir? Allah'ı hiç unutmayandır. Yatarken uykuda çalışırken, gezerken, otururken, kalkarken da Allah'ı zikredendir. Cenâb-ı Hakk: "*Kıyamen ve kuûden ve ala cünübihim*"⁹ "Ayakta da zikredin, otururken de zikredin, yatarken zikredin." buyuruyor.

⁹ Al-i İmran, 3/191.

Cenâb-ı Hakk: “*Amenüzkürüllaha zikren kesira*¹⁰” buyuruyor. Kesir, burada rakam vermiyor “*Çok zikredin.*” buyuruyor. Hâlbuki bir insan gün boyu da zikir yapsa bir âdeti, sayısı vardır değil mi?

Ama bunun bir anlamı yirmi dört saatin içerisinde bir nefesini dahi boş geçirmeyecek ki zikrin çoğunluğunu elde edebilsin. Bunu böyle yapa yapa tamamen gafleti kendisinden attıktan sonra onda veled-i kalp meydana geliyor.

Onun kalbi bu sefer harekete geçiyor, canlanıyor. Canlanınca nasıl bir makinenin motoru çalıştığı zaman bütün ona bağlı olan parçaları esnetiyor. İşte o zaman da kalbin dirilmesiyle, kalbin harekete gelmesiyle böyle sultanî zikir meydana geliyor. Sultanî zikir meydana gelirse o insanda zikrin çoğunluğu meydana gelir.

Söz ile bir kalbe doğmaz ledünni

Bütün azaları dil olmayınca

Nefs-i emmârenin bilinmez fendi

Gönül şehri bahr-i Nil olmayınca

¹⁰ Ahzab, 33/41.

“Tedbirimizi de takdirden bilemiyoruz”

23.8.1989 / Demetevler

Peygamber Efendimiz üveysi değildir. Her Peygamber’in şeytanı var ama Peygamber Efendimiz’in şeytanı Müslüman olmuş, İslâm olmuştur. Sair Peygamberler’in değil. Onun için dua edelim ki bunlar bize ders olsun. Allah’a şükür, çok şükür, nihayetsiz şükürler olsun.

*Her bir âşık vasıl olmaz yârına
Berdâr olmayınca vuslat dârına
Pervâne-veş düşüp aşkın nârına
Mansur gibi yanıp kül olmayınca*

Çok kelâmlar vardır:

*Bir yerde ki gül yoktur o gülşâneye varmam
Hem sohbet-i pîr olmadığı hâneye varmam
Âşk ehlinin ahvâlini pervâneye sormam
Görün nice mahbub-ı Hudâ var bu beşerde
Sevdim seni seydâ-yı cihân hayır u şerde
Âşık olanın ciğeri yanar da pişer de
Sevdim seni seydâ-yı cihan hayır ve şerde*

Bakın âşıkların ciğeri yanıp pişiyormuş. Âşıkların ciğerleri pişiyor, kebab oluyor. Âşıkların yüreğinin kanı da onun şarabı oluyor. Bunu ruhu içermiş, içince de mest oluyormuş.

Âşk ehlinin ahvâlini pervâneye sormam

Aşka düşenlerin hâlini niye pervaneye soruyorsun, diyor. Pervaneden maksat kelebektir. Kendisini ateşe atıp yakıyor. İşte aşk ehlinin de kalbinde olan bütün ne gibi arzuları varsa onların hepsi birer kelebektir. Bin tane kelebek de olsa kendisini ateş yakar.

O aşk insana ne yapıyor? O gönlünde olan her şeyi yakıp yok ediyor. Ona bir aşk muhabbet vermişler kalbinde olan ne varsa yakıp yok ediyor.

Bu aşkla bütün kendisinde olan arzuları, cisimleri hep yok etsin, anasır-ı zıddiyetini değişsin, edna-yı cinsinden kendisini tebdil etsin. Bunun için verilen bir ateş onun için ona muzır olan şeyleri yaksın, gidersin diye verilir. Ama bu ateşe o su serperse söndürür;

Kabiliyet bizde olmazsa meşayih neylesin

İster ise Mürşidi olsun Muhammed Hazreti

Şeyh Efendin sana bir muhabbet verdi. Sen bu muhabbeti muhafaza edeceksin ki sende olan muhalif hâlleri kalbinde yaksın, gidersin. Ama sen o ateşe su serpersen onu söndürürsün.

Demek ki ateşi su söndürüyorsa bizde olan muhabbeti söndüren nedir? Başta gadap hiddet geliyor. Gadabını yenersen muhabbetini muhafaza edersin, gadabını yenmezsen o muhabbete su atıp serpip söndürürsün.

Ondan sonra ikinci kin gelir, üçüncü hırs gelir. Bunlar hep muhabbetin zıddıdır. Birinci gadap, ikinci kin, üçüncü hırs.

Bu kibir, gurur, haset de başka yönüyle zararlıdır. Bunlar terakkiye mâni oluyorlar. Kibir, gurur, haset terakki ettirmez. Ama gadap, kin, hırs da yanan ateşi su nasıl söndürüyorsa muhabbeti de bunlar öyle söndürür.

O zaman ne lazımdır? Gadabını yeneceksin.

O zaman ne lazımdır? Kimseye kin gütmeyeceksin, affedici olacaksın. Sana ne kadar eziyet etmişlerse, dövmüşler sövmüşlerse, arkandan alenen uğraşmışlar, çok hakaretler etmişlerse de ona kin gütmeyeceksin, onu da affedeceksin.

Bu muhabbeti muhafaza etmek, büyütmek için, gadabını yeneceksin. Eğer gadabını yenmezsen, hiddetlenirsen insanları, kendi aileni, kendi çocuğunu değil hayvanları da incitirsin.

Bunlar terbiye olmuyor mu? Onlar terbiye olur ama böyle gadabıyla, hiddetle değil de onları sevekten, acıyarakten veyahut da kor-

kutaraktan onları terbiye edeceksin. Yoksa onlara gafil olarak çat pat vurursan gadabını yenemedin.

Demek ki gadap, hiddet ne yapıyor? Sende yanan muhabbet ateşini söndürüyor. Ondan sonra muhabbeti kin söndürür, ondan sonra hırs u tamah muhabbeti söndürür.

İnsanlarda zararlı olan nedir?

Eğer gadabını yenmez muhabbetin sönerse, kin eder muhabbetin sönerse, hırsın olur muhabbetin sönerse o zaman sende gurur da olur, kibir de olur, haset de olur. Şeytanî sıfatlar sende tecelli eder.

Yakın olma haset, kibr ü gurura

Düşün ne götüreceksin kubûra

Ne yüzle varacaksın huzura

Hasedin, kibrin, gururun varsa kabre ne götüreceksin, diyor. Bir şey götüremezsin.

Kabirden kalktığın zaman huzura nasıl varacaksın? Varamazsın. Çünkü şeytan Cenâb-ı Hakk'ın huzurundan kovuldu. Gururundan, kibriden, hasedinden dolayı kovuldu. Sende de bunlar olursa kovulursun daha nasıl varacaksın huzura, bunlar şeytanî sıfatlardır.

Daha ne diyor:

Eriş kalb-i selim içre huzura

Seni mahvet erem dersen sürura

Ölümden evvel öl gel gir kubura

Bak bu kelâmlar da tam tersini söylüyor:

Eriş kalb-i selim içre huzura

Bu dünyada da öbür dünyada da herkes huzurlu olmak ister değil mi? Ama huzuru sen nerede bulacaksın?

Sen kalbini selim et ki huzurlu olabilesin. Kalbi selimi neyle elde edeceksin? Ancak Allah'ı zikretmekle olur.

Allah sevgisi, Allah zikri ile kalbini boşaltacaksın. Kalbin içinden masıvayı atacaksın ki selim kalp sahibi olabilesin. O zaman huzurlu olursun.

Seni mahvet erem dersen sürura

Sefaya, süruruna ulaşmak için sen kendini mahvet, yok et. Kendi varlığını ortadan kaldır. Başka bir kelâm daha bunun karşısına gelince:

Salihem usandım dâr-ı fenadan

Bir an kurtulmadım renc-i enadan

“An” o kadar küçük bir zamanmış ki “an” demekten daha küçük-müş. Bir an diyor renc-i enâdan kurtulamadım.

Ena nedir? Benlik. Yani benliğim beni rencide ediyor benliğimden kurtulamadım ki zahmetten kurtulayım, diyor.

Başka bir kelâm-ı kibâr nazm ile söylenmiş;

“Her kim ki tedbir-i kaydındadır bilfiil cehennemdedir. Her kim ki Cenâb-ı Hakk’ın takdir-i mütalaasındadır bilfiil cennettedir.”¹

Bu dünya âleminde her şeyi Allah’ın takdirinden bilen cennette yaşıyormuş. Ama her şeyi insan kendi tedbirinde bilirse onlar da cehennemde yaşıyor.

Bunları anlamak lazımdır. Tedbir de farzdır. İşte mesele tedbiri alıp takdire havale etmektir.

Tedbiri biz alıyoruz, takdire havale edemiyoruz.

Yani tedbirimizi de takdirden bilemiyoruz.

Tedbirimizi de takdirden bilsek işte bizim için dünyada daha hiçbir mihnet, meşakkat kalmaz.

Salih’in sözünü dinle peder

Tedbirine verme keder

Tedbiri de takdir eder

Sen tedbirini al, tedbir senin için farzdır. Tedbirinde eksiklik verme, noksan bırakma, diyor. Ama senin o noksan bırakmadığın tedbir de takdirdir. Oraya bırak, oraya havale et, oradandır.

İşte böyle efendiler. Allah’a şükür, çok şükür, bin şükür. Bunlar tarikatin nimetleri, tarikatin esrarlarıdır. Tarikatı olmayanlar bunları anlayamazlar. Öyleyse biz de tarikatı anlayalım, biz de tarikatı yaşaya-

¹ Mevlâna Arif Dikgerani, Reşahat, s. 71, BD Yayınları.

İm. Biz de edna-yı cinsimizden kendimiz muhakkak seçiliriz. Seçiliriz nasıl ki:

Görün nice mahbûb-ı Hüdâ var bu beşerde

Bu beşerlerin içerisinde sen de mahbub-ı Hüdâ olursun. Mahbub güzel, Hüdâ Allah'ın bir ismidir. Allah'ın güzelleri olursun. Neyle olursun?

İşte şeriatın, tarikatın olursa hakikate ulaşırsın. Tarikatın olmazsa hakikate ulaşamazsın ki mahbub-ı Hüdâ olabilesin.

Sevdim seni seyda-yı cihan hayr u şerde

O zaman da sen sevdiğini hayırda ve şerde sevemezsin. Bunları bir tutamazsın, tefrika yaparsın. Tefrika yapınca da senin için işte azap olur, zahmet olur, meşakkat olur ve hem de terakki edemezsin. Ondan da geri kalırsın.

Bakın tarikatta bir mürit neyle terakki ediyor? Müritliğin tarikatta kaç şartı var? Üç şartı vardır. Neler bunlar?

Daima vûdû abdestli olması, lokmada ihtiyat, bir de hıfz-ı nispet.

Daima vûdû, abdestli olmamız gerekiyor. Lokmada ihtiyat, helal lokma kazanıp helal lokma yiyeceğiz. Bir de helal yediğimiz lokmamızı gafil yemeyeceğiz, rabıta ile yiyeceğiz.

İşte bizde riyazet rabıtaadır. Rabıtayla yemeğini yediysen sen de riyazetini yaptın. Hâlbuki riyazet haktır.

Cenâb-ı Hakk nefsi halk etmiş. Nefse emri fermanı ile:

— Sen kimsin, ben kimim?

Nefis demiş ki:

— Sen sensin, ben de benim.

Cenâb-ı Hakk emretmiş:

— Atın bunu cehenneme!

Atmışlar, cehennemde bin sene yanmış.

— Getirin onu, demiş.

Getirmişler:

— Nefis sen kimsin, ben kimim?

— Sen sensin, ben de benim.

— Atın bunu soğuk buz cehennem!

Soğuk cehennem de var. Şeytanlar, cinler bu cehennemde azap görecekler. Onları ateş yakmıyor.

Bin sene de orada kalmış böyle buzların içerisinde üşümüş. Getirin onu, demiş. Oradan çıkarmışlar.

— Sen kimsin, ben kimim?

— Sen sensin, ben de benim.

— Buna üç gün gıda vermeyin, aç kalsın.

Üç gün gıdasız kalınca o zaman Rabbisi'ni tanımış.

— Sen kimsin, ben kimim?

— Sen ulu azim bir Allah'sın, ben de senin aciz bir mahlûkum demiş.

İşte riyazet tarikatları vardır. Hakkikaten onlar nefislerini açlıkla ıslah ediyorlar. Bizde bu yoktur. Bizdeki riyazet yemiş olduğun yemeğinde, içmiş olduğun suyunda, giymiş olduğun elbisen ve bütün hareketinde gafil olma, rabıtanla beraber ol. Rabıtanla beraber yediysen sen onu nefse yedirmiyorsun. Onun gıdasını ruh alıyor. Nefis ondan gıda alamıyor. Rabıtasız yediysen o zaman nefse yedirdin.

Çünkü İblis -aleyhillane- sormuş:

— Ya Rabbi, ben ne yiyeceğim?

— Ya melun, senin yediğin de benim ve Habibim'in ismini anmadan yiyeceğin yiyeceği olsun.

Bizim Allah'a gıyabî imanımız var. Peygamber Efendimiz'e de gıyabî imanımız var. Reşahat'ta yazar, kıymetli bir kitaptır. Reşahat tasavvuf kitabı ama hep ayetle, hadisle anlaşılmayan, zahire muhalif gelen kelâmları delille sabitleştiriyor.

Alâeddin Attar, Nakşibendî Efendimiz'in hem halifesi hem de damadıdır. Nakşibendî Efendimiz'den sonra Alaeddin Attar'ın müritlerinden Hacc'a gidenler olmuş. Çok hizmet görmüş, himmet

almış ve terakki etmiş birisi Hacc'a gidiyormuş. Daha evvel ondan Hacc'a gitmek için izin almış. Ondandır sonra gelip Şeyh Efendisi'ne:

— Bana ne gibi tavsiyeleriniz var efendim?

— Orada mücavir kalan Evliyaullah'tan Abdülkerim Yemenî var. Ona selamımı götür. Hacc farızası vazifelerinin haricinde boş zamanlarında onun sohbetini kaçıрма, sohbetinde bulun.

Şeyhinin emri en evvel bir umre tavafını, umre sa'yını yapmış. Ondandır sonra Abdülkerim Yemenî ile görüşmüş. Onun da büyük bir cemaati varmış, riyazet tarikiymiş.

Her gün oruç tutuyormuş. Senenin beş günü oruç haramdır. Dört gün Kurban Bayramı'nda, bir gün Ramazan Bayramı'nda oruç tutmak haramdır. Bu beş günden maada seneyi hep oruçlu olarak geçiriyormuş.

Orucunu neyle tutuyormuş, neyle açıyormuş? Bezden bir dağarcığı varmış, içerisinde arpa unu varmış. Akşam iftar edeceği zaman topraktan yapılmış ufak bir çanağı varmış, ona zezemi koyuyormuş. O dağarcığındaki kırılmış arpa ununu üç parmağı ile dördüncü parmağını katmıyor bir defa, iki defa da değil, ne kadar alıyorsa çanaktaki zezeme bırakıyormuş. Arpa bulması yapıyor, karıştırıp içiyormuş. İftarı da sahurı da buymuş. Bu şekilde yıllar boyu oruç tutuyormuş.

Şeyh Efendisi'nin emrini tutmuş, görüşmüş, elini öpmüş.

— Size Şeyh Efendim'in selamı var.

— Kimdir Efendim?

— Buhara'dan Şah-ı Nakşibendî Efendimiz'in halifelerinden Havace Alaeddin Attar.

Nakşibendî halifesi deyince:

— Siz azizlersiniz, diyor.

Bizim tarikatımızın bir ismi de Azizan yoludur. Bizim tarikatımızın bir ismi de Sıddıkî yoludur. Bizim tarikatımızın bir ismi de Havace yoludur. Bizim tarikatımızın bir ismi de Nakşî'dir, bir ismi de Tayfurî'dir.

Bu isimler Sıddık-i Ekber Efendimiz'den başlıyor, Sıddıkî deniliyor. Ondan sonra Bayezid-i Bistami Hazretleri'ne gelince Tayfurî ismi koyuluyor.

Ondan sonra Abdulhalik Gücdüvani Hazretleri'ne gelince Havace ismi geçiyor. Havace ismi Hızır aleyhisselamdan geliyor. Abdulhalik Gücdüvani Hazretleri'ni Hızır aleyhisselam yetiştirmiştir. Hacegan tarikatı deniliyor.

İşte, *hatme-i havace* ismi de buradan geliyor. Abdulhalik Gücdüvani Hazretleri emri ile ilahi ile Allah'ın izniyle Resulullah'ın emriyle bunu icat etmiştir.

Ondan sonra Azizan Hazretleri'ne gelince tarikatımıza Azizan ismi konulmuştur. İşte siz azizlersiniz, buyuruyor.

Nakşibendî Efendimiz Yakub-u erhî Hazretleri'yle ilk grştklerinde “*ma azizan*” “*Biz azizlerdeniz.*” demiştir.

— Siz azizlersiniz. Peki, siz şeyh Efendiniz'in huzuruna gittiğiniz zaman size ne ifade ederdi, ne emrederdi?

— Efendim, biz şeyh efendimin huzuruna gittiğimiz zaman şeyh efendimiz daima şu tavsiyede, emirde bulunurdu: Bizim huzurumuza geldiğiniz zaman içinizdeki bütün dünya şuğullarını çıkarın atın. Allah'ı anaraktan gelin.

— Siz ne derdiniz ona?

— Biz de skt ederdik.

şeyh Efendi ne demiş?

— Yahu, siz ne kadar dn-i himmet insanlarsınız.

Niye bu kadar himmetsiz kalmışsınız?

— Efendim ne diyecektik?

— Siz niye demiyorsunuz, biz Allah'ı bilmeyiz, biz Allah'ı fehmedemeyiz bilemeyiz, biz seni biliriz.

Burada yanlış anlaşılmasın! Çünkü Allah'a bizim gıyabî imanımız var. Peygamber Efendimiz'e imanımız var.

Allah'ı, Peygamber'i unuturuz; Meşayihimizi unutmayız. Meşayihini unutmayanlar Allah'ı da unutmuyorlar.

Biz Allah'ı Meşayihimizle tanıyoruz, Meşayihimizle anıyoruz. Mademki bizim tarikatımız Nakşibendî tarikatıdır. Nakşibendî Efendimiz de Reis-i Evliya'dır. Niçin Reis-i Evliya seçilmiş?

Aşkına Hazreti Pîr-i Tagi'nin

Reis-i Evliya din çerağının

Hakikat bahrinin çar ırmağının

Burada hakikat bahri hakikat denizidir. Nakşibendî Efendimiz'de olan feyiz, muhabbet hakikat denizindenmiş.

İşte, şunu ifade edecektim. Müritin terakki etmesinde daima vudu' abdestli olmak. Lokmada ihtiyat ki helal lokma kazanıp helal yemek ve de yediğimizi rabita ile yeyin gafil yemeyin.

Bakin rabita ile yediyseniz siz riyazet yapmış olursunuz. Bizim nefsimizi ıslah eden rabitadır.

Evliyaullah'ın iki nuru vardır. Birisi zahir rabita nurudur, birisi de velâyet nurudur. Rabita, zahir cesedinde gördüğümüz maharet, marifet güzellik, özellik, ilim, âmel, yaşantı neleri gördüysek ve bunları taklit ediyorsak işte rabita-yı hayal budur.

O zaman biz hep hayal ediyorsak; yerken Şeyh Efendim böyle yerdı veya Şeyh Efendim'in sofrasında yiyorum, dediğimizde ne oluyor? Sen gafil yemiyorsun, o yediğin yemekten nefsin gıda alamaz. Bizdeki riyazet budur. Lokmada ihtiyat helal lokma kazanın, helal yiye, gafil yemeyin, rabitayla yiye.

Hıfz-ı nispet de sende olan muhabbeti söndürme, muhafaza et, demektir. Nasıl muhafaza ediyorsan et.

O zaman büyüklerimiz ne buyuruyorlar? Senin rabıtana olan, meşayihine olan bir sevgin muhabbetin varsa herhangi bir kitap okuduğun zaman meşayihine, şeyhine olan muhabbetin çoğalıyorsa o kitabı oku, muhabbetin azalıyorsa o kitabı okuma.

Kendi kendine herhangi bir âmel işleyeceksin, işlemiş olduğun âmelle meşayihine olan sevgin çoğalıyorsa o âmeli işle, azalıyorsa işleme.

Herhangi bir başka meşayihin sohbeti veya bir hocanın vaizini dinlerken de aynıdır. Çünkü tarikatların hepsi bir değildir. Bizim

tarikatımızda hak olan rabıtayı başka tarikatlar hazmedemiyorlar. Diyorlar ki rabıta Allah mı? Bunlar anlayamıyorlar. Yani rabıtaya olan saygımızı, sevgimizi sanki biz ona ubdiyet vermişiz gibi anlıyorlar. Hâlbuki hayır, öyle değildir. Biz rabıtaya, Evliyaullah'a haşa Allah demiyoruz. Ama onun cismi "tecell-i Tr"udur. Allah'ın kemal sıfatları, Allah'ın varlığı onda tecelli etmiştir. Niye buyuruyor ki:

Arş-ı muazzam başıdır

Bunu hilaf mıdır söylenmiş? Görmüş de söylemiş.

Arş-ı muazzam başıdır hem "Gâbe kavseyn" kaşıdır

"Gâbe gavseyn ev edna"² âyeti kerimesi Peygamber Efendimiz'in hakkında buyrulmuştur. İşte, gâbe gavseyn makamına Nakşibendî Efendimiz ulaşmıştır. Bu makama dört Evliyaullah ulaşmışlar, çıkmışlar. Üç tanesi o makamı idare edememişler, aşağıya inmişler. Nakşibendî Efendimiz o makamı idare edince Reis-i Evliya seğilmiştir.

Himmet-i evliya bize yr iken

şh-ı Nakşibendi ser hünkâr iken

Seyyid Taha, Sibgatullah var iken

"Gâbe gavseyn"e dek seyranımız var"

Ama grh-ı evliyadan bir tek Nakşibendî Efendimiz o makama ulaşmıştır. Daha da olmaz ama yol açıktır, kapalı değil, gidebiliyorsan git. Ne kadar gidersen o kadar şanslısın, o kadar farklısın. Gâbe gavseyne ulaşamazsın ama yol açık ne kadar gidersen şanslısın, farklısın.

İşte, hıfz-ı nispet, muhabbeti muhafaza etmek gadabı, kini, hırsı yenmektir, bunlardan geçmektir.

Bir de bizim için terakkimize vesile nedir? şükür, fikir, zikirdir.

² Necm, 53/9.

Şükür, nimetimizi arttıracaktır. Allah öyle buyurmuyor mu? “*Kuluma vermiş olduğum nimetin kıymetini bilirse arttırırım.*”³ Kıymetini bilmek şükürledir. “*Eğer kıymetini bilmezse elinden alırım.*”

Demek ki şükür bizim nimetimizi arttırıyor.

Bizim için büyük nimet nedir? Cenâbı Hakk, bize meşayihimizi tanıtmış. Nimetler çok ama en büyük nimet budur. En büyük nime-te onunla ulaşacağız.

Rabıtamız sensin her bir nefeste

İşte, şükür maddi ve ma’nevî, zahirde bâtında nimetimizi artırır.

Fikir bize ne yapar?

İstikametimiz doğru yolumuz vardır, kitap ve sünnet. Fikir bun-lardan bizi kaydırmaz. Her sözümüzü kitaba, sünnete uygunsu konu-şuruz; değilse konuşmayız. Bunu düşünmeden konuşursak kita-ba, sünnete uymayabilir hilafında olabilir.

Bizim sözümüz, hareketimiz, tatbikatımız kitaba sünnete uygun olmazsa Allah’a giden yoldan istikametten ayırıyor.

Eğer sözümüz, yaşantımız, icraatımız kitaba sünnete uygun olursa niye istikametten kayalım. Tarik-i müstakimden niye kayalı-m.

Peygamberimiz buyurmuyor mu: “*Ümmetimden Kitap’a ve sünnete sarılan fırka-i nâcidir.*”⁴ Fırka-i nâci cennet yolundan kaymayan o yolu bitirip de cennete dâhil olandır. Fırka-i nâr da cennet yolundan kayıp da cehenneme gitmektir.

İşte fikir bizi tarik-i müstakimden ayırmaz.

Zikir bize ne yapacak? Bizi Allah’a yaklaştıracak. Cenâb-ı Hakk: “*Nahnü ekrabu*”⁵ “*Kulum, ben sana şah damarından yakı-nım.*” buyuruyor.

³ İbrahim, 14/7.

⁴ Ebu Davut, Sünne 1-4596, Tirmizi: İman 18-2640.

⁵ Kaf, 50/16.

Peygamber Efendimiz ne buyuruyor: “*Ey insan, sen Allah’tan çok uzaksın. Yetmiş bin perde uzaklığın var. Her perdenin kalınlığı, yerle gök arası kadardır. Allah’tan bu kadar uzaksın.*”⁶

Allah’tan bu kadar uzaklık nedir? Allah’tan gafil olan, Allah’ı unutan, ne kadar unutuyorsa o kadar uzaktır.

Allah’ı ne kadar anıyorsa o kadar yakındır. O zaman Allah’tan ayık olan kimdir? Allah’ı zikreden.

Demek ki zikir ne yapıyor? Bizi Allah’a yaklaştırıyor. Bak “*Amenzkrullahe zikren kesira*”⁷ “*Çok zikredin.*” buyuruyor. “*Kıyameten ve kuûden ve l cunûbihim*”⁸ “*Ayakta, otururken, yatarken zikredin.*”

Sünnet; sohbetimiz sonunda da:

Failatn failat bin günahı def eder bir salavat

Allahümme salli ala seyyidina Muhammed.

Allah razı olsun, Allah muhabbetinizi arttırsın, Allah ahir akıbetinizi hayır getirsin. Allah, bu mellerimizi Cenâb-ı Hakk tekrar tekrar işlemek, görüşmek nasip etsin. Bizim olup olmamız önemli değil bizim büyük amelimiz hatmedir. Hatmeye kıymet verin. İtimat edin, hatmeye her zaman toplandığınızda bu meli işlemiş gibi olursunuz.

⁶ Ramiz’ul Ehadis, Hadis no: 4156.

⁷ Ahzab, 33/41.

⁸ Al-i İmran, 3/191.